

มาตรการทางกฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจในการต่อรองข้อมูลสำคัญ
จากผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

พันตำรวจตรีวิทยา บวรศิขริน

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2550

Police Officer's Legal Measures for Plea Bargaining of Narcotics Offender

Pol. Maj. Witya Bawronsikarin

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2007

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการทางกฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจในการต่อรองข้อมูลสำคัญจากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
ชื่อผู้เขียน	พันตำรวจตรีวิทยา บวรศิขริน
อาจารย์ที่ปรึกษา	รศ.ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ (กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา)
ปีการศึกษา	2549

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เป็นการศึกษาในเรื่อง การต่อรองคำให้การข้อมูลจากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษซึ่งได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 100/2 ซึ่งจากหลักการของบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้มีการระบุไว้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีอำนาจในการต่อรองคำให้การอันเป็นประโยชน์จากตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ และถือเป็นการแตกต่างหากจากคดีอาญาสำคัญโดยทั่วไปที่เคยปฏิบัติมา ในเรื่องการกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีอาญา ในกรณีที่ไม่สามารถหาพยาน หลักฐานอื่นมายืนยันการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดได้ แต่ทว่า ในเรื่องคดีเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น บางครั้งหากจะใช้วิธีการกันตัวผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยาน ก็ไม่อาจจะสาวไปถึงตัวการผู้กระทำความผิดที่แท้จริง หรือทำให้ศาลเชื่อในพยานหลักฐาน และมีคำพิพากษาลงโทษ ผู้ร่วมกันกระทำความผิดได้ หรือ หากจะใช้วิธีการหาพยานหลักฐาน นอกเหนือจากกรณีที่กฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้ ก็อาจเป็นการเสี่ยงต่อตัวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ได้

จากการศึกษาในเรื่องนี้ พบว่า การต่อรองข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามยาเสพติด ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ มาตรา 100/2 ถือเป็นส่วนหนึ่งของการต่อรองคำรับสารภาพในคดียาเสพติด ของประเทศไทย ที่มีการบัญญัติกฎหมายไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีจุดเริ่มต้นของการต่อรองโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือ พนักงานสอบสวน และ เป็นการต่อรองเกี่ยวกับโทษที่ผู้กระทำความผิดมีสิทธิจะได้รับการพิจารณาโทษจากศาลต่ำกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ ซึ่งมาตรการต่อรองข้อมูลสำคัญนี้ ถือเป็นมาตรการหนึ่งที่เป็นเครื่องมือสำคัญ สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ซึ่งมีหน้าที่ในการสืบสวนจับกุมปราบปรามอาชญากรรม ที่จะนำมาใช้สนับสนุนการสืบสวนสอบสวน เพื่อค้นหาข้อมูลไปถึงผู้กระทำความผิดรายใหญ่ เพื่อตัดกระบวนการค้าอาชญากรรมที่แท้จริง ซึ่งหากไม่มีเครื่องมือหรือมาตรการทางกฎหมายเพื่อปราบปรามการกระทำผิดที่ดีพอแล้ว หน่วยงานของรัฐ ก็อาจจะไม่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของบุคคลเหล่านี้ได้

นอกเหนือจากนี้ ผลจากการศึกษายังพบว่า บทบัญญัติแห่ง มาตรา 100/ 2 แห่ง พ.ร.บ. อาชญากรรมให้โทษฯ นั้น ไม่ถือว่าเป็นการจงใจ ให้คำมั่นสัญญากับผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดี อาชญากรรม จึงไม่ขัดต่อหลักการแห่ง ป.วิอาญา มาตรา 226 และบทบัญญัติ ในมาตรา 243 แห่งรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. 2540 แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการให้การรับสารภาพ ข้อมูลที่สำคัญ อันเป็นประโยชน์ ตามมาตรา 100 /2 นั้น เป็นการให้การที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจ และทำให้การนั้น ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่จำเลยในเรื่องการได้รับการลดโทษ ต่ำกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมาย กำหนดไว้ และจะได้ประโยชน์กับรัฐ (Crime Control)ในเรื่องข้อมูลที่สำคัญอันเป็นประโยชน์ ในด้านการปราบปรามอาชญากรรม โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาชญากรรมนั้น ย่อมจะต้องทราบถึง ผลดีหรือผลเสีย ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการต่อรองคำให้การข้อมูลอันสำคัญนั้นแล้ว

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น วิชานิติพนธ์ฉบับนี้ ได้เสนอแนะแนวทางในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ ดังนี้ คือ

1. ในการต่อรองคำให้การข้อมูลฯ ในชั้นพนักงานสอบสวน ควรให้ผู้ถูกจับกุม หรือผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะมีทนายความ หรือญาติ หรือผู้ที่ตนไว้วางใจ เข้าร่วมรับรู้รับฟังการต่อรอง ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในชั้นพนักงานสอบสวนนั้นด้วย เช่นเดียวกับการสอบสวนคดีอาญาปกติ

2. ในการต่อรองคำให้การข้อมูลฯ ในชั้นพนักงานสอบสวนนั้นควรให้พนักงานอัยการ เข้าไปมีส่วนร่วมด้วย เพราะพนักงานอัยการ ย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องเป็นผู้ฟ้องร้องผู้ต้องหา หรือจำเลย ดำเนินคดีต่อศาล เพื่อที่จะได้เป็นผู้เสนอข้อมูลหลักฐานการให้การข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ อย่างยิ่งต่อการปราบปรามอาชญากรรม ต่อศาลได้อย่างถูกต้องชัดเจนเพื่อศาลจะได้มีดุลพินิจลงโทษ ผู้ต้องหา หรือผู้ถูกจับนั้น ต่ำกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ อย่างเหมาะสม ต่อไป อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการรับประกันการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน จากการล่วงละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อีกช่องทางหนึ่งด้วย

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับการปฏิบัติในเรื่องนี้โดยตรง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรให้มีการออกคำสั่งหรือระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการต่อรองคำให้การข้อมูลอันเป็นประโยชน์ อย่างยิ่งในการปราบปรามอาชญากรรม โดยกำหนดคำอธิบาย วิธีการปฏิบัติ ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ควบคุมการปฏิบัติให้มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติ การควบคุม การตรวจสอบที่ชัดเจนในลักษณะคล้ายคลึงกับระเบียบการควบคุมการสอบสวนคดีอาญา

ของพนักงานสอบสวน ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก็จะเป็นผลดีสำหรับผู้ปฏิบัติ และเป็นผลดีต่อการป้องกันการใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่มีชอบ หรือ ละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนต่อไป

Thesis Title	Police Officer's Legal Measures for Plea Bargaining of Narcotics Offender
Author	Pol. Maj. Witya Bawronsikarin
Thesis Advisor	Assoc.Prof. Dr. Surasak Lidasitwattanakul
Department	Law (Criminal Law)
Academic Year	2006

ABSTRACT

This research aimed to examine the plea bargaining of narcotics offender giving the administrative or police or inquiry investigator the information essential and beneficial for suppression of narcotics in accordance with the Narcotics Act B.E. 2522 amended by the Narcotics Act (No. 5) B.E. 2545, Section 100/2. The rationale of the Act promulgates that government officers who are referred to the administrative or police are authorized to negotiate plea bargains of narcotics offender and it is separate from other general crimes previously practiced. With regard to persuading the co-conspirator to be a witness in case no witnesses and evidence can not be found to prove the culprit's guilty. However, in the case of drugs trafficking, if protection of the co-conspirator to be a witness is implemented, it is not always to associate the wrongdoing with the one who is actually the culprit or to convince the court for punishing the co-conspirators or gathering more evidences is used beyond the cases in which the government officers are authorized by the law, it will be rather risky to the officers on duty.

From this research, it was found that plea bargaining important and beneficial to the suppression of Narcotics Act, Section 100/2 is an essential written plea bargaining for the cases of narcotics trafficking in Thailand. The case starts from the government officer or police or inquiry investigator and is it the negotiation of penalty in which the offender has the right to be charged with lesser crime than the minimum punishment required by the law no matter guilty will be. This is an important instrument of crime justice system provided for the government officers who are authorized to conduct inquiry investigation and suppress drugs trafficking. Moreover, this mechanism can be used for encouraging the inquiry relating to the mastermind of offenses so that the process of drugs trafficking will be definitely eradicated. At this point, if there are no

instruments or legal measures effective enough to suppress these offenses, the government agencies will not be able to seek for evidences proving the offenders' guilty.

In addition, it was found that the legal provision of Section 100/2 of the Narcotics Act is not motivating and promising to offenders or defendants, and as a result, it is not against the rationale of Penal Code, Section 226 and the legal provisions in Section 243 of the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2540. The reason is that pleading guilty to the charge of committing crime is beneficial to the defendant in negotiating to get less severe penalty than the minimum punishment required by the law and it paves the way for the government's crime control of important information for the suppression of narcotics. In this sense, the offender or defendant of drugs trafficking will be informed of advantages or disadvantages which might be stemmed from the plea bargaining.

From the study results stated above, this research suggested the guidelines for preventive actions and solutions to the problems of protecting people's right and freedom as follows:

1. In the process of plea bargaining during inquiry, the offender or the defendant is entitled to have an attorney or a relative or a person in whom he confides participate in the plea bargaining which is beneficial to the offenders in the inquiry process the same way as the usual inquiry investigation is conducted.

2. In the process of plea bargaining during the inquiry investigation, the prosecutor should be allowed to take part since the prosecutor is generally in charge of filing the suit against the offender or defendant to the court so that he will present the correct and definite evidences concerned with plea bargaining which is advantageous to the suppression of narcotics trafficking in order that the court will be able to dismiss some charges against the defendant who will get less severe punishment than the minimum penalty required by the law. Furthermore, this will be a mechanism to guarantee the protection of people's right and freedom from the government officers' violation.

3. The authorities or agencies directly concerned such as the National Police Office should impose the clear and definite order and regulation regarding plea bargaining which is advantageous to the suppression of drugs trafficking by determining the correct explanation and practice guideline for the officers on duty and the supervisors to be authorized and responsible for

the correct operation, control and clear-cut investigation in the same way as the regulation of conducting inquiry for investigators of the National Police Office. This will bring advantages to the operators and the preventive actions from exploiting the authority in dishonest ways or violating people's right and freedom.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยดีก็เพราะ เป็นผลจากความกรุณาอันสูงยิ่งของท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล อาจารย์ที่ปรึกษาของผู้เขียน เพราะนอกจากท่านจะรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ท่านยังได้ เมตตา ให้ความกรุณาให้คำแนะนำอันทรงคุณค่าแก่ผู้เขียน ก่อให้เกิดประโยชน์และความรู้ อย่างมากมายในการเขียนวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง และผู้เขียนขอแสดงความเคารพนับถือท่านด้วยใจจริง

ผู้เขียนกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร ซึ่งรับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ให้ ตลอดจนท่านรองศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และท่านอาจารย์ ดร.อุทัย อาทิวา ที่ได้ให้ความกรุณา เมตตา เป็นกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และให้ข้อคิดเห็นแนะนำ สั่งสอนที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้เขียน ด้วยดีตลอดมา และกราบขอบพระคุณท่านพลตำรวจตรี บุญเลิศ นันทวิสิทธิ์ อดีตรองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 1 และอดีตสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดนนทบุรี และพันตำรวจเอกสมชาย จินดาวงษ์ ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธร อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ที่ได้ให้การสนับสนุนในเรื่องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมของผู้เขียนด้วยดีตลอดมา ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณพี่ๆ ในสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และในสำนักงานอัยการสูงสุดทุกๆ ท่าน ที่ได้เคยช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เขียนในการค้นคว้าหาเอกสารข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้สำหรับในการเขียนวิทยานิพนธ์ และสิ่งที่จะลืมไม่ได้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านผู้เป็นเจ้าของผลงานทางวิชาการทุกท่าน ทุกหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็ วิทยานิพนธ์ ผลงานการวิจัย เอกสารบทความทางวิชาการต่างๆ ซึ่งผู้เขียนได้นำมาศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสิ้นลงด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณทุกๆ ท่าน ที่เอื้อนามและที่มิได้เอื้อนาม มาไว้เป็นอย่างสูง ณ ที่นี้ ด้วยความเคารพยิ่ง

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยสาขาวิชานิติศาสตรมหาวิทาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ทุกท่าน ที่ได้เอื้อเพื่ออำนวยความสะดวกทางด้านธุรการให้กับผู้เขียน ด้วยดีตลอดมา นับแต่เข้ารับการศึกษาในหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต จนกระทั่งจบการศึกษา และผู้เขียนขออุทิศ บุญกุศล และคุณความดีใดๆอันจะเกิดขึ้นต่อสังคมประเทศชาติ และประชาชนในภายภาคหน้า ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ให้กับคุณพ่อ และคุณแม่ ของผู้เขียนทั้งสองท่านที่ล่วงลับไปนานแล้ว ขอจงได้รับบุญกุศลแห่งความดีนั้น โดยพร้อมเพรียงกันด้วยเทอญ

พันตำรวจตรีวิทยา บวรศิขริน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๗
กิตติกรรมประกาศ.....	๘
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 สมมติฐานในการศึกษา.....	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	7
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและการต่อรองข้อมูล	
อันเป็นประโยชน์จากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด.....	9
2.1 มาตรฐานสากลในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.....	9
2.2.1 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด	
และวัตถุประสงค์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988.....	10
2.2.2 อนุสัญญาสหประชาชาติ เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ	
ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 26.....	12
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการต่อรองคำรับสารภาพ	
เพื่อหาพยานหลักฐานในคดียาเสพติด.....	15
2.2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการต่อรองหาข้อมูล	
และพยานหลักฐานเกี่ยวกับยาเสพติด.....	15
2.2.2 การต่อรองคำรับสารภาพ.....	20
2.2.2.1 ความเป็นมาของการต่อรองคำรับสารภาพ.....	21
2.2.2.2 แนวความคิดเบื้องหลังการต่อรองคำรับสารภาพ.....	24
2.2.3 แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่จะถูกจับ.....	32
3 การต่อรองคำรับสารภาพหรือข้อมูลอันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับคดียาเสพติด.....	51
3.1 ในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.1.1 มาตรการปราบปรามยาเสพติดในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	51
3.1.1.1 มาตรการเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด.....	51
3.1.1.2 มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สิน.....	63
3.1.1.3 มาตรการเกี่ยวกับการบริหารและจัดการคดี.....	64
3.1.2 การต่อรองคำรับสารภาพในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	66
3.1.2.1 ความหมายของการต่อรองคำรับสารภาพ.....	68
3.1.2.2 รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา กับการต่อรองคำรับสารภาพ.....	69
3.1.2.3 ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	71
3.1.2.4 การให้การของจำเลยต่อศาลในคดีอาญาของอเมริกา.....	73
3.1.2.5 การต่อรองคำรับสารภาพในศาลสหรัฐอเมริกา ตามกฎหมายของรัฐบาลกลาง.....	76
3.1.2.6 การสิ้นสุดของความตกลงการต่อรองคำรับสารภาพ.....	88
3.2 ในประเทศไทย.....	89
3.2.1 ระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย กับการต่อรองคำรับสารภาพ.....	90
3.2.2 การต่อรองคำรับสารภาพกับหลักการรับฟังพยานหลักฐาน.....	91
3.2.3 หลักการดำเนินคดีอาญากับการต่อรองคำรับสารภาพ.....	93
3.2.4 การนำวิธีการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้ในการดำเนินคดีอาญา.....	96
4 การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้จากผู้ต้องหาในคดีอาญาเสพติดในประเทศไทย.....	102
4.1 วัตถุประสงค์ของการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 100/2.....	102
4.2 การต่อรองข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 100/2.....	108
4.2.1 แนวทางในการปฏิบัติตาม มาตรา 100/2.....	110
4.2.2 วิเคราะห์การต่อรองข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตามมาตรา 100/2.....	112
4.2.3 วิเคราะห์ปัญหาข้อจำกัดในการปฏิบัติตามมาตรา100/2.....	116
4.2.4 วิเคราะห์การต่อรองตามมาตรา 100/2 กับการกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยาน.....	120

สารบัญญ (ต่อ)

	หน้า
4.2.5 วิเคราะห์การต่อรองตามมาตรา 100/2 กับการต่อรองคำรับสารภาพ.....	135
4.2.6 วิเคราะห์การต่อรองคำให้การตามมาตรา 100/2ฯ กับเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78.....	141
4.3 หลักการรับฟังพยานหลักฐานตาม ป.วิอาญา มาตรา 226 กับการต่อรองข้อมูลตามมาตรา 100/2 แห่ง พ.ร.บ.ยาเสพติด.....	145
4.3.1 การสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับยาเสพติด.....	145
4.3.2 หลักความชอบด้วยกฎหมายในเรื่องพยานหลักฐาน.....	148
4.3.3 หลักข้อยกเว้นเกี่ยวกับพยานหลักฐาน.....	153
4.3.4 วิเคราะห์ ป.วิอาญา มาตรา 226 กับ พ.ร.บ. ยาเสพติด มาตรา 100/2.....	160
5 บทสรุป ข้อเสนอแนะ.....	165
บรรณานุกรม.....	172
ภาคผนวก.....	180
ภาคผนวก ก พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545.....	181
ภาคผนวก ข คำสั่งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ ที่ 31/2548 เรื่อง แนวทางการปฏิบัติกรณีผู้กระทำความผิด ได้ให้หรือเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และ เอกสารแนบท้ายคำสั่งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ที่ 31/2548 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2548.....	190
ภาคผนวก ค ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ มาตรา 100/2.....	196
ภาคผนวก ง หนังสือภายใน ที่ อส 0016/ว136 ลงวันที่ 8 เมษายน 2546 ของสำนักงานอัยการสูงสุด และบันทึกข้อความ ที่ 0001 (ป)/124 ลงวันที่ 28 มกราคม 2542 ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ.....	216
ภาคผนวก จ สำเนาคำแปลอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้าน การลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท.....	221
ประวัติผู้เขียน.....	260

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษในประเทศไทย นับเป็นปัญหาของสังคมส่วนรวมอันดับแรก ที่มีแนวโน้มความรุนแรงและขยายตัวเพิ่มขึ้นจนเกือบจะทำลายสภาพความเป็นอยู่ของสังคม โครงสร้างของประชากรภายในประเทศโดยภาพรวม ตามความเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนาเช่นประเทศไทย รวมทั้ง ประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศทางทวีปยุโรป และสหรัฐอเมริกา ซึ่งต่างก็ต้องเผชิญกับปัญหาเสพติดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และนอกเหนือจากที่ต้องเผชิญกับปัญหาเสพติดโดยตรงแล้ว ยังต้องประสบกับปัญหาอื่นๆ ที่เป็นผลเกี่ยวเนื่องมาจากปัญหาเสพติด เช่น ปัญหาเกี่ยวกับอาชญากรรม ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต ปัญหาทางสังคมจิตวิทยา และปัญหาเศรษฐกิจอื่นๆ ซึ่งเกิดขึ้นในประเทศ อันเป็นผลพวงมาจากปัญหาเสพติดเป็นประการสำคัญ ซึ่งรูปแบบการก่ออาชญากรรมของกระบวนการค้ายาเสพติดให้โทษนั้น นับว่ามีวิธีการรูปแบบที่สลับซับซ้อน บางครั้งกลุ่มขบวนการผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ มีการรวมตัวเข้าด้วยกันตามสายงานการบังคับบัญชาในรูปแบบขององค์กร มีการจัดการวางแผนการดำเนินการในลักษณะที่เรียกว่า “องค์กรอาชญากรรม” มีเป้าหมายในการกระทำมุ่งเน้นไปที่ผลประโยชน์อันมหาศาลจากการค้ายาเสพติด ซึ่งอาชญากรรมประเภทนี้ ย่อมมีผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดหลายคน ทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในฐานะตัวการ ผู้สนับสนุน หรือผู้มีส่วนได้เสียโดยทางอ้อม รวมทั้งผู้ที่หลงผิดมิใช่ตัวการโดยตรง แต่ได้พัวพันคลุกเข้าไปเกี่ยวข้องกับขบวนการค้ายาเสพติดด้วยความจำเป็นหรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น กลุ่มผู้เสพ หรือกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย หรือผู้รับจ้างในการขนส่งและลำเลียงยาเสพติดเหล่านี้เป็นต้น ซึ่งในด้านการดำเนินการปราบปรามจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น ต่างก็เป็นไปด้วยความยากลำบากที่จะสืบสวนแสวงหาพยานหลักฐานมาดำเนินคดีต่อบุคคลในขบวนการค้ายาเสพติดได้ทั้งหมด โดยเฉพาะบุคคลที่เป็นตัวการในการลักลอบค้ายาเสพติดอย่างแท้จริง ทั้งนี้ก็เนื่องมาจาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน

(พ.ศ. 2540) ได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างเต็มที่ ซึ่งประชาชนทุกคนไม่ว่าจะเป็นประชาชนผู้บริสุทธิ์ ที่ประกอบสัมมาอาชีพสุจริตชอบด้วยกฎหมาย หรือประชาชนที่ประกอบอาชีพไม่สุจริตเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด ซึ่งเป็นประชาชนส่วนน้อย ของสังคม ต่างก็ได้รับการคุ้มครองทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างเท่าเทียมกัน

ปัจจุบันภายหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีผลใช้บังคับอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในการตรวจค้น จับกุม ที่มีอยู่ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา ไม่เอื้ออำนวยให้ต่อการสืบสวนหาพยานหลักฐานในคดียาเสพติดได้อย่าง สมบูรณ์เต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ ให้อยู่ภายใต้กรอบของ กฎหมายและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ผู้เป็นหัวหน้า หรือเป็นตัวการที่แท้จริง ในการ ลักลอบค้ายาเสพติด หรือเป็นสมาชิกระดับสูงมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับขบวนการค้ายาเสพติด หลายรายจึงหลุดรอดพ้นจากการถูกจับกุมตัวมาดำเนินคดี หรือหลุดรอดพ้นจากมาตรการ ในด้านการตรวจสอบและยึดทรัพย์สิน ทั้งนี้ ก็เนื่องมาจาก บุคคลเหล่านี้ มักจะไม่ได้เป็นผู้ลงมือ กระทำความคิดด้วยตนเองโดยตรง แต่มักจะใช้วิธีการสั่งการมอบหมายเป็นทอดๆ ในการดำเนินการ ด้วยวิธีการอันสลับซับซ้อน และแม้จะมีกฎหมายหลายฉบับเกี่ยวกับการป้องกันปราบปราม จับกุม ยึดทรัพย์สิน ออกมาบังคับใช้แล้วหลายฉบับก็ตาม เช่น พระราชบัญญัติป้องกันปราบปราม ยาเสพติด พุทธศักราช 2519 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามยาเสพติด พุทธศักราช 2534 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พุทธศักราช 2542 เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งมาตรการตามที่กฎหมายกำหนดในพระราชบัญญัติต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้น จะบรรลุผลอย่างมี ประสิทธิภาพได้ก็ต่อเมื่อ ได้มีการดำเนินการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน และข้อมูลด้านการข่าว อย่างเต็มที่แล้วเท่านั้น ซึ่งในการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานด้านข้อมูลและการข่าว นั้น วิธีการสืบสวนสอบสวนที่จะทำให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานและข้อมูลด้านการข่าวอันจะนำไปสู่การ ดำเนินการตรวจค้น จับกุม หรือดำเนินการตามมาตรการต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้นั้น แต่เดิม ยังมีได้มีกฎหมายรับรองกำหนดวิธีการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม เพื่อให้บรรลุถึง เป้าวัตถุประสงค์ของการป้องกันปราบปรามยาเสพติด โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคม ส่วนรวมและประเทศชาติเป็นสำคัญ และเนื่องจากอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอาชญากรรม ที่ไม่มีผู้เสียหายซึ่งเป็นประชาชนจะมาเป็นโจทก์โดยตรงเช่น คดีอาญาโดยทั่วไปที่มักจะมี ประชาชนซึ่งเป็นผู้เสียหายมาร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ดังนั้น คดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับการ ลักลอบค้ายาเสพติด จึงถือได้ว่าเป็นคดีอาญาที่รัฐเป็นผู้เสียหายโดยตรง วิธีการดำเนินการสืบสวน ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นวิธีการที่หลีกเลี่ยงขัดต่อหลักการของกฎหมายหรือละเมิดต่อสิทธิ

ขั้นพื้นฐานของบุคคลตามรัฐธรรมนูญที่ได้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยเฉพาะ การดำเนินการสืบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สืบสวนที่มีความจำเป็นจะต้องทำการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานนอกระบบ เพื่อให้ทันต่อเล่ห์เหลี่ยมในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงถูกนำมาใช้ในการสืบสวนเป็นครั้งคราว และเป็นการทำงานด้านการปฏิบัติ ที่มีความเสี่ยงต่อตัวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเอง เช่น การต่อรองคำให้การข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ หรือความร่วมมือจากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งมิใช่เป็นตัวการในการค้ายาเสพติดโดยตรง ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจพบหรือจับกุมได้ เช่น ผู้ครอบครองยาเสพติด หรือ ผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย หรือรายขนาดกลาง ซึ่งจับกุมได้จากการล่อซื้อ หรือตรวจค้น แล้วนำมาสอบสวนขยายผลในการจับกุมไปหาผู้ค้ารายใหญ่ซึ่งเป็นตัวการ ด้วยวิธีการปฏิบัติ โดยวิธีการต่อรองให้คำมั่นสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนหรือเพื่อแลกกับการที่บุคคลผู้กระทำความผิดซึ่งมิใช่ตัวการเหล่านั้นจะได้รับการปลดปล่อยตัวไปโดยไม่ถูกจับกุมตัวส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีฟ้องร้องตามกฎหมาย หากการให้ความร่วมมือนั้นได้บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายสามารถจับกุมตัวผู้ค้ายาเสพติดที่เป็นตัวการได้ ซึ่ง เมื่อพิจารณาโดยละเอียดถี่ถ้วนแล้ว เห็นว่า วิธีการดำเนินการสืบสวนจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจดังกล่าวถือเป็นการค้นหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด ที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายและไม่มีกฎหมายรองรับการปฏิบัติ โดยเฉพาะบางครั้ง อาจมีความจำเป็นที่จะต้องปล่อยตัวผู้กระทำความผิดในเบื้องต้นที่จับกุมได้พ้นข้อกล่าวหาไปด้วยเหตุผลที่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายจับกุม ได้พิจารณาแล้วเห็นว่ามิใช่ตัวการหรือเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดในขบวนการค้ายาเสพติดที่แท้จริง และ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติที่จะได้รับการจับกุมผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ได้พร้อมของกลางในการกระทำความผิด ซึ่งจะมีผลติดตามมาในด้านการดำเนินคดีอาญา และการดำเนินการตามมาตรการการตรวจสอบและยึดทรัพย์สินจากผู้กระทำความผิดจากการค้ายาเสพติดมาเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการดำเนินการสืบสวนสอบสวน ขยายผลการจับกุมด้วยวิธีการต่อรองคำให้การข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งหรือต่อรองความร่วมมือจากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดดังกล่าวข้างต้น ผลจากการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวอาจจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายในความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ความผิดต่อเสรีภาพ หรือถูกผู้บังคับบัญชาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องทางวินัยหากมีผู้ร้องเรียนกล่าวโทษขึ้นมาในภายหลังว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนจับกุมในคดียาเสพติดดังกล่าวนี้ ได้ดำเนินการไปโดยทุจริตประพฤติกมิชอบและฝ่าฝืนต่อกฎหมายที่ให้อำนาจในการปฏิบัติไว้ ตลอดจนเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อหลักการของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างร้ายแรง อันจะส่งผลเสียต่อ

ตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติเองและก่อผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศชาติในด้านการป้องกันปราบปรามยาเสพติดอันเป็นปัญหาของสังคมอย่างใหญ่หลวง เพราะหากว่าเจ้าพนักงานตำรวจ ได้ดำเนินการไปโดยคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติโดยส่วนรวมเป็นสำคัญแล้ว ตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติเองจะต้องมาถูกดำเนินการทางกฎหมายหรือถูกดำเนินการทางวินัยเสียเอง ประสิทธิภาพในด้านการป้องกันยาเสพติดย่อมจะลดลงไปด้วย เพราะ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานด้านการสืบสวนจับกุมยาเสพติด ย่อมจะต้องคำนึงถึงผลได้ผลเสียที่จะเกิดกระทบขึ้นกับตนเองในภายหลัง มากกว่าการคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติและสาธารณชนที่จะได้รับจากการปฏิบัติในการการสืบสวนจับกุมอย่างเอาจริงเอาจังเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ของประเทศชาติด้วยความเสี่ยงต่ออนาคตอันมีผลสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติงานของตนเองและภายหลัง แม้ว่า ต่อมาจะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 โดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 100/2 โดยได้กำหนดหลักการสำคัญในกรณีที่ “ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้” ซึ่งจากหลักการดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่า น่าจะเป็นผลดีทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ดำเนินการสืบสวนจับกุม ทั้งต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่สมัครใจให้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการกระทำความผิด ผู้ร่วมกระทำความผิดหรือยาเสพติดของกลาง อันนำไปสู่การขยายผลในการสืบสวนจับกุม ผู้กระทำความผิดอื่น ยึด หรืออายัดยาเสพติดของกลาง ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดที่ให้ข้อมูลน้อยกว่าโทษขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งจะเป็นมาตรการในการจูงใจผู้กระทำความผิดในการให้ข้อมูล ตลอดจนหลักฐานในการดำเนินคดีกับนักค้ารายสำคัญหรือนายทุน อันจะส่งผลในการปราบปรามยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากหลักการของบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว นับเป็นเรื่องที่ไม่เคยมีมาก่อนที่มีการระบุไว้ในตัวบทกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีอำนาจในการต่อรองคำให้การอันเป็นประโยชน์จากตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ และเป็นการแตกต่างหากจากคดีอาญาสำคัญโดยทั่วไปที่เคยปฏิบัติมา ในเรื่องการกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานซึ่งไม่มีกฎหมายระบุให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งอำนาจในการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานก็มีใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจอย่างแท้จริง แต่เป็นอำนาจของ พนักงานอัยการที่จะเป็นผู้สั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาซึ่งพนักงานสอบสวนได้สอบสวนแล้ว และมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องเนื่องจากมีความประสงค์ที่จะกันตัวผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นไว้เป็นพยาน ซึ่งนั่นก็เป็นเรื่องที่สามารถปฏิบัติได้ในคดีอาญาทั่วไปที่ไม่สามารถหาพยานหลักฐานอื่นมายืนยันการกระทำความผิดของผู้กระทำ

ความผิดได้ แต่ทว่า ในเรื่องคดีเกี่ยวกับยาเสพติดที่เป็นเรื่องละเอียดอ่อนซับซ้อน มีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย มีลักษณะการทำงาน การจัดตั้งองค์กรในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม บางครั้ง การใช้วิธีการกันตัวผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยาน ก็ไม่อาจจะสาวไปถึงตัวการผู้กระทำความผิดที่แท้จริง หรือทำให้ศาลเชื่อหรือมีมีคำพิพากษาลงโทษผู้ร่วมกันกระทำความผิดได้ ซึ่ง ผู้เขียนเห็นว่า จากหลักการของกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดดังกล่าวข้างต้น นับเป็นเรื่องที่มีเหตุผลที่น่าจะศึกษาโดยละเอียดเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นกฎหมายใหม่และเป็นกฎหมายพิเศษที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของ เจ้าพนักงานตำรวจที่มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้เขียนจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล แนวความคิดเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนขยายผลรวบรวมพยานหลักฐานในคดียาเสพติด และ หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในทางปฏิบัติ เพื่อหาทางออกในด้านการพิทักษ์คุ้มครองประโยชน์ของสาธารณชน และคุ้มครองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสวนสอบสวนขยายผลจับกุมคดียาเสพติดซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต มิให้กระทำการอันถือได้ว่าเป็นความผิดต่อกฎหมาย และเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต และศึกษาถึง ข้อดี ข้อเสีย จุดบกพร่องของหลักการแห่งกฎหมาย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 100/2 ว่ามีอยู่อย่างใดหรือไม่ เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องสอดคล้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และบรรลุประสิทธิภาพอย่างสูงสุดในการสืบสวนปราบปรามยาเสพติดต่อไป โดยไม่ลดทอนประสิทธิภาพการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติต่อไป โดยจะศึกษาเปรียบเทียบกับหลักการวิธีการปฏิบัติ อันคล้ายคลึงกันที่เคยมีผู้ศึกษามาแล้ว และหลักการปฏิบัติในเรื่องนี้ของต่างประเทศว่ามีอยู่อย่างใด หรือไม่ เพื่อจะได้นำเสนอผลงานการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1.2 สมมติฐานในการศึกษา

การสืบสวนขยายผลในการจับกุมผู้ค้ายาเสพติด ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจับกุม ผู้ค้าหรือตัวการสำคัญซึ่งอยู่เบื้องหลังการลักลอบค้ายาเสพติดให้โทษ นับเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้อง ปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่อง จากการลักลอบค้ายาเสพติดนับเป็นการทำลายโครงสร้างที่สำคัญทางสังคมอย่างร้ายแรง โดยเฉพาะในหมู่เยาวชนที่จะเป็นอนาคตของประเทศชาติ ซึ่งแต่เดิมมา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมปราบปรามผู้ค้ายาเสพติด มิได้บัญญัติ

ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการต่อรองคำให้การอันเป็นประโยชน์จากตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ โดยชัดเจน ทำให้บางครั้ง เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องอาศัยวิธีการสืบสวนขยายผลการจับกุม โดยวิธีการต่อรองคำให้การของผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน หรือ สัญญาไว้ด้วยผลประโยชน์อื่นๆ อันมิใช่เรื่องที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจในทางปฏิบัติไว้โดยตรง และเป็นสิ่งยงที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติจะต้องตกเป็นผู้กระทำความผิดเสียเอง แต่ปัจจุบัน ได้มีบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 100/2 บัญญัติไว้ให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน มีอำนาจในการต่อรองคำให้การอันเป็นประโยชน์จากตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ อันเป็นการแยกออกต่างหากจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป จึงนับว่าเป็นบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่มีประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง หากได้รับการศึกษาวิจัยถึงข้อดี ข้อเสีย และข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขหรือปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง เพื่อเป็นแนวทางในการคุ้มครองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนต่อไป

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.3.1 เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดในด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลและแนวความคิด ความมุ่งหมายที่ถูกต้องของการสืบสวนจับกุมสอบสวนขยายผลในคดียาเสพติด ที่ถูกต้องควรมีอย่างไร

1.3.2 เพื่อวิเคราะห์ให้ได้ขอบเขตและหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง เพื่อเป็นการศึกษาหาแนวทางวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักการปฏิบัติที่ถูกต้องของเจ้าพนักงานตำรวจผู้มีหน้าที่ในการจับกุม หรือพนักงานสอบสวนคดียาเสพติด ในการต่อรองคำให้การหรือความร่วมมือในการขยายผลจับกุมยาเสพติดอย่างไร จึงจะไม่เป็นการ ปฏิบัติที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย อันอาจทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติต้องถูกกล่าวหาดำเนินคดีอาญา หรือ ถูกดำเนินการทางวินัยจากผู้บังคับบัญชาในภายหลังได้

1.3.3 เพื่อให้ทราบถึงปัญหา ข้อขัดข้องเกี่ยวกับการใช้บทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการต่อรองคำให้การข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งของผู้กระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่5) พ.ศ.2545 มาตรา 100/2 ว่า มีอยู่อย่างไรหรือไม่ เพื่อจะได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้จะทำการศึกษา เฉพาะปัญหาในวิธีการปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจ ฝ่ายสืบสวนสอบสวนจับกุมการกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด ยาเสพติด ในเรื่องการปฏิบัติในด้านการต่อรองคำให้การ หรือความร่วมมือในการปฏิบัติเกี่ยวกับข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการขยายผลในการจับกุมผู้ลักลอบกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่เป็นตัวการที่แท้จริง ซึ่งวิธีการในการปฏิบัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เป็นการกระทำเพื่อผลประโยชน์ของรัฐ โดยส่วนรวม แต่อาจจะเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนซึ่งตกเป็นผู้ต้องสงสัยในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด ตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ในขั้นตอนการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานก่อนการจับกุมตัวผู้ต้องหาผู้เป็นตัวการในกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่แท้จริง อันจะนำไปสู่การฟ้องร้องดำเนินคดีผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ต่อศาล หรือนำไปสู่การดำเนินการตรวจสอบและยึดทรัพย์สิน ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

ในการศึกษาค้นคว้า จะทำโดยการศึกษาค้นคว้าทั้งหลักกฎหมายไทย และหลักกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วยประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศฝรั่งเศส เป็นหลัก ซึ่งจะได้ศึกษาถึงลักษณะและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ที่เกี่ยวกับการต่อรองคำให้การ หรือการต่อรองคำรับสารภาพของผู้กระทำความผิด ว่ามีอยู่อย่างใด หรือไม่ โดยจะศึกษาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยจะนำหลักกฎหมายดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 100/2 ในเรื่องการต่อรองคำให้การอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

ดำเนินการศึกษาโดยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ศึกษาจากตำรา กฎหมายและเอกสาร วิทยานิพนธ์ ทฤษฎีแนวความคิดตลอดจนตัวบทกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และที่บัญญัติไว้เกี่ยวกับการต่อรองคำให้การอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งของผู้กระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐาน ในเรื่องการต่อรองคำให้การรับสารภาพของผู้กระทำความผิด ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยจะนำมาเปรียบเทียบหลักกฎหมายของประเทศไทย ประกอบกันกันแนวความคิดเห็น

ของนักกฎหมายต่างๆ ตลอดจนแนวคำพิพากษาฎีกาที่ได้มีการวินิจฉัยปัญหาในเรื่องดังกล่าวไว้แล้วด้วย แล้วนำมาทำความเข้าใจกับหลักกฎหมาย ในเรื่องการต่อรองคำให้การอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง จากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามบทบัญญัติในมาตรา 100/2 แห่งพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เพื่อให้ทราบว่า ในการต่อรองคำให้การหรือข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการป้องกันปราบปรามยาเสพติด จากผู้กระทำความผิดในคดีอาญาเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งมีใช่ เป็นตัวการสำคัญ ของเจ้าพนักงานตำรวจ ควรมีข้อกำหนดหรือขอบเขตเพียงใด

1.6.2 เพื่อจะได้เป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล และเพื่อ เป็นการคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต ให้ปฏิบัติในเรื่อง การต่อรองคำให้การหรือต่อรองความร่วมมือจากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเรื่องการขยาย ผลจับกุมผู้เป็นตัวการ ในการค้ายาเสพติดที่แท้จริง ให้ปฏิบัติให้ถูกต้องและไม่เป็นการขัดต่อ กฎหมายต่อไป

1.6.3 เพื่อทราบถึง อุปสรรคปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติตาม บทบัญญัติของ กฎหมายของ เจ้าพนักงานตำรวจ ในเรื่องการจับกุมต่อรองขยายผลในคดียาเสพติดว่า มีอยู่อย่างไร หรือไม่

1.6.4 เพื่อจะได้เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ชัดเจนแน่นอน ในประเด็นปัญหา ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 2

แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และการต่อรองข้อมูลอันเป็นประโยชน์ จากผู้กระทำความผิด

มีผู้เคยกล่าวไว้นานแล้วว่า สิทธิ และเสรีภาพเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่ายิ่งที่ประเทศเสรีนิยมในโลกนี้จะพึงตระหนัก แต่การรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและบ้านเมืองภายในรัฐนั้นก็ย่อมเป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกัน การออกกฎหมายหรือคำสั่งใดๆของรัฐที่จะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายในรัฐเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำอย่างยิ่ง แต่การออกกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยภายในรัฐ โดยวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของรัฐเป็นหลัก (Crim Control Model) ก็ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำเช่นกัน เพราะเป็นมาตรการสำคัญที่จะดำรงความสงบเรียบร้อยภายในรัฐนั้นไว้ เช่น การออกกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมและประเทศชาติของเกือบทุกประเทศ อยู่ในเวลานี้ และอาจจะกล่าวได้ว่าอาชญากรรมเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดให้โทษนั้น ได้กลายเป็นอาชญากรรมสากลไปแล้ว ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรที่จะศึกษาในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้บริสุทธิ์ ควบคู่ไปกับการศึกษาในเรื่องแนวคิดของการต่อรองข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดต่อไป

2.1 มาตรฐานสากลในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

สำหรับมาตรการทางกฎหมายที่นานาอารยประเทศได้นำมาปรับใช้เพื่อการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดนั้นจะมุ่งเน้นที่โครงสร้างการกระทำความผิดดังกล่าวข้างต้น โดยได้กำหนดเป็นแม่แบบหรือแนวทางไว้เพื่อการปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน อันเป็นการปิดช่องว่างที่อาชญากรจะอาศัยประโยชน์ต่อการหลีกเลี่ยงในการถูกดำเนินการตามกฎหมายซึ่งกำหนดไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 อันประกอบด้วยมาตรการที่สำคัญๆ อาทิ มาตรการสมคบกันกระทำความผิด มาตรการขยายเขตอำนาจศาล มาตรการริบทรัพย์สินทั้งทางอาญาและทางแพ่ง และ

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 อันประกอบด้วยมาตรการที่สำคัญๆ อาทิ มาตรการปราบปรามการมีส่วนร่วมในกลุ่มองค์กรอาชญากรรม มาตรการต่อต้านการฟอกเงิน มาตรการต่อต้านการฉ้อราษฎร์บังหลวง มาตรการริบทรัพย์และการยึดทรัพย์ มาตรการสืบสวนสอบสวนพิเศษ มาตรการคุ้มครองพยาน อนึ่งแต่ละมาตรการที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะถูกนำไปปรับใช้ภายใต้กฎหมายและการปกครองของแต่ละประเทศ โดยจะมีรายละเอียดที่อาจแตกต่างกันไป

ด้วยความที่ประเทศไทยได้ตระหนักและให้ความสำคัญแก่ปัญหาองค์กรอาชญากรรมยาเสพติด เพราะเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่ตั้งปัญหาให้กับประเทศไทยเช่นเดียวกัน จึงได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 และร่วมลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 โดยได้ออกมาตรการทางกฎหมายรองรับการปฏิบัติตามอนุสัญญานับแรก อาทิ มาตรการสมคบกันกระทำความผิด มาตรการริบทรัพย์ทางอาญากึ่งแพ่งและมาตรการขยายเขตอำนาจศาลตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มาตรการต่อต้านการฟอกเงินและมาตรการริบทรัพย์ทางแพ่งตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาตรการความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา มาตรการสืบสวนสอบสวนพิเศษ เช่น การดักฟังทางโทรศัพท์ การตรวจค้นหาสารเสพติดในร่างกาย ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยได้ปรับใช้อย่างผสมผสานกับมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่แล้ว อาทิ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน กฎหมายว่าด้วยการโอนตัวนักโทษ แต่อย่างไรก็ดี มาตรการต่างๆ ที่กล่าวมานี้ย่อมมีทั้งข้อดีและข้อด้อยต่อการนำไปปรับใช้เพื่อประโยชน์ต่อการปรับใช้ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุดรวมทั้งเพื่อการพัฒนามาตรการทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมต่อไป

2.1.1 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988

(ก) มาตรการเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด¹ อนุสัญญานี้ได้กำหนดให้

¹สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2547). การรวบรวมพยานหลักฐานบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล. หน้า 6 – 27.

(1) การจัดให้มี จัดการ หรือให้เงินสนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทำขึ้น การผลิต สกัดปรุง เสนอให้ เสนอขาย จำหน่าย ขาย ส่งมอบไม่ว่าจะตามเงื่อนไขใด เป็นนายหน้า จัดส่ง จัดส่งผ่านแดน ขนส่ง นำเข้าหรือส่งออก ครอบครองซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และการผลิต ขนส่งหรือจำหน่ายอุปกรณ์ วัสดุหรือสารตั้งต้น โดยรู้ว่าจะมีการใช้สิ่งเหล่านั้นในการหรือเพื่อการเพาะปลูก การทำขึ้นหรือการผลิตยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ผิดกฎหมาย ถือว่าเป็นความอาญา

(2) การแปรสภาพหรือโอนทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดตาม (1) หรือได้มาจากการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกปิดหรืออำพรางแหล่งกำเนิดซึ่งผิดกฎหมายของทรัพย์สิน หรือเพื่อช่วยเหลือบุคคลใดๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวให้หลบเลี่ยงผลตามกฎหมายอันเกิดจากการกระทำความผิดของตน หรือการปกปิดหรืออำพรางลักษณะอันแท้จริง แหล่งที่มา สถานที่ตั้ง การจำหน่าย การเคลื่อนย้าย สิทธิที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดตาม (1) หรือที่ได้มาจากการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดดังกล่าว ถือว่าเป็นความผิดอาญา

(3) การได้มา การครอบครองหรือการใช้ทรัพย์สิน โดยในขณะที่รับทรัพย์สินนั้นรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดตาม (1) หรือได้มาจากการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดดังกล่าวถือว่าเป็นความผิดอาญา

(4) การมีส่วนร่วม การมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือการสมคบกันกระทำ พยายาม กระทำ และช่วยเหลือของงสนับสนุน ให้ความสะดวก เบาะให้คำปรึกษาแนะนำในการกระทำความผิดตาม (1)-(3) ถือว่าเป็นความผิดอาญา

(ข) มาตรการเกี่ยวกับตัวยาเสพติด

อนุสัญญานี้ได้กำหนดห้ามการทำขึ้น ผลิต สกัด ปรุง เสนอให้ เสนอขาย จำหน่าย ขาย ส่งมอบไม่ว่าจะตามเงื่อนไขใด เป็นนายหน้า จัดส่ง จัดส่งผ่านแดน ขนส่ง นำเข้าหรือส่งออก ครอบครองซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทในบัญชี I และบัญชี II อนุสัญญานี้ และห้ามการเพาะปลูกพืชฝิ่น ต้น โคคาหรือพืชกัญชา เพื่อวัตถุประสงค์ในการผลิตยาเสพติด หรือการครอบครองหรือซื้อยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ถือว่าเป็นความผิดอาญา และยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ใช้หรือเจตนาจะใช้ในลักษณะใดๆ ในการกระทำความผิดจะต้องถูกริบ

(ค) มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

อนุสัญญาที่กำหนดมาตรการริบทรัพย์สินในทางอาญาไว้กับผลตอบแทนที่ได้จากการกระทำความผิดหรือทรัพย์สินซึ่งมีมูลค่าที่เทียบเท่ากับผลตอบแทนดังกล่าวนั้น และมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งไว้กับผลตอบแทนที่ได้รับมาจากการกระทำความผิดที่ถูกเปลี่ยนรูปหรือแปรสภาพไปเป็นทรัพย์สินอื่นแล้วหรือที่ถูกมารวมกับทรัพย์สินอื่น หรือรายได้หรือผลประโยชน์อื่นที่ได้มาจากผลตอบแทน ทรัพย์สินที่เกิดการเปลี่ยนรูปหรือการแปรสภาพของผลตอบแทนหรือทรัพย์สินอื่นที่มีผลตอบแทนรวมอยู่ด้วย

หลักการใช้มาตรการส่งเสริมให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมให้ข้อมูลข่าวสารแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย มีบัญญัติอยู่ในข้อ 26 ของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 โดยผู้ที่ให้ข้อมูลข่าวสารนั้นจะได้รับประโยชน์แลกเปลี่ยนในการให้ข้อมูลคือการได้รับลดหย่อนโทษ หรือได้รับการคุ้มกันจากการฟ้องคดี ทั้งนี้บทบัญญัติของข้อ 26 มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม โดยนำข้อมูลที่ได้รับจากผู้ร่วมกระทำความผิดไปใช้ในการดำเนินคดีกับตัวการใหญ่ หรือสมาชิกคนสำคัญขององค์กรอาชญากรรมในระดับสูงขึ้นไป โดยสำนักงานอัยการสูงสุดตีความเป็นว่าวิธีการดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในนามของการต่อรองคำรับสารภาพ (Plea bargaining)²

2.1.2 อนุสัญญาสหประชาชาติ เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2002 ข้อ 26

จากปัญหาองค์กรอาชญากรรมลูกกลมเป็นปัญหามากขึ้นทุกขณะจนกลายเป็นปัญหาองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หลายชาติได้ตระหนักถึงปัญหานี้ได้มีการนำเอาปัญหาองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมาอภิปรายในการประชุมอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับแนวความทางด้านนโยบายเพื่อปราบปรามองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) ในการสัมมนาระหว่างประเทศ ครั้งที่ 93 ซึ่งจัดโดย UNAFEI ในการประชุมครั้งนั้น ได้มีการเสนอมาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลหรือให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย โดยเห็นว่า การใช้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่งอันที่จะรวบรวมข้อมูลที่เป็นปฏิปักษ์ต่อองค์กรอาชญากรรม อย่างไรก็ตามที่ประชุมก็มีความเห็นอีกว่า เฉพาะแต่สมาชิกหรือผู้มีความใกล้ชิดต่อกลุ่มองค์กรอาชญากรรมเท่านั้นที่เป็นผู้มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องมากที่สุดเอาไว้ ดังนั้นรัฐจึงจำเป็นต้อง

² สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. แหล่งเดิม.

ที่จะต้องสร้างโครงสร้างทางกฎหมายที่มีการอนุญาตให้มีการใช้ผู้ให้ข้อมูลได้ ทั้งในระหว่าง การสอบสวนและการฟ้องสมาชิกกลุ่มองค์กรอาชญากรรม เช่น ให้มีความคุ้มกันผู้ให้ข้อมูล จากการถูกฟ้อง การล่อลวงให้แก่อุบัติเหตุให้แก่อุบัติเหตุ นอกจากนี้รัฐควรจะมีนโยบายซึ่งมีบทบัญญัติ ที่ให้ความคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลเช่นเดียวกับพยานทั่วไป ต่อมาความพยายามของรัฐต่างๆ ในการแก้ปัญหาองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยหลายชาติได้รวมกลุ่มกันอย่างไม่เป็นทางการ ชื่อว่ากลุ่ม “Friend of the Chair” ได้เสนอความเห็นต่อสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติให้ตั้ง คณะกรรมการเพื่อพิจารณาร่างอนุสัญญาต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ สมัชชาใหญ่เห็นชอบ ด้วยจึงได้ตั้งคณะกรรมการพิเศษขึ้นเพื่อพิจารณาร่างอนุสัญญาต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เมื่อร่างสำเร็จจึงเกิดอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (UNITED NATION CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME) อนุสัญญาดังกล่าวได้กำหนดมาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลหรือให้ความช่วยเหลือ แก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายไว้ในข้อ 26 มีความสรุปได้ว่า

หลักเกณฑ์ของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 26 ได้กำหนดรายละเอียดของมาตรการที่จะขยาย ความร่วมมือกับหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายดังต่อไปนี้

ข้อ 26³

1. รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้บุคคล ผู้เข้าร่วมหรือที่ได้เข้าร่วมแล้วในองค์กรอาชญากรรม

(ก) ให้ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่มีอำนาจเพื่อความมุ่งประสงค์ ในการสืบสวนและใช้เป็นพยานหลักฐานในเรื่องต่างๆ เช่น

(i) รูปพรรณ ลักษณะ องค์ประกอบ โครงสร้าง ที่อยู่ หรือกิจกรรมของ องค์กรอาชญากรรม

(ii) ความเกี่ยวโยง รวมทั้งความเกี่ยวโยงในระดับระหว่างประเทศ กับองค์กรอาชญากรรม

(iii) ความผิดต่างๆ ที่องค์กรอาชญากรรมได้กระทำลงหรืออาจกระทำ

³ รายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก United Nations Convention against Transnational Organized Crime ข้อ 26 อ้างใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ก (2545) . การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ ที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร หัวข้อ “มาตรการส่งเสริมให้บุคคลให้ความช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่ บังคับใช้กฎหมาย” (รายงานการวิจัย). หน้า 11.

(ข) ให้ความช่วยเหลือตามข้อเท็จจริงอย่างเป็นรูปธรรมแก่หน่วยงานที่มีอำนาจซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการตัดทอนทรัพยากร หรือรายได้จากอาชญากรรมขององค์กรอาชญากรรม

2. ในกรณีที่เหมาะสม รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องพิจารณาให้มีความเป็นไปได้ที่จะลดโทษบุคคลที่ถูกกล่าวหา ซึ่งให้ความร่วมมือที่สำคัญต่อการสืบสวนสอบสวน หรือการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อความผิดที่ครอบคลุมภายใต้อนุสัญญานี้

3. รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องพิจารณาให้มีความเป็นไปได้ที่จะให้ความคุ้มกันจากการฟ้องคดีต่อบุคคลผู้ให้ความร่วมมือที่สำคัญต่อการสืบสวนสอบสวน หรือการฟ้องคดีต่อความผิดที่อนุสัญญานี้ครอบคลุมถึงตามหลักการพื้นฐานของกฎหมายภายในของตน

4. ความคุ้มครองบุคคล เช่นว่าจะต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อ 24 ของอนุสัญญานี้

5. หากบุคคลที่อ้างถึงในวรรค 1 ของข้อนี้ซึ่งถูกพบตัวในรัฐภาคีหนึ่งสามารถให้ความร่วมมือที่สำคัญแก่หน่วยงานที่มีอำนาจของอีกรัฐภาคีหนึ่ง รัฐภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งหลายอาจพิจารณาจัดทำความตกลงหรือข้อตกลงย่อยเกี่ยวกับการจัดให้มีการปฏิบัติที่เป็นไปได้ตามที่ระบุในวรรค 2 และ 3 ของอนุสัญญานี้ตามกฎหมายภายในของตน

การส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วม หรือเข้าร่วมแล้วในองค์กรอาชญากรรมให้ข้อมูลข่าวสารแก่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายนี้ มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utilitarian Theory) ซึ่งถือว่าความชอบธรรมในการลงโทษขึ้นอยู่กับผลดีที่การลงโทษก่อให้เกิดขึ้น ดังนั้น หากการลงโทษก่อให้เกิดผลดีน้อยกว่าการลดหย่อนผ่อนโทษ หรือการคุ้มกันจากการฟ้องคดี ก็ควรจะให้มีการลดโทษ หรือการคุ้มกันจากการฟ้องคดี จึงจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า ทฤษฎีอรรถประโยชน์นี้มีแนวคิดต่างจากทฤษฎีแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory) ที่มุ่งจะลงโทษผู้กระทำความผิดให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำความ

แนวคิดของทฤษฎีอรรถประโยชน์⁴ มีอิทธิพลต่อการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอย่างมากในปัจจุบัน กระบวนการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการสั่งคดี ซึ่งรวมทั้งการใช้ดุลพินิจในการชะลอการฟ้อง และต่อรองคำรับสารภาพด้วยนั้น ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของทฤษฎีอรรถประโยชน์ประเทศต่างๆ ที่ใช้มาตรการต่อรองคำรับสารภาพโดยยอมลดโทษ และให้ความคุ้มกันแก่ผู้กระทำความผิดในฟ้องคดี เพื่อแลกเปลี่ยนกับการได้รับข้อมูลที่สามารถโยงไปถึงสมาชิกสำคัญระดับผู้บริหารขององค์กรอาชญากรรมหรือผู้มีอิทธิพลนั้น ต่างตระหนัก

⁴ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. เล่มเดิม. หน้า 23.

ถึงความจำเป็นและผลประโยชน์ที่จะได้รับจากผู้ร่วมกระทำความคิดยิ่งกว่ามารดาเนินคดีกับผู้กระทำความคิด การปราบปรามตัวการสำคัญในองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จเท่านั้นที่รัฐจะสามารถตัดต้นตอของการกระทำความคิดร้ายแรงได้อย่างแท้จริง ดังนั้นประโยชน์ที่ได้รับจะมากกว่าการลงโทษผู้กระทำความคิดร้ายย่อยหลายเท่า เพราะถึงแม้ว่ารัฐจะสามารถลงโทษผู้กระทำความคิดร้ายย่อยได้เป็นจำนวนมาก แต่ถ้าหากรัฐไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความคิดร้ายใหญ่หรือผู้มีอิทธิพลที่แท้จริงได้ ก็เท่ากับรัฐยังไม่สามารถถอนรากถอนโคนต้นตอของปัญหาอาชญากรรมได้อย่างแท้จริง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการต่อรองคำรับสารภาพเพื่อหาพยานหลักฐานในคดียาเสพติด

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการต่อรองหาข้อมูลและพยานหลักฐานเกี่ยวกับยาเสพติด

เป็นที่ทราบกันดีในสังคมทั่วไปแล้วว่า หน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจนั้น นอกจากจะมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยให้กับสังคมบ้านเมืองแล้วหน้าที่อีกหน้าที่หนึ่ง ก็คือการสืบสวนจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมายเกือบทุกประเภทความผิด เท่าที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายบัญญัติไว้นั้นก็คือประมวลกฎหมายอาญา และรวมหมายรวมถึงพระราชบัญญัติต่างๆ ที่มีโทษทางอาญาคด้วย นอกเหนือจาก เจ้าพนักงานตำรวจจะมีหน้าที่ในการรักษากฎหมายแล้ว ยังมีหน้าที่จะต้องดำเนินการสืบสวนก่อนเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ คอยติดตามจับกุมผู้กระทำผิดที่มีกลอุบายต่างๆ ที่พยายามหลบหลีกการจับกุม ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่นั้น ก็เป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายทั้งหมดที่ออกมา ก็ยังไม่เคยมีกฎหมายฉบับใดมีความสมบูรณ์สูงสุด โดยไม่มีช่องว่างให้ผู้ที่ไม่มีความผิดใช้ช่องว่างของกฎหมายเป็นเครื่องมือในการกระทำ ความผิดเสาะแสวงหาผลประโยชน์ในการประกอบอาชญากรรมให้กับตนเองและพวกพ้อง โดยไม่คำนึงถึงผลเสียหายและความเดือดร้อนของสังคมที่จะเกิดขึ้นและติดตามมา โดยเฉพาะอาชญากรรมเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดให้โทษ และโดยที่ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งมาจากการที่เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนจับกุมปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ว่าจะเป็นเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (เจ้าพนักงาน ป.ป.ส.) หรือเจ้าพนักงานตำรวจโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนปราบปรามยาเสพติด ซึ่งถือว่ามีความรับผิดชอบโดยตรง ไม่สามารถจะนำมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งๆ ที่มีกฎหมายซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันปราบปรามยาเสพติดอย่างครบครัน ทั้งนี้ปัญหาส่วนหนึ่งก็สืบเนื่องมาจาก ลักษณะพิเศษของอาชญากรรม คดียาเสพติดที่มีรูปแบบการดำเนินงานเป็นองค์กรอาชญากรรม มีการใช้ผลประโยชน์

และอิทธิพลอำนาจมีเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและรู้เห็นกับการกระทำความผิดไม่
 อยากจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรืออยากจะทำให้การเป็นพยานแจ้งข้อมูลเบาะแส อันเป็นประโยชน์
 ต่อเจ้าพนักงานสืบสวน⁵ อันจะนำไปสู่การจับกุมตัวผู้กระทำความผิด และนำไปสู่การดำเนินการ
 ตามมาตรการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามกฎหมายต่อไป และในส่วนของ การดำเนินการ
 จับกุมนั้น การแจ้งข้อกล่าวหาในชั้นจับกุมและการสอบสวนมีความยุ่งยาก ซับซ้อน ละเอียดอ่อน
 และเป็นส่วนสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินคดีอาชญากรรม ทั้งนี้ก็เนื่องระบบวิธีพิจารณาคดีในศาลไทย
 ใช้ระบบกล่าวหาซึ่งฝ่ายโจทก์ต้องหาพยานหลักฐานมาสืบแสดงต่อศาลให้เห็นความผิดของฝ่ายจำเลย
 โดยเปิดโอกาสให้จำเลยซักไซ้ต่อผู้ ดังนั้น การหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด
 ของผู้ต้องหา ตัวการหรือผู้สนับสนุน ต้องสมบูรณ์และเชื่อถือได้และต้องคำนึงถึงทุกขั้นตอน
 ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน ได้บัญญัติรับรอง
 สิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้หลายประการ โดยมีหลักที่สำคัญคือการกระทำใดๆ อันกระทบหรือ
 ล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ
 แห่งกฎหมาย อีกทั้งมีองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนที่จะเข้ามาทำการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
 ของฝ่ายบริหาร ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายสืบสวนคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมจะต้อง
 คำนึงถึงและนำมาประกอบการพิจารณาเป็นอย่างมาก ซึ่งในการปราบปรามผู้กระทำความผิดในคดี
 อาชญากรรมนั้น เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายสืบสวนที่มีหน้าที่ในการจับกุมปราบปราม รวมตลอดถึง
 เจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นๆ ในกระบวนการยุติธรรม จะต้องมองปัญหาให้ครบทุกด้านนับตั้งแต่ตัวผู้กระทำ
 ความผิด ตลอดจนกระบวนการหรือเครือข่ายขององค์กรอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย รวมตลอดทั้ง
 ของกลางในคดีอาชญากรรม ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด และเพื่อให้การจับกุม
 ปราบปรามอาชญากรรมเป็นไปอย่างครบวงจรและมีประสิทธิภาพ เทคนิคการสืบสวนขยายผล
 หรือการขยายผลโดยวิธีการพิศดารจนสามารถขยายผลไปถึงต้นตอของขบวนการค้ายาเสพติด
 ซึ่งอาจเริ่มตั้งแต่ ผู้ขายรายย่อย ผู้ขายรายกลาง ผู้ขายรายใหญ่ ไปจนถึงแหล่งผลิตหรือต้นตอ
 จนสามารถจับกุมผู้ค้ายาเสพติดตัวการสำคัญซึ่งเป็นผู้ใช้ ผู้สนับสนุน อยู่เบื้องหลังการดำเนินการ
 ตลอดจนนำไปสู่มาตรการดำเนินการในการยึดหรือริบทรัพย์สินตามมาตรการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทาง
 กฎหมายได้ การขยายผลทุกระดับย่อมบังเกิดผล ทั้งนี้วิธีการหนึ่งซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน
 ปราบปรามอาชญากรรมมักจะนำมาใช้ก็คือการต่อรองคำให้การรับสารภาพแจ้งเบาะแส
 หรือความร่วมมือจากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมซึ่งมิใช่ตัวการสำคัญที่แท้จริง จึงมักจะ

⁵ สำนักงาน ป.ป.ส. ก (2547). คู่มือการประสานงานและการรวบรวมพยานหลักฐานคดีอาชญากรรม.

ถูกนำมาใช้ เช่น การต่อรองคำให้การ และการกันผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้เป็นพยานของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนคดียาเสพติด

ในการจับกุมคดียาเสพติดในอดีตที่ผ่านมาส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ปริมาณของตัวยาเสพติดของกลางทำให้บางครั้งการจับกุมทำได้เฉพาะผู้ครอบครองหรือผู้ลำเลียงยาเสพติดเท่านั้น ทำให้การปราบปรามยาเสพติดไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะว่าการค้ายาเสพติดนั้นทำเป็นขบวนการ เป็นเครือข่ายที่ซับซ้อน มีนายทุนหรือผู้มีอิทธิพล อยู่เบื้องหลัง อีกทั้งมีการตัดตอนการทำงานทำให้พยานหลักฐานต่างๆมีไม่เพียงพอที่จะเอาตัวผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมารับโทษตามกฎหมาย ซึ่งการที่จะจับกุมผู้อยู่เบื้องหลังขบวนการค้ายาเสพติดมารับโทษตามกฎหมายจะต้องมีการสืบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ก่อนที่จะมีการดำเนินการจับกุมและประกอบกับในปัจจุบันมี พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 เปิดโอกาสให้สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดในข้อหา สมคบ สนับสนุน หรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิดได้ทำให้การสืบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานสามารถกระทำได้อย่างกว้างขวางขึ้น จากการศึกษาถึงความสำคัญของการสืบสวนขยายผลในคดียาเสพติด การรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสืบสวนคดียาเสพติดและข้อดีของการสืบสวนคดียาเสพติด การสืบสวนหาพยานหลักฐานตามข้อหาเกี่ยวกับยาเสพติด ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้ทราบว่าการดำเนินการในขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหลายอันจะนำไปถึง ซึ่งการจับกุมกลุ่มผู้อยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติดนั้นได้นั้น สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญยิ่งสิ่งหนึ่งที่ไม่อาจจะมองข้ามไปได้ นั่นก็คือ มาตรการด้านการข่าว ซึ่งมาตรการด้านการข่าวนั้น จะทำให้เราทราบว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ซึ่งในเรื่องของการสืบสวนคดียาเสพติดติดนี้ก็เช่นเดียวกัน การดำเนินการด้านการข่าวนั้นเป็นสิ่งสำคัญ การดำเนินการด้านการรวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดที่ติดนั้นย่อมจะมีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. การตรวจสอบพิสูจน์ทราบข้อเท็จจริงทั้งบุคคลและทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เพื่อกำหนดเป้าหมายในการสืบสวนจับกุมปราบปราม
2. การเชื่อมโยงข่ายงานของขบวนการค้ายาเสพติด
3. การติดตามพฤติกรรม ความเคลื่อนไหวของบุคคล หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

4. การวางแผนรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อดำเนินการตามกฎหมายแก่ผู้กระทำผิด และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดภายหลังการดำเนินการจับกุม⁶

เพื่อนำมาซึ่งการบรรลุวัตถุประสงค์ด้านการข่าวที่ดี และเพื่อการปฏิบัติหน้าที่อันมีวัตถุประสงค์หลักในด้านการคุ้มครองประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวมแล้ว การดำเนินการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนเกี่ยวกับคดียาเสพติดนั้น ย่อมจะต้องพยายามทุกวิถีทาง เพื่อให้ทันต่อเล่ห์เหลี่ยมในการทำความผิดของผู้ค้ายาเสพติด ซึ่งวิธีการที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนั้น ได้แก่ การได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารเช่น การใช้สายลับแฝงตัวเข้าไปอยู่ในขบวนการค้ายาเสพติด การเฝ้าจุด การสะกดรอย การดักฟังโทรศัพท์ หรือเครื่องมืออุปกรณ์การสื่อสารต่างๆ ของเป้าหมาย (Wire Tapping) ซึ่งการดักฟังโทรศัพท์นั้น ย่อมเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในการสื่อสารของประชาชนอยู่บ้าง แต่ก็เป็นที่เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องกระทำเพื่อให้ทันต่อการเคลื่อนไหวของผู้กระทำผิด การดักฟังโทรศัพท์นี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ทำการสืบสวนจะใช้ในกรณีที่เป็นจริงๆ ต่อเป้าหมายที่มีข้อมูลการข่าวที่แน่นอนเท่านั้น อีกทั้ง การใช้สายลับในการติดตามกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดนี้ ข้อมูลที่ได้รับส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว นัดหมาย ซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องนำไปใช้อ้างเป็นพยานศาลหรือแม้หากจะนำไปอ้างเป็นพยานศาลก็อาจจะมี ความเสี่ยงต่อการที่ศาลจะปฏิเสธไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ได้ แต่เป็นข้อมูลอันจะนำไปสู่การดำเนินการวางแผนการจับกุมเท่านั้น หรืออีกนัยหนึ่ง เรียกข้อมูลชนิดนี้ว่า ข้อมูลลับ จะเก็บเข้าไว้ในแฟ้มข้อมูลการปฏิบัติการ อันได้มาจากการดำเนินการสืบสวนด้วยวิธีการที่ชอบและที่มิชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ เนื่องจากแม้ว่าปัจจุบัน จะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการดักฟัง โทรศัพท์ในประเทศไทยออกมาบังคับใช้แล้วก็ตาม แต่ก็ครอบคลุมถึงการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เท่านั้น มิได้ครอบคลุมถึงความผิดเกี่ยวกับกฎหมายยาเสพติดแต่อย่างใด ดังนั้น การดำเนินการสืบสวนคดียาเสพติดในปัจจุบัน จึงเป็นการล่อแหลมต่อการกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540⁷ แต่บางครั้งการดำเนินการสืบสวนด้วยวิธีการอันละเมิดต่อกฎหมายก็เป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน

⁶ สำนักงาน ป.ป.ส. ข (2545). การประสานงานกระบวนการยุติธรรม ยาเสพติดระดับภาค ครั้งที่ 2. หน้า 75.

⁷ รัฐธรรมนูญ มาตรา 37 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลคิดต่อถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใด เพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐและเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

คดียาเสพติดจำเป็นต้องกระทำเพื่อเป็นการรักษาประโยชน์สาธารณะไว้ ซึ่งปัจจุบันทราบว่าทางสำนักงาน ป.ป.ส. ได้มีการยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับการดักฟังโดยแก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545 มาตรา 14 จัตวา มีสาระสำคัญให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งได้รับอนุมัติจากเลขาธิการ ป.ป.ส. ยื่นคำร้องขอต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสาร ซึ่งส่งทางโทรศัพท์หรือสิ่งสื่อสารอื่นได้ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่าถูกใช้ หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ดังนั้น ปัญหาการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายของประชาชนในเรื่องการดักฟัง ในอนาคตจึงเป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนคดียาเสพติดย่อมสามารถทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อเข้าเงื่อนไขของกฎหมาย ทั้งนี้ เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนคดียาเสพติดที่เป็นนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร ส่วนใหญ่มักจะได้รับการแต่งตั้งจากเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ส. อีกหน้าที่หนึ่งอยู่แล้ว

อย่างไรก็ดี ข้อมูลข่าวสารที่ได้มานอกเหนือจากการสืบสวนหาข่าว โดยการดักฟังดังกล่าวข้างต้นแล้ว การสืบสวนหาข่าว โดยการใส่สายลับ หรือการใช้สายลับในการล่อซื้อนั้นก็สิ่งจำเป็นที่ เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนคดียาเสพติด สามารถใช้ได้ผลตลอดมา ในด้านการสืบสวนจับกุมตัวการหรือผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ได้พร้อมของกลาง แต่ปัญหาในทางปฏิบัตินั้น ก่อนที่จะไปสู่ขั้นตอนการล่อซื้อ หรือตรวจค้น จับกุมผู้ค้ารายใหญ่นั้น ข้อมูลจากการสืบสวนขยายผลจากผู้ค้ารายย่อย หรือผู้รับจ้างลำเลียงยาเสพติด ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนทำการจับกุมได้ในเบื้องต้น ก็มีส่วนสำคัญในการที่จะสืบสาวไปถึงผู้เป็นตัวการใหญ่ เพื่อที่จะทำการจับกุมนำตัวมาลงโทษตามกฎหมายนั้น วิธีการเจรจาต่อรองด้านข้อมูลการข่าวหรือการให้ความร่วมมือในการสาวถึงตัวการใหญ่ มักจะถูกนำมาใช้อยู่บ่อยครั้ง เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายสืบสวนได้พิจารณาเห็นว่าบุคคลผู้นั้นมิใช่ตัวการหรือผู้สนับสนุนที่แท้จริง เช่น จับกุมได้พร้อมของกลางจำนวนเล็กน้อย หากขยายผลต่อไปอาจจะได้ของกลางจำนวนมาก และผู้ต้องหาที่เป็นตัวการเพิ่มขึ้น ซึ่งวิธีการเจรจาต่อรองคำรับสารภาพ หรือคำให้การที่เป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนสามารถสาวไปถึงตัวการใหญ่ เช่น การลดข้อกล่าวหาในชั้นจับกุม เช่น ลดข้อกล่าวหาจาก จำหน่ายยาเสพติดหรือครอบครองเพื่อจำหน่าย (ในกรณีรายย่อย) เป็นข้อหาครอบครองธรรมดา ซึ่งมีโทษน้อยลง หรือการปล่อยตัวผู้กระทำผิดนั้น พัน ข้อกล่าวหาไปในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่จับได้ในเบื้องต้น หากผู้นั้น ยอมกระทำตัวเป็นสายลับให้ข้อมูลหรือช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการล่อซื้อยาเสพติดจนสามารถหลอกล่อให้ตัวการใหญ่ เข้ามาติดกับดัก ของเจ้าหน้าที่สืบสวนได้ ซึ่งวิธีการดังกล่าวมานี้เป็นวิธีการในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนปราบปรามยาเสพติดที่มักจะนำมาใช้ในการปฏิบัติกัน ทั้งนี้ เนื่องจากเห็นว่าเป็นวิถีทางเลือกที่ดีที่สุด เพื่อประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวม

ทั้งที่บางครั้งรู้ว่าเป็นการปฏิบัติที่มีความเสี่ยงอยู่ในตัวเองที่จะก่อให้เกิดผลกระทบในหน้าที่การงาน และสถานภาพส่วนตัว แม้ว่าในปัจจุบันจะไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดให้อำนาจเจ้าพนักงาน ตำรวจฝ่ายสืบสวนใช้ดุลพินิจกระทำเช่นนั้นได้ก็ตาม แต่ก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นต้องกระทำ เพราะในวงการ สืบสวนทั่วไปแล้ว ยึดถือกันว่า สัจจะของเจ้าหน้าที่สืบสวนเป็นสิ่งสำคัญ หากเจ้าหน้าที่สืบสวนผู้ใด ไม่รักษาสัจจะคำพูดที่ได้ให้คำมั่นสัญญาไว้กับผู้ใด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ถูกต้อง หรือไม่ถูกต้อง ตามกฎหมายก็ตาม ชื่อเสียงและคำพูดของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนผู้นั้น ก็จะไม่ได้รับการยอมรับ นับถือ ซึ่งการไม่ยอมรับนับถือนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานปฏิบัติหน้าที่ ทำให้ไม่บรรลุผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ในอนาคตต่อมานั้นก็คือ เป็นการยากที่จะแสวงหาและได้รับความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องนั่นเอง และจะเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนผู้นั้น ไม่สามารถจะปฏิบัติงาน ด้านการสืบสวนปราบปรามได้ติดต่อกต่อไป การกระทำของเจ้าหน้าที่สืบสวนตามที่กล่าวมาดังกล่าว ข้างต้นนั้น ถ้าหากจะมองอีกในแง่หนึ่งของกฎหมายแล้วย่อมถือว่าเป็นการกระทำที่เสี่ยงต่อการ ที่ตนเองจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ดังนั้น จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่ง ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน จะต้องศึกษาอย่างดียิ่งว่าจะมีหนทางใดที่ดีกว่านี้บ้างในการปฏิบัติหน้าที่ที่จะทำให้สิ่งที่ตนเองได้ กระทำไปนั้น เป็นการกระทำที่ถูกต้องและเป็นสิ่งที่กฎหมายและสังคมยอมรับหรือไม่ และมี แนวทางปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างไร ในเรื่องการเจรจาต่อรองคำรับสารภาพหรือต่อรองข้อมูลอันเป็น ประโยชน์อย่างยิ่งเกี่ยวกับคดีอาชญากรรม ซึ่งจะได้อธิบายและกล่าวถึงต่อไป

2.2.2 การต่อรองการรับสารภาพ (Plea Bargaining)

การต่อรองการรับสารภาพ นับได้ว่าเป็นวิธีการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาอีก วิธีการหนึ่งซึ่งได้รับการยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายในระบบกฎหมายต่างประเทศ การยุติคดีอาญาที่มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพภายใต้วิธีการ การเจรจาต่อรอง ได้กลายมาเป็น มาตรการสำคัญในการเยียวยาปัญหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อีกมาตรการหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อในเรื่องการแก้ไขปัญหา คดีค้างพิจารณาและคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นคดีอาญากรรมทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม หรืออาชญากรรม และคดีที่มีการดำเนินการในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม ซึ่งโดยลักษณะของคดีได้ก่อให้เกิด ความยุ่งยากต่อการสืบสวนสอบสวนและการพิจารณาคดีที่มีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณและทรัพยากร ของรัฐเป็นอันมาก

อย่างไรก็ตาม แม้ที่ผ่านมาการต่อรองการรับสารภาพจะเป็นวิธีการยุติคดีอาญาที่ได้รับรับการยอมรับในแง่ของควมมีประสิทธิภาพ และกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาในต่างประเทศ ดังเห็นได้ชัดเจนจากความสำเร็จและความพยายามในการนำวิธีการต่อรองการรับสารภาพมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมของสหรัฐอเมริกาและประเทศอิตาลี ซึ่งอยู่ภายใต้ระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน แต่ในทางวิชาการการต่อรองการรับสารภาพยังคงเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายและความเหมาะสมของวิธีการดังกล่าว การศึกษาความเป็นมา ความหมาย และหลักการสำคัญของการต่อรองการรับสารภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการวิเคราะห์และค้นหาคำตอบในแง่ความชอบด้วยกฎหมาย ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำการต่อรองการรับสารภาพมาใช้ในประเทศไทย โดยจะกล่าวถึงดังต่อไปนี้⁸

2.2.2.1 ความเป็นมาของการต่อรองการรับสารภาพ

จากการศึกษา ข้อมูลตลอดจน เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ พบว่าการต่อรองการรับสารภาพ (Plea bargaining) มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาเป็นเวลานาน การต่อรองคำสารภาพเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกใน ค.ศ. 1431 ในศาลของประเทศฝรั่งเศส และตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา ภายใต้อิทธิพลเปลี่ยนแปลงในระบบการพิจารณาแบบลูกขุนและแนวความคิดในการลงโทษเพื่อวัตถุประสงค์ในการแก้ไข้ปัญหาในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีและการขาดความแน่นอนในการพิพากษาลงโทษ ประเทศสหรัฐอเมริกา จึงมีการนำระบบการต่อรองการรับสารภาพมาใช้จนถึงปัจจุบันนี้

การใช้คำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐาน ได้เริ่มขึ้นเป็นเวลานาน ทั้งในประเทศที่มีระบบกฎหมายจารีตประเพณี เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา และประเทศทางภาคพื้นยุโรป ซึ่งมีระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานในกระบวนการพิจารณาระบบได้สวน โดยการแสวงหาพยานหลักฐานออกจากปากผู้ต้องหา หรือการบีบให้รับสารภาพโดยการค้นหาความจริงจากการซักถาม ในสมัยแรกคำรับสารภาพปรากฏในรูปของคำรับสารภาพในทางศาสนา โดยการสารภาพบาปต่อพระในโบสถ์ ในสมัยนั้น โบสถ์จึงเป็น “ศาลของความสำนึกผิด และกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการรับผิด” ดังที่เคยมีผู้ให้ข้อคิดเห็นว่า ความน่าเชื่อถือของคำรับสารภาพอาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ นอกจากนี้มีข้อสงสัยอย่างอื่น คำรับสารภาพถือเป็นพยานหลักฐาน

⁸ สำนักงานศาลยุติธรรม. (2545). การนำการต่อรองการรับสารภาพมาใช้ในประเทศไทย ศึกษาคดียาเสพติด (รายงานการวิจัย). หน้า 59 – 63.

ที่ดีที่สุด จนมีคำกล่าวที่ว่า “คำรับสารภาพที่ได้มาในระหว่างกระบวนการพิจารณาของศาลย่อมมีน้ำหนักกว่าการพิสูจนอื่นใด” การใช้คำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอาจจำแนกได้เป็น 4 ยุค ดังนี้

ยุคแรก (ช่วง ค.ศ. 1500 – 1600) คำรับสารภาพใช้เป็นพยานหลักฐานได้ทั้งหมดโดยไม่มีข้อจำกัด ไม่ว่าคำรับสารภาพนั้นจะได้มาด้วยวิธีใดก็ตาม คำรับสารภาพที่ได้มาโดยการทรมานด้วยวิธีการต่างๆ จึงเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ในยุคนี้

ยุคที่สอง (ประมาณ ค.ศ. 1700) วิธีการได้มาซึ่งคำรับสารภาพเริ่มได้รับการพิจารณาและกำหนดหลักในการรับฟังคำรับสารภาพว่า คำรับสารภาพ อันเป็นผลมาจากการบีบบังคับทางจิตใจด้วยความหวังหรือความกลัวจากการถูกทรมาน จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้

ยุคที่สาม (ประมาณ ค.ศ. 1800) พัฒนาหลักเบื้องต้นในการรับฟังพยานหลักฐาน โดยกำหนดห้ามรับฟังคำรับสารภาพที่ได้มาโดยมิชอบ และให้ความสำคัญกับการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานลดน้อยลง การรับฟังคำรับสารภาพกลายเป็นข้อยกเว้นของการรับฟังพยานหลักฐานที่ศาลอาจรับฟังได้เท่านั้น

ยุคที่สี่ (ประมาณ ค.ศ. 1900 - ปัจจุบัน) กำหนดข้อจำกัดในการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานมากยิ่งขึ้น โดยศาลไม่อาจรับฟังคำรับสารภาพที่มีน้ำหนักน้อยและน่าสงสัยเป็นพยานหลักฐาน

โดยที่คำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดในการพิสูจนความจริงในคดีการรับสารภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญอันนำมาซึ่งความสำเร็จในการยุติคดี และเป็นปัจจัยเกี่ยวพันในการเกิดขึ้นของวิธีการได้มาซึ่งการให้การรับสารภาพโดยการเจรจาต่อรองเพื่อการให้การรับสารภาพ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า คำรับสารภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเกิดขึ้นของการต่อรองการรับสารภาพ

ก่อนช่วงทศวรรษ 1830 ในประเทศที่มีระบบกฎหมายแบบจารีตประเพณี ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานในกระบวนการพิจารณาระบบกล่าวหา เช่น ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา การรับสารภาพเกิดขึ้นน้อยมากในคดีทุกประเภท โดยอัตราการรับสารภาพในศาลชั้นต้นมีน้อยกว่าร้อยละ 10 – 15 ของคดีอาญาที่มีการตัดสินทั้งหมด ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นที่รู้โดยทั่วไปว่า การต่อรองการรับสารภาพยังไม่เกิดขึ้นในความเปลี่ยนแปลงบางอย่างที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหรัฐอเมริกาโดยใน ค.ศ. 1880 ในนครนิวยอร์ก มีผู้ต้องหาในการรับสารภาพถึงร้อยละ 85 ของคดีอาญาที่มีการตัดสินทั้งหมด

แม้ในช่วงศตวรรษที่ 18 และศตวรรษที่ 19 ตอนต้น จะยังไม่ปรากฏว่า การต่อรองการรับสารภาพได้เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างแน่ชัดหรือไม่ แต่คำพิพากษาที่มีการรายงานซึ่งระบุถึงการให้การรับสารภาพครั้งแรก ได้อธิบายให้เห็นถึงความลึกลับใจของศาลชั้นต้นที่จะอนุญาตให้มีการรับสารภาพในการกระทำผิดที่มีโทษประหารชีวิตหลังจากที่มีการให้เวลาจำเลยอีก 1 วันในการพิจารณาการรับสารภาพของเขาเองแล้ว และศาลชั้นต้นได้ทำการไต่สวนภายใต้คำสาบานกับพนักงานฝ่ายปกครอง ผู้ควบคุม และเจ้าหน้าที่ยุติธรรมหรือพนักงานราชทัณฑ์ ซึ่งเป็นผู้สอบสวนผู้ต้องขังก่อนที่จะยอมรับการรับสารภาพถึงความปกติของจิตใจของผู้ต้องขัง โดยมีสิ่งที่มีอิทธิพลต่อเข้าหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นคำสัญญาการชก้าง หรือความหวังที่จะได้รับการอภัยโทษ หากผู้ต้องขังให้การรับสารภาพ การที่ศาลชั้นต้นเป็นห่วงว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้ข้อเสนอกับจำเลยโดยการให้สัญญาเพื่อแลกเปลี่ยนกับการให้การรับสารภาพหรือไม่นั้น อาจแสดงให้เห็นว่าอย่างน้อยที่สุดการต่อรองการรับสารภาพโดยปริยายได้เกิดขึ้นแล้วในยุคแรกของประเทศ ถึงแม้ว่าจะมีความเป็นไปได้ที่การกระทำเช่นนั้นจะไม่ได้ได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายตุลาการ

ในช่วง ค.ศ. 1920 มลรัฐและมหานครหลายแห่งได้จัดตั้ง “คณะกรรมการ” เพื่อสำรวจการทำงานในกระบวนการยุติธรรม ผลการศึกษารายงานว่า อัตราการให้การรับสารภาพได้เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่ช่วงเริ่มเปลี่ยนแปลงศตวรรษเป็นต้นมา ยกตัวอย่างเช่น ในนิวยอร์ก สถิติตั้งแต่ ค.ศ. 1839 แสดงให้เห็นว่า คำตัดสินลงโทษร้อยละ 25 เป็นผลมาจากการรับสารภาพ ใน ค.ศ. 1849 อัตราการรับสารภาพสูงขึ้นเป็นร้อยละ 45 และใน ค.ศ. 1869 อัตราดังกล่าวได้สูงขึ้นเป็นร้อยละ 75 และอัตราการรับสารภาพได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละทศวรรษ จนกระทั่งขึ้นไปเท่ากับร้อยละ 90 ใน ค.ศ. 1920 การเพิ่มขึ้นของอัตราการรับสารภาพเช่นนี้ แสดงให้เห็นได้ชัดเจนถึงการเพิ่มขึ้นของการใช้การต่อรองการรับสารภาพเพื่อการยุติคดีอาญา และการต่อรองการรับสารภาพได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบตุลาการ ทั้งนี้ รายงานการศึกษาของคณะกรรมการชุดหนึ่งใน ค.ศ. 1920 ได้ยืนยันถึงการยอมรับการต่อรองการรับสารภาพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยกล่าวว่า เป็นความรู้สึกโดยทั่วไปว่าจำเลยผู้ซึ่งให้การรับสารภาพในข้อหาควรได้รับการปฏิบัติที่ปราณีกว่ากรณีที่เขาให้การปฏิเสธและศาลมีคำตัดสินว่ามีความผิด ยิ่งไปกว่านั้น คณะกรรมการชุดดังกล่าวยังได้รับรู้ว่าสิ่งสำคัญที่มุ่งใจให้จำเลยรับสารภาพ หรือให้ข้อมูลกับกระบวนการยุติธรรมเพื่อแลกเปลี่ยนกับการถูกฟ้องในข้อหาที่เบาลงหรือได้รับโทษน้อยลง คือการต่อรองคำรับสารภาพนั่นเอง

กล่าวโดยสรุปแล้ว การต่อรองการรับสารภาพ คือการที่ฝ่ายผู้ต้องหา และอัยการตกลงกันว่าจะให้การรับสารภาพหรือให้ข้อมูลกับกระบวนการยุติธรรม เพื่อแลกเปลี่ยนกับการถูกฟ้องในข้อหาที่เบาลงหรือได้รับโทษลดน้อยลง โดยศาลจะเป็นผู้พิจารณาในชั้นสุดท้ายว่าควรจะยอมรับข้อตกลงระหว่างผู้ต้องหาและอัยการหรือไม่ การต่อรองการรับสารภาพเป็นมาตรการที่ใช้อยู่ในต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ การลดภาระคดีอาญา ก่อนขึ้นสู่ศาลและเพื่อให้ได้รับข้อมูลแก่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งวัตถุประสงค์ 2 ประการดังกล่าว แท้จริงแล้วก็คือ เป้าหมายเดียวกันของกระบวนการยุติธรรม คือเพื่อลดจำนวนอาชญากรรมหรือลดจำนวนผู้ต้องหากระทำความผิดซ้ำนั่นเอง เพราะการที่มีคดีค้างพิจารณาอยู่ในศาลเป็นจำนวนมาก ย่อมทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และการที่มีผู้ต้องขังในเรือนจำมากก็ย่อมไม่อาจแก้ไขฟื้นฟูไม่ให้กลับมากระทำความผิดซ้ำได้ นอกจากนี้ การที่กระบวนการยุติธรรมขาดพยานหลักฐานอันจะนำไปสู่การลงโทษผู้กระทำความผิดที่แท้จริง ก็ย่อมทำให้การพิพากษาลงโทษไม่มีผลเป็นการข่มขู่ยังไม่ให้ประชาชนทั่วไปในสังคมกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันนี้อีก โดยเฉพาะในการกระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมมีการปกปิดและทำลายพยานหลักฐาน ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งสำหรับเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม เพราะผู้ที่รู้ข้อมูลมากที่สุดก็คือผู้ที่อยู่ในองค์กรนั้น สำหรับแนวคิดเบื้องต้นหลังการต่อรองการรับสารภาพนั้นจะได้กล่าวถึงโดยละเอียด ต่อไป⁹

2.2.2.2 แนวคิดเบื้องต้นหลังการต่อรองการรับสารภาพ

ในส่วนของแนวความคิดในการต่อรองการรับสารภาพนั้น จากการที่ได้ทำการศึกษาพบว่าเคยมีผู้ทำการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้พอสมควรแล้ว ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

แนวคิดที่อยู่เบื้องหลังกระบวนการต่อรองการรับสารภาพ ได้แก่ แนวคิดในการให้ผลประโยชน์บางประการกับผู้กระทำความผิดที่ให้ความร่วมมือกับกระบวนการยุติธรรม แนวคิดที่ต้องการให้การพิจารณาคดีอาญาเป็นไปอย่างรวดเร็ว แนวคิดในการคุ้มครองพยานและผู้เสียหาย แนวคิดในการแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้กระทำความผิด แนวคิดในการสร้างความแน่นอนให้กับกระบวนการพิจารณาคดีอาญา แนวคิดในการบริหารทรัพยากรในกระบวนการยุติธรรมอาญา และแนวคิดเรื่องกระบวนการยุติธรรมที่วางอยู่บนพื้นฐานของการเจรจาต่อรอง ซึ่งจะได้กล่าวถึงเป็นลำดับไป ดังนี้¹⁰

⁹ สำนักงานศาลยุติธรรม. แหล่งเดิม. หน้า 59 – 68.

¹⁰ แหล่งเดิม. หน้า 50 – 52.

1) แนวคิดในการให้ผลประโยชน์บางประการกับผู้กระทำความผิด ที่ให้ความร่วมมือกับกระบวนการยุติธรรม

กฎหมายอาญาสารบัญญัติและวิธีบัญญัติของทุกประเทศ มีบทบัญญัติ ที่ให้ผลประโยชน์บางประการกับผู้กระทำความผิดที่ให้ความร่วมมือกับกระบวนการยุติธรรม ตัวอย่างเช่น ในประเทศอังกฤษ มาตรา 48 ของ Criminal Justice and Public Order Act 1994 ได้ บัญญัติรับรองหลักการในการลดโทษให้กับจำเลยที่ให้การรับสารภาพ และจำเลยที่ให้การช่วยเหลือ ตำรวจ เช่น ช่วยติดตามทรัพย์สินที่ถูกลักหรือจับกุมผู้กระทำความผิดคนอื่นๆ และหากผู้ร่วมกระทำ ความผิดด้วยกันคนหนึ่งให้การรับสารภาพและให้พยานหลักฐานกับอัยการที่เป็นโทษกับจำเลยร่วม คนอื่นๆ ดังนี้ ก็จะมีการลดโทษมากขึ้น ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา การกำหนดโทษจำเลย ของศาลในระดับ Federal Court จะเป็นไปตาม Federal Sentencing Guidelines แต่ก็กำหนดว่า กรณีดังกล่าวถือเป็นเหตุที่สามารถลดโทษให้กับจำเลยมากกว่าที่กำหนดใน Guidelines ได้ ทั้งนี้ ศาลจะพิจารณาถึงความสำคัญและคุณประโยชน์ในความช่วยเหลือของผู้ต้องหาหรือจำเลย ความแท้จริง ความสมบูรณ์และความ น่าเชื่อถือของข้อมูลหรือคำให้การใดๆ ของผู้ต้องหาหรือ จำเลย สภาพและขอบเขตความช่วยเหลือของผู้ต้องหาหรือจำเลย อันตรายหรือความเสี่ยงใดๆ ต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือครอบครัวของเขาต่อการให้ความช่วยเหลือแก่รัฐ รวมทั้งระยะเวลา ที่ให้ความช่วยเหลือ นอกจากนี้ใน Uniform Law Commissioner Model Sentencing and Corrections Act มาตรา 3-108 ยังได้กำหนดว่า เหตุลดโทษให้รวมถึงกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยช่วยเหลือ เจ้าหน้าที่ของรัฐในการสืบพยานสอบสวนการกระทำความผิดของบุคคลอื่นๆ เช่น ช่วยสืบหาตัว หรือจับกุมบุคคลอื่นที่กระทำความผิดเป็นต้น

ในประเทศไทย ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ก็บัญญัติให้ การลดโทษต่อเจ้าพนักงานหรือการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็น โยชน์แก่การพิจารณาของผู้กระทำความผิดถือเป็นเหตุบรรเทาโทษด้วย ดังนั้น การให้ผลประโยชน์บางประการกับผู้กระทำความผิด ที่ให้ความร่วมมือกับกระบวนการยุติธรรมจึงไม่ใช่สิ่งแปลกใหม่ในบริบทของกระบวนการยุติธรรม ทั้งของไทยและต่างประเทศ และผู้กระทำความผิดทุกคนก็ย่อมคาดหมายล่วงหน้าได้อยู่แล้วว่า หากให้ความร่วมมือกับกระบวนการยุติธรรมก็จะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนบางประการ ซึ่งการต่อรอง การรับสารภาพก็เป็นกระบวนการที่ให้ประโยชน์บางประการกับผู้กระทำความผิด (เช่น ฟ้องในข้อหา ที่เบาลง หรือลดโทษ) ที่ให้ความร่วมมือกับกระบวนการยุติธรรมด้วยการรับสารภาพหรือให้ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ จึงไม่ถือเป็นกระบวนการที่กำหนดหลักเกณฑ์ใหม่ซึ่งไม่เคยปรากฏ ในกระบวนการยุติธรรมแต่อย่างใด

อย่างไรก็ดี อาจมองได้ว่า การที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพในชั้นของการต่อรองคำรับสารภาพแล้วทำให้ได้รับผลประโยชน์ที่มากกว่าการให้การรับสารภาพในชั้นศาลเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว การให้การรับสารภาพในชั้นของการต่อรองการรับสารภาพถือเป็นการให้ความร่วมมือและผลประโยชน์กับ กระบวนการยุติธรรมที่มากกว่าการให้การรับสารภาพในชั้นศาล เพราะข้อที่ได้้นอกจากจะทำให้สามารถลงโทษผู้กระทำผิดในคดีนี้ได้ ยังขยายผลไปถึงการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดอื่นๆ อีกด้วย อีกทั้งยังเป็นการประหยัดทรัพยากรของกระบวนการยุติธรรมทั้งในแง่ของศาล อัยการ ทนายความ หรือราชทัณฑ์ รวมทั้งเป็นการให้ความคุ้มครอง กับพยานและผู้เสียหายอีกด้วย ซึ่งในประเด็นหลังนี้จะได้พิจารณารายละเอียดในหัวข้อต่อไป

2) แนวคิดที่ต้องการให้การพิจารณาคดีอาญาเป็นไปโดยรวดเร็ว

ในอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้บัญญัติรับรองหลักการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วหลักการนี้ไว้ในมาตรา 6 ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา สิทธิในการได้รับการพิจารณาโดยเร็ว เป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6 ซึ่งบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องว่า “ในการฟ้องคดีอาญาทุกคดี จำเลยจะต้องมีสิทธิในการได้รับการพิจารณาโดยเร็วและ โดยเปิดเผย” (In all Criminal prosecution the accused shall enjoy the right to speedy and public trial...) และสิทธินี้ถือว่าเป็นสิทธิที่มลรัฐต่างๆ ต้องให้การรับรองด้วย เพราะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ due process ตามรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 14

สำหรับ เหตุผลในการที่มีการรับรองสิทธินี้ในสหรัฐอเมริกานั้น นอกจากจะเป็นการคุ้มครองจำเลยแล้ว ยังเป็นการคุ้มครองสังคมด้วย เพราะสังคมย่อมมีสิทธิที่จะได้เห็นผู้กระทำความผิดถูกลงโทษอย่างรวดเร็ว และบางครั้งความล่าช้าในการดำเนินคดี อาจเป็นผลประโยชน์กับจำเลยมากกว่าการดำเนินคดีโดยเร็วด้วย อย่างไรก็ตาม สิทธิอันนี้ถือเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลย เพราะมองจากมุมมองที่ว่าจำเลยนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์จึงกว่าจะได้รับ การพิสูจน์ว่าเขามีความผิดจริง ดังนั้น การที่มีคำพิพากษาโดยเร็วก็จะทำให้ผู้บริสุทธิ์ได้พ้นจากสภาพที่ต้องตกเป็นจำเลยภายในระยะเวลาที่รวดเร็วด้วย

ส่วนในเรื่องกำหนดเวลาเท่าใดจึงจะถือว่า “ล่าช้า” นั้น ศาลสูงสุดไม่ได้กำหนดไว้ โดยปล่อยให้เป็นที่ของนักนิติบัญญัติเป็นผู้กำหนดขึ้นเอง ซึ่งก็ได้มีกฎหมายทั้งในระดับสหพันธรัฐและในระดับมลรัฐที่กำหนดเรื่องนี้ ที่สำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีโดยเร็วของสหพันธรัฐ ค.ศ. 1974 (The Federal Speedy Trial Act of 1974) ซึ่งได้กำหนดระยะเวลาการดำเนินคดีในช่วงต้นของกระบวนการและมีมาตรการบังคับโดยการยกฟ้อง

หากไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย อย่างไรก็ตามก็ยังมีผู้โต้แย้งว่ากระบวนการต่อรอง การรับสารภาพไม่ได้ทำให้การพิจารณาคดีรวดเร็วขึ้น แต่ทำให้ไม่ต้องพิจารณาคดีเลย

ในประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2540 มาตรา 241 บัญญัติว่า ในคดีอาญา ผู้ต้องหรือจำเลยย่อมมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรม ดังนั้น สิทธิในการได้รับการพิจารณาโดยเร็ว จึงเป็น สิทธิของจำเลยที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการเป็นสากล ซึ่งกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพ เป็นกระบวนการที่ทำให้การพิจารณาคดีอาญาเป็นไปโดยรวดเร็วขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบ ของประเทศสหรัฐอเมริกาที่เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพแล้วจะไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอีกต่อไป ศาลสามารถทำคำพิพากษาและกำหนดโทษกับจำเลยได้ทันที แต่ในระบบกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาของประเทศไทยที่คดีซึ่งอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพ ก็ต้องมีการสืบพยานหลักฐานประกอบ แต่ก็สามารถทำให้การพิจารณาคดีรวดเร็วกว่าปกติ เพราะไม่ต้องสืบพยานหลักฐานของฝ่ายจำเลย¹¹

3) แนวคิดในการคุ้มครองพยานและผู้เสียหาย

ในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แม้จะมีเป้าหมาย ในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษเพื่อลดจำนวนผู้กระทำความผิดซ้ำเป็นเป้าหมายหลัก แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องให้การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาด้วย นอกจากนี้ กระบวนการยุติธรรม ก็มีการกวดขันในการให้ความคุ้มครองบุคคลที่เกี่ยวข้องอื่นๆ อันได้แก่พยานและผู้เสียหายด้วย จึงปรากฏแนวคิดในเรื่องการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่พยาน การคุ้มครองความปลอดภัยของพยาน ค่าตอบแทนของพยาน การชดเชยผู้เสียหายโดยรัฐ รวมถึงการให้ผู้กระทำความผิดชดเชยความเสียหาย ให้กับผู้เสียหาย (Restorative Justice) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพิจารณาคดีอาญา จำเป็นต้องอาศัย การให้การของพยานและผู้เสียหายเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยด้วย ซึ่งการที่ต้องมาให้การทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่พยานและในหลายกรณีก็เป็นการตอกย้ำบาดแผลที่พยานนั้นได้รับด้วย (กรณีผู้เสียหายต้องมาเป็นพยาน) ดังนั้น การที่มีการต่อรองการรับสารภาพในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็เป็นการคุ้มครองพยานและผู้เสียหายด้วยอย่างเห็นได้ชัด เพราะเมื่อจำเลยให้การสารภาพแล้ว จะไม่ต้องสืบพยานประกอบ แต่ในกรณีของประเทศไทยที่ความผิดที่มีอัตราโทษสูง แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพแล้วยังต้องสืบพยานประกอบนั้น ประโยชน์ในด้านนี้อาจจะไม่เด่นชัดนัก อย่างไรก็ตาม การที่จำเลยให้การรับสารภาพและเป็นที่ยอมรับต่อศาลว่าการรับสารภาพเป็นไปโดยสมัครใจ

¹¹ สำนักงานศาลยุติธรรม. แหล่งเดิม. หน้า 52 – 53.

ก็มีความเป็นไปได้ที่ศาลจะเห็นความจำเป็นของการที่ต้องมีพยานฝ่ายโจทก์หรือผู้เสียหาย มาสืบพยานน้อยลง¹²

4) แนวคิดในการแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้กระทำความผิด

เนื่องจากในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้การกระทำความผิดมีลักษณะซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จนยากแก่การติดตามจับกุมของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพิสูจน์ความผิดในการพิจารณาคดีอาญานั้นต้องวางอยู่บนพื้นฐานของพยานหลักฐาน แต่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมก็ไม่สามารถสืบหาพยานหลักฐานได้ เพราะการกระทำความผิดในปัจจุบันมีลักษณะขององค์กรอาชญากรรมที่มีการจัดองค์กรอย่างสลับซับซ้อน มีการปกปิดพยานหลักฐานและมีกลไกในการตัดตอนความสัมพันธ์อย่างมิดชิด หนทางเดียวที่จะแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด ในลักษณะดังกล่าวก็คือ การแสวงหาข้อมูลและพยานหลักฐานจากตัวผู้กระทำความผิด หรือผู้ร่วมในการกระทำความผิด นั่นเอง

วิธีการแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมในการกระทำความผิด ซึ่งเป็นที่ยอมรับในระบบกฎหมายของประเทศต่างๆ มีอยู่หลายวิธีการ เช่น การใช้เจ้าหน้าที่สืบสวน การใช้สายข่าว หรือสายลับ ซึ่งอาจจะเป็นผู้ที่ตำรวจซึ่งปลอมตัวเข้าไปอยู่ในองค์กรอาชญากรรมต่างๆ และนำข้อมูลการดำเนินการขององค์กรเหล่านั้นออกมาแจ้งให้ตำรวจทราบ และการล่อให้กระทำความผิด (undercover operation) ซึ่งการล่อให้กระทำความผิดซึ่งกฎหมายยอมรับและไม่ถือเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบนั้น จะต้องเป็นการล่อให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซึ่งโดยปกติบุคคลนั้นคิดจะกระทำความผิดอยู่แล้ว โดยการ “ล่อ” นั้นไม่ใช่การ “ก่อ” ให้บุคคลใดกระทำความผิด มิฉะนั้นจะส่งผลให้พยานหลักฐานต่างๆ รับฟังไม่ได้ไปด้วย การต่อรองการรับสารภาพก็เช่นเดียวกับ 2 วิธีการข้างต้น คือ เป็นวิธีการแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกัน กล่าวคือ เป็นการทำความตกลงกับจำเลยหากยอมให้ข้อมูลกับกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นผลให้สามารถนำตัวผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันมาฟ้องลงโทษได้ ก็จะได้รับการฟ้องในข้อหาที่เบาลงหรือได้รับการลดโทษ ไม่ถือว่าเป็นกระบวนการแสวงหาพยานหลักฐานที่ต้องห้ามตามกฎหมายแต่อย่างใด¹³

¹² สำนักงานศาลยุติธรรม. แหล่งเดิม. หน้า 53.

¹³ แหล่งเดิม. หน้า 54.

5) แนวคิดในการสร้างความแน่นอนให้กับกระบวนการพิจารณาคดีอาญา

ตามที่ได้ศึกษามาแล้วว่าการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา จะขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานและมาตรฐานในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นจนปราศจากข้อสงสัยตามสมควร (proof beyond reasonable doubt) ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด จึงเป็นภาระหนักแก่ฝ่ายโจทก์ (อัยการ) ที่ต้องแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อให้ได้ตามมาตรฐานดังกล่าว ซึ่งบางกรณี การแสวงหาพยานหลักฐานของตำรวจอาจจะใช้วิธีการที่กฎหมายมิได้รับรองหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดก็ตาม เป็นเหตุให้ศาลไม่รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว โดยถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ซึ่งบทตัดพยานของศาลเช่นนี้ มักจะสร้างความยุ่งยากให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังทำให้การดำเนินคดีอาญามีความไม่แน่นอน (uncertainty) อีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากอัยการก็ไม่แน่ใจว่าพยานหลักฐานที่ตนมีอยู่จะสามารถทำให้ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยได้หรือไม่ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพิจารณาคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีลูกขุน ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นผู้รับฟังข้อเท็จจริง ดังนั้น ความไม่แน่นอนในผลแห่งคดีก็ยังมีมากขึ้น

ในการพิจารณาพยานหลักฐาน จากฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลย หากเขาไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด เขาก็คงไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับพยานหลักฐานของฝ่ายอัยการ แต่หากเขาเป็นผู้กระทำความผิดเขาก็ต้องมีความกังวลว่าพยานหลักฐานของอัยการจะเพียงพอในการพิสูจน์ความผิดของเขาหรือไม่ และพยานหลักฐานที่เขาจะมีอยู่จะหักล้างพยานหลักฐานของอัยการได้หรือไม่ จึงมีลักษณะของความไม่แน่นอนในผลของคดีอยู่มาก หากเขาเห็นว่าอย่างไรก็ต้องถูกลงโทษ ก็คงจะตัดสินใจให้การรับสารภาพตั้งแต่ในขั้นตอนของการต่อรองคำรับสารภาพด้วยความคาดหวังว่าจะได้รับผลประโยชน์ที่มากกว่าการให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณา และจะหลุดพ้นจากความเล็งที่ต่อรองพิพากษาลงโทษเต็มตามความผิดที่อัยการฟ้องหากยื่นกรานที่จะต่อสู้คดีต่อไป ในกรณีของทนายจำเลย ก็ได้รับประโยชน์จากการต่อรองการรับสารภาพเช่นกัน เนื่องจากทำให้คดีเสร็จไปโดยรวดเร็วและตนเองสามารถคาดหมายในผลแห่งคดีที่จะเกิดกับคู่ความของตนเอง ทั้งนี้ เนื่องจากทนายความมีภาระหน้าที่ทางวิชาชีพในการคุ้มครองผลประโยชน์ของลูกความของตนเอง แม้ว่าในความเป็นจริงลูกความของตนจะกระทำความผิดจริงก็ตาม หากมีหนทางที่เป็นไปได้ที่จะทำให้ลูกความของตนได้รับการยกฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง หรือได้รับโทษน้อยลงโดยชอบด้วยกฎหมาย ทนายความก็มีพันธกรณีที่ต้องพยายามดำเนินการเช่นนั้น เนื่องจากในประเทศสหรัฐอเมริกา คดีอาญากว่า 50% แล้ว ผู้ต้องหาจะเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามที่กล่าวหา ดังนั้น ทนายความ

ยอมตระหนักว่าการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลย่อมไม่มีประโยชน์ทั้งยังมีแต่ทำให้ลูกความของตนต้องรับโทษหนักซึ่งก็ไม่ทราบว่าจะเป็นเท่าใด

ดังนั้น การต่อรองคำรับสารภาพจึงเป็นกระบวนการที่สร้างความแน่นอนให้กับกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ด้วยเหตุที่ว่าอย่างไรก็ตามผู้กระทำความผิดก็ต้องถูกลงโทษ (แม้ว่าอาจจะถูกกล่าวโทษน้อยกว่าที่อัยการตั้งใจไว้ในตอนต้นก็ตาม) ดังที่มีคำกล่าวที่ “มีขนมปังครึ่งชิ้นดีกว่าไม่มีขนมปังเลย” (Half a loaf is better than none) ซึ่งการต่อรองการรับสารภาพทำให้คดีของฝ่ายโจทก์ไม่มีความเสี่ยงว่าจะแพ้คดี เพราะอย่างไรศาลก็ต้องพิพากษาลงโทษ ทั้งนี้ จะต้องมีกระบวนการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในระหว่างกระบวนการต่อรองด้วย ซึ่งกระบวนการคุ้มครองสิทธิที่สำคัญก็มี 2 ประการ คือ ทนายของผู้ต้องหาต้องเข้ามามีบทบาทในการต่อรอง และการที่ศาลจะต้องเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบในชั้นสุดท้ายว่าจะยอมรับข้อตกลงที่ได้จากการต่อรองหรือไม่¹⁴

6) แนวคิดในการบริหารทรัพยากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ดังได้ศึกษามาแล้วในหัวข้อข้างต้นว่า ทรัพยากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นมีอยู่อย่างจำกัด ในขณะที่มีภารกิจของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ต้องดำเนินการนั้นมีอยู่อีกมากมาย ดังนั้น จึงต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของภารกิจ และบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด พิจารณาในแง่นี้ การต่อรองคำรับสารภาพจึงเป็นวิธีการที่ช่วยให้สามารถจัดสรรทรัพยากรของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพได้เพราะเป็นการช่วยประหยัดทรัพยากรของศาล อัยการ และราชทัณฑ์ เพื่อสงวนไว้สำหรับการดำเนินการในคดีที่มีความร้ายแรงและมีพยานหลักฐานแน่นหนาในการพิสูจน์ความผิด หากไม่มีกระบวนการดังกล่าวในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็คงต้องเกิดปัญหาคดีค้างการพิจารณา คดีล่าช้า และผู้ต้องขังล้นเรือนจำอย่างมากมายเป็นแน่¹⁵

7) แนวคิดเรื่องกระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานของการเจรจาต่อรอง

จากการศึกษาเอกสารวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทำให้ทราบว่าได้เป็นที่ยอมรับกันมานานแล้วว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นมักจะวางอยู่บนพื้นฐานของ “การค้นหาคความจริง” ในขณะที่กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งวางอยู่บนพื้นฐานของ “ความตกลง” แต่คงไม่ได้หมายความว่า จะไม่ปรากฏว่ามีการเจรจาต่อรองในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเลย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ หลักกฎหมายและทางปฏิบัติในเรื่องการให้การรับสารภาพ (ไม่ว่าจะเป็นทางการหรือไม่ก็ตาม)

¹⁴ สำนักงานศาลยุติธรรม. แหล่งเดิม. หน้า 54.

¹⁵ แหล่งเดิม. หน้า 56.

รวมไปถึงรูปแบบของการกระทำที่แสดงว่าเป็นการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่อื่นๆ ก็มีสภาพของการเจรจาต่อรองอยู่ในตัวอยู่แล้ว และกลไกของศาลก็มีแนวโน้มที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงข้อนี้ เพราะจำเลยสามารถคาดหมายผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับหากให้ความร่วมมือกับศาล

แนวคิดในเรื่องกระบวนการยุติธรรมทางอาญามบนพื้นฐานของความยินยอมเริ่มเป็นที่สนใจและมีการหยิบยกขึ้นมาพูดคุย มากขึ้นในปัจจุบัน ความคิดที่ว่าการบังคับใช้กฎหมายอาญาถูกผูกขาดโดยรัฐ และกฎหมายอาญามีความแตกต่างจากกฎหมายเอกชนอย่างเด่นชัด เริ่มจะถูกสั่นคลอน องค์ประกอบของการเจรจาต่อรองและการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เสียหาย) ซึ่งเคยเห็นว่าจำกัดอยู่แต่เฉพาะในขอบเขตของกฎหมายเอกชน กำลังเพิ่มบทบาทสำคัญในทุกขั้นตอนของวิธีพิจารณาความอาญาลึ่่งนี้ชี้ให้เห็นถึงความพยายามหาจุดสมดุลระหว่างรัฐ สังคม และปัจเจกชน ซึ่งแม้ว่าจะไม่มีผู้เสนอให้ยกเลิกบทบาทของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายอาญาไปเสียทั้งหมด แต่การวินิจฉัยถึงปัญหาเกี่ยวกับการเจรจาต่อรองมาใช้ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องพิจารณาข้อถกเถียงถึงหลักนิติรัฐ และหลักประกันสิทธิมนุษยชนบนพื้นฐานของวิธีพิจารณาความอาญา และในขณะเดียวกันก็ต้องพิจารณาถึงประสิทธิภาพในการควบคุมอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

การต่อรองคำรับสารภาพเป็นกระบวนการหนึ่งในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่วางอยู่บนพื้นฐานของการเจรจาต่อรอง และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการกำหนดผลของคดี ทั้งอัยการ ทนายความ จำเลย ผู้เสียหาย และศาล และเป็นวิธีการที่ในประเทศต่างๆ เช่น เยอรมัน อิตาลี และฝรั่งเศส กำลังพิจารณาทบทวนว่าจะนำไปใช้กับประเทศของตนได้หรือไม่ และจะขัดแย้งกับหลักการพื้นฐานของวิธีพิจารณาความอาญาหรือไม่ ซึ่งหากพิจารณาจากแนวโน้มในปัจจุบันก็จะพบว่า แนวคิดเรื่องกระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานของการเจรจาต่อรอง และการมีส่วนร่วมเริ่มเป็นที่ยอมรับกันในระดับสากลมากขึ้น

ข้อความคิดของกฎหมายวิธีพิจารณาความมิใช่เป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่อาจล่วงละเมิดได้ และก็ไม่ต้องยึดถือเป็นสรณะตลอดกาล แม้ว่าโดยโครงสร้างของวิธีพิจารณาความอาญาจะมีความยาวนาน แต่จากประวัติศาสตร์ก็พบที่มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญๆ หลายครั้ง ตามแต่สภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ดังนั้น ก็ควรจะยอมรับนวัตกรรมใหม่ๆ หากว่าไม่ขัดต่อหลักการสิทธิมนุษยชนซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญในปัจจุบัน

การนำการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้ต้องมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีการวางกรอบโครงสร้างของกระบวนการพิจารณาใหม่เพื่อประสานหลักการพื้นฐานในการพิจารณาคดีด้วยความเป็นธรรม อาทิ หลักความโปร่งใส หลักความเสมอภาค และหลักความชอบด้วยกฎหมาย เข้ากับความได้เปรียบของการเจรจาต่อรอง โดยจะต้องมีการขยายองค์ประกอบ

ของการมีส่วนร่วม เช่น ต้องแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทางเลือกนั้นๆ ต้องมีกระบวนการพิจารณาที่เร็วขึ้น มีการลดโทษให้มากขึ้น รวมทั้งต้องมีการสร้างหลักประกันต่างๆ ด้วย รวมทั้งอาจต้องมีการปรับปรุงหลักการอื่นๆ ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไปด้วยในขณะเดียวกัน

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เน้นการเจรจาต่อรอง เห็นได้ชัดว่าเป็นการเสริมคุณภาพให้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยในเบื้องต้นดูเหมือนจะเป็นกลไกที่ใช้กับคดีที่ยุ่ยากซับซ้อนหรือเพื่อจัดการกับปัญหาคดีล้นศาล แต่เมื่อพิจารณาโดยละเอียดถือเป็นการสร้างทัศนคติหรือสถานะใหม่ซึ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ สังคม และปัจเจกชน และเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาณการเปลี่ยนแปลงสำคัญเช่นเดียวกันมาตรการอื่นๆ เช่น การไกล่เกลี่ย กระบวนการยุติธรรมที่เน้นการเยียวยาความเสียหาย และกระบวนการต่อรองเป็นต้น ซึ่งมาตรการเหล่านี้สามารถนำมาใช้เสริมกระบวนการพิจารณาคดีอาญาแบบดั้งเดิมเพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมมีประสิทธิภาพได้¹⁶

2.2.3 แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่จะถูกจับ

จากการที่ได้ทำการศึกษาถึง แนวความคิดเกี่ยวกับการต่อรองคำรับสารภาพ มาดังกล่าวข้างต้น ยังมีแนวคิดอีกแนวคิดหนึ่งที่ควรจะศึกษาเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ก็คือ แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่จะถูกจับ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจาก มนุษย์ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน และสิทธิเสรีภาพที่มนุษย์ทุกคนมีความหวงแหน เพื่อให้เกิดความมั่นคงต่อการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์อย่างยิ่งก็คือ สิทธิเสรีภาพในร่างกาย จากประวัติศาสตร์ในอดีตที่ผ่านมา เมื่อมนุษย์รวมกลุ่มกันเป็นสังคม สมาชิกในสังคมพยายามที่จะต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพในร่างกายมาโดยตลอด สิทธิเสรีภาพในร่างกายมนุษย์นี้มีความตื่นตัวมาก เท่าที่เห็นเด่นชัดก็คือ สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง ประเทศต่างๆ ได้รวมตัวกันตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น มีการประกาศกฎบัตรสหประชาชาติขึ้นในชื่อว่า “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” ซึ่งปฏิญญานี้ แม้จะไม่ใช่อกฎหมาย หรือไม่ใช่กฎหมายระหว่างประเทศ แต่ก็ยังเป็นแนวความคิดในด้านแง่ของศีลธรรม เพื่อให้ประเทศต่างๆ ถือเป็นแบบอย่างในทางปฏิบัติด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งในเนื้อหาของรัฐธรรมนูญหลายๆ ประเทศ จะมีบทบัญญัติของกฎหมาย ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพในร่างกายไว้ด้วย และแม้จะมีการบัญญัติหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในร่างกายไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในของแต่ละประเทศแล้วก็ตาม ในบางครั้งสิทธิเสรีภาพในร่างกายของบุคคลอาจถูกล่วงละเมิดได้ ไม่ว่าจะโดยทางตรง หรือทางอ้อม ทั้งนี้ ก็อาจมีสาเหตุมาจากการที่รัฐตรากฎหมาย

¹⁶ สำนักงานศาลยุติธรรม. แหล่งเดิม. หน้า 57.

ขึ้นมายังคับใช้อย่างไม่เป็นธรรม หรือเกิดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจหน้าที่ ซึ่งอาจทำให้สิทธิเสรีภาพในร่างกายของมนุษย์สิ้นสุดลงโดยสิ้นเชิงนั้น ได้แก่การกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกว่า “การจับ” และหรือการควบคุมตัว ซึ่งผลกระทบของการจับ และหรือการควบคุมตัวอาจสรุปได้ ดังนี้¹⁷

1. ผลกระทบต่อชื่อเสียง เกียรติคุณ ตลอดจนการประกอบอาชีพของผู้ถูกจับ
2. ผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในร่างกาย
 - 2.1 ผู้ถูกจับจะถูกกักตัว¹⁸ ซึ่งอาจจะไม่เป็นการกักตัวในที่สาธารณะสถาน และไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นมีของไว้ในครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด¹⁹
 - 2.2 ผู้ถูกจับจะต้องถูกควบคุมตัว²⁰
3. ผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ ผู้ถูกจับเมื่อตกเป็นผู้ต้องหา ก็อาจจะต้องถูกควบคุมตัวระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน และจะต้องถูกยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาลเป็นระยะเวลาตามที่ถูกกฎหมายกำหนด หรือในระหว่างที่มีการพิจารณาคดีหากว่า ผู้ต้องหานั้นมิได้รับการประกันตัว หรือได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไปจากการควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งผลกระทบความเสียหายที่ตามมาคือมีบุคคลอีกจำนวนมากที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในที่คุมขัง ภายใต้อำนาจของพนักงานสอบสวน หรือของศาลเป็นระยะเวลานานๆ ภายในเรือนจำซึ่งมีผู้ต้องขังเป็นจำนวนมาก รัฐไม่สามารถที่จะบริหารงานในเรือนจำให้มีประสิทธิภาพได้ เช่น การฝึกหัดอาชีพของผู้ต้องหาหรือนักโทษ เป็นต้น และผลกระทบที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้ต้องขังซึ่งถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำเป็นระยะเวลานานๆ อาจจะได้รับ ก็คือ การได้รับการถ่ายทอดนิสัยอาชญากรรมต่างจากอาชญากรอาชีพให้แก่ผู้ถูกคุมขังระหว่างการสอบสวน หรือการพิจารณาคดี แม้ภายหลังจะปรากฏว่าคดีสิ้นสุด โดยพนักงานอัยการมีคำสั่งสั่งไม่ฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษาสั่งยกฟ้อง แต่ผลกระทบภายในจิตใจและร่างกายของผู้ที่ถูกจับและถูกควบคุมตัวก็ได้เกิดขึ้นแล้วโดยไม่อาจเยียวยาแก้ไขหรือลบเลือนได้ แม้ว่าในปัจจุบันจะมีหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อเยียวยาความเสียหายของเหยื่อ

¹⁷ เกียรติขจร วัฒนสวัสดิ์ ก (2544, กุมภาพันธ์). “ระเบียบการดำเนินคดีอาญากับเสรีภาพของประชาชน.”

วารสารทนายความ (ฉบับพิเศษ). หน้า 28-29.

¹⁸ คู.ป.วิอาญา มาตรา 85.

¹⁹ แห่งเดิม. มาตรา 93.

²⁰ แห่งเดิม. มาตรา 86,87.

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เหล่านี้ก็ตาม เช่น การจัดตั้ง กรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ในสังกัด กระทรวงยุติธรรม ขึ้นมา เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การจับเป็นขั้นตอนเบื้องต้นของกระบวนการพิจารณาความอาญา เพื่อจะนำตัวผู้ถูกจับไปพิสูจน์ความผิด หรือความบริสุทธิ์ตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อไป จริงอยู่ การจับเป็นวิธีการที่เจ้าพนักงาน สามารถกระทำโดยการรวบรวมพยานหลักฐานในเบื้องต้นภายในระยะเวลาอันสมควร เช่น “การสืบสวนจับกุมผู้ต้องหาในคดีอาชญากรรม” ซึ่งจะได้อีกต่อไป และในกรณีถ้าเป็นความผิดซึ่งหน้า เจ้าพนักงานก็สามารถจับกุมได้ทันที แต่เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้บริสุทธิ์ จึงต้องมีมาตรการที่จะให้ความคุ้มครองแก่บุคคลผู้บริสุทธิ์เท่าที่จะทำได้ต่อไป ซึ่งหากจะกล่าวไปแล้ว การดำเนินคดีอาญา ย่อมกระทบถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคล แม้การดำเนินคดีอาญาจะเป็นการกระทำเพื่อสังคมโดยส่วนรวมก็ตาม แต่ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดจะต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในฐานะที่เขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องคำนึงถึงหลักการแบ่งแยกอำนาจอาชญากรรม การใช้มาตรการต่างๆ ในการดำเนินคดีอาญาจะต้องมีหลักเกณฑ์ที่เป็นนิติรัฐวิธีพิจารณาความอาญาที่ดีในประการแรกจึงต้องมีความเป็น “เสรีนิยม”²¹ การพิจารณาคดีอาญาจะต้องกระทำโดยเปิดเผย และโปร่งใส การดำเนินคดีอาญาที่กระทำเป็นการลับ ย่อมไม่ชอบการเปิดเผยในการดำเนินคดีอาญานี้แสดงให้เห็นถึงความไม่เป็นประชาธิปไตย ฉะนั้น วิธีพิจารณาความอาญาที่ดีจึงต้องมีลักษณะเป็น “ประชาธิปไตย” ด้วย²² การดำเนินคดีอาญาที่ทำให้คนไม่สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อีกนั้น ในปัจจุบันนานาอารยประเทศเห็นกันว่าเป็นสิ่งไม่ถูกต้องวิธีพิจารณาความอาญาที่ดีจึงต้องมีลักษณะที่เปิดโอกาสให้กับบุคคลได้กลับเข้าสู่สังคมอีก²³

ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า รัฐเสรีนิยมต้องวางจุดมุ่งหมายที่จะให้หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในรัฐ จุดมุ่งหมายดังกล่าวจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อการใช้อำนาจรัฐอยู่ในกรอบที่เหมาะสมและสมควร ต้องถือกฎหมายเป็นใหญ่และต้องประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลด้วย²⁴ ดังได้กล่าวมาแล้วว่า วิธีพิจารณาความอาญาที่ดีจะต้องมีความเป็น “เสรีนิยม” และความเป็นเสรีนิยมจะมีมากน้อยเพียงใดนั้นอาจพิจารณาได้จากบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการบังคับ และมาตรการบังคับในการดำเนินคดีอาญานั้นมีอยู่หลายประการ เช่น การเรียก การจับ การค้น การควบคุม การขังและการนำตัว มาตรการบางชนิดรุนแรงมาก เพราะกระทบถึงเสรีภาพ

²¹ คณิต ณ นคร. (2549). รัฐธรรมนูญกับการตรวจสอบกระบวนการยุติธรรม. หน้า 1.

²² แหล่งเดิม.

²³ แหล่งเดิม.

²⁴ แหล่งเดิม. หน้า 2.

ของบุคคล เช่น การจับ แต่ไม่ว่าจะเป็นมาตรการบังคับชนิดใด ต่างก็กระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลทั้งสิ้น²⁵

เดิม ก่อนมีการปรับปรุงระบบกฎหมายของไทยให้สอดคล้องกับนานาอารยประเทศนั้น การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย เป็นการดำเนินคดีอาญาที่ทำให้มนุษย์ต้องตกเป็นกรรมในคดี กล่าวคือ เป็นวัตถุประสงค์ของการซักฟอกและสามารถแสวงหาความจริงจากผู้กล่าวหาได้โดยการทรมานร่างกายให้กล่าวความสัตย์ ครั้งเมื่อมีประกาศใช้ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมิโทษไปพลางก่อน ร.ศ. 115 ซึ่งนับเป็นกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามแบบอย่างนานาอารยประเทศเป็นครั้งแรกนั้น การใช้มาตรการบังคับมีความเป็นเสรีนิยมอย่างมาก การจับจะกระทำได้ก็แต่โดยหมายของศาลเท่านั้น กล่าวคือในเรื่องของการจับ กฎหมายได้วางหลักการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐไว้ตามหลักสากล ครั้นเมื่อได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาขึ้นแทนพระราชบัญญัติดังกล่าว การจับซึ่งเป็นมาตรการบังคับที่สำคัญที่สุดได้กลายเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงาน โดยปราศจากการตรวจสอบโดยองค์กรอื่นไป กล่าวคือ เจ้าพนักงานสามารถออกหมายจับได้เองแม้ต่อมาจะได้มีการวางระเบียบการอนุมัติการออกหมายจับ แต่การตรวจสอบที่จะทำให้เกิดความรับผิดชอบ (Accountability) หรือการถ่วงดุลอำนาจ (Check and balance) ที่แท้จริงลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ ซึ่งนอกจากการขาดหลักการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐแล้ว โดยการตีความกฎหมายทำให้ทางปฏิบัติ ตรงข้ามกับหลักในการจำกัดเสรีภาพของบุคคลโดยสิ้นเชิง ในการอนุมัติจับกุมของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองซึ่งตามระเบียบมีหน้าที่ให้ความเห็นชอบในการออกหมายจับนั้น เจ้าพนักงานจะพิจารณาเฉพาะมูลความผิดเท่านั้น ซึ่งไม่ถูกหลักการของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นอกจากจะเป็นกฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยแล้วยังเป็นกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอีกด้วย ดังนั้น การกระทำของรัฐที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเอาตัวบุคคลไปไว้ในอำนาจรัฐจะกระทำได้อีกต่อเมื่อกรณี มีความจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น เหตุนี้การออกหมายจับหรือจับผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ดี ตามปกติจึงต้องพิจารณาว่าเป็นกรณีที่น่าเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือไม่ด้วย หากกรณีคดีมีมูลว่าการกระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือกรณีคดีมีมูลว่าการกระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นความผิดและมีเหตุอื่นที่จำเป็นและสมควร เช่น ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจก่ออันตรายโดยไปกระทำ

²⁵ คณิต ฒ นคร. แหล่งเดิม. หน้า 2.

ความผิดซ้ำแล้ว กรณีจึงจะมีความจำเป็นที่จะต้องออกหมายจับหรือจับควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อดำเนินคดีต่อไป²⁶

จากหลักการดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 237 วรรคสอง จึงบัญญัติวางหลักการไว้ว่า

“หมายจับหรือหมายขังบุคคลจะออกได้ต่อเมื่อ

(1) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่มีอัตราโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือ

(2) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นด้วย”

หลักการในรัฐธรรมนูญดังกล่าวนี้ ความจริงก็ไม่ใช่หลักการใหม่ บทบัญญัตินี้จึงเป็นเพียงการตอกย้ำหลักการที่มีอยู่ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบันนั่นเอง เพราะเหตุที่จะออกหมายจับกับเหตุที่จะเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐนั้นเป็นเหตุเดียวกัน²⁷

ซึ่งตามหลักการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 237²⁸ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ก็สอดคล้องกับหลักการของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับ โดยไม่ชักช้า ดังบทบัญญัติใน มาตรา 83 วรรคหนึ่ง²⁹ และมาตรา 84 วรรคหนึ่ง³⁰ แห่งประมวลกฎหมาย

²⁶ คณิต ฌ นคร. แหล่งเดิม. หน้า 4.

²⁷ แหล่งเดิม. หน้า 5.

²⁸ รัฐธรรมนูญ มาตรา 237 วรรคหนึ่ง “ในคดีอาญา การจับและคุมขังบุคคลใด จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่ต้องมีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับ โดยไม่ชักช้ากับจะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรก และผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมตัวอยู่ต้องถูกนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนเพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ เว้นแต่มีเหตุสุจริตหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้”

²⁹ ป.วิอาญา มาตรา 83 วรรคหนึ่ง “ในการจับนั้น เจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับจะต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับแล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจพร้อมด้วยผู้จับ แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป”

³⁰ ป.วิอาญา มาตรา 84 วรรคหนึ่ง “เจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยทันที เมื่อถึงที่นั้นแล้วถ้ามีหมายจับก็ให้เอาอ่านให้ผู้ถูกจับฟัง ทั้งให้แจ้งเหตุที่จับนั้นด้วย”

วิธีพิจารณาความอาญาฉบับปัจจุบันซึ่งก็คือหลักการเดียวกับ บทบัญญัติ มาตรา 237 ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งกล่าวมาแล้วนั่นเอง และสิ่งสำคัญประการหนึ่งก็คือ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญ ฉบับแรกของไทย ที่ได้มีการรับรองศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ซึ่งคำว่า “มนุษย์” ในที่นี้นั้น ย่อมหมายความว่ารวมถึง ผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วย การปฏิบัติกับผู้กระทำผิดต้องกระทำโดยละม่อม การใช้กำลังต้องเป็นข้อยกเว้น³¹ และจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 ประกอบกับการรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ย่อมเป็นสิ่ง ตอกย้ำให้เห็นหลักการอันเป็นเสรีนิยมของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า การจับตายหรือ การวิสามัญฆาตกรรมนั้นเป็นข้อยกเว้นอย่างแท้จริง กล่าวคือการใช้กำลังเป็นมาตรการที่พึง หลีกเลี่ยงอย่างที่สุด³²

นอกเหนือจากเรื่องของการจับแล้ว ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญและกระทบกระเทือน ต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน อันเกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าพนักงาน นั่นก็คือการควบคุมตัว ระหว่างคดี ซึ่งการควบคุมตัวระหว่างคดีนั้น ก็คือการควบคุมโดยพนักงานสอบสวนและการขัง โดยศาลในระหว่างการดำเนินคดี ซึ่งโดยหลักการแล้วอาจกล่าวได้ว่า การควบคุมตัวระหว่างคดี กับการเรียกและการจับเป็นเรื่องเดียวกัน³³ กล่าวคือ การที่ต้องเรียกผู้ถูกกล่าวหาที่เพราะกรณี มีความจำเป็นต้องได้ตัวผู้ถูกกล่าวหาเพื่อการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น เพื่อสอบสวน ปากคำผู้ต้องหา และเมื่อได้สอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่ได้เรียกมานั้นแล้วตามปกติชอบที่จะปล่อยตัว ผู้ต้องหานั้นไป และการที่ต้องจับบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็เพราะกรณีอาจมีความจำเป็นต้องเอาตัว บุคคลนั้นมาไว้ในอำนาจรัฐเมื่อหมดความจำเป็นที่จะต้องเอาตัวบุคคลนั้นมาไว้ในอำนาจรัฐ ก็ต้อง ปล่อยตัวผู้ถูกจับนั้นไป “การเรียกและการจับจึงหาใช่เหตุที่ก่อให้เกิดอำนาจควบคุมตัวระหว่างคดี แก่เจ้าพนักงานหรือศาลโดยอัตโนมัติไม่”³⁴ แต่ทว่า การควบคุมตัวระหว่างคดีจะต้องเกิดจาก ความจำเป็นในแง่ที่ว่า หากไม่ควบคุมหรือขังผู้ต้องหานั้นไว้ในระหว่างการดำเนินคดีของเจ้าพนักงาน หรือหากไม่ขังผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยไว้ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลแล้ว การดำเนินคดีของ เจ้าพนักงานหรือการพิจารณาของศาลจะไม่อาจกระทำได้ที่เท่านั้น ซึ่งตามปกติกรณีย่อมมีความจำเป็น โดยนัยดังกล่าวว่า เมื่อผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ดังนั้น การควบคุมตัว ระหว่างคดีคือการจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวเปลี่ยนที่ทางของผู้ถูกกล่าวหาเพื่อเป็น

³¹ คณิต ณ นคร. แหล่งเดิม. หน้า 6.

³² แหล่งเดิม.

³³ แหล่งเดิม. หน้า 7.

³⁴ แหล่งเดิม.

หลักประกันสำหรับรัฐในการดำเนินคดีในชั้นเจ้าพนักงานและศาล หรือเพื่อเป็นหลักประกันสำหรับรัฐในการบังคับคดี หรือเพื่อเป็นหลักประกันสำหรับรัฐทั้งสองประการ³⁵ ดังนั้น การควบคุมตัวระหว่างคดีจึงมีจุดมุ่งหมายอยู่ 3 ประการ คือ

- (1) เพื่อให้การสอบสวนดำเนินไปโดยเรียบร้อย
- (2) เพื่อประกันการมีตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลย และ
- (3) เพื่อประกันการบังคับโทษ

ในการสอบสวนดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งนั้น รัฐอาจมีความจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อการสอบสวนปากคำผู้ต้องหา เพราะหากไม่มีการสอบสวนผู้ต้องหาแล้ว การฟ้องผู้ต้องหาต่อไป (หากมีความจำเป็นต้องกระทำ) ก็ย่อมไม่อาจกระทำได้และเมื่อได้มีการสอบสวนผู้ต้องหาแล้วก็อาจมีความจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหานั้นต่อไปอีก เพราะหากไม่ควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไปแล้ว ผู้ต้องหาอาจไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานทำให้เสียหายแก่การสอบสวนคดีนั้นได้ ในกรณีดังกล่าวนี้ การควบคุมตัวระหว่างคดีก็เพื่อจุดมุ่งหมายประการที่หนึ่ง และ ในการที่พนักงานอัยการจะฟ้องผู้ต้องหาต่อไปนั้น ถ้าผู้ต้องหาไม่อยู่ในอำนาจศาล อัยการต้องส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมฟ้อง หรือในการพิจารณาคดีจะต้องกระทำต่อหน้าจำเลย เหล่านี้ ก็เพื่อประกันการมีตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลย กรณีอาจมีความจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในระหว่างการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น เพราะหากปล่อยตัวไป ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นอาจจะหลบหนีทำให้ไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และในกรณีที่ศาลพิพากษาขังผู้นั้น ศาลอาจสั่งขังจำเลยไว้ระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดได้ และโดยที่ในการดำเนินการต่อไปของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ซึ่งไม่มีความจำเป็นต้องกระทำต่อหน้าจำเลย การควบคุมตัวระหว่างคดีในกรณีนี้จึงเป็นการกระทำเพื่อประกันการบังคับโทษนั่นเอง³⁶

“แม้ว่าจุดมุ่งหมายของการควบคุมตัวระหว่างคดีจะมี 3 ประการดังกล่าวมาแล้ว แต่จุดมุ่งหมายหลักก็คือ เพื่อให้การสอบสวนนั้นเป็นไปโดยเรียบร้อยและเพื่อการประกัน การมีตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลย ส่วนจุดมุ่งหมายเพื่อการบังคับโทษนั้นเป็นเพียงจุดมุ่งหมายรอง เพราะกรณีอาจไม่มีการบังคับโทษในคดีนั้นเลยก็เป็นได้แม้ศาลจะพิพากษาว่าจำเลยได้กระทำผิด เป็นต้นว่าศาลรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษจำเลยไว้ ดังนี้ แสดงว่าการควบคุมตัวระหว่างคดีเป็นเรื่อง

³⁵ คณิต ฒ นคร. แหล่งเดิม. หน้า 7 – 8.

³⁶ แหล่งเดิม. หน้า 9.

ข้อยกเว้นโดยหลักแล้ว เจ้าพนักงานและศาลต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยจะควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ก็เฉพาะกรณีจำเป็นเท่านั้น³⁷

จากการให้คำนิยามในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คำว่า “ควบคุม” นั้น หมายความว่า การควบคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่าง การสืบสวนและสอบสวน” ซึ่งตามหลักกฎหมายแล้ว การควบคุมเริ่มเมื่อผู้ถูกจับมาอยู่ที่ทำการของ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งหมายถึงที่ทำการปกติของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ก่อนหน้านั้นไม่ถือเป็นการควบคุมตามกฎหมาย การควบคุมตัวก่อนเริ่มการควบคุมตามกฎหมาย จึงเป็น “การควบคุมตัวชั่วคราว” แม้กฎหมายจะแยกการควบคุมตัวชั่วคราวที่มีวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ เพื่อให้การสอบสวนดำเนินไปได้โดยเรียบร้อย เพื่อประกันการมีตัว ของผู้ต้องหา และเพื่อประกันการบังคับโทษ ฉะนั้น “เหตุที่จะออกหมายจับกับเหตุที่จะควบคุม จึงเป็นเหตุเดียวกันนั่นเอง”³⁸ แต่อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัตินั้น มีการแยกการควบคุมและการกักขัง ออกจากกัน กล่าวคือ กรณีจับได้หรือไม่ก็จะดูกันเฉพาะเรื่องการจับ และหลังจากจับได้แล้ว การควบคุมหรือขังก็จะตามมาโดยอัตโนมัติ โดยไม่พิจารณากันต่อไปอีกว่าการควบคุมหรือขัง ต่อไปหลังจากการถูกจับนั้นกระทำเพื่ออะไร ทางปฏิบัตินี้ จึงเป็นไปเพื่อความสะดวกของเจ้าพนักงาน และเป็นที่มาของความเดือดร้อนของประชาชน

ในการควบคุมผู้ถูกจับ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมตามกฎหมาย หรือการควบคุมตัวชั่วคราว กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาห้ามมิให้ใช้วิธีควบคุมเกินกว่าที่จะเป็น เพื่อป้องกันมิให้เขา หลบหนีอันแสดงถึงความเป็นเสรีนิยมของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและความเป็นประชาชน ในคดีของผู้ถูกกล่าวหา ฉะนั้น การใช้วิธีการควบคุมที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมและเกินกว่าความจำเป็น จึงเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งในเรื่องของการจับหรือการควบคุมตัว ผู้ถูกจับไว้ในอำนาจของเจ้าพนักงานนับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าพนักงานจะต้องปฏิบัติ ให้ถูกต้อง ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 237 วรรคแรก³⁹ อีกทั้งศาลจะต้องมีบทบาท สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการตรวจสอบการปฏิบัติของเจ้าพนักงาน และในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ของประชาชนซึ่งถือเป็นหน้าที่ของศาลในการประกันสิทธิเสรีภาพของบุคคล รวมตลอดถึงการกำหนด สิ่งอื่นๆ อันจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับมาตรการบังคับส่วนนี้ ดังบทบัญญัติของ มาตรา 237 แห่งรัฐธรรมนูญ ดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้มีความเป็น “เสรีนิยมและเป็นประชาธิปไตย”⁴⁰ ยิ่งขึ้นด้วย

³⁷ คณิต ณ นคร. แหล่งเดิม.

³⁸ แหล่งเดิม. หน้า 10.

³⁹ แหล่งเดิม.

⁴⁰ แหล่งเดิม. หน้า 13.

นอกเหนือจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ในเรื่องการจับการควบคุมตัว ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ยังได้บัญญัติถึงหลักการแห่งการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่สำคัญ อีกประการหนึ่ง นั่นก็คือ “การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในเคหสถาน” ซึ่งถ้าจะกล่าวไปแล้วเสรีภาพในเคหสถาน นับเป็นที่สุดท้ายที่มนุษย์ควรจะพึงอยู่ได้โดยปราศจากการรบกวนจากภายนอก รวมถึงอำนาจรัฐด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงได้มีบทบัญญัติถึงเรื่องนี้ไว้ใน มาตรา 35 มาตรา 29 และ มาตรา 238⁴¹ และถึงแม้ว่ากรอบในการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะยังไม่มีการบัญญัติโดยตรงที่จะสามารถชี้แจงกฎหมายที่จะออกมาเพื่อจำกัดเสรีภาพในเคหสถานได้ อย่างไรก็ตาม การกระทำและข้อจำกัดเสรีภาพในเคหสถานนั้นจะพึงกระทำได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจะกระทำเฉพาะเพื่อการบำบัดกักขังตราสารณะหรือกักขังต่อชีวิตของบุคคล เพื่อป้องกันกักขังตราชุกเงินเพื่อความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยสาธารณะเท่านั้น เพราะมิฉะนั้นแล้วก็จะกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งเสรีภาพในเคหสถาน⁴² และนอกเหนือการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลและในเคหสถานดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้เขียนยังเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ยังได้วางหลักการในการตรวจสอบค้นหาความจริงในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไว้พอสมควร ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 241 “บัญญัติว่า ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม

ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟัง การสอบสวนปากคำตนได้”

“มาตรา 236 การนั่งพิจารณาคดีของศาลต้องมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครบองค์คณะ และผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งมิได้นั่งพิจารณาคดีในจะทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยคดีนั้นมิได้”

⁴¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

“ มาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้” มาตรา 35 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและการครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

⁴² คณิต ฌ นคร. เล่มเดิม. หน้า 15.

จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ ย่อมแสดงให้เห็นถึงการตรวจสอบค้นหาความจริงในคดีอาญาว่าจะต้องกระทำโดยละเอียดถี่ถ้วนอย่างแท้จริง แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบันพนักงานสอบสวนจะรวบรวมพยานหลักฐานที่ใช้ยื่นแต่ผู้ต้องหาฝ่ายเดียวไม่ได้ แต่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาด้วย และพนักงานอัยการก็ต้องตรวจสอบความจริงอย่างละเอียดถี่ถ้วนก่อนตั้งคดี และศาลเองก็ต้องกระตือรือร้น (Active) ในการตรวจสอบค้นหาความจริงเช่นเดียวกัน แต่ทว่า ในทางปฏิบัติในความเป็นจริง ยังปฏิบัติกันอย่างไม่สมบูรณ์เพียงพอ ก่อให้เกิดผลกระทบกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอยู่เป็นจำนวนมาก และแม้ว่าตามรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 มาตรา 241 วรรคสี่ ซึ่งบัญญัติว่า “ในคดีอาญาที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือผู้มีส่วนได้เสีย ย่อมมีสิทธิขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการตั้งคดี” นั้น ก็ย่อมแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่จะให้ทุกฝ่ายที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการตรวจสอบซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ และเพื่อเป็นการย้ำเตือนให้เจ้าพนักงานผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการยุติธรรมทางอาญาทุกฝ่ายได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความละเอียดรอบครอบถี่ถ้วนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมนั่นเอง

จากหลักการของบทบัญญัติในด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงเป็นที่สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญนั้นเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ กฎหมายใดขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญย่อมเป็นโมฆะ ซึ่งข้อนี้ได้เป็นที่ยอมรับกันมานานแล้ว และนอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐธรรมนูญกับกฎหมายอื่นจะไม่มี ในอดีตที่ผ่านมา สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองจึงเลือนลอย และโดยตระหนักถึงสิ่งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2540 จึงได้บัญญัติรับรองว่า “มาตรา 27 สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในทางกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง” ซึ่งจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น ท่านศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฌ นคร ได้เคยให้ความเห็นไว้ว่า “แม้ว่ากรณียังมีขั้นตอนที่จำเป็นจะต้องตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญอยู่ แต่การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายในหลายกรณี ผู้เขียนเห็นว่ายังไม่สอดคล้องกับหลักการของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบัน ตามตัวอย่างที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ก็จะต้องได้รับการเยียวยา ผู้เขียนจึงเห็นว่า บทบาทและภารกิจของศาลยุติธรรมในด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพนอกเหนือจากการออกหมายค้นได้เริ่มขึ้นแล้ว โดยตรง ความคาดหวังของประชาชนจากรัฐธรรมนูญจึงเป็นความคาดหวังที่สูงยิ่งนับแต่บัดนี้

เป็นต้นไป”⁴³ และจากหลักการตรวจสอบในกระบวนการยุติธรรมด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ที่รัฐธรรมนูญได้วางหลักการไว้ ดังได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้มองเห็นภาพว่าอย่างน้อยๆ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2540) คงจะให้ความมั่นใจแก่ประชาชนได้ว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศจะพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นเป็นลำดับ ประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายก็จะดีตามไปด้วย นอกจากนี้ การคุกคามสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตลอดจนการประพฤตินิยมชอบของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมจะลดน้อยถอยลงและหมดสิ้นไปในที่สุด บทบาทของศาลยุติธรรมและศาลรัฐธรรมนูญจะมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศ⁴⁴ และดังได้กล่าวมาแล้วว่าการตีความกฎหมายของผู้ใช้อำนาจรัฐ (นักกฎหมาย) ในหลายกรณียังไม่สอดคล้องกับหลักการของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รัฐธรรมนูญนี้จึงมิใช่เป็นเพียงพื้นฐานของการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม แต่ยังเป็นพื้นฐานการปฏิรูปการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศต่อไป

จากหลักการเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ในรัฐเสรีประชาธิปไตย ดังกล่าวข้างต้น แม้ว่าหลักการต่างๆ จะมีบทบัญญัติไว้อย่างสวยหรูชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติที่เป็นจริงแล้ว ประชาชนโดยทั่วๆ ก็ยังไม่มีความมั่นใจได้ว่า รัฐจะไม่ใช้อำนาจในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนไปตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยคำนึงถึงหลักนิติรัฐ หรือหลักนิติธรรม (The Rule of Law) เป็นแนวทางในการปฏิบัติและเป็นหลักประกันต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งตามหลักนิติธรรม หรือหลักนิติรัฐ นั้น รัฐจะต้องไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หรือเอกราชคนใดคนหนึ่ง แม้การกระทำนั้นๆ จะนำไปเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพหรือประโยชน์อันชอบธรรมของผู้อื่น หรือเพื่อรักษาและธำรงไว้ซึ่งประโยชน์ของมหาชนก็ตาม ซึ่งโดยหลักนิติธรรม หรือหลักนิติรัฐนั้น ไม่ว่าจะการใดๆ ก็ตามอันเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น รัฐจะกระทำได้อีกก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้และภายในขอบเขตของกฎหมายตามที่กำหนดไว้เท่านั้น⁴⁵ ซึ่งเมื่อพิจารณาอีกในมุมมองหนึ่ง ความจำเป็นของรัฐที่จะกระทำการใดอันเป็นการกระทบกระเทือน

⁴³ คณิต ณ นคร. แหล่งเดิม. หน้า 17.

⁴⁴ แหล่งเดิม. หน้า 18.

⁴⁵ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บัญญัติว่า “ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ และเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

สาระสำคัญแห่งสิทธิเสรีภาพเว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 29 นั้น จะต้องเป็นไปในลักษณะใด ในที่นี้ ผู้เขียนเห็นว่าน่าจะหมายความว่า ในบรรดาบทบัญญัติทั้งหลายที่บัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะ ในเรื่องของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้ว เป็นเรื่อง ที่ควรคำนึงถึงและปฏิบัติตามเป็นอย่างยิ่ง การบัญญัติกฎหมาย หรือมาตรการอย่างใด ๆ ขึ้นมารองรับ การปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จึงเป็นเรื่องที่รัฐควรต้องคำนึงถึงและตระหนัก ถึงเจตนารมณ์ของการร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นแม่บทของกฎหมายทั้งปวงในราชอาณาจักร เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันอย่างท่องแท้แล้ว ยิ่งจะทำให้มองเห็นว่า แต่ละตัวบทแต่ละมาตรา มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากน้อย แตกต่างกัน ดังนั้น ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้รักษากฎหมาย เช่น เจ้าพนักงานตำรวจ โดยทั่วไป ยิ่งจะต้องพึงตระหนักถึงผลกระทบกระเทือนที่จะเกิดแก่สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้มากที่สุด ดังนั้น กฎหมายที่ให้อำนาจรัฐออกมาบังคับใช้แก่ราษฎร จึงควรเป็นมาตรการที่จำเป็น แก่การดำเนินการตามเจตนารมณ์หรือตามความมุ่งหมายของกฎหมายนั้น ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี กล่าวคือ ควรจะเป็นมาตรการที่มีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้น้อย ที่สุด เท่านั้น ซึ่ง ถ้าหากว่าการใช้อำนาจรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม สามารถทำให้เกิดผลดีในทางปฏิบัติ ตามที่รัฐมุ่งประสงค์ที่จะให้เกิดความสงบสุขของสังคมเกิดขึ้น ได้จริงๆ ในทางปฏิบัติแล้ว ถ้ารัฐเลือกจะใช้มาตรการที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างรุนแรง ย่อมเป็นการขัดต่อสิทธิมนุษยชน และขัดต่อรัฐธรรมนูญในหลายๆ ประเทศ โดยเฉพาะที่เห็นได้ อย่างชัดเจน คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาอีกแง่มุมหนึ่ง ตามเจตนารมณ์ ของรัฐธรรมนูญประเทศเสรีนิยมส่วนใหญ่แล้ว รัฐจะเรียกร้องให้ราษฎรจำต้องยอมสละสิทธิ และเสรีภาพของตน ได้เท่าที่จำเป็นแก่การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นและหรือ เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนเท่านั้น

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของราษฎรเกินกว่าความจำเป็นแก่การดำเนินการ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ย่อมเป็นการฝ่าฝืนต่อหลักเจตนารมณ์ แห่งการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ อย่างร้ายแรง และสำหรับเงื่อนไขของกฎหมายที่ไม่สมควรจะกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิ และเสรีภาพนั้น ถึงแม้ว่า ในรัฐธรรมนูญของประเทศเสรีนิยมส่วนใหญ่ ฝ่ายนิติบัญญัติจะมีอำนาจ ตามกฎหมายจำกัด หรือให้อำนาจรัฐซึ่งเป็นผู้ปกครองจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเป็นปัจเจกชนในรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น หรือเพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ ของคนส่วนใหญ่ได้ก็ตาม แต่ก็มิได้หมายความว่ารัฐ จะมีอำนาจในการตัดหรือเพิกถอนสิทธิ และเสรีภาพของปัจเจกชนด้วยก็หาไม่ กฎหมายที่เขียนจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในด้านใดด้านหนึ่ง

ของประชาชน โดยการกำหนดเงื่อนไขให้ประชาชนต้องปฏิบัติตามก่อนที่จะใช้สิทธิเสรีภาพได้นั้น ย่อมเป็นกฎหมายที่แทบจะเรียกได้ว่า ไม่มีความเป็นหลักนิติรัฐ หรือหลักนิติธรรม อยู่ในตัวเอง เอาเสียเลย โดยเฉพาะ หากว่ากฎหมายนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยตรง และจากกระแส ประชาธิปไตย⁴⁶ อันเป็นกระแสสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ในกระบวนการ ยุติธรรม โดยผลของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2540) จึงส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ เพราะความเจริญของเทคโนโลยีและความสะดวกในการติดต่อสื่อสารทำให้โลกปัจจุบัน มีลักษณะกลายเป็น “หมู่บ้านโลก”⁴⁷ (Global Village) มากขึ้น ประชญาต่างๆ ของกฎหมายอาญา และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งอยู่บนพื้นฐานของ “หลักดินแดน” จึงเริ่มเปลี่ยนไป นานาประเทศมีผลประโยชน์ร่วมกันที่จะต้องช่วยกันสกัดกั้น “อาชญากรรมข้ามชาติ” (Transnational Crime) ซึ่งฉวยโอกาสจากข้อจำกัดของหลักกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายใน การกระทำความผิด โดยเฉพาะอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งมีเครือข่ายโยงใยกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งจากปรากฏการณ์เหล่านี้จะนำไปสู่ความร่วมมือมากขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่ในกระบวนการ ยุติธรรมระหว่างประเทศอันจะนำไปสู่การพัฒนา การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่าง กันและกันมากขึ้น ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายและแนวทางปฏิบัติใน กระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะ “กระแสการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน”⁴⁸ ซึ่งเป็นกระแสหลักที่ สำคัญในโลกปัจจุบัน ทั้งนี้ก็เนื่องจากว่าเพราะการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมาก กับการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลกลุ่มต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็น ผู้ต้องหา จำเลย ผู้ต้องขัง พยาน ผู้เสียหาย หรือเด็กและผู้หญิง ดังปรากฏในตราสาร เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนหลายฉบับที่ประเทศไทยได้ให้การรับรอง อาทิเช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วย สิทธิมนุษยชน (Universal Declaration on Human Rights) กติกาสากลว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิ ทางการเมือง (Internal Covenant on Civil and Political Rights) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the of the Child) เป็นต้นนอกจากนั้นยังมีมาตรฐานขั้นต่ำ⁴⁹ (Minimum Standards) อีกหลายเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้องกันกระบวนการยุติธรรม ซึ่งแม้จะไม่มีผล ผูกพันในทางกฎหมายให้ต้องปฏิบัติตาม แต่จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อทิศทางการพัฒนาของ กระบวนการยุติธรรมของไทยต่อไปในอนาคต ซึ่งกระแสต่างๆ ที่เกิดขึ้นย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง

⁴⁶ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2543). กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง. หน้า 16.

⁴⁷ แหล่งเดิม. หน้า 17.

⁴⁸ แหล่งเดิม.

⁴⁹ แหล่งเดิม.

ของกระบวนการยุติธรรมของไทย และผลของการเปลี่ยนแปลงนั้นมีทิศทางที่ตรงกัน คือ การทำให้กระบวนการยุติธรรมของไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้นในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยมีหลักประกันที่ดีในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลทุกฝ่ายที่เข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหา จำเลย ผู้ต้องขัง พยาน และผู้เสียหาย การสร้างความเป็นธรรม โปร่งใสและระบบการตรวจสอบที่ดีให้เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายให้กระบวนการยุติธรรมสามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริงนั่นเอง⁵⁰

ก่อนศตวรรษที่ 18 การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการที่ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพต่อร่างกาย และการอยู่อาศัยในเคหสถานไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการจับกุม หรือการตรวจค้น ยังไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างจริงจัง เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจอย่างมากมาในการที่จะเข้าไปละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยไม่มีหลักเกณฑ์ใดมาจำกัดอำนาจนั้น เช่น ในประเทศฝรั่งเศส เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถจับกุมบุคคลใดไปขังไว้โดยยังไม่ทราบข้อกล่าวหา และสามารถขังได้โดยไม่มีกำหนด ต่อมาในช่วงยุคศตวรรษที่ 18 ได้มีนักปรัชญาหลายท่าน เช่น มอแกนเตส กิเออ จังจาค รูสโซ ฯลฯ ได้สร้างแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน เป็นการนำไปสู่แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากขึ้น โดยในยุคดังกล่าว รัฐจะคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากขึ้น เห็นได้จากการจัดทำเอกสารที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคล⁵¹ เช่น ประเทศอังกฤษ ได้จัดทำให้มีการทำเอกสารเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลเรียกว่า แมกนาคาตา (Magna Carta) โดยได้บัญญัติไว้เป็นจำนวน 13 ข้อ แต่ที่เกี่ยวข้องกันเรื่องที่จะศึกษา คือ เรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่จะถูกดำเนินการจับกุม กักขัง ขังขัง หรือริบทรัพย์สินไม่สามารถทำได้ เว้นเสียแต่จะได้รับการพิจารณาโดยบุคคลชั้นเดียวกับเขาและตามกฎหมายบ้านเมือง⁵² การที่รัฐได้สร้างบทบัญญัติดังกล่าวขึ้นมานั้นย่อมเป็นการก่อให้เกิดหลักของสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล (Personal Liberty)⁵³ หรืออย่างในประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้มีการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไว้เช่นกันชื่อว่า The Declaration independence ซึ่งรายละเอียดในเอกสารดังกล่าวได้มีการรับรองสิทธิไว้ในวรรคสอง โดยบัญญัติข้อความว่า “เราคือความจริงซึ่งได้ประจักษ์แก่ตัวเองแล้วว่า มนุษย์เราเกิดมาพร้อมเท่าเทียมกัน และต่างก็ได้รับสิทธิบางประการซึ่งไม่อาจโอนให้แก่กันได้ ซึ่งสิทธิดังกล่าวได้รับมอบมาจากพระเจ้า กล่าวคือ สิทธิในชีวิต สิทธิใน

⁵⁰ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. แหล่งเดิม. หน้า 18.

⁵¹ กุลพล พลวัน ก (2538). พัฒนาการสิทธิมนุษยชน. หน้า 74.

⁵² ศุภฤกษ์ สุกรเสพย์. (2545). การค้นคืนที่รื้อถอนของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

⁵³ กุลพล พลวัน ก เล่มเดิม. หน้า 36.

เสรีภาพและสิทธิในการแสวงหาความสุข ตลอดจนสิทธิในการป้องกันมิให้บุคคลอื่นมารบกวน สิทธิดังกล่าว จึงได้จัดตั้งขึ้นซึ่งรัฐบาลที่ได้รับอำนาจอันชอบธรรมด้วยประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครอง เมื่อได้รับอำนาจอันชอบธรรมด้วยความยินยอมจากประชาชนแล้ว การที่รัฐบาลใช้อำนาจที่ได้รับมาจากประชาชนดำเนินการในทางการปกครองในการที่เป็นปรปักษ์ต่อหลักดังกล่าวเมื่อใดแล้ว และสามารถดำเนินการสถาปนารัฐบาลใหม่ขึ้นตามที่เห็นว่ารัฐบาลใหม่นั้นจะทำให้ประชาชนได้รับความปลอดภัยและยังความผาสุกให้เกิดขึ้นมากที่สุด”⁵⁴

จากอดีตที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าการพัฒนาในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จะเป็นเรื่องของการคุ้มครองภายในรัฐแต่ละรัฐเท่านั้นแต่ในปัจจุบัน เรื่องของสิทธิมนุษยชนนั้น ได้มีการพัฒนาโดยได้มีการสร้างความร่วมมือสำหรับการคุ้มครองสิทธิดังกล่าว โดยในแต่ละประเทศ ได้มีการให้ความร่วมมือกันในการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวมากขึ้น ทำให้การคุ้มครองสิทธิดังกล่าว มีการพัฒนาการและเดินทางไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น ซึ่งการพัฒนาสิทธิดังกล่าวได้พัฒนา เรื่อยมา จนกระทั่งเมื่อ วันที่ 10 ธันวาคม 1948 องค์การสหประชาชาติ ได้มีการประชุมและได้ประกาศ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขึ้น ซึ่งในเนื้อหาของดังกล่าวได้กำหนดถึงสิทธิต่างๆ ซึ่งประชาชน พึงมีการใช้สิทธิดังกล่าวมิให้ไปล่วงละเมิดต่อสิทธิของบุคคลอื่นรวมถึงการใช้อำนาจของรัฐ มิให้ไปกระทบกระเทือนถึงสิทธิดังกล่าว⁵⁵

ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ข้อ 12 ได้กำหนด หลักเกณฑ์ที่สำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในเรื่องเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งมีใจความสำคัญ คือ “บุคคลใดจะถูกแทรกสอดโดยพลกาลในความเป็นอยู่ส่วนตัว ในครอบครัว ในเคหสถาน หรือในการสื่อสาร หรือการถูกลบลู่ในเกียรติยศ และชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิ ที่จะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายต่อการแทรกสอด หรือการลบลู่ดังกล่าวนี้”⁵⁶ จากบทบัญญัติ ดังกล่าวได้แสดงถึงเจตนารมณ์ ที่คุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการดำเนิน ชีวิตประจำวัน หรือการอยู่ในที่พักอาศัย หรือการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นส่วนส่วนตัวหรือฐานะ ครอบครัว แต่หลักการดังกล่าวก็สามารถยกเว้นได้หากรัฐเห็นว่าการกระทำที่จะเข้าไปล่วงละเมิดสิทธิ ดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ และมีกฎหมายที่อนุญาตให้สามารถทำได้ ก็สามารถเข้าไปรบกวนสิทธิดังกล่าวได้⁵⁷

⁵⁴ กุลพล พลวัน ก แหล่งเดิม. หน้า 31 –32.

⁵⁵ แหล่งเดิม. หน้า 36.

⁵⁶ แหล่งเดิม. หน้า 210.

⁵⁷ ศุภฤกษ์ ศุภรเสพย์. เล่มเดิม. หน้า 10.

จากบทความที่ได้กล่าวมาข้างต้น แม้ว่าสหประชาชาติจะกำหนดมาตรการให้การคุ้มครองสิทธิของประชาชนไว้ชัดเจนแล้วก็ตาม แต่ทว่า หลักการดังกล่าวก็ยังอนุญาตให้รัฐเข้าไปล่วงละเมิดถึงสิทธิดังกล่าวได้เมื่อมีเหตุที่จะต้องรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ การที่รัฐจะเข้าไปล่วงละเมิดถึงสิทธิดังกล่าว นั้น รัฐจะมอบให้ “เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษากฎหมาย” (Law Enforcement Officials) เป็นผู้ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวกับบุคคลที่จะถูกละเมิดสิทธิดังกล่าว เพื่อเป็นการที่จะให้เจ้าพนักงานดังกล่าวใช้อำนาจได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวหรืออาจกล่าวได้ว่า การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐในการที่จะเข้าไปล่วงละเมิดสิทธิของความเป็นอยู่ส่วนบุคคลของประชาชนนั้น ต้องถูกควบคุมมิให้เป็นการใช้อำนาจที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิของประชาชนมากเกินไป⁵⁸

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้การใช้อำนาจของรัฐ ไม่ล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนมากเกินไป สมัชชาสหประชาชาติ จึงได้สร้างหลักการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐขึ้นมาโดยประกาศใช้ “ประมวลจรรยาบรรณสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่โดยกฎหมาย” (Code of Conduct for Law Enforcement Officials) โดยเนื้อหาสาระสำคัญของประกาศฉบับดังกล่าว ยังคงมีอยู่ในข้อ 1 และ ข้อ 2 โดยในเนื้อหาสาระสำคัญของประกาศข้อที่ 1 นั้น ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษากฎหมายต้องปฏิบัติตามกฎหมาย โดยมุ่งที่จะให้บริการแก่ประชาชน และคุ้มครองให้ประชาชนปลอดภัยจากการกระทำความผิดต่อกฎหมาย⁵⁹ ส่วนในเนื้อหาสาระของประกาศข้อ 2 นั้น เป็นการที่กำหนดให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษากฎหมาย เมื่อมีการดำเนินการตามกฎหมายที่เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิดังกล่าว การกระทำนั้นต้องเคารพและคุ้มครองต่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และจะต้องไม่เป็นการทำลายล้างหลักสิทธิมนุษยชน จึงเห็นได้ว่า สหประชาชาติ ได้สร้างกรอบของสิทธิที่ประชาชนพึงมีและกรอบของ การใช้อำนาจของรัฐ เพื่อให้รัฐแต่ละรัฐออกกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักดังกล่าว⁶⁰

การที่องค์การสหประชาชาติได้สร้างหลักการไว้ในปณิญาสากล ประมวลจรรยาบรรณสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่โดยกฎหมายขึ้นมานั้น ก็เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนมิให้ถูกล่วงละเมิดจากเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายโดยเมื่อมีเหตุอันสมควร และได้กำหนดหลักวิธีที่เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายที่เข้าไปละเมิดต่อสิทธิดังกล่าวของประชาชนนั้นจะต้องทำไปให้พอสมควรแก่เหตุไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิที่ได้รับ ความคุ้มครอง จากประกาศทั้งสองขององค์การสหประชาชาติ นั้น ได้ไปสอดคล้องกับแนวความคิด

⁵⁸ ศุภฤกษ์ สุกรเสพย์. แหล่งเดิม.

⁵⁹ กุลพล พลวัน ก เล่มเดิม. หน้า 93-94.

⁶⁰ ศุภฤกษ์ สุกรเสพย์. เล่มเดิม. หน้า 10- 11.

ของ Herbert Packer ซึ่งได้เขียนแนวความคิดของเขาไว้ในบทความเรื่อง “Two Models of The Criminal Procedure”⁶¹ และจากแนวความคิดดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในปัจจุบัน โดยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของรัฐที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ซึ่งการให้อำนาจนั้นจะเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ฉะนั้น กระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยปรัชญาที่ว่า เมื่อรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจตามกฎหมาย และการกระทำที่รัฐได้กระทำลงไปตามอำนาจนั้นย่อมเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิดังกล่าว ดังนั้น การที่รัฐจะต้องดำเนินการตามภายใต้กรอบที่กฎหมายอนุญาตให้สามารถทำได้ กล่าวคือ การใช้อำนาจดังกล่าวจะต้องอยู่ในขอบเขตที่ไม่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป ซึ่งหลักการดังกล่าวถือได้ว่าเป็นปรัชญาที่สำคัญของกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง

จากปรัชญาดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปได้ว่ากระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่คตินั้นจะต้องมีประสิทธิภาพในด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมควบคู่ไปกับหลักคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมิให้เจ้าพนักงานของรัฐใช้อำนาจที่ได้มาจากบทบัญญัติของกฎหมายโดยมิชอบด้วย⁶² และจากแนวความคิดนี้ Packer ได้แบ่งกระบวนการพิจารณาคดีอาญาออกเป็น 2 รูปแบบ กล่าวคือ รูปแบบแรกเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เรียกว่า Due Process Model ส่วนรูปแบบที่สองเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เรียกว่า Crime Control Model

ในรูปแบบของ Due Process Model นั้น Packer ได้อธิบายว่า หากรัฐได้บัญญัติกฎหมายโดยให้ความสำคัญต่อหลักดังกล่าว กฎหมายของรัฐนั้นจะออกมาในทิศทางของการคุ้มครองสิทธิของประชาชนมาก หรืออาจกล่าวได้ว่าหลักดังกล่าวมุ่งความสำคัญไปที่การจำกัดอำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐที่จะดำเนินการใดก็ตามที่อนุญาตให้สามารถทำได้ แต่หากการกระทำนั้นต้องเข้าไปล่วงละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนแล้ว เจ้าพนักงานสามารถทำได้แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายที่กำหนดไว้ กล่าวโดยสรุปได้ว่ารูปแบบดังกล่าวเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมิให้ถูกละเมิดจากการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบนั่นเอง⁶³

⁶¹ ศุภฤกษ์ สุกรเสพย์. แหล่งเดิม.

⁶² กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์. เล่มเดิม. หน้า 11.

⁶³ ศุภฤกษ์ สุกรเสพย์. เล่มเดิม. หน้า 11.

สำหรับรูปแบบของ Crime Control Model นั้น Packer อธิบายว่า หากรัฐใดให้ความสำคัญในรูปแบบดังกล่าว กฎหมายภายในของรัฐดังกล่าวก็จะมุ่งหมายไปในทิศทางที่การเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม โดยในกฎหมายจะอนุญาตให้เจ้าพนักงานของรัฐสามารถเข้าไปแสวงหาความจริง ไม่ว่าจะเป็นการตรวจค้น จับกุม หรือควบคุมกักขัง โดยจะมีการตรวจสอบจากองค์กรภายนอกที่ไม่เคร่งครัดนัก ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่า การกระทำทั้งหมดดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาไว้เพื่อความสงบสุขของสังคมโดยรวม กล่าวโดยสรุป ก็คือแนวความคิดในรูปแบบดังกล่าว เป็นการให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐเข้าไปแสวงหาพยานหลักฐาน ป้องกัน หรือควบคุมมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้น หากเจ้าพนักงานกระทำการดังกล่าวแล้วจะต้องกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนไปบ้าง ก็สามารถจะกระทำได้ หากมีเหตุผลพอเพียงพอเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบสุขของประชาชนโดยรวม หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะย่อมสามารถกระทำได้⁶⁴ และจากแนวความคิด Model ทั้งสองของ Packer ใ้อธิบายว่าให้มองแนวความคิดทั้งสองเป็นจุดสองจุดอยู่ที่ปลายเส้นตรงเดียวกัน แล้วจุดทั้งสองจุดจะไหลมาชนกัน หากเปรียบเทียบกับสังคม หรือรัฐใดรัฐหนึ่งซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะให้กระบวนการพิจารณาคดีอาญาไปในทิศทางใด ถ้าหากรัฐหรือสังคมนั้น มีความประสงค์ที่จะคุ้มครองสิทธิของประชาชนมากกว่า การเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม จุดทางด้าน Due Process Model ก็จะไหลมามากกว่าด้าน Crime Control Model และหากสังคมหรือรัฐใดก็ตามมีวัตถุประสงค์ในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการป้องกันอาชญากรรม หรือต้องการความเด็ดขาดในการควบคุมอาชญากรรมไม่ให้เกิดในรัฐของตนหรือให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด ทิศทางในการไหลก็จะสวนทางกัน กล่าวคือ จุดด้าน Crime Control Model ก็จะไหลมามากกว่าด้าน Due Process Model ฉะนั้นกระบวนการพิจารณานั้นจะมีการผสมผสานระหว่างสอง Model ให้เกิดดุลยภาพที่เหมาะสม⁶⁵ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสังคมของประเทศนั้นๆ

จากสภาพความเป็นจริงในโลกปัจจุบัน ปัญหาอาชญากรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์อยู่ตลอดเวลา ดังนั้น หากว่ารัฐจะออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีอาญาให้เกิดดุลยภาพโดยอาศัยทั้งสอง Model มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติแล้ว กฎหมายนั้นสามารถทำได้ยาก กล่าวคือ ในช่วงระยะเวลาที่รัฐได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนั้นออกมา ในรัฐดังกล่าวมีปัญหาอาชญากรรมจำนวนมาก สังคมอยู่กันอย่างปราศจากความสงบสุข รัฐจึงต้องบัญญัติกฎหมายที่เป็นการให้อำนาจกับเจ้าพนักงานของรัฐในการที่จะเข้าไปแสวงหา

⁶⁴ จงรัก จุฑานนท์. (2523). การคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับและตรวจค้นโดยไม่ชอบ. หน้า 10.

⁶⁵ กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์. เล่มเดิม. หน้า 12.

พยานหลักฐาน หรือหาตัวการผู้กระทำความผิด หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการให้อำนาจแก่เจ้าพนักงาน ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมอาชญากรรมมากขึ้น เป็นเหตุให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ของประชาชนย่อมลดน้อยลง หรือหากในกรณีกลับกัน ถ้ารัฐนั้นไม่ค่อยจะมีปัญหาอาชญากรรม มากนัก จึงบัญญัติกฎหมายที่ออกมาในลักษณะที่เป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมาก ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า ปัญหาอาชญากรรมนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา หากเมื่อรัฐนั้นๆ ได้บัญญัติกฎหมายออกมาแล้วหากเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย การแก้ไขกฎหมาย ไม่สามารถทำได้อย่างรวดเร็ว เพราะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาอีกหลายชั้นหลายตอน จึงเป็นเหตุให้กฎหมายล่าช้าไม่ทันสมัย ไม่สอดคล้องกับการป้องกันอาชญากรรม หรือการคุ้มครอง สิทธิของประชาชน ดังนั้น ในทางปฏิบัติ ฝ่ายนิติบัญญัติจึงพยายามเปิดช่องว่างไว้ คือ การกำหนด ให้เจ้าพนักงานสามารถใช้ดุลยพินิจในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมได้ การใช้ดุลยพินิจนี้ กฎหมายไม่สามารถที่จะวางหลักการในการควบคุมการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ได้มากนัก จึงเป็นภาระ ของเจ้าพนักงานที่จะต้องดำเนินการไปโดยใช้หลักความสุจริตใจ ซึ่งไม่่ง่ายนักในการตรวจสอบ ส่วนในประเทศที่ยึดหลักกฎหมายมาจากคำพิพากษา (Common Law) นั้นไม่ค่อยจะมีปัญหามากนัก เพราะหลักการต่างๆ จะมาจากคำพิพากษา ซึ่งหากว่าปัญหาอาชญากรรมภายในรัฐนั้นมีอาการ เปลี่ยนแปลง ศาลก็สามารถกำหนดหลักใหม่ๆ ในคำพิพากษาขึ้นมา เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหา อาชญากรรมที่กำลังเกิดขึ้นในรัฐนั้นได้อย่างทันทั่วทั้งที่

บทที่ 3

การต่อรองคำรับสารภาพ หรือข้อมูลอันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับคดียาเสพติด

จากการที่ปัญหาเสพติดให้โทษ นับวันแต่จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนเกือบจะกลายเป็นปัญหาของนานาประเทศ ไม่เฉพาะแต่ประเทศไทยไปเท่านั้น แต่ละประเทศต่างก็ได้ใช้ทรัพยากรจำนวนมากไปในด้านการปราบปรามยาเสพติด ทั้งการทุ่มเทเกี่ยวกับบุคคล ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และงบประมาณในการปราบปราม ตลอดจนใช้มาตรการดำเนินการทางด้านกฎหมาย ตลอดจนแนวความคิดที่จะพัฒนากระบวนการในการเพิ่มประสิทธิภาพที่เหมาะสมในการดำเนินคดีเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะประเทศสำคัญ เช่น สหรัฐอเมริกา นั้น รัฐบาลสหรัฐอเมริกา ได้ถือว่า ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดนับเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ จึงได้กำหนดมาตรการทางด้านกฎหมายออกมาบังคับใช้จำนวนหลายฉบับ ซึ่งจะได้ทำการศึกษาไปตามลำดับ ดังนี้

3.1 ในประเทศสหรัฐอเมริกา

3.1.1 มาตรการปราบปรามยาเสพติดในสหรัฐอเมริกา

ในเรื่องของการปราบปรามยาเสพติดในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น จากการที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าในเอกสารที่เกี่ยวข้องตลอดจนเอกสารวิจัยหลายฉบับที่มีผู้เคยทำการศึกษามาก่อนหน้านี้แล้ว ทำให้ทราบว่ารัฐบาลของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการนำเอามาตรการทางด้านกฎหมายต่างๆ มาใช้สำหรับการปราบปรามยาเสพติดอยู่หลายมาตรการ ซึ่งจะได้กล่าวถึงไปโดยลำดับ ดังนี้

3.1.1.1 มาตรการเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด

สำหรับการปราบปรามขบวนการค้ายาเสพติดในสหรัฐอเมริกานั้น จากการศึกษพบว่านอกจากการใช้หลักตัวการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุนเพื่อปราบปรามองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดแล้วสหรัฐอเมริกายังใช้มาตรการสมคม (Conspiracy) อีกด้วย โดยได้แบ่งความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเป็น 2 ประเภท คือ

หลักการสมคบกันกระทำความผิดที่ ต้องมีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (Overt Act Trey Conspiracies) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือบุคคลสองคนหรือมากกว่าขึ้นไป ได้ตกลงร่วมกันที่จะกระทำความผิดใดๆ และจำเลยได้สมคบกันกระทำความผิด โดยรู้และเจตนาร่วมกันที่จะกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการสมคบ และในระหว่างที่ได้มีการสมคบกัน จะต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น (Overt Act) เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการสมคบ

การสมคบกันกระทำความผิดโดยไม่มี การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (None Overt Act Trey Conspiracies) คือ การสมคบกันกระทำความผิดที่มีต้องการการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น (Overt Act) ในการกระทำความผิดอาทิ เช่น การสมคบกันเพื่อจำหน่ายหรือครอบครองยาเสพติดการสมคบกันเพื่อแทรกแซงการค้าระหว่างรัฐ หรือการสมคบกันเพื่อกระทำการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสิทธิและเสรีภาพของพลเมือง เป็นต้น¹

มาตรการสมคบดังกล่าวได้ถูกนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับหนึ่งคือกฎหมาย RICO (Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue) เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม ค.ศ. 1970 โดยบัญญัติไว้ในส่วนที่ 9 ของกฎหมาย Organized Crime Control Act of 1970 มีเหตุผลที่สำคัญในการบัญญัติกฎหมายเพื่อบังคับใช้ คือ

1. องค์กรอาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา มีลักษณะรูปแบบการประกอบอาชญากรรมที่เชี่ยวชาญเป็นอย่างสูงมีรูปแบบการประกอบอาชญากรรมหลายรูปแบบที่ต่างกัน และมีการประกอบอาชญากรรมที่ขยายวงกว้างขึ้น ในทุกๆ ปีจะมีการกระทำการที่มีขอบด้วยกฎหมาย อาทิเช่น การฉ้อโกงและทุจริตในทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก

2. องค์กรอาชญากรรมมีโครงสร้างในการควบคุมบงการเป็นลำดับขั้น มีอำนาจในการแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากการกระทำความผิด ซึ่งรวมถึงการประกอบการธุรกิจ การพนัน การให้กู้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด การโจรกรรม การค้ายาเสพติด และธุรกิจที่ผิดต่อกฎหมายอื่นๆ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียต่อประเทศ

3. การได้มาซึ่งเงินและทรัพย์สินจำนวนมากได้นำมาใช้ในการแทรกแซงและทุจริตในธุรกิจที่ถูกต่อกฎหมาย สหภาพแรงงาน ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบความเสียหายต่อสังคมและประชาชน

¹ บุญวิจักษ์ เหล่ากอทิ. (2547, 6-7 กันยายน). “มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามยาเสพติด.”

4. การประกอบอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ ผู้ประกอบธุรกิจโดยสุจริต ตลอดจนการแข่งขันทางด้านธุรกิจ โดยมีการแทรกแซงต่อระบบการค้าโดยเสรีทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศซึ่งก่อให้เกิดความเสียหาย และผลกระทบต่อระบบสวัสดิการโดยทั่วไป

5. องค์กรอาชญากรรมได้มีการประกอบอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง และมีการพัฒนาโครงสร้างภายในองค์กรอาชญากรรมอย่างมากมาย เพราะเหตุที่ว่า มีข้อบกพร่องในเรื่องกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยมีข้อจำกัดต่อการพัฒนาการยอมรับพยานหลักฐานในการฟ้องร้องคดีอาญาและใช้เป็นมาตรการในการลงโทษ หรือได้รับการเยียวยาจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรอาชญากรรม Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statute (RICO) มีหลักเกณฑ์และข้อกำหนดซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้คือ

การฟ้องร้องคดีในกฎหมาย RICO โจทก์จะต้องการกระทำการพิสูจน์อย่างแข็งขันประเด็นที่สำคัญ กล่าวคือ

1. จำเลยได้มีการกระทำความผิดใน 2 การกระทำ หรือมากกว่านั้น
2. ได้มีการวางแผนในการประกอบอาชญากรรมเป็นมิชชัน
3. มีการลงทุนในทางตรงและทางอ้อมหรือสนับสนุนในผลประโยชน์

หรือรายได้ในการกระทำร่วมกันในการประกอบกิจการ

4. การกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศ

ในมาตรา 1961 กฎหมาย RICO ได้บัญญัติเกี่ยวกับคำจำกัดความต่างๆ โดยมีใจความสำคัญดังนี้ คือ

“การประกอบมิชชัน” (Racketeering activity) หมายถึง การกระทำความผิด ซึ่งจำเลยได้มีการละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมายแห่งสหรัฐ และกฎหมายแห่งมลรัฐ โดยมีการกำหนดความผิดและกำหนดโทษไว้

ประเภทของความผิดที่ต้องห้ามกฎหมาย RICO ได้แก่

ก. ความผิดตามกฎหมายแห่งมลรัฐ (Felony มีโทษจำคุกมากกว่าหนึ่งปี) อาทิเช่น การฆ่าผู้อื่น การลักพาตัว การพนัน การวางเพลิง การให้สินบนและการดำเนินการเกี่ยวกับยาเสพติดหรือวัตถุอันตราย เป็นต้น

ข. ความผิดฐานกฎหมายแห่งสหรัฐ (Title 18, U.S. Code) อาทิเช่น การให้สินบน การปลอมแปลงเงินตรา การลักทรัพย์ในการส่งของระหว่างรัฐ การกระทำความผิดทางธุรกิจ การขัดขวางกระบวนการยุติธรรมและการค้าทาส เป็นต้น

ค. ความผิดตามกฎหมายแห่งสหรัฐ (Title 29 U.S. Code) อาทิเช่น การประกอบการค้าหรือหนีภาษี การจ่ายค่าจ้างโดยผิดกฎหมายแก่สหพันธ์กรรมกร และการฉ้อโกงเงินทุนสหพันธ์ เป็นต้น

ง. ความผิดตามกฎหมายแห่งสหรัฐ (ภายใต้กฎหมายสหรัฐที่รวมอยู่ด้วย) อาทิเช่น การล้มละลายเพื่อการฉ้อฉล การฉ้อฉลในการขายเอกสารสิทธิ และการรายงานเกี่ยวกับพระราชบัญญัติเงินตรา และการโอนเงินต่างประเทศ เป็นต้น

“บุคคล” (Person) หมายถึง ปัจเจกหรือบุคคลมีสิทธิตามกฎหมาย ในผลประโยชน์แห่งรายได้และทรัพย์สิน

“กิจการ” (Enterprise) หมายถึง กิจการในรูปแบบของปัจเจกชน ห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคมหรือลักษณะอื่นๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตลอดจนสหพันธ์ หรือกลุ่มบุคคล ซึ่งมีความสัมพันธ์ในความเป็นจริง ถึงแม้ว่าจะไม่ได้กำหนดขึ้นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

“แบบแผนของการประกอบมิจฉาชีพ” (Pattern of racketeering activity) หมายถึง ข้อกำหนดในการประกอบมิจฉาชีพ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีสองลักษณะความผิด โดยหนึ่งลักษณะจะต้องเกิดขึ้นภายหลังที่กฎหมาย RICO ได้ประกาศใช้และอีกหนึ่งลักษณะจะต้องเกิดขึ้นก่อนกฎหมาย RICO ประกาศที่ก่อกำเนิดภายในระยะเวลา 10 ปี

การประกอบมิจฉาชีพในกฎหมาย RICO นั้น ได้บัญญัติไว้ว่า การที่จำเลยได้ละเมิดและฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติกฎหมายของกฎหมายแห่งสหรัฐและกฎหมายแห่งมลรัฐที่กำหนดว่าเป็นความผิดและโทษตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ถือได้ว่าจำเลยมีความผิดตามกฎหมาย RICO ซึ่งจะเป็นความผิดสำเร็จหรือพยายามกระทำความผิด ตลอดจนความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดก็ได้ปรากฏตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย RICO

กิจการในกฎหมาย RICO ได้กำหนดว่า การที่บุคคลใดได้เข้าถือสิทธิในรายได้ผลประโยชน์หรือบริหารจัดการในกิจการหมายถึงการกระทำในรูปของปัจเจกชน ห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคม หรือกิจการในลักษณะอื่นๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตลอดจนสหพันธ์หรือกลุ่มบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์ในความเป็นจริง ถึงแม้ว่าจะไม่ได้กำหนดขึ้นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การฟ้องร้องดำเนินคดี ไม่จำเป็นต้องเป็นกิจการที่ถูกต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น กฎหมาย RICO มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขึ้นมาในการกำจัดองค์กรอาชญากรรมก่อนหน้าและหลังจากการแทรกซึมในกิจการที่ถูกต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพราะฉะนั้น ความหมายของกิจการ ให้หมายถึง กิจการที่ถูกต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายและกิจการที่ผิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้ทั้งสองประเภท

การพิสูจน์ความผิดในประเด็นการมีอยู่ของกิจการนั้น โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้เป็นถึงลักษณะการต่อเนื่องของกิจการ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่สำคัญของการประกอบกิจการที่ต่อเนื่องกัน ถึงแม้ว่ากิจการและแบบแผนจะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการฟ้องร้องและดำเนินคดี

แบบแผนของการประกอบมิชฉาชีพในกฎหมาย RICO มีหลักเกณฑ์และข้อกำหนดที่สำคัญคือ ต้องประกอบไปด้วยการกระทำสองการกระทำ โดยการกระทำครั้งแรกจะต้องเกิดขึ้นภายในระยะเวลา 10 ปี ก่อนกฎหมาย RICO ประกาศบังคับใช้ ซึ่งจะเป็นการกระทำ ความผิดตามกฎหมายแห่งรัฐหรือกฎหมายแห่งมลรัฐก็ได้ และการกระทำในครั้งที่สองจะต้องเกิดขึ้นภายหลังที่กฎหมาย RICO ประกาศใช้

“แบบแผน” (Pattern) คือ การกระทำที่เป็นความผิด โดยการวางแบบแผน และการจัดการในการทำความผิด ซึ่งการทำความผิดดังกล่าวประกอบไปด้วย การมีวัตถุประสงค์ (Purpose) ผล (Results) ผู้ร่วมกระทำ (Participants) เหยื่อ (Victims) และวิธีการดำเนินการ (Methods of Commission) ซึ่งมีลักษณะอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน

ในการพิสูจน์แบบแผนในการประกอบมิชฉาชีพ โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้แจ้งชัดในประเด็นความสัมพันธ์ (Relationship) และความต่อเนื่อง (Continuity) ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพิสูจน์ความผิด

ความสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อและประสานงานกันระหว่างจำเลยหรือตัวบุคคลอื่นในการทำความผิด

ความต่อเนื่อง หมายถึง การทำความผิดซึ่งมีลักษณะแสดงถึงความต่อเนื่องโดยการคุกคามและข่มขู่จากจำเลยในการประกอบการมิชฉาชีพ²

² ปิยะพันธ์ สารากรบริรักษ์. (2534). การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน. หน้า 25-27. อ้างถึงใน บุญวิจักษ์ เหล่ากอที. เล่มเดิม.

นอกเหนือจากนี้ ในมาตรา 1962 ของกฎหมาย RICO ยังได้กำหนดการกระทำที่เป็นความผิดอันเป็นการละเมิดและฝ่าฝืนกฎหมาย RICO ไว้ 4 ประการโดยมีใจความสำคัญคือ³

(a) การกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีที่บุคคลได้รับรายได้และผลประโยชน์ ไม่ว่าจะ เป็นลักษณะโดยตรงหรือทางอ้อมจากการประกอบการมิฉฉาชีพหรือการกระทำโดยการเรียกเก็บหนี้สินซึ่งบุคคลดังกล่าวได้มีส่วนร่วมในการกระทำในมาตราที่ 2 บทที่ 1 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา และมีการนำรายได้และผลประโยชน์ไปลงทุน ไม่ว่าจะ โดยทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อจุดประสงค์ในการแสวงหาผลประโยชน์หรือก่อตั้งหรือเข้าไปมีส่วนร่วมธุรกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการค้าเสรีธุรกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศ

การกระทำที่ละเมิดหรือฝ่าฝืนในข้อกำหนดที่ 1 นั้นกฎหมายมีวัตถุประสงค์อย่างแข็งขันต่อการกำจัดการลงทุนในธุรกิจขององค์กรอาชญากรรมในการควบคุมและกำจัดในผลกำไรและรายได้ทั้งในธุรกิจที่ผิดต่อกฎหมายและธุรกิจที่ถูกต่อกฎหมายซึ่งประกอบการ โดยองค์กรอาชญากรรม

(b) การกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีที่บุคคลใดเข้าถือสิทธิหรือควบคุมในกิจการธุรกิจซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการค้าเสรีธุรกิจระหว่างรัฐ โดยการประกอบการมิฉฉาชีพ

การกระทำที่ละเมิดหรือฝ่าฝืนในข้อห้ามที่ 2 นั้น กฎหมายมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันมิให้องค์กรอาชญากรรมได้กระทำการเข้าถือสิทธิ สนับสนุนหรือควบคุมในธุรกิจ เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงรายได้และผลประโยชน์ในกิจการ อันส่งผลกระทบต่อระบบการค้าเสรีธุรกิจระหว่างรัฐ

(c) การกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีที่บุคคลใดซึ่งถูกจ้างหรือเข้าร่วมในธุรกิจอันมีผลกระทบต่อระบบการค้าเสรีธุรกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งมีการกระทำหรือมีส่วนร่วมไม่ว่าเป็น โดยทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อประกอบมิฉฉาชีพหรือเพื่อการกู้ยืมเงินที่ผิดต่อกฎหมาย

การกระทำที่ละเมิดหรือฝ่าฝืนในข้อห้ามที่ 3 นั้น กฎหมายมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันมิให้องค์กรอาชญากรรมได้ว่าจ้างบุคคลใดบุคคลหนึ่งในการเข้าร่วม

³ บุญวิจักษ์ เหล่ากothi. แหล่งเดิม. หน้า 122.

หรือมีความสัมพันธ์ต่อการกระทำในธุรกิจซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการค้าเสรีธุรกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะ เป็น โดยทางตรงหรือ โดยทางอ้อม

(d) การกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีบุคคลใดได้สมคบกัน เพื่อกระทำการอันเป็นความผิดตามข้อกำหนดในอนุมาตรา (a) (b) หรือ (c) ของมาตรา 1962 ดังกล่าวข้างต้น

การกระทำที่ละเมิดหรือฝ่าฝืนในข้อห้ามที่ คือ (d) กฎหมาย RICO ได้นำหลักเกณฑ์ในทฤษฎีการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy Theory) มาบังคับใช้ในการป้องกันและปราบปรามการประกอบการอันเป็นมิฉาชีพ ซึ่งมีองค์กรอาชญากรรมเป็นผู้ดำเนินการอยู่เบื้องหลัง โดยมีข้อกำหนดว่าถ้าบุคคลใดร่วมกันในการสมคบกันอันเป็นลักษณะการตกลงกัน (Agreement) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะกระทำการที่เป็นการละเมิดหรือฝ่าฝืนอนุมาตรา (a) (b) หรือ (c) ในมาตรา 1962 กฎหมายถือว่ามีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย RICO

รูปแบบของการตกลงกันในกฎหมาย RICO ได้ก่อให้เกิดรูปแบบใหม่ขึ้นมา เรียกว่า ทฤษฎีการสมคบกันประกอบการ (Enterprise Conspiracies) โดยมีการกำหนดความผิดขึ้นมาใหม่อันเป็นการแก้ไขปรับปรุง ทฤษฎีการสมคบกันแบบลูกโซ่ (Chain Conspiracies) และทฤษฎีการสมคบกันแบบล้อรถ (Wheel Conspiracies) ซึ่งไม่สามารถบังคับใช้ในการพิสูจน์ความผิดได้อย่างแจ่มชัด

หลักเกณฑ์ในการสมคบกันประกอบการ คือ บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ได้ตกลงร่วมกัน ในการที่เข้าร่วมหรือมีความสัมพันธ์ในการประกอบการอันเป็น “แบบแผนของการประกอบการมิฉาชีพ” กฎหมาย RICO ถือว่า มีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด ซึ่งการประกอบการอาจมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกันหลายอย่างเพราะฉะนั้น ผู้ร่วมสมคบกันกระทำความผิดอาจไม่อยู่ในสายโซ่เดียวกัน หรือผู้สมคบกันกระทำความผิดที่เป็นตัวเชื่อม อาจไม่รู้ถึงการประกอบการที่ผิดต่อกฎหมายของแต่ละคนได้ ซึ่งมีสามารถพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ในขอบข่ายได้ การกำหนดรูปแบบของการสมคบในการประกอบการขึ้นใหม่ในกฎหมาย RICO จึงได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขและปรับปรุง การบังคับใช้กฎหมายและพิสูจน์ความผิดของผู้สมคบกันกระทำผิดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การพิสูจน์ความผิดในการสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย RICO นั้น มีลักษณะเช่นเดียวกับการสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมายอาญา ซึ่งกำหนดว่า เพียงแต่ผู้ร่วมสมคบกันกระทำความผิดได้ตกลงร่วมกันในการกระทำความผิด ถือได้ว่าความผิดเกิดขึ้นสำเร็จทันที แม้ว่าจะมิได้มีการลงมือกระทำการตามวัตถุประสงค์ได้ตกลงกันหรือไม่ก็ตาม โดยการตกลงกันนั้นจะต้องประกอบไปด้วยสองลักษณะที่สำคัญ กล่าวคือจะต้องมีการตกลงร่วมกัน

ที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการสนับสนุน ส่งเสริมในธุรกิจและแตกต่างกันจะต้องมีการสมคบกัน อย่างน้อยที่สุดสองการกระทำกับผู้ที่เกี่ยวข้องสมคบกันประกอบกันเพราะฉะนั้น ถ้าบุคคลใดได้ตกลง เข้าร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมในธุรกิจ แต่มิได้ตกลงร่วมกันในการกระทำความผิด ตามที่กฎหมาย RICO กำหนดไว้ บุคคลนั้นก็มิมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย RICO

การสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย RICO กฎหมายได้มี ข้อกำหนดว่าไม่จำเป็นจะต้องมีทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (Overt Act Theory) ประกอบการฟ้องร้องและดำเนินคดีแต่อย่างใด ตลอดจนกฎหมาย RICO กำหนดว่าความผิดฐาน สมคบกันกระทำความผิดในมาตรา ๑๕๖๒ อนุมาตรา (b) เป็นฐานความผิดแยกออกต่างหาก จากฐานความผิดในมาตรา 1962 อนุมาตรา (a) (b) หรือ (c)

การถอนตัว (Withdrawal) จากการสมคบกันกระทำความผิด ในกฎหมาย RICO นั้น จะต้องมีการพิสูจน์อย่างแข็งขันให้เห็นถึงการที่ผู้ถอนตัวจากการสมคบ ได้มีเจตนาอันสุจริต ซึ่งสัต์ยต่อการถอนตัวจากการสมคบซึ่งจะต้องกระทำการอันมีลักษณะ ก่อให้เกิดการสกัดกั้นและป้องกันแบบแผนของการประกอบการมิฉะฉินของผู้ร่วมสมคบคนอื่น ในการกระทำความผิดได้อย่างทันทั่วทั้งก่อนที่จะมีการกระทำการตามวัตถุประสงค์ที่ได้สมคบกัน ในการกระทำการละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมาย RICO

สำหรับในเรื่องการกำหนดโทษนั้น ในมาตรา 1963 ของกฎหมาย RICO นั้น ได้กำหนดโทษสำหรับบุคคลผู้ซึ่งละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อการกระทำความผิดในกฎหมาย RICO โดยมีลักษณะใจความสำคัญดังนี้ คือ⁴

“บุคคลใดก็ตามที่ได้ละเมิดหรือฝ่าฝืนในข้อกำหนดแห่งมาตรา 1963 จะต้องถูกโทษปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 25,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือถูกจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้ง สองประการและต้องถูกริบทรัพย์สินภายใต้กฎหมายสหรัฐอเมริกา โดยทรัพย์สินดังกล่าว เป็นรายได้หรือผลประโยชน์จากการละเมิดหรือฝ่าฝืนมาตรา 1962 เช่น ผลประโยชน์ เอกสารสิทธิ สิทธิเรียกร้องและทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญาที่มาจากอิทธิพลเหนือการประกอบธุรกิจ

กฎหมาย RICO ให้อำนาจรัฐในการริบทรัพย์สิน ซึ่งจำเลยได้ก่อตั้ง หรือได้รับจากการกระทำที่ต้องห้ามตามกฎหมาย RICO เพื่อที่จะครอบคลุมไปถึงผลกำไรหรือรายได้ ที่เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายโดยรัฐจะต้องมีหน้าที่พิสูจน์ให้เห็นถึงจำนวนเงินหรือทรัพย์สิน ดังกล่าวที่จำเลยได้รับมาจากการประกอบการมิฉะฉิน”

⁴ บุญวิจักษ์ เหล่ากอที. แหล่งเดิม. หน้า 125.

การลงโทษสำหรับผู้ที่จะผิดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมาย RICO นั้น จะต้องถูกลงโทษตามมาตรา 1963 โดยมีลักษณะของโทษ ดังนี้ คือ

1. ปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 25,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือ
2. จำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งจำคุกและปรับทั้งสองกรณี และริบ

ทรัพย์สิน

มาตรการในการลงโทษของกฎหมาย RICO ได้มีการนำโทษริบทรัพย์สิน (Forfeit) มาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดเป็นลักษณะเฉพาะ เพราะเหตุที่ว่าผู้กระทำความผิดที่ละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมาย RICO นั้น ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปขององค์กรที่เรียกว่า “องค์กรอาชญากรรม” การลงโทษโดยใช้มาตรการโดยทั่วไปไม่สามารถกำจัดและปราบปรามได้อย่างมีประสิทธิภาพ การลงโทษโดยการริบทรัพย์สินเป็นประโยชน์อย่างสูงต่อการทำลายเงินทุนมหาศาลที่องค์กรอาชญากรรมใช้หมุนเวียนในธุรกิจที่ถูกต่อกฎหมายและธุรกิจที่ผิดต่อกฎหมาย และเป็น การกำจัดระบบเงินนอกระบบที่ผิดต่อกฎหมาย โดยใช้วิธีการฟอกเงิน (Money Laundering) ให้เงินที่ผิดต่อกฎหมายแปรสภาพกลายเป็นเงินที่ถูกต่อกฎหมาย ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและระบบการค้าภายในประเทศ

ทรัพย์สินที่ถูกริบตามกฎหมาย RICO ให้ความรวมถึงผลประโยชน์ (Intest) เอกสาร (Security) สิทธิเรียกร้อง (Claim against) หรือทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญา จากที่มาซึ่งอิทธิพลเหนือธุรกิจ (Property or Contractual right of any kind affording a source of influence over)

มาตรการในการลงโทษโดยการริบทรัพย์สินในกฎหมาย RICO ไม่ถือ ว่าเป็นการลงโทษที่ทารุณและโหดร้ายที่ขัดแย้งกับ Eight Amendment ในรัฐธรรมนูญแห่ง สหรัฐอเมริกา ตลอดจนกฎหมายไม่ถือว่าการลงโทษริบทรัพย์สินในกฎหมาย RICO เป็นการขัดแย้งกับ ระบบนิติธรรม (Due Process) ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดแต่ประการใด

กฎหมาย RICO มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปราม การประกอบอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมที่ได้ละเมิดและฝ่าฝืนต่อกฎหมาย แห่งสหรัฐและกฎหมายแห่งมลรัฐได้อย่างมีสัมฤทธิ์ผล เพราะเหตุที่ว่ามีการนำทฤษฎีหลักการ สมคบกันกระทำความผิดและโทษริบทรัพย์สินมาใช้บังคับกับการกระทำความผิด ซึ่งเป็นผลดี เป็นอย่างสูงในการที่สามารถพิสูจน์ความผิดได้อย่างรวดเร็วกว่าการใช้มาตรการทางอาญา โดยทั่วไป ตลอดจนมีการใช้โทษการริบทรัพย์สินเพื่อทำลายระบบเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจที่ผิดกฎหมาย และถูกต่อกฎหมาย โดยเฉพาะ “อาชญากรรมทางธุรกิจ” (Business Crime) ได้อย่างมีสัมฤทธิ์ผล เป็นอย่างสูง

นอกเหนือจากกฎหมาย RICO ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ต่อมารัฐสภาสหรัฐอเมริกา ได้มีการประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการปราบปรามกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง (CCE) ใน ค.ศ. 1970 โดยได้บัญญัติไว้ใน Title II ของ The Comprehensive Drug Abuse Prevention and Control of Act ๑1970 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามการประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดเป็นสำคัญ ซึ่งส่วนใหญ่จะมุ่งองค์กรอาชญากรรมเป็นผู้ประกอบการและอยู่เบื้องหลังในการกระทำความผิด⁵ ซึ่งกฎหมาย CCE⁶ ได้บัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร โดยมีหลักเกณฑ์และสาระสำคัญดังนี้ คือ⁷

สำหรับหลักเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมาย CCE ซึ่งรัฐสภาสหรัฐอเมริกาได้ประกาศใช้ใน ปี ค.ศ. 1970 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามการประกอบอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบความเสียหายอย่างสูงต่อความมั่นคงทางระบบการปกครองและระบบเศรษฐกิจภายในประเทศโดยรัฐสภาได้บัญญัติกฎหมาย CCE จากการพิจารณาในอัตราส่วนที่สำคัญจากผลประโยชน์และรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมกระทำการในกิจการที่ผิดต่อกฎหมาย อาทิเช่น ผู้บริหาร (organizer) ผู้ควบคุมสั่งการ (supervisory) หรือผู้ที่มีอำนาจบริหาร (management) ในกิจการ เป็นต้น

ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 848 ได้มีการบังคับใช้ต่อการประกอบกิจการต่างๆ ที่ได้ละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมาย โดยมีตำแหน่งของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ เช่น ผู้บริหาร ผู้ควบคุม ผู้ควบคุมสั่งการหรือผู้ที่มีอำนาจบริหารในกิจการ ซึ่งมีรายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาตามความเป็นจริงจากการกระทำความผิด

กฎหมาย CCE ได้บัญญัติในส่วนของผู้ทำความผิด โดยมีลักษณะที่สำคัญ กล่าวคือ จะต้องมิบุคคลจำนวน 5 คนหรือมากกว่านั้น ได้ตกลงร่วมกัน (Concert) ในการฝ่าฝืนและละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป (felony) โดยผู้ร่วมกระทำความผิดดังกล่าวจะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างกันซึ่งมีคุณสมบัติในตำแหน่งผู้บริหาร ผู้ควบคุมสั่งการ หรือผู้ที่มีอำนาจจัดการในกิจการ โดยมีจุดประสงค์เพื่อแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากกิจการนั้น ซึ่งไม่มีความจำเป็นที่ผู้ร่วมกระทำความผิดจะต้องเข้าร่วมตกลงกันภายในระยะเวลาเดียวกัน เพราะเหตุที่ว่า แม้ผู้ร่วมกระทำความผิดจะมีได้มีการตกลงร่วมกัน (Concert)

⁵ บุญวิจักษ์ เหล่ากอที. แหล่งเดิม. หน้า 126.

⁶ แหล่งเดิม. หน้า 127.

⁷ Section 848 The Comprehensive Drug Abuse Prevention and Control of Act 1970. อ้างถึงใน บุญวิจักษ์ เหล่ากอที. แหล่งเดิม. หน้า 127.

ภายในระยะเวลาเดียวกัน กฎหมาย CCE ถือว่ามีความผิดและต้องถูกลงโทษตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 848 การประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง โดยการละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย จะต้องเป็นการกระทำโดยการตกลงร่วมกัน โดยบุคคลผู้ซึ่งมีตำแหน่งในการบริหารกิจการเพื่อจุดประสงค์ในการแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากการกระทำความผิด ผู้ร่วมกระทำความผิดดังกล่าวจะต้องรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดและฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายตลอดจนไม่มีความจำเป็นที่ผู้ร่วมกระทำความผิดจะต้องมีระดับความรู้ในรายละเอียดทั้งหมดของผู้ร่วมกระทำความผิดในแต่ละบุคคล⁸

ในส่วนของการฟ้องร้องแห่งคดี (Indictment) การฟ้องร้องและคำฟ้องต่อการกล่าวหาผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย CCE นั้น จะต้องมีการใช้ถ้อยคำบรรยายคำฟ้องว่าจำเลยและผู้ร่วมกระทำความผิดได้มีการเข้าร่วมกันกระทำความผิดโดยการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่องซึ่งจะต้องมีประสิทธิภาพเพียงพอ และสามารถพิสูจน์ความผิดในการพิจารณาคดีได้โดยตรงต่อการแสดงถึงปัจจัยที่สำคัญในการกระทำความผิดโดยจะต้องมีการพิสูจน์ถึงคำจำกัดความและการกระทำความผิดโดยบุคคลตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปที่ได้ร่วมกันกระทำความผิดโดยละเมิดและฝ่าฝืนต่อกฎหมาย CCE

ปัจจัยสำคัญในการพิสูจน์ความผิด (Elements of proof) คือ โจทก์ (อัยการ) มีหน้าที่ที่จะต้องพิสูจน์ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดได้มีตำแหน่งในกิจการ อาทิเช่น ผู้บริหารผู้มีอำนาจควบคุมหรือตำแหน่งใดๆ ซึ่งมีอำนาจในการจัดการภายในกิจการและมีความสัมพันธ์ในการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง เช่น การขนส่งยาเสพติด ซึ่งได้มีการติดต่อเชื่อมโยงกันในการตกลงร่วมกันโดยบุคคลตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปและมีการรับรายได้และผลประโยชน์จากการประกอบกิจการอันเป็นความความผิดที่ได้ฝ่าฝืนและละเมิดต่อกฎหมาย CCE เป็นสำคัญ⁹ ประกอบกับโจทก์ (อัยการ) ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องพิสูจน์ถึงการที่จำเลยผู้ร่วมกระทำความผิดจะต้องกระทำการภายในระยะเวลาเดียวกันในการพิสูจน์ความผิดแต่อย่างใด

ในส่วนของการลงโทษผู้กระทำความผิด (Criminal Penalties)¹⁰ การลงโทษผู้กระทำความผิดในมาตรา 848 ได้มีการบัญญัติไว้มีลักษณะโดยสำคัญ ดังนี้

1. บุคคลได้เข้าร่วมกระทำการในการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่องจะต้องถูกลงโทษ

⁸ U.S.V.Micheal, 588 F.2d 986, C.A. Tex. 1979. อ้างถึงใน บุญวิจักษ์ เหล่ากอที. แหล่งเดิม. หน้า 128.

⁹ U.S.V.Sperling, 506 F.2d 1323, C.A.N.Y. 1979. อ้างถึงใน บุญวิจักษ์ เหล่ากอที. แหล่งเดิม. หน้า 129.

¹⁰ แหล่งเดิม.

จนถึงจำคุกตลอดชีวิต

- จำคุกไม่น้อยกว่า 10 ปี และอาจจะต้องถูกลงโทษเพิ่มขึ้น

- ปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์สหรัฐ และ

- ถูกคำสั่งริบทรัพย์ (forfeiture) จากการกระทำความผิด

2. บุคคลใดได้เข้าร่วมกระทำการในการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่องภายหลังที่ได้มีการพิจารณาคดีในศาลหรือก่อนที่ศาลจะมีการพิจารณาคดีตัดสินเป็นที่สุด จะต้องถูกลงโทษ

- จำคุกไม่น้อยกว่า 20 ปี และอาจจะต้องถูกลงโทษเพิ่มขึ้นจนถึง

จำคุกตลอดชีวิตและ

- ปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์สหรัฐ และ

- ถูกคำสั่งริบทรัพย์ (forfeiture) จากการกระทำความผิด

มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดในกฎหมาย CCE ได้มีอัตราโทษที่สูงเพื่อจุดประสงค์ในการป้องกันปราบปราม การประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่องที่ได้ดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรม เป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังในการกระทำความผิด ประกอบกับมีจุดประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามการประกอบอาชญากรรมคอเชิ้ตขาว (White-collar Crime) ที่ได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศเป็นอย่างมาก

มาตรการในการลงโทษ โดยการใช้วิธีการลงอาญา หรือวิธีการคุมความประพฤติไม่สามารถได้รับอนุญาตต่อการพิจารณาคดีในกฎหมาย CCE เป็นสำคัญ

การใช้มาตรการลงโทษริบทรัพย์ผู้กระทำความผิด เป็นวิธีการลงโทษที่สำคัญเป็นอย่างมากต่อการป้องกันและปราบปราม การประกอบอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม เพราะเหตุที่ว่าเป็นการกำจัดเงินทุนหมุนเวียนจำนวนมากที่ใช้ในการประกอบการขององค์กรอาชญากรรมที่ได้ส่งผลกระทบต่อระบบการเงินของประเทศและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ในส่วนของหลักการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy Theory)¹¹ นั้น กฎหมาย CCE ไม่มีการบัญญัติหลักการสมคบกันกระทำความผิดในมาตรา 848 โดยชัดแจ้ง เช่นเดียวกับกฎหมาย RICO แต่อย่างไรก็ตามเมื่อได้วิเคราะห์และพิจารณาถึงการบัญญัติกฎหมายของ CCE ได้พบว่าการใช้ถ้อยคำว่า “Concert” มีความหมายเช่นเดียวกันกับ “Conspiracy” ซึ่งหมายถึง การตกลงร่วมกันโดยบุคคลตั้งแต่ 5 คนหรือมากกว่านั้น ในการวางแผนการ

¹¹ บุญวิจักษ์ เหล่ากothi. แหล่งเดิม. หน้า 130.

หรือการประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง เพราะฉะนั้นกฎหมาย CCE สามารถนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาบังคับใช้ในการกล่าวหาและฟ้องร้องผู้กระทำความผิดได้อย่างถูกต้องและแจ่มชัด

การพิจารณาคดีและคำตัดสินของศาลในการลงโทษผู้กระทำความผิดในกฎหมาย CCE ต่อความผิดในการสมคบกันกระทำความผิดในการจำหน่ายยาเสพติดกระตงหนึ่ง และฐานความผิดในการประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นอาชญากรรมต่อเนื่องอีกกระตงหนึ่ง ถือได้ว่าไม่มีการกระทำอันเป็นการลงโทษซ้ำ (Double Jeopardy) ต่อผู้กระทำความผิด และไม่เห็นการลงโทษที่ทารุณและผิดปกติที่จะละเมิดและฝ่าฝืนต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

ในส่วนของเขตอำนาจศาล (Venue) ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีตามกฎหมาย CCE ได้แก่ ศาล (District Court) แห่งท้องถิ่นที่ได้มีการละเมิด และฝ่าฝืนต่อการประกอบอาชญากรรมในด้านยาเสพติด ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบกิจการอันมีลักษณะอาชญากรรมต่อเนื่องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย CCE

กฎหมาย RICO และ CCE มีลักษณะที่เหมือนกันในสาระสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับมาตรการลงโทษ กล่าวคือ มีการนำหลักการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy Theory) และมาตรการริบทรัพย์ (Forfeiture) มาบังคับใช้ต่อผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามการประกอบอาชญากรรม อันมีรูปแบบองค์กรอาชญากรรมเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดและก่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายมีความเป็นสัมฤทธิ์ผลมากขึ้นกว่ามาตรการการลงโทษทางอาญาโดยปกติทั่วไป

3.1.1.2 มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

ในการริบทรัพย์สินขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติดในสหรัฐอเมริกา แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางอาญา (Criminal Forfeiture) ซึ่งเป็นกระบวนการริบทรัพย์สินที่กระทำต่อบุคคล โดยฟ้องเจ้าของทรัพย์สินเป็นจำเลยในคดี ประเด็นแห่งคดีที่จะต้องพิจารณาคือเจ้าของทรัพย์สินนั้นกระทำความผิดหรือบริสุทธ์ การริบทรัพย์สินทางอาญานี้เป็นส่วนหนึ่งของการฟ้องคดีอาญาต่อบุคคล พนักงานอัยการมีหน้าที่ระบุทรัพย์สินที่จะขอให้ศาลริบไว้อย่างชัดแจ้ง และด้วยเหตุที่การริบทรัพย์สินนี้เป็นการดำเนินต่อตัวบุคคล จึงต้องยึดถือคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดเป็นหลักในกาวินิจฉัยการกระทำความผิดอาญา รัฐมีภาระในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยโดยใช้หลักการพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัย ซึ่งการวินิจฉัย

ความผิดจำเลยและการลงโทษริบทรัพย์สินอยู่ในกระบวนการเดียวกันแต่บางศาลก็ใช้หลัก Bifurcated Proceeding ซึ่งแยกการวินิจฉัยความผิดและโทษออกจากกัน

2. การริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่ง (Civil Forfeiture) ซึ่งเป็นกระบวนการริบทรัพย์สินที่กระทำต่อตัวทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดทางอาญาได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือได้ทรัพย์สินนั้นมาจากการกระทำความผิดไม่ว่าจะได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยตรงหรือโดยอ้อม การฟ้องทรัพย์สินโดยตรงนี้ประเด็นในการพิจารณาคดีคือทรัพย์สินมีความผิดหรือบริสุทธิ์ ศาลจะไม่พิจารณาความผิดของเจ้าของทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่ริบได้นี้อาจเป็นทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดหรือของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องดังนั้นการริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่ง จึงแยกการดำเนินการทางกฎหมายในการนำตัวบุคคลมาดำเนินคดีอาญา และการริบทรัพย์สินออกจากกัน โดยการริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่งไม่เป็นเงื่อนไขในการลงโทษทางอาญา อย่างไรก็ตาม การริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่งนี้ต้องเริ่มต้นโดยการยึดทรัพย์สินที่อยู่ในเขตอำนาจศาล โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเมื่อมีเหตุอันควรสงสัย (probable cause) ว่าเป็นทรัพย์สินโดยมิชอบ ซึ่งรัฐมีการพิสูจน์ให้เห็นถึงเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่ถูกยึดต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และมีภาระในการพิสูจน์หักล้างข้ออ้างของรัฐ ในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลก็จะใช้หลักชั่งน้ำหนักพยาน (Preponderance of Evidence) ถ้าฝ่ายใดนำพยานหลักฐานเข้ามาสู้ให้ศาลเห็นว่าพยานหลักฐานของฝ่ายตนนั้นน่าเชื่อถือกว่าฝ่ายนั้นเป็นฝ่ายชนะคดี หากศาลพิพากษาให้ริบทรัพย์สิน กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นตกเป็นของรัฐนับแต่เวลาที่ทรัพย์สินนั้นได้ใช้หรือมีไว้หรือได้มาจากการกระทำความผิด สำหรับมาตรการริบทรัพย์สินทางอาญาและทางแพ่งนี้ได้มีการนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมาย RICO และ CCE¹²

3.1.1.3 มาตรการเกี่ยวกับการบริหารและจัดการคดี

สำหรับมาตรการในการบริหารจัดการคดีของสหรัฐอเมริกา มีหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการตามมาตรการ ขั้นตอน ดังนี้

(1) การต่อรองคำรับสารภาพ (plea bargaining)

หมายถึงกระบวนการที่จำเลยยอมรับสารภาพเพื่อแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์บางสิ่งบางอย่างที่จะได้รับจากการฟ้องร้องคดีนั้น ซึ่งแบ่งเป็น actual plea bargaining กับ tacit plea bargaining

¹² บุญวิจักษ์ เหล่ากothi. แหล่งเดิม. หน้า 130.

ก. actual plea bargaining คือการกระทำโดยเปิดเผยระหว่างอัยการรับจำเลยและ/หรือทนายจำเลยซึ่งแบ่งย่อยออกเป็น 2 รูปแบบที่ยอมรับกันคือ รูปแบบแรกคือ Charge Bargaining ซึ่งแบ่งแยกเป็น Charge Reduction หมายถึงกรณีที่ผู้ต้องหาถูกจับและถูกดำเนินคดีในข้อหาประเภทเดียวกัน แต่มีโทษต่างกัน แต่ผู้ต้องหาได้ยอมรับสารภาพในข้อหาที่มีโทษน้อยกว่าเพื่อแลกเปลี่ยนกับการไม่ฟ้องในข้อหาที่มีโทษหนักกว่าและ Charge Dismissal หมายถึงกรณีที่มีการฟ้องคดีมากกว่าหนึ่งข้อหา จำเลยและอัยการอาจตกลงกันว่าเขาจะรับสารภาพในข้อหาที่มีโทษเบากว่า แต่อัยการจะต้องไม่ฟ้องข้อหาอื่นที่เหลืออยู่และ Charge Change หมายถึง กรณีที่จำเลยซึ่งเป็นผู้เยาว์ได้ตกลงว่าจะยอมรับสารภาพ หากอัยการผู้ฟ้องร้องจะฟ้องเขาในฐานะเด็กหรือเยาวชนไม่ใช่ในฐานะผู้ใหญ่ ส่วนรูปแบบที่สองคือ Sentence Bargaining หมายถึง กรณีที่มีการตกลงกันว่า จะให้มีการพิพากษาคดีเป็นการพิเศษ หรือให้มีการคุมประพฤติหรือการควบคุมโดยวิธีอื่นๆ

ข. tacit plea bargaining เป็นกรณีที่จำเลยยอมรับสารภาพโดยการคาดคิดเอาเองว่าจะได้รับความปรานีจากศาล ซึ่งนับว่าไม่ใช่การเจรจาตกลงกันอย่างเปิดเผย

(2) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐทำการดักฟังโทรศัพท์ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและสืบหาอาชญากรรมที่ร้ายแรงบางประเภทได้ โดยกฎหมายฉบับนี้ได้ให้อำนาจศาลในการอนุญาตให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายแห่งรัฐและมลรัฐดักฟังโทรศัพท์ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้วได้ โดยรัฐบัญญัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญสองประการ คือ เพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล (Privacy of Individuals) จากการลอบถูกดักฟังการสื่อสาร และเพื่อให้รัฐสามารถใช้วิธีการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นต่อการสืบสวนคดีอาญาโดยมีบทบัญญัติที่กำหนดเงื่อนไข หลักเกณฑ์ วิธีการที่เจ้าหน้าที่รัฐจะดักฟังทางโทรศัพท์ที่ได้ไว้ ซึ่งก่อนเจ้าพนักงานของรัฐจะกระทำการดักฟังการสื่อสารทางสาย ทางคำพูด หรือทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ จะต้องยื่นคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษรต่อศาล โดยในคำร้องจะต้องระบุด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เจ้าหน้าที่ผู้ทำการสืบสวนสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ ผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายที่ทำคำร้องขอดักฟัง และเจ้าหน้าที่ผู้อนุญาตตามคำร้องขอ

2. รายละเอียดที่ครบถ้วนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง คำร้องขอที่ให้เหตุผลได้ถึงเหตุที่ศาลควรมีคำสั่งอนุญาต ที่รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับความผิด โดยเฉพาะซึ่งได้เกิดขึ้น กำลังเกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้น รายละเอียดเกี่ยวกับประเภทของการสื่อสารที่จะดักฟัง รายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลซึ่งการสื่อสารของเขาจะถูกดักฟัง ถ้าหากสามารถระบุได้

3. รายละเอียดที่แสดงว่าได้มีการสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีอื่น แต่ไม่ประสบความสำเร็จหรืออย่างไรและเหตุผลที่แสดงว่าจะไม่ประสบความสำเร็จหาวิธีอื่น หรือจะเป็นอันตรายเกินควร

4. ระยะเวลาที่ขออนุญาตดักฟัง และรายละเอียดที่ครบถ้วนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในเรื่องคำร้องที่ผ่านมาทั้งหมด

5. กรณีที่เป็นคำร้องขอขยายระยะเวลาดักฟัง จะต้องระบุว่าการดักฟังได้ข้อมูล ไม่เป็นที่น่าพอใจหรือคำอธิบายที่มีเหตุผลถึงการล้มเหลวที่ได้รับการดักฟังที่ผ่านมา

เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้วก็จะพิจารณาอนุญาต ซึ่งอาศัยหลักเกณฑ์ว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่ามีบุคคลกำลังกระทำความผิดหรือได้กระทำความผิดเกี่ยวกับการทำความผิด มีเหตุอันควรเชื่อว่าการสื่อสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นจะได้รับการดักฟัง และได้มีการพยายามใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนทั่วไปแล้วและล้มเหลวหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะไม่ประสบความสำเร็จ แม้จะมีการพยายามหรือเสี่ยงอันตรายเกินควร

(3) การคุ้มครองพยาน

การให้ความคุ้มครองพยานในสหรัฐอเมริกาจะเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาโดยดำเนินการควบคู่กับความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ ในขณะที่มีการให้ความคุ้มครองพยานซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการบางอย่าง หากมีการกระทำด้วยประการใดๆ ต่อพยาน จนพยานไม่ยอมเป็นพยานหรือกระทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของการเป็นพยานหรือไม่อาจเป็นพยานได้ ผู้กระทำความผิดก็มีความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม¹³

3.1.2 การต่อรองคำรับสารภาพในสหรัฐอเมริกา

ตามที่ได้ทำการศึกษามา อาจกล่าวได้ว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการปรากฏขึ้นของการต่อรองคำรับสารภาพเป็นประเทศแรกๆ และได้มีการพัฒนาการต่อรองคำรับสารภาพทั้งในลักษณะที่ไม่เป็นทางการโดยพนักงานอัยการ และในลักษณะที่เป็นทางการโดยการรับรองของศาลการพัฒนาดังกล่าวได้ดำเนินการอย่างสืบเนื่อง จนถึงปัจจุบันนับได้เป็นเวลาเกือบ 200 ปี¹⁴ การต่อรองคำรับสารภาพจึงฝังรากลึกลงจนเรียกได้ว่าเป็นวัฒนธรรมของวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกาก็ได้ การต่อรองคำรับสารภาพในสหรัฐอเมริกามีการปฏิบัติเพิ่มขึ้นมาก

¹³ บุญวิจักษ์ เหล่ากอทิ. แหล่งเดิม. หน้า 131.

¹⁴ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข (2548). การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กรระยะที่ 2 หัวข้อมาตรการส่งเสริมให้บุคคลให้ความช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย (รายงานการวิจัย). หน้า 135 – 156.

พบว่าเก้าสิบเปอร์เซ็นต์¹⁵ ของจำเลยที่ต้องคำพิพากษาลงโทษจากคดีอาญาทั้งจากศาลของรัฐต่างๆ ในสหรัฐอเมริกาและจากศาลสหรัฐมาจากคำให้การรับสารภาพโดยไม่ใช้สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีจากศาลลูกขุน ซึ่งคำให้การรับสารภาพดังกล่าวมาจากการต่อรองคำรับสารภาพ หากจินตนาการถึงการลดลงของการต่อรองคำรับสารภาพลงสิบเปอร์เซ็นต์ นั้นหมายถึงต้องเพิ่ม บุคลากรและทรัพยากรต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอีกเท่าตัว ทั้งนี้เนื่องจาก บุคลากรและทรัพยากรต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันรองรับคดีที่ไม่ต่อรอง คำรับสารภาพได้เพียงสิบเปอร์เซ็นต์เท่านั้น หากไม่มีการต่อรองคำรับสารภาพเลย สหรัฐอเมริกา ต้องใช้บุคลากรและทรัพยากรไปในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอีกกว่าเท่าตัว ลักษณะเช่นนี้ แทบจะถือได้ว่าการต่อคำรับสารภาพเป็นชีวิตของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหรัฐอเมริกา จนมีคำกล่าวปรากฏในหลายลักษณะ คือ “เรายอมรับ นับถือการต่อรองคำรับสารภาพว่าเป็นส่วนหนึ่ง ของกระบวนการยุติธรรมในทางอาญาตราบเท่าที่มนุษย์จะหาประโยชน์ได้จากอาชญากรรม ต่อสังคม” คำกล่าวนี้เป็นคำกล่าวของคณะลูกขุนใหญ่แห่งแคลิฟอร์เนีย (California Grand jury) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการยอมรับการต่อรองคำรับสารภาพในลักษณะที่ได้ประโยชน์จากข้อมูล ที่ได้จากอาชญากรรม นอกจากนี้ผู้พิพากษา Charles Clark ผู้พิพากษาศาลสูงสหรัฐเคยกล่าวไว้ในคดีระหว่าง Bryan V. United States¹⁶ ว่า “การต่อรองคำรับสารภาพเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับ ประวัติศาสตร์ความยุติธรรมทางอาญาของชาติ” และผู้พิพากษา William Erickson แห่งศาลสูงโคโรลาโด เคยเขียนไว้ว่า “ฟ้องและคำพิพากษาที่มาจาก การต่อรองคำรับสารภาพจะเป็นส่วนหนึ่งของระบบ ความยุติธรรมทางอาญาของเราตลอดไป” กล่าวได้ว่าการต่อรองคำรับสารภาพมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา

¹⁵ Vallejo News Chronicle. (1974, 6 February). p. 8. อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 135.

¹⁶ Bryan V. United States, 429 F.2d 755,780 5 Cir. (1974). อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม.

3.1.2.1 ความหมายของการต่อรองคำรับสารภาพ

การต่อรองคำรับสารภาพเป็นทางปฏิบัติอย่างหนึ่งในการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ถูกให้ความหมายไว้โดยบุคคลต่างๆ เท่าที่ได้ค้นคว้าศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้มา พอสรุปได้ ดังนี้ นิจรินทร์ องค์กรพิสุทธิ ได้ให้ความหมายไว้ว่า¹⁷

“การต่อรองคำรับสารภาพ (plea bargaining) หมายถึง กระบวนการทางอาญาซึ่งเกิดจากความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องในคดี โดยพนักงานอัยการ (prosecutor) จะเป็นผู้เสนอการทำความตกลงเจรจากับจำเลย (defendant) หรือทนายจำเลย (defense counsel) เพื่อให้จำเลยรับสารภาพ (plea guilty) โดยแลกเปลี่ยนกับการลดข้อหาหรือแลกเปลี่ยนกับการได้รับความกรุณาจากศาล เพื่อให้ศาลลงโทษสถานเบา เช่น จำเลยให้การรับสารภาพในข้อหาใหม่เพื่อลดข้อหาจากความผิดอันมีลักษณะฉกรรจ์เป็นความผิดธรรมดา เช่น บุกรุกในเวลากลางคืนหรือบุกรุกโดยมีอาวุธปืน ฯลฯ เป็นบุกรุกธรรมดา หรือจากข้อหาปล้นทรัพย์โดยมีอาวุธ เป็นข้อหาปล้นทรัพย์โดยไม่มีอาวุธ หรือจากข้อหาฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนาเป็นข้อหาฆ่าผู้อื่นตายโดยประมาท เป็นต้น”

ศาสตราจารย์ Albert W. Alchuler ให้ความหมายไว้ว่า

“การต่อรองคำรับสารภาพ คือการแลกเปลี่ยนระหว่างความยินยอมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ กับการทำการตัดสินใจลงโทษตนเองของจำเลย เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจยินยอมในเรื่องที่เกี่ยวกับคำพิพากษา ความผิดที่ฟ้องหรือปัจจัยแวดล้อมอื่นอีกหลายอย่างในคดีซึ่งอาจเป็นไปโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย (explicit or implicit) ในกระบวนการซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนหนึ่งของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีอยู่จำนวนมาก ประโยชน์ที่จำเลยเสนอได้แก่การยื่นคำให้การรับสารภาพความหมายนี้ไม่รวมถึงการกระทำฝ่ายเดียวของพนักงานอัยการหรือศาล ในการใช้ดุลพินิจไม่ฟ้องคดีหรือการลดข้อกล่าวหา และไม่รวมถึงการแลกเปลี่ยนระหว่างความยินยอมของเจ้าหน้าที่รัฐกับการกระทำอื่นนอกจากการให้จำเลยยื่นคำให้การรับสารภาพ เช่น การเสนอการเยียวยาผู้เสียหาย การให้ข้อมูลข่าวสารหรือพยานหลักฐานในคดีอื่น หรือการลาออกจากราชการในกรณีที่ถูกกล่าวหาว่าปฏิบัติงานโดยมิชอบ”¹⁸

¹⁷ นิจรินทร์ องค์กรพิสุทธิ. (2527). การต่อรองคำรับสารภาพ.

¹⁸ Supranote 23 p. 213. อ้างถึงใน ธรรมนูญ ลิจิตติคดี และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 136.

ศาสตราจารย์ Sarah N. Welling ให้ความหมายไว้ว่า

“การต่อรองคำรับสารภาพ หมายถึง การให้ความยินยอมที่แน่นอนแก่จำเลยในกรณีที่เขาให้การรับสารภาพ ความยินยอมที่ให้กับจำเลย โดยทั่วไปจะเกี่ยวกับข้อหาที่ฟ้องเขาหรือคำพิพากษาที่เขาจะได้รับ หากจำเลยรับสารภาพในส่วนของ การต่อรองฟ้อง (Charge bargain) พนักงานอัยการจะลดข้อหา อาจเป็นโดยฟ้องในข้อหาที่เบาหรือลดจำนวนข้อหา หรือทั้งสองอย่างหากจำเลยรับสารภาพในส่วนของ การต่อรองคำพิพากษา (Sentence Bargaining) พนักงานอัยการก็จะตกลงที่จะเสนอคำพิพากษาที่แน่นอนตามที่ตกลงต่อศาล หรือศาลเองตกลงที่จะกำหนดคำพิพากษาที่แน่นอนให้แก่จำเลย การต่อรองมักประกอบด้วยส่วนต่างๆ ของฟ้องและคำพิพากษาที่มีการยินยอม เพื่อแลกกับการรับสารภาพ”¹⁹

โดยภาพรวมแล้วการต่อรองคำรับสารภาพ หมายถึง การต่อรองระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับจำเลย โดยแลกเปลี่ยนกันระหว่างคำรับสารภาพของจำเลย กับความยินยอมของเจ้าหน้าที่รัฐที่จะดำเนินการให้จำเลยในทางปรานี โดยซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะทำให้จำเลยได้รับโทษน้อยลง สำหรับการต่อรองคำรับสารภาพนั้นถูกเรียกในหลายชื่อ เช่น “deal” “plea negotiation” “plea agreement” “plea arrangement” หรือเรียกในภาษาชาวบ้านว่า “Copping a plea”²⁰

3.1.2.2 รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกากับการต่อรองคำรับสารภาพ

จากการค้นคว้าและศึกษาในเอกสารวิจัยของคุณอรณพ ลิขิตจิตตะ ซึ่งได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้พอสมควรแล้ว พอสรุปได้ว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามักจะมีความผูกพันอย่างลึกซึ้งกับรัฐธรรมนูญ โดยมีการนำเอาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาบังคับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนำมาใช้ในการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญไม่อาจจะของประเทศใดก็ตามไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานไว้ทั้งหมด เนื่องจากจะทำให้ รัฐธรรมนูญมีความยาวมากเกินไปและจะทำให้เกิดปัญหาการแข็งตัวของกฎหมาย โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา มีรัฐธรรมนูญประเภทแก้ไขยาก จึงเกิดปัญหาดังกล่าวได้ง่าย ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายแบบทำนองจารีตประเพณี (Common Law) รายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลจึงมักปรากฏอยู่ในรูปของคำพิพากษา

¹⁹ Sarah N.Welling. (1978). “Victim Participation in Plea Bargains.” *Washington University Law Quarterly*, 65, 2. p. 312. อ้างถึงใน อรณพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 136.

²⁰ แหล่งเดิม.

ของศาล สำหรับสิทธิตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวข้องกับการต่อรองคำรับสารภาพ มีดังนี้²¹

1) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยลูกขุน²² เนื่องจากสหรัฐอเมริกาใช้ระบบถือว่าคู่ความเป็นปฏิปักษ์กันและมีระบบลูกขุนในการพิจารณาคดี ดังนั้น หลักการพื้นฐานของกฎหมายภายในดังกล่าวได้สะท้อนออกมาเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญ หากเป็นประเทศที่ไม่ได้ใช้ระบบถือว่าคู่ความเป็นปฏิปักษ์กัน รัฐธรรมนูญมักจะปรากฏสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลว่า มีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีอย่างเปิดเผย ต่อหน้าศาลยุติธรรม

2) สิทธิที่จะเผชิญหน้ากับพยานฝ่ายตรงกันข้าม สิทธินี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักการของระบบถือว่าคู่ความเป็นปฏิปักษ์กัน เช่นเดียวกับสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยลูกขุน หลักการของระบบถือว่าคู่ความเป็นปฏิปักษ์กันนี้ ได้สะท้อนออกมาปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญเช่นกัน

3) สิทธิที่จะไม่ให้เกิดการเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญา²³ สิทธินี้ก็เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักการของระบบถือว่าคู่ความเป็นปฏิปักษ์กันที่สะท้อนออกมาปรากฏในรัฐธรรมนูญเช่นกัน

การต่อรองคำรับสารภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาที่จำเลยรับสารภาพ โดยศาลจะพิจารณาข้อเท็จจริงไปตามคำรับสารภาพโดยไม่มีการพิจารณาโดยลูกขุนและไม่มีการเผชิญหน้ากับคู่ความฝ่ายตรงข้าม ดังนั้น หากจำเลยไม่สละสิทธิทั้งสามประการดังกล่าวจะไม่สามารถต่อรองคำรับสารภาพได้ อย่างไรก็ตามการพิจารณาเกี่ยวกับการสละสิทธินี้ ปัญหาประการแรกที่ต้องพิจารณาคือ สิทธิดังกล่าวสละได้หรือไม่ เดิมศาลสหรัฐอเมริกาเคยกล่าวในคำตัดสินคดี Insurance Co.V.Morse ว่า “บุคคลย่อมไม่ถูกพรากไปซึ่งชีวิต อิสรภาพและสิทธิตามรัฐธรรมนูญ” คำพิพากษานี้ไม่ยอมรับการสละสิทธิดังกล่าวของจำเลย แต่ภายหลังแนวคำพิพากษาได้วิวัฒนาการโดยใช้ระยะเวลาช่วงหนึ่งจนกระทั่งในปี ค.ศ. 1969 ศาลสูงสหรัฐ โดย Justice Douglas ได้วางหลักไว้ในคดี Boykin V. Alabama ว่าคำวินิจฉัยเกี่ยวกับคำรับสารภาพนั้นถือว่าไม่มีอยู่ ถ้าในบันทึกรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลไม่ได้แสดงไว้โดยชัดแจ้งว่าจำเลยได้สละสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่มีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ โดยความสมัครใจและอย่างมีเหตุผล อันได้แก่สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยลูกขุน สิทธิที่จะเผชิญกับพยานฝ่ายตรงกันข้ามและสิทธิที่จะไม่ให้เกิดการเป็น

²¹ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 137 -138.

²² Bill of Right, Sixth Amendment อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 137.

²³ แหล่งเดิม.

ปฏิบัติต่อตนเองในทางอาญา คำพิพากษานี้แสดงการยอมรับการสละสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ทั้งสามประการ

ในปี ค.ศ.1970 ศาลสูงสหรัฐได้รับรองความชอบด้วยกฎหมาย รัฐธรรมนูญของการต่อรองคำรับสารภาพเป็นครั้งแรกไว้ในคดี Brady V. United States²⁴ แต่ก็ได้เตือนว่าพนักงานอัยการหรือผู้พิพากษาหรือทั้งสองฝ่ายจะต้องใช้ความรอบคอบในการใช้อำนาจในการฟ้องและอำนาจในการพิพากษาคดีที่จะแนะนำจำเลยที่เกี่ยวข้องในคดีให้ใช้ความระมัดระวังในการให้การรับสารภาพ

นอกจากนี้ The American Bar Association standard on criminal justice ได้ให้การยอมรับการต่อรองคำรับสารภาพว่า การต่อรองคำรับสารภาพเป็นจุดเด่นที่น่าสนใจของระบบความยุติธรรมทางอาญาของสหรัฐอเมริกา

การต่อรองคำรับสารภาพแม้จะได้รับการยอมรับว่าชอบด้วยกฎหมาย รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา แต่อย่างไรก็ตามไม่ปรากฏสิทธิของจำเลยตามรัฐธรรมนูญที่จะให้จำเลยเรียกร้องให้มีการต่อรองคำรับสารภาพได้ ทั้งนี้ เนื่องจากการเสนอการต่อรองคำรับสารภาพเป็นดุลพินิจของพนักงานอัยการและศาล ไม่มีกฎหมายบังคับให้พนักงานอัยการและศาลเสนอการต่อรองคำรับสารภาพหรือจำเลยไม่สามารถบังคับให้รัฐเข้าต่อรองคำรับสารภาพได้²⁵ กล่าวคือกฎหมายไม่มีเงื่อนไขบังคับให้รัฐและจำเลยเข้าต่อรองคำรับสารภาพกัน การต่อรองคำรับสารภาพจะมีขึ้นก็โดยความสมัครใจของรัฐและจำเลยในการยื่นหรือรับข้อเสนอในการต่อรองคำรับสารภาพกัน

อย่างไรก็ตามการต่อรองคำรับสารภาพปรากฏอยู่อย่างแพร่หลายทั่วไปในประเทศสหรัฐอเมริกา และปรากฏว่าการต่อรองคำรับสารภาพมีรายละเอียดที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ

3.1.2.3 ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา

ในส่วนของขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เนื่องจากเป็นประเทศที่กว้างใหญ่แยกเป็นแต่ละมลรัฐเข้ามารวมกัน ซึ่งแต่ละมลรัฐย่อมมีรายละเอียดที่แตกต่างกันในแต่ละมลรัฐเกี่ยวกับเรื่องการดำเนินคดีอาญา ดังนั้น ในที่นี้ จะกล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินคดี

²⁴ Brady V. United States, 397 U.S. 741. (1970). อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 138.

²⁵ Suparanote 38 p. 177. อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม.

ของรัฐบาลกลาง ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ที่สำคัญตั้งแต่ต้นจนถึงขั้นพิจารณาดีของศาล 4 ขั้นตอนด้วยกัน ดังจะสรุปได้ดังนี้²⁶

ก. ในขั้นสอบสวน (Investigation) เมื่อพบว่ามีกระทำความผิดเกิดขึ้น ไม่ว่าจะโดยการร้องทุกข์ หรือการกล่าวโทษ โดยทั่วไปเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเป็นผู้เริ่มทำการสอบสวนคดี อย่างไรก็ตามพนักงานอัยการสามารถเข้าควบคุมและให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทุกเมือง ตามกฎหมายแล้วพนักงานอัยการสหรัฐอเมริกามีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญาเอง กล่าวคือพนักงานอัยการมีอำนาจทั้งสอบสวนและดำเนินคดี อย่างไรก็ตามพนักงานอัยการมักใช้อำนาจการสอบสวนเฉพาะในคดีสำคัญเท่านั้น ในกรณีที่พนักงานอัยการใช้อำนาจสอบสวน การสอบสวนจะทำได้โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ช่วย²⁷ อย่างไรก็ตามการออกหมายอาญาต่างๆ เช่น หมายจับ หมายค้น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่สอบสวนคดีจะต้องร้องขอต่อ Federal Magistrate เสียก่อน ในการพิจารณาออกหมายต่างๆ จะเป็นการพิจารณาฝ่ายเดียว

ข. ในขั้นพนักงานอัยการ (Prosecution) พนักงานอัยการมีบทบาทในการสอบสวนมากจนกล่าวได้ว่า การดำเนินคดีในขั้นพนักงานอัยการกับขั้นสอบสวนเป็นการดำเนินคดีชั้นเดียวกัน อย่างไรก็ตามมีคดีจำนวนมากที่พนักงานอัยการไม่เข้าไปมีบทบาทในขั้นสอบสวนเมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจะส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณาอำนาจในการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการสหรัฐอเมริกากว้างขวางมาก โดยมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจต่อรองคำรับสารภาพและมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีอาญาภายใต้ประโยชน์สาธารณะ

ค. ในขั้นไต่สวนมูลฟ้อง (Preliminary hearing) เมื่อพนักงานอัยการเห็นควรฟ้องจำเลยในข้อหาใดก็จะนำคดีเข้าสู่การไต่สวนมูลฟ้อง ในการไต่สวนมูลฟ้องจะเป็นการพิจารณาว่าคดีของพนักงานอัยการมีมูลหรือไม่โดยจำเลยจะได้รับทราบคำฟ้องจากศาลและอาจมีการเจรจาเกี่ยวกับคำให้การ อย่างไรก็ตามการไต่สวนข้อมูลฟ้องนี้อาจกระทำโดย Federal grand jury²⁸ ในการไต่สวนมูลฟ้อง Federal grand jury ซึ่งประกอบด้วยลูกขุนจำนวน 23 คน จะดำเนินการในลักษณะเป็นการไต่สวน (inquisition) พยานหลักฐานที่น่าเสนอโดยพนักงานอัยการว่ามีอยู่เพียงพอฟ้องหรือไม่ โดยซักถามจากพนักงานอัยการ แต่จะไม่มีการนำพยานเข้าสืบ Federal grand jury

²⁶ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 139.

²⁷ Kitipong Kitayarak – David Johnson. (2538, ธันวาคม). “Prosecution in Seven Countries : A Comparative Analysis.” วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์, ปีที่ 4, เล่มที่ 25. อ้างใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม.

²⁸ Supranote 55 p. 238. อ้างใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 238.

เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการพิจารณาคดีชั้นกรอง โดยทั่วไป Federal grand jury มักจะยอมรับฟ้องของพนักงานอัยการ

ง. ในชั้นศาล (Court) เมื่อมีการไต่สวนมูลฟ้องแล้ว ศาลจะรับคดีเข้าพิจารณาในกรณีที่จำเลยปฏิเสธ ศาลก็จะนำคดีเข้าพิจารณาโดยศาลลูกขุน (jury trial) หากจำเลยรับสารภาพศาลก็จะพิจารณาคำรับสารภาพว่าเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ หากเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายศาลก็จะพิจารณาคัดสินคดีโดยไม่นำคดีเข้าสู่ศาลลูกขุน (jury trial)

3.1.2.4 การให้การของจำเลยต่อศาลในคดีอาญาของสหรัฐอเมริกา

สำหรับ ในเรื่องของการให้การของจำเลย ต่อศาลในคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นพอสรุปได้ว่า เมื่อจำเลยถูกฟ้องคดีอาญาแล้วจำเลยอาจให้การต่อศาลหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกามีหลักที่ให้สิทธิแก่จำเลยในการที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในคดีอาญา หลักดังกล่าวได้ขยายไปถึงสิทธิที่จะให้การโดยสมัครใจ การให้การโดยสมัครใจนั้นได้ถูกอธิบายขยายไปอีกโดยการให้การโดยสมัครใจจะต้องไม่ได้มาจากการให้สัญญา การหลอกลวงการข่มขู่ บังคับ หรือมาจากการกระทำอื่นที่ทำให้การให้การนั้นไม่ได้มาโดยสมัครใจ ดังปรากฏในคำพิพากษาคดีระหว่าง Swang กับ Tennessee State²⁹ ในปี ค.ศ. 1804 หลักการเกี่ยวกับการให้การได้รับการพัฒนาเป็นลำดับจนปัจจุบันซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในสหรัฐอเมริกาว่าการให้การนั้นต้องประกอบด้วย

1) ความสมัครใจ (Voluntariness) การให้การ โดยเฉพาะการให้การรับสารภาพต้องมาจากความสมัครใจที่จะให้การ โดยมีความเข้าใจถึงคำฟ้องและผลของการให้การนั้นว่าเป็นอย่างไร โดยไม่ถูกข่มขู่ คุกคาม หรือทำโดยประการอื่นในลักษณะเดียวกัน

2) ความมีสติรู้ถึงผลของการกระทำ (Intelligently) กล่าวคือจำเลยจะต้องรู้ถึงความจริงเกี่ยวกับสิทธิที่จะกระทำ เนื่องจากในบางครั้งในการสอบสวนจะมีการชักจูงให้จำเลยหลงเข้าใจผิดในเรื่องต่างๆ จากผู้ที่ทำการสอบสวนที่อาจชักจูงให้จำเลยหลงผิดเพื่อผลในทางคดี หรือจำเลยอาจเข้าใจผิดด้วยเหตุผลอื่น การหลงผิดดังกล่าวทำให้การให้การของจำเลยไม่ได้มาจากความตั้งใจของจำเลยเอง การมีสติรู้ถึงผลของการกระทำจึงเป็นเงื่อนไขหนึ่งของความสมบูรณ์ของคำให้การ³⁰

²⁹ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 140.

³⁰ แหล่งเดิม. หน้า 139.

ขั้นตอนและรายละเอียดเกี่ยวกับการให้การของจำเลยนั้นได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันไปบ้างในมลรัฐต่างๆ ทั้งนี้ เนื่องจากในประเทศสหรัฐอเมริกาต่างๆ มักจะมีรายละเอียดของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามได้มีการออกกฎหมายของรัฐบาลกลางเพื่อวางแนวปฏิบัติของศาลสหรัฐอเมริกา (Federal Court) ซึ่งรัฐต่างๆ อาจนำไปปฏิบัติกฎหมายดังกล่าวปรากฏอยู่ใน The Federal Rule of Criminal Procedure³¹ ข้อ 11 ซึ่งมีใจความโดยสรุปและคำอธิบายดังนี้

1) เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลก่อนอื่นศาลจะให้โอกาสจำเลยให้การโดยจำเลยอาจให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธหรือไม่ให้การก็ได้ดังปรากฏใน FRCP 11 อนุ a มีความโดยสรุปดังนี้³²

(a) ทางเลือกของจำเลย จำเลยอาจให้การปฏิเสธ หรือให้การรับสารภาพตลอดข้อหา หรือให้การรับสารภาพบางข้อหา และถ้าจำเลยไม่ยอมให้การหรือไม่ยอมมาศาล ศาลจะถือว่าจำเลยให้การปฏิเสธโดยปริยาย

2) เมื่อจำเลยให้การ และการให้การนี้จะเป็นการรับสารภาพในบางข้อหาแล้ว FRCP 11 อนุ b กำหนดให้ศาลกระทำดังต่อไปนี้ก่อนรับฟังคำสารภาพ

(b) ในกรณีที่มีการให้คำรับสารภาพบางข้อหา โดยศาลให้ความยินยอม ซึ่งในกรณีเช่นนี้ศาลจะยอมรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยดังกล่าวได้ต่อเมื่อมีการสอบถามความเห็นของกลุ่มความทั้งสองฝ่ายแล้ว และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเท่านั้น

การรับฟังคำรับสารภาพที่จำเลยให้การรับสารภาพเพียงบางข้อหา นั้น ศาลจะยินยอมรับฟังได้ภายใต้เงื่อนไข 2 ประการ คือ

(ก) ศาลต้องสอบถามความเห็นของกลุ่มความทั้งสองฝ่ายก่อนทางปฏิบัติของ FRCP 11 อนุ b ในส่วนนี้เป็นผลสะท้อนของระบบที่ถือว่ากลุ่มความเป็นปฏิปักษ์กันที่ศาลจะต้องปล่อยให้กลุ่มความต่อสู้กัน โดยศาลเข้าไปมีบทบาทน้อยที่สุด การจะรับฟังข้อเท็จจริงใดที่กลุ่มความรับกันต้องถามกลุ่มความก่อน

(ข) การรับฟังคำรับสารภาพนั้นจะต้องเป็นประโยชน์แก่ความยุติธรรม ทางปฏิบัติของ FRCP 11 อนุ b ในส่วนนี้เปิดช่องไว้ให้ศาลมีอำนาจในการพิจารณา ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลได้มีโอกาสมีบทบาทในการอำนวยความยุติธรรม

³¹ ต่อไปจะเรียกว่า FRCP 11 อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 141.

³² แหล่งเดิม.

3) ก่อนจะรับฟังคำให้การรับสารภาพตลอดข้อหาหรือคำให้การรับสารภาพบางข้อหา ศาลจะต้องให้คำแนะนำแก่จำเลยเสียก่อนในเรื่องที่เกี่ยวกับข้อหาที่ฟ้อง ผลที่จะตามมาจากการให้การในลักษณะต่างๆ และสิทธิต่างๆ ของจำเลย โดย FRCP 11 อนุ c กำหนดไว้มีความโดยสรุปดังนี้

(c) ข้อเสนอแนะสำหรับจำเลย ก่อนที่ศาลจะยอมรับคำให้การรับสารภาพตลอดข้อหา หรือคำให้การรับสารภาพบางข้อหา เช่นนี้ ศาลต้องแจ้งให้จำเลยทราบในศาล และกระทำอย่างเปิดเผยโดยให้จำเลยเข้าใจ กล่าวคือ

1. สภาพของข้อหาตามที่จำเลยให้การรับสารภาพ โทษต่ำสุด และโทษสูงสุดตามกฎหมายที่จำเลยจะต้องได้รับ และ

2. ถ้าจำเลยไม่มีทนายความแตกต่างต่อผู้คดีให้ จำเลยมีสิทธิที่จะมีทนายความว่าความแตกต่างในทุกขั้นตอนกระบวนการพิจารณา และในกรณีจำเลยร้องขอและศาลเห็นเป็นกรณีจำเป็น ศาลอาจจะแต่งตั้งทนายความคนหนึ่งเพื่อว่าความแตกต่างให้ และ

3. จำเลยมีสิทธิให้การปฏิเสธ หรือยืนยันนับตามคำให้การปฏิเสธที่เคยให้การมาแล้ว และจำเลยมีสิทธิที่จะขอพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุนและในการพิจารณาคดีนั้นจำเลยมีสิทธิที่จะมีทนาย จำเลยมีสิทธิที่จะเผชิญหน้ากับคู่ความฝ่ายตรงข้ามเพื่อที่จะซักถาม ซักค้านพยานฝ่ายตรงข้ามเพื่อประโยชน์ต่อคดีของตนและมีสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับเพื่อให้การปรักปรำเป็นผลร้ายแก่ตนเอง และ

4. ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตลอดข้อหา หรือให้การรับสารภาพบางข้อหา ย่อมส่งผลให้ไม่ต้องมีการพิจารณาคดีต่อไป เพราะโดยการให้การรับสารภาพตลอดข้อหาหรือบางข้อหาอันมีผลเท่ากับจำเลยได้สละสิทธิที่จะให้มีการพิจารณาคดีต่อไป และ

5. ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตลอดข้อหา หรือให้การรับสารภาพบางข้อหาศาลอาจซักถามจำเลยถึงรายละเอียดเกี่ยวกับความผิดที่ได้ให้การ ถ้าจำเลยตอบคำซักถามของศาลในสำนวนภายหลังจากการสาบานตนแล้ว หรือโดยคำตอบคำซักถามของศาลดังกล่าว อาจถูกนำมาใช้เป็นผลร้ายแก่จำเลยในการดำเนินคดีข้อหาเบ็ดเตล็ด หรือแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน

การให้คำแนะนำแก่จำเลยตามข้อนี้ เพื่อมุ่งประสงค์ที่จะให้จำเลยมีความเข้าใจในเรื่องต่างๆ อันจะเป็นผลให้การให้การของจำเลยมาจากความสมัครใจ โดยเข้าใจข้อกล่าวหาและเข้าใจผลของการให้การไม่ว่าจะรับสารภาพหรือปฏิเสธนอกจากนี้ ยังเป็นการแจ้งให้จำเลยทราบถึงสิทธิในการมีทนายและสิทธิอื่นที่จำเลยพึงได้รับ จำเลยอาจร้องขอให้ศาลจัดหาทนายให้โดยคนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ การมีทนายของจำเลยเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ทั้งนี้

เนื่องจากจำเลยจะได้รับคำแนะนำในการต่อสู้คดีหรือรับสารภาพอย่างละเอียด ว่าคำแนะนำของศาลศาลจะให้คำแนะนำโดยละเอียดแก่จำเลยไม่ได้เพราะจะเป็นการวางตัวไม่เป็นกลางในคดีโดยในบางกรณีคำแนะนำของศาลจะกลายเป็นแรงจูงใจให้จำเลยรับสารภาพหรือปฏิเสธไปได้

4) ศาลต้องแจ้งให้จำเลยทราบว่า เพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าคำให้การรับสารภาพของจำเลยต้องมาจากความสมัครใจตามที่ FRCP 11 อนุ d กำหนดไว้ มีความโดยสรุปดังนี้

(d) เพื่อให้แน่ใจว่า คำให้การของจำเลยกระทำด้วยความสมัครใจ ศาลจะไม่ยอมรับคำให้การรับสารภาพตลอดข้อหา หรือคำให้การรับสารภาพบางข้อหาของจำเลย หากคำรับสารภาพเช่นว่านั้น ได้รับมาโดยมิได้แจ้งให้จำเลยทราบอย่างเปิดเผยในศาลก่อนว่า คำให้การรับสารภาพนั้นต้องกระทำด้วยความสมัครใจและมิได้เปิดเผยในศาลก่อนว่า คำให้การรับสารภาพนั้นต้องกระทำด้วยความสมัครใจ และมิได้เป็นผลมาจากการบีบบังคับ หรือข่มขู่ หรือประนีประนอมยอมความอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการต่อรองคำรับสารภาพ (plea bargaining) นอกจากนี้ศาลจะถามจำเลยอีกว่า ความสมัครใจของจำเลยที่ให้การรับสารภาพตลอดข้อหาหรือรับสารภาพบางข้อหา เป็นผลมาจากการเจรจาตกลงกันมาก่อนระหว่างอัยการกับจำเลยหรือทนายจำเลยหรือไม่

ข้อกำหนดนี้เป็นการเพิ่มความแน่ใจในคำให้การของจำเลยโดยศาลจะต้องบอกจำเลยว่าศาลจะรับฟังเฉพาะคำให้การที่จำเลยให้โดยสมัครใจเท่านั้น และศาลจะต้องถามถึงความสมัครใจของจำเลยในการให้การ และถามว่าคำให้การนั้นมาจากการต่อรองคำรับสารภาพระหว่างอัยการกับจำเลยหรือทนายจำเลยหรือไม่ ทั้งนี้ เนื่องจากศาลจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของกานต่อรองคำรับสารภาพ

3.1.2.5 การต่อรองคำรับสารภาพในศาลสหรัฐอเมริกาตามกฎหมายของรัฐบาลกลาง

จากการที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องการต่อรองคำรับสารภาพ มา ทราบว่า ในสหรัฐอเมริกา มลรัฐต่างๆ มักจะมีกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีรายละเอียดแตกต่างกันไป แต่อย่างไรก็ตาม โดยภาพรวมแล้วหลักการของวิธีพิจารณาความอาญาส่วนใหญ่ก็มีพื้นฐานเดียวกันมาจากกฎหมายรัฐธรรมนูญ การต่อรองคำรับสารภาพแม้จะมีรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกันแต่โดยภาพรวมแล้วมีหลักการพื้นฐานอย่างเดียวกันหลักการพื้นฐานนี้สามารถพบได้โดยพิจารณาจากกฎหมายที่ศาลสหรัฐอเมริกา (Federal Court) ใช้กับการต่อรองคำรับสารภาพ³³

³³ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 143.

ซึ่งศาลสหรัฐอเมริกาจะต้องใช้ FRCP 11 อนุ e เป็นหลักในการดำเนินการและพิจารณาหลักเกณฑ์ของ FRCP 11 อนุ e นี้ มีรายละเอียดพอที่จะสรุปและอธิบายได้ดังนี้

1. การเจรจาและความตกลงในการต่อรองคำรับสารภาพ FRCP 11 อนุ e (1) ได้แสดงให้เห็นถึงความหมายการรับรองการเจรจาและความตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพไว้ดังนี้³⁴

e (1) โดยทั่วไป เมื่อมีการดำเนินคดี อัยการและจำเลยหรือทนายจำเลย อาจจะเจรจากันเพื่อทำความเข้าใจว่าการรับสารภาพตลอดข้อหาหรือรับสารภาพในข้อหาที่ถูกฟ้อง หรือในข้อหาใหม่ที่เบากว่า หรือข้อหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้อัยการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ดังนี้

ก่อนปี ค.ศ. 1970 แม้จะมีการต่อรองคำรับสารภาพกระทำอยู่โดยทั่วไปในประเทศที่ใช้ระบบที่ถือว่าคู่ความเป็นปฏิปักษ์กันอยู่แล้ว จนกระทั่งปรากฏการรับรองความตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพที่ชัดเจนในคดีระหว่าง Santobello V. New York³⁵ ในปี ค.ศ. 1971 โดยศาลสูงสหรัฐอเมริกา (Federal Court) ได้ให้การรับรองการต่อรองคำรับสารภาพว่า “การต่อรองคำรับสารภาพเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการบริหารงานยุติธรรมโดยแท้จริงแล้วในการบริหารจะต้องส่งเสริม” นอกจากนี้ศาลยังปฏิบัติต่อการต่อรองคำรับสารภาพในลักษณะเดียวกับสัญญา โดยศาลกล่าวต่อไปว่า “เมื่อมีการยื่นคำให้การที่เป็นผลมาจากความตกลงของพนักงานอัยการกับจำเลย ความตกลงดังกล่าวจะต้องบรรลุผล” การรับรองดังกล่าวส่งผลให้นำหลักความคิดเกี่ยวกับสัญญาไปสัมพันธ์กับหลัก Due Process โดยหลักของ Due Process วางเงื่อนไขของการให้การว่าจะต้องประกอบด้วยความสมัครใจ (Voluntarily) และความมีสติรู้ถึงผลการกระทำ (Intelligently) ขณะที่หลักของสัญญานั้นมีเงื่อนไขของการทำสัญญาคือความสมัครใจ (Voluntarily) และการปราศจากความสำคัญผิด (Mistake) ซึ่งทั้งหลัก Due Process และหลักของสัญญาจะต้องประกอบด้วยความสมัครใจ นอกจากนี้ ความมีสติรู้ถึงผลของการกระทำก็มีพื้นฐานเดียวกับการปราศจากความสำคัญผิด สรุปได้ว่า ศาลสูงอเมริกามองการต่อรองคำรับสารภาพว่านำเอาหลักการของสัญญามาใช้โดยใช้ขยายไปถึงความชอบด้วยกฎหมายรัฐธรรมนูญของการต่อรองคำรับสารภาพด้วย หากจะนำเอาหลักพื้นฐานนี้มาอธิบาย FRCP 11 อนุ e (1) จะเห็นได้ว่า “ความตกลง” ที่ปรากฏอยู่ในมาตราดังกล่าวมีผลบังคับให้บรรลุผล

³⁴ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม.

³⁵ Santobello V. New York, 404 U.S.257, 264 nn 1-2. (1971). อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 144.

ในการเจรจาต่อรองคำรับสารภาพนั้น มีผู้ที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเจรจาต่อรองหลายฝ่ายได้แก่

ก. พนักงานอัยการ ในการพิจารณาพยานหลักฐานที่จะฟ้องคดี พนักงานอัยการจะพิจารณาว่าพยานหลักฐานที่สามารถใช้ดำเนินคดีกับจำเลยมีอยู่มากน้อยเพียงใด เพื่อประเมินความเสี่ยงในการต่อสู้คดีว่ามีโอกาสแพ้หรือชนะเท่าใด ในการประเมินความเสี่ยงนี้จะพิจารณาถึงคุณค่าของการรับสารภาพ กล่าวคือ หากมีพยานหลักฐานหนักแน่นพนักงานอัยการก็ไม่จำเป็นต้องต่อรองคำรับสารภาพ การรับสารภาพของจำเลยในคดีนั้นจึงมีคุณค่าต่ำ ขณะเดียวกันหากพนักงานอัยการพิจารณาพยานหลักฐานแล้วพบว่าตนเผชิญอยู่กับความเสี่ยงในการแพ้คดีคำรับสารภาพของจำเลยจึงมีคุณค่าสูง³⁶ ได้มีนักวิชาการจำนวนหนึ่งเสนอทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ของการต่อรองคำรับสารภาพเปรียบเทียบว่าความต้องการข้อมูลข่าวสารที่จะนำมาเป็นพยานหลักฐานในการต่อสู้เปรียบเสมือนอุปสงค์ (Demand) ในทางเศรษฐศาสตร์ ความไม่สมดุลของข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดอุปสงค์ผลักดันให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อรองคำรับสารภาพ ดังนั้นการต่อรองคำรับสารภาพจึงเริ่มต้นจากพนักงานอัยการ

ข. จำเลยหรือทนายจำเลย โดยทั่วไปแล้วจำเลยมักเป็นผู้ได้รับข้อเสนอจากพนักงานอัยการในการต่อรองคำรับสารภาพ อย่างไรก็ตามการพิจารณาข้อเสนอของการต่อรองคำรับสารภาพนั้นเป็นเรื่องยากสำหรับจำเลย ทั้งนี้เพราะจำเลยโดยทั่วไป ที่ไม่ใช่เนกกฎหมายมักไม่รู้ถึงความเสี่ยงที่จะได้รับจากการต่อรองคำรับสารภาพว่ามีอยู่เท่าใด การมีทนายจำเลยในการต่อรองคำรับสารภาพจึงมีความจำเป็น อย่างไรก็ตามจำเลยก็มีสิทธิที่จะมีทนายดังปรากฏใน FRCP 11 อนุ c³⁷ เมื่อจำเลยมีทนายแล้ว ทนายกับจำเลยมักจะร่วมกันหารือถึงปัจจัยต่างๆ ที่เป็นผลเกี่ยวเนื่องกับการถูกดำเนินคดีของจำเลย เช่น ค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี โอกาสในการชนะหรือแพ้คดี หรือความเสียหายแก่ชื่อเสียงที่อาจมีขึ้น หลังจากนั้น จึงจะมีการตัดสินใจรับหรือปฏิเสธข้อเสนอของพนักงานอัยการ ในทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์เปรียบเทียบข้อมูลที่จะใช้เป็นพยานหลักฐาน โดยการรับสารภาพของจำเลยเป็นอุปทาน (Supply) ประโยชน์ที่จำเลยจะได้รับในทางปราณีจากคำพิพากษาเป็นราคาส่วนผลในทางร้ายที่เกิดแก่จำเลยไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเลยต้องเสียไปในการถูกดำเนินคดี ความเสียหายที่เกิดแก่ชื่อเสียงเพราะการถูกดำเนินคดีหรือผลในทางร้ายอื่นเป็นต้นทุนของจำเลยมีทนายจำนวนหนึ่งใช้ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์วิเคราะห์การต่อรองคำรับสารภาพ³⁸

³⁶ Santobello V. New York, 404 U.S.257, 264 nn 1-2. p. 1323. อ้างถึงใน อรรถพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 144.

³⁷ ดู FRCP 11 อนุ c วรรค 2. อ้างถึงใน อรรถพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 145.

³⁸ แหล่งเดิม.

ค. ศาลการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการเจรจาต่อรองคำรับสารภาพของศาลนั้นมีข้อถกเถียงกันอยู่อย่างมาก ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าศาลควรเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในลักษณะให้สติรับรู้ถึงผลของการกระทำ (Intelligently) แก่จำเลย เพื่อให้คำรับสารภาพของจำเลยถูกต้องตามหลัก Due Process ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งคัดค้านเห็นว่าการที่ศาลเข้าไปเกี่ยวข้องกับการต่อรองคำรับสารภาพนั้น เสี่ยงต่อการกลับกลายเป็นการข่มขู่หรือสร้างแรงกดดันให้จำเลยทั้งนี้เนื่องจากศาลเป็นผู้ตัดสินชี้ขาดคดี สิ่งที่ศาลพูดอาจทำให้จำเลยกลัวว่าถ้าไม่ปฏิบัติตามจะเกิดผลร้ายอย่างไรก็ตาม FRCP 11 อนุ c (1) หรือส่วนอื่นของ FRCP 11 ไม่ได้เปิดโอกาสในศาลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการเจรจาต่อรองคำรับสารภาพ หากศาลเข้ามาเกี่ยวข้องก็จะเป็นการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และคำให้การที่จำเลยให้ไว้เนื่องจากศาลเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเจรจาจะถูกถือว่าเป็นไปโดยขาดความสมัครใจ เคยมีคดีที่ศาลเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น คดีระหว่าง Elksnis กับ Gilligan ในปี ค.ศ. 1966 ศาลพิพากษาว่า “จะถือว่าคำให้การเป็นไปโดยความไม่สมัครใจ หากศาลเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเจรจาต่อรองคำรับสารภาพ” ข้อห้ามที่ไม่ได้ศาลเข้าไปเกี่ยวข้องในการต่อรองคำรับสารภาพนี้เป็นข้อห้ามที่ใช้ในศาลสหรัฐ (Federal Court) เท่านั้น ส่วนรัฐอื่นมีอิสระที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของตนเอง การห้ามศาลเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเจรจาต่อรองคำรับสารภาพนี้ไม่ได้รวมไปถึงการห้ามไม่ให้ศาลให้คำแนะนำแก่จำเลยตาม FRCP 11 อนุ c และอำนาจในการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ในการรับฟังคำรับสารภาพ การถามความสมัครใจ อำนาจในการตรวจสอบความถูกต้องแน่นอนของคำให้การรับสารภาพหรืออำนาจอื่นที่กฎหมายให้อำนาจ

ง. ผู้เสียหาย ในคดีอาญาผู้เสียหายอาจต้องรักษาผลประโยชน์ของตนเองในสองลักษณะ ลักษณะแรก ผู้เสียหายอาจต้องรักษาประโยชน์ที่ตนควรจะได้รับจากความเสียหายที่เกิดขึ้นในทางการเงินไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ที่ตนจะต้องได้รับสิ่งของที่ถูกลักพาไปหรือได้รับการเยียวยา ความเสียหายที่เกิดแก่ร่างกายจากการได้รับบาดเจ็บหรือประโยชน์ทางการเงินอื่นๆ ลักษณะที่สอง ผู้เสียหายอาจต้องรักษาประโยชน์ของตนที่จะได้แก้แค้น (retribution) หรือแก้ความผูกพยาบาท (revenge) แต่สิทธิของผู้เสียหายในการมีส่วนร่วมในคดีอาญามีอยู่น้อยมากเพื่อการรักษาประโยชน์ดังกล่าว สิทธิผู้เสียหายในการมีส่วนร่วมในคดีอาญา ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับข้อมูล (right to informed) และสิทธิที่จะเสนอความเห็น (right to present)³⁹ ซึ่งจำเลยอาจให้สิทธินี้ในการมีส่วนร่วมในการเจรจาต่อรองคำรับสารภาพได้โดยในคดีที่อยู่ในอำนาจ

³⁹ Santobello V. New York, 404 U.S.257, 264 nn 1-2. p. 305. อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ
ช หล่งเคิม. หน้า 146.

ศาลสหรัฐ (Federal Court) กำหนดให้จำเลยมีสิทธิที่จะให้คำปรึกษาตามมุมมองของตนในข้อเสนอของการเจรจาต่อรองคำรับสารภาพใดๆ อย่างไรก็ตามในรัฐอื่นๆ อาจมีการกำหนดสิทธิผู้เสียหายแตกต่างกันไปจากนี้ เห็นได้ว่าผู้เสียหายไม่มีสิทธิเข้าไปตัดสินใจในการต่อรองคำรับสารภาพ

2. รูปแบบของความตกลงในการต่อรองคำรับสารภาพ เมื่อมีการเจรจาต่อรองคำรับสารภาพแล้วผลของการเจรจาจะนำมาซึ่งความตกลงซึ่งคู่ความจะใช้ในการดำเนินการ สำหรับความตกลงในการต่อรองคำรับสารภาพ FRCP 11 อนุ e กำหนดให้ความตกลงในกาต่อรองคำรับสารภาพเป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างคำรับสารภาพตลอดข้อหาหรือรับสารภาพในข้อหาที่ถูกฟ้องหรือข้อหาใหม่ที่เบากว่าหรือข้อหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้พนักงานอัยการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อไปนี้⁴⁰

1. FRCP 11 อนุ e.1 (A) ถอนฟ้องข้อหาอื่นๆ หรือ
2. FRCP 11 อนุ e.1 (B) ทำความเห็น หรือตกลงว่าจะไม่คัดค้านคำร้องขอของจำเลย ที่มีขึ้นเพื่อให้ศาลมี คำพิพากษาเป็นพิเศษเฉพาะคดีภายใต้ความเข้าใจที่ว่าความเห็นหรือคำร้องขอนั้นไม่ผูกมัดศาลในการพิจารณาตัดสินคดี

3. FRCP 11 อนุ e. 1 (C) ตกลงกันกับจำเลยว่า การมีคำพิพากษาเป็นการเฉพาะคดีเป็นสิ่งที่เหมาะสมสำหรับคดี ซึ่งความตกลงตาม FRCP 11 อนุ e นี้ อาจแยกพิจารณาได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

ก. การต่อรองฟ้อง (Charge Bargaining) การต่อรองฟ้องเป็นการต่อรองคำรับสารภาพที่พนักงานอัยการตกลงจะฟ้องคดีในลักษณะปราณีต่อจำเลยแลกเปลี่ยนกับการให้การรับสารภาพของจำเลย การฟ้องคดีในลักษณะปราณีของพนักงานอัยการอาจดำเนินการในสามรูปแบบดังนี้

- ถอนฟ้องคดีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกัน
- ไม่ฟ้องคดีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกัน
- ฟ้องคดีที่มีข้อหาเบา ถอนฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีที่มีข้อหาหนักอื่นที่เกี่ยวข้องกัน⁴¹

กล่าวโดยสรุปคือ ในการต่อรองคำฟ้องพนักงานอัยการอาจแลกเปลี่ยนการลดจำนวนคดี หรือลดความรุนแรงของการฟ้องคดีหรือทั้งสองอย่าง กับคำให้การรับสารภาพของจำเลย อย่างไรก็ตามคดีต่างๆ ที่พนักงานอัยการจะนำมาใช้ต่อรองคำรับสารภาพต้องเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกัน

⁴⁰ Supranote 68 p. 1317. อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม.

⁴¹ Supranote 38 p. 176. อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 147.

เช่น จำเลยใช้ปืนยิงผู้อื่นตายโดยมีการพกพาอาวุธโดยไม่ได้รับอนุญาต และบุกรุก นอกจากนี้หลายปีก่อนจำเลยเคยลักทรัพย์ การต่อรองฟ้องจะนำเอาคดีลักทรัพย์เมื่อหลายปีก่อนมาต่อรอง คำรับสารภาพด้วยไม่ได้ จะต่อรองได้เฉพาะคดีฆ่าผู้อื่น พกพาอาวุธโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือคดีบุกรุกซึ่งเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกัน

ในความตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพโดยต่อรองฟ้องนั้น พนักงานอัยการและจำเลยสามารถทำให้ความตกลงบรรลุผลได้โดยง่าย ทั้งนี้ เนื่องจากจำเลยสามารถใช้สิทธิที่ตนเองมีอยู่ในการรับสารภาพเพื่อปฏิบัติตามข้อตกลงได้ และพนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจในการฟ้องคดีตามอำนาจฟ้องที่ตนมี เพื่อปฏิบัติตามข้อตกลงได้เช่นกัน ข้อกำหนดของ FRCP 11 อนุ e.1 (A) เป็นการต่อรองฟ้องอย่างหนึ่ง

ข. การต่อรองคำพิพากษาของศาล (Sentence Bargaining) การต่อรองคำพิพากษาคือ การที่จำเลยให้การ รับสารภาพเพื่อแลกเปลี่ยนกับการที่พนักงานอัยการทำความเห็นหรือไม่คัดค้านให้มีการพิพากษาลดหย่อนโทษ หรือตกลงให้มีคำพิพากษาเป็นการเฉพาะคดี⁴² การต่อรองคำรับสารภาพตาม FRCP 11 อนุ e ก็มีลักษณะเป็นการต่อรองคำพิพากษาอาจปฏิบัติได้สองลักษณะ คือ

- FRCP 11 e.1 (B) พนักงานอัยการทำความเห็นหรือตกลงว่าจะไม่คัดค้านคำร้องขอของจำเลยที่มีขึ้น เพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาเป็นพิเศษเฉพาะคดี ภายใต้วความเข้าใจที่ว่าความเห็น หรือคำร้องขอนั้นไม่ผูกมัดศาลในการพิจารณาคดี แลกเปลี่ยนกับคำให้การรับสารภาพของจำเลย การใช้บทบัญญัติตาม FRCP 11 อนุ e.1 (B) มีตัวอย่าง เช่น จำเลยตกลงให้การรับสารภาพในคดียาเสพติด และให้ความร่วมมือในการเป็นพยาน พนักงานอัยการตกลงที่จะทำความเห็นให้พิพากษาจำคุก 5 ปี ต่อมาศาลยอมรับคำให้การรับสารภาพ แต่พิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย 10 ปี ศาลอุทธรณ์ยื่นตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น และพิพากษาว่าจำเลยไม่มีสิทธิถอนคำให้การรับสารภาพ⁴³ กรณีลักษณะนี้ปรากฏในคดีระหว่าง United States V. Thibodeaux ในปี ค.ศ. 1987⁴⁴ กรณีตามอนุ e (B) นี้ถือว่าการที่พนักงานอัยการทำความเห็นให้ลงโทษจำเลย ตามความตกลงบรรลุผลแล้ว แม้ภายหลังศาลจะไม่ลงโทษจำเลยตามความเห็นของพนักงานอัยการก็ไม่ทำให้การต่อรอง คำรับสารภาพนั้นเสียไป คำให้การของจำเลยที่ยื่นไว้ตามข้อตกลงของจึงไม่อาจถอนได้

⁴² Supranote 38 p. 176. อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม.

⁴³ Supranote 38 p. 1318. อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 148.

⁴⁴ United States V. Thibodeaux ,811 F2d847, 843 (5 th Cir 1987). อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า เดิม.

- FCRP 11 อนุ e.1 (C) พนักงานอัยการตกลงกับจำเลยว่า การมีคำพิพากษาเฉพาะเป็นสิ่งที่เหมาะสมสำหรับคดีแลกเปลี่ยนกับการรับสารภาพของจำเลย การใช้บทบัญญัติตาม FCRP 11 อนุ e (C) มีตัวอย่างเช่น จำเลยตกลงให้การรับสารภาพในคดีอาชญากรรม และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการสอบสวนเพื่อแลกเปลี่ยนกับพนักงานอัยการของรัฐตกลงว่า คำพิพากษาที่เหมาะสมกับคดีนี้คือการลงโทษจำคุกไม่เกินหกปี แต่ในการดำเนินคดีในศาลพนักงานอัยการวิงวอนศาลให้เห็นว่าจำเลยล้มเหลวในการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้อตกลงระหว่างพนักงานอัยการกับจำเลยไม่มีผลตามกฎหมาย ศาลรับเอาคำให้การรับสารภาพของจำเลยไว้พิจารณาและพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยหกปีหกเดือน ซึ่งมากกว่าที่ตกลงกันไว้ในข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพ ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้น โดยพิพากษาว่าศาลชั้นต้นจะต้องยอมรับคำพิพากษาที่เหมาะสมสำหรับคดีที่อัยการและจำเลยได้ตกลงกันไว้ตามข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพ หรือไม่ก็ต้องจำเลยมีโอกาสถอนคำให้การรับสารภาพก่อน⁴⁵ ดังปรากฏในคำพิพากษาในคดี United States V. Fernandez ในปี ค.ศ. 1991⁴⁶ ในคดีนี้พนักงานอัยการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง โดยอ้างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลังจากความตกลงว่าจำเลยล้มเหลวที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ในคดีนี้ชี้ให้เห็นว่า ในการพิจารณาคดีที่มีการต่อรองคำรับสารภาพในลักษณะนี้ศาลจะต้องวินิจฉัยก่อนว่า จะบังคับใช้ข้อตกลงตามการต่อรองคำรับสารภาพที่ทำไว้หรือไม่ หากไม่บังคับใช้ต้องให้โอกาสจำเลยถอนคำให้การรับสารภาพเสียก่อน หากจะบังคับใช้จึงพิจารณาไปตามความตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพที่พนักงานอัยการได้ทำไว้กับจำเลยโดยพิพากษาไปตามความตกลงที่เสนอนั้น

3. การพิจารณาความตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพของศาล FCRP 11 ได้เปิดโอกาสให้ศาลมีโอกาสพิจารณาความตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพโดยกำหนดไว้ในอนุ e (2)

e (2) ข้อสังเกตเกี่ยวกับความตกลงการต่อรองคำรับสารภาพ กล่าวคือ ถ้าคู่ความสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายในการทำความตกลงการต่อรองคำรับสารภาพนั้นได้ ศาลจะต้องบันทึกข้อตกลงนั้นไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาคดีระหว่างมีการพิจารณาคดี หรือในเวลาที่ได้มีการทำความตกลงกันนั้น โดยศาลอาจจะยอมรับหรือปฏิเสธข้อตกลงนั้น หรือ

⁴⁵ Supranote 68 p. 1318. อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม.

⁴⁶ United States V. Fernandez, 960 F2d 771. (9 th Cir 1991). อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม.

อาจจะหวังเห็นข่าวไม่ยอมรับหรือปฏิบัติจนกว่าจะมีโอกาสพิจารณารายงานเกี่ยวกับข้อตกลงที่เสนอมา

การต่อรองคำรับสารภาพในรูปแบบต่างๆ นั้น ศาลอาจเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการพิจารณาได้ โดยศาลจะรับรู้ว่าการต่อรองคำรับสารภาพจากการถามจำเลยในเวลาที่ยังเลยให้การรับสารภาพตาม FRCP 11 อนุ d หรืออาจรับรู้ได้จากการนำเสนอการต่อรองคำรับสารภาพของพนักงานอัยการหรือจำเลย เมื่อศาลรับรู้ข้อตกลงคำรับสารภาพแล้วจึงพิจารณารับหรือปฏิเสธข้อตกลง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วศาลมักปฏิบัติกับข้อตกลงดังนี้

- ศาลมักไม่ค่อยปฏิเสธข้อตกลงตาม FRCP 11 อนุ e.1 (A) ทั้งนี้เนื่องจากอำนาจในการใช้ดุลพินิจฟ้องคดีของพนักงานอัยการเป็นที่ยอมรับของศาลโดยทั่วไป อย่างไรก็ตามศาลเคยอธิบายเหตุแห่งการปฏิเสธข้อตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพในแบบนี้ในคดีระหว่าง *United States V. Ammidown*⁴⁷ ในปี ค.ศ. 1972 โดยเขียนในคำพิพากษาว่า “ศาลจะปฏิเสธการต่อรองคำรับสารภาพแบบ A เฉพาะในกรณีพนักงานอัยการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบเท่านั้น”

- ศาลมักไม่ค่อยปฏิเสธข้อตกลง FRCP 11 อนุ e.1 (B) เนื่องจากข้อตกลงตามบทบัญญัติดังกล่าวไม่ผูกมัดศาล แม้ศาลยอมรับข้อตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพตามบทบัญญัตินี้ แต่ศาลอาจพิพากษาลงโทษจำเลยได้ตามดุลพินิจของตน

- ศาลมักไม่ค่อยยอมรับข้อตกลงตาม FRCP 11 อนุ e.1 (C) เนื่องจากหมกศาลยอมรับข้อตกลงดังกล่าว ศาลจะต้องพิพากษาไปตามข้อตกลงนั้น ดังเคยปรากฏการแสวงหาการไม่ยอมรับข้อตกลงในลักษณะนี้ในคำพิพากษาหลายคดี เช่น คดีระหว่าง *United States V. Jackson* ในปี ค.ศ. 1977⁴⁸ โดยเขียนไว้ว่า “แน่นอนที่สุดไม่มีศาลใดต้องการที่จะยอมรับข้อตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพในรูปแบบ C” เหตุที่ศาลไม่ยอมรับข้อตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพในรูปแบบ C เนื่องจากข้อตกลงตามรูปแบบ C มีลักษณะก้าวล่วงการใช้ดุลพินิจของศาลอย่างไรก็ตามพนักงานอัยการและจำเลยมีความต้องการใช้ข้อตกลงการต่อรองคำรับสารภาพในรูปแบบ C อยู่พอสมควร *Anthony V. Nanni* เคยกล่าวไว้ว่า “เราชอบใช้ข้อตกลงในรูปแบบ C เมื่อคู่ความตั้งใจร่วมกันที่กำหนดคำพิพากษาที่เหมาะสมกับคดีแต่การใช้ข้อตกลงตามรูปแบบ C นี้ มีข้อจำกัดมากเนื่องจากศาลรู้สึกไม่สบายใจที่จะยอมรับข้อตกลงในรูปแบบนี้ แต่ยอมรับความตกลงในรูปแบบ B

⁴⁷ *United States V. Ammidow*, 797 F2d 615,623. (Dc Cir 1972). อ้างถึงใน ธรรมนูญ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 149.

⁴⁸ *United States V. Jackson*, 563 F2d 1145, 1147 n4. (4 th Cir 1977). อ้างถึงใน ธรรมนูญ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้าเดิม.

มากกว่า” FRCP 11 อนุ e (2) นี้บัญญัติขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายให้ศาลมีอำนาจในการอนุมัติข้อตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพในรูปแบบ C เนื่องจากหากไม่มีบทบัญญัตินี้พนักงานอัยการอาจทำความตกลงกับจำเลยผู้คุมคำพิพากษาของศาลทั้งที่พนักงานอัยการไม่มีอำนาจบังคับศาลให้ยอมรับความเห็นที่เสนอตามความตกลง⁴⁹

4. การยอมรับข้อตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพ หลังจากศาลพิจารณาข้อตกลงคำรับสารภาพแล้ว หากศาลจะยอมรับข้อตกลงดังกล่าว FRCP 11 อนุ e (3) ได้กำหนดให้ศาลปฏิบัติดังนี้

e (3) การยอมรับข้อตกลงการต่อรองคำรับสารภาพของศาลนั้น ศาลจะต้องแจ้งให้จำเลยทราบว่า ศาลจะบันทึกข้อตกลงของจำเลยหรือทนายจำเลยกับอัยการไว้ในคำพิพากษา และจะตัดสินตามที่กำหนดไว้ในข้อตกลงการต่อรองคำรับสารภาพ

การกำหนดวิธีปฏิบัติสำหรับการยอมรับข้อตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานของศาลและให้เกิดความชัดเจนแก่คู่ความว่าศาลจะตัดสินตามที่กำหนดไว้ในข้อตกลงการต่อรองคำรับสารภาพ

5. การปฏิเสธข้อตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพ หลังจากศาลพิพากษาข้อตกลงคำรับสารภาพแล้ว หากศาลปฏิเสธที่จะยอมรับข้อตกลงดังกล่าว FRCP 11 อนุ e (4) ได้กำหนดให้ศาลปฏิบัติ ดังนี้

e (4) การปฏิเสธข้อตกลงการต่อรองคำรับสารภาพของศาลนั้น ศาลจะบันทึกไว้ในสำนวนคดีพร้อมทั้งแจ้งให้คู่ความทราบ และให้คำแนะนำแก่จำเลยเป็นการส่วนตัวในศาลว่าศาลจะไม่ผูกพันตามข้อตกลงการต่อรองคำรับสารภาพ (plea Bargaining) นั้น และให้โอกาสจำเลยถอนคำให้การและแนะนำจำเลยว่า ถ้าจำเลยยืนยันให้การรับสารภาพตลอดข้อหาหรือให้การรับสารภาพบางข้อหาแล้ว การดำเนินคดีต่อไปอาจจะเป็นประโยชน์แก่จำเลยน้อยกว่าที่จำเลยคาดหมายว่าจะได้รับจากข้อตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพ

FRCP 11 อนุ e (4) ได้กำหนดให้ศาลบันทึกการปฏิเสธข้อตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพไว้ และแจ้งให้คู่ความทราบว่าศาลจะไม่ผูกพันตามข้อตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพและให้โอกาสจำเลยถอนคำให้การ และให้คำแนะนำแก่จำเลยในการดำเนินคดีต่อไปว่า หากจำเลยยืนยันที่จะให้การรับสารภาพถ้าให้การรับสารภาพจะมีประโยชน์ต่อจำเลยน้อยกว่าข้อตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพ การมีข้อกำหนดในลักษณะนี้เพื่อเป็น

⁴⁹ Supranote 68 p. 1327. อ้างถึงใน United States V. Jackson, 563 F2d 1145, 1147 n4. (4 th Cir 1977). อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 150.

การคุ้มครองจำเลยเพื่อให้คำให้การของจำเลยเป็นไปโดยสมัครใจ และมีสติรู้ถึงผลของการกระทำ
อย่างไรก็ตาม การที่ศาลจะปฏิเสธการต่อรองคำรับสารภาพด้วยสาเหตุหลักๆ ดังนี้

- ข้อตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพนั้น ปราศจากความสมัครใจ
(Voluntariness) หรือขาดสติรู้ถึงผลของการกระทำ (Intelligently)⁵⁰

- ข้อตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพนั้นมีการลดหย่อนโทษ
มากเกินไป หรือจำกัดอำนาจการใช้ดุลพินิจของศาลมากเกินไป หรือการตกลงการต่อรองคำรับ
สารภาพเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ⁵¹ หรือเหตุผล
ประการอื่นซึ่งทำให้การต่อรองคำรับสารภาพขัดต่อประโยชน์ของความยุติธรรม

6. การบันทึกเวลาของความตกลงต่อรองคำรับสารภาพนั้น FRCP 11 อนุ e (5)
ได้กำหนดไว้ดังนี้

e (5) เวลาของการทำความตกลงการต่อรองคำรับสารภาพ นอกจากเวลาที่
ได้ทำความตกลงในการต่อรองคำรับสารภาพกันแล้ว ศาลอาจบันทึกการทำความตกลงกันนั้นใน
เวลาที่นำตัวจำเลยมาฟ้องศาล หรือในเวลาใดก่อนการพิจารณาคดีแล้วแต่ศาลจะกำหนด

การบันทึกเวลาของการทำความตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพ
กำหนดขึ้นเพื่อแน่นอนและจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติตามความตกลงของการต่อรอง
คำรับสารภาพนั้นๆ ปัญหาเกี่ยวกับเวลาที่อาจจะปรากฏขึ้น เช่น ในกรณีที่คู่ความตกลงทำความตกลง
ต่อรองคำรับสารภาพแบบ C ในเวลาเที่ยงวันที่ 1 มกราคม 2545 เมื่อคดีเข้าสู่ศาลในวันเดียวกัน
ช่วงบ่ายศาลปฏิเสธความตกลงที่ทำกันไว้ นั้น ต่อมาเวลาบ่ายโมงวันเดียวกันคู่ความทำความตกลง
ต่อรองคำรับสารภาพในรูปแบบ A หรือ B หากไม่มีการบันทึกเวลาไว้จะไม่ทราบว่าจะตกลงใดทำก่อน
หรือหลัง อาจทำให้ศาลมีปัญหาในการปฏิเสธข้อตกลง อย่างไรก็ตามข้อตกลงอาจบันทึกต่อหน้าศาล
ก็ได้ ซึ่งศาลจะไม่สับสนในการปฏิเสธข้อตกลงดังกล่าว

7. การให้ความคุ้มครองต่อคำให้การรับสารภาพที่ศาลปฏิเสธไม่ยอมรับในบางกรณี
ศาลอาจปฏิเสธไม่ยอมรับคำให้การรับสารภาพก็ได้ ในกรณีที่ศาลปฏิเสธคำให้การรับสารภาพ
FRCP 11 อนุ e (6) กำหนดไว้ว่า

⁵⁰ Brady V. United States, 397 U.S. 742, 747. (1970). อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม.
หน้า 151.

⁵¹ Supranote 88. อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม.

e (6) ในกรณีที่ศาลไม่ยอมรับคำให้การของจำเลย คำร้องขอยื่นคำให้การและคำแถลงที่เกี่ยวข้อง นอกจากสิ่งดังกล่าวมาแล้วข้างต้น พยานหลักฐานของคำให้การรับสารภาพ การถอนฟ้องในภายหลัง คำให้การรับสารภาพบางข้อหา หรือคำร้องขอให้การรับสารภาพตลอดข้อหา หรือให้การรับสารภาพบางข้อหาในข้อหาที่ถูกฟ้องหรือข้อหาอื่นๆ หรือคำแถลงที่เกี่ยวข้อง และสัมพันธ์กับคำให้การหรือคำร้องขอใดๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วจะไม่ใช่ที่ยอมรับในการดำเนินคดีลงโทษผู้ที่ได้ยื่นคำให้การหรือคำร้องขอเช่นนั้น ไม่ว่าจะผ่านทางแพ่งหรือทางอาญาก็ตาม อย่างไรก็ตาม พยานหลักฐานเกี่ยวกับ คำแถลงที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับคำให้การรับสารภาพการถอนฟ้องในภายหลัง หรือคำให้การรับสารภาพบางข้อหา หรือคำร้องขอยื่นคำให้การรับสารภาพตลอดข้อหาในข้อหาที่ถูกฟ้อง หรือในข้อหาอื่นๆ ที่จะเป็นที่ยอมรับในการดำเนินคดีอาชญาฐานเบิกความเท็จ หรือแจ้งข้อความอันเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงาน ถ้าคำแถลงนั้นจำเลยได้กระทำภายหลังมีการสาบานตนแล้ว หรือโดยมิทนาย

FRCP 11 อนุ e (6) ในความคุ้มครองต่อการให้การรับสารภาพและการกระทำอื่นที่เกี่ยวข้องกับการให้การรับสารภาพในกรณีที่คำให้การรับสารภาพถูกศาลปฏิเสธ โดยคำให้การรับสารภาพหรือการกระทำอื่นที่เกี่ยวข้องกับการรับสารภาพตามที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติดังกล่าว จะไม่ถูกยอมรับในทางเป็นโทษแก่จำเลยไม่ว่าจะเป็นทางแพ่งหรือทางอาญา ทั้งนี้ เนื่องมาจากกรณีที่ศาลไม่ยอมรับข้อตกลง ถือว่าข้อตกลงที่ให้ไว้ไม่มีผลตามกฎหมาย หากไม่มีบทบัญญัตินี้การใช้วิธีการต่อรองคำรับสารภาพจะมีปัญหาอย่างมาก เนื่องจากพนักงานอัยการจะต่อรองคำรับสารภาพกับจำเลยทั้งที่รู้แน่ชัดว่าศาลจะปฏิเสธเมื่อศาลปฏิเสธจำเลยก็จะได้รับผลร้ายจากคำให้การรับสารภาพที่ยื่นไว้ กรณีเช่นนี้ทำให้เห็นว่ากรณีไม่มีบทบัญญัตินี้ จะทำให้เกิดการใช้กลอุบายในการต่อรองคำรับสารภาพ

นอกจากนี้เหตุผลหลักที่ศาลจะปฏิเสธคำให้การรับสารภาพของจำเลยคือ คำให้การนั้นขาดความสมัครใจ (Voluntariness) หรือขาดสติรับรู้ถึงผลของการกระทำ (Intelligently) หากพนักงานอัยการหลอกลวงจำเลยทำให้คำให้การนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายเมื่อศาลทราบจึงปฏิเสธที่จะยอมรับคำให้การนั้นคำให้การนั้นจึงไม่ควรจะถูกนำมาใช้อีกต่อไป

อย่างไรก็ตาม คำให้การหรือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับคำให้การตามที่บัญญัติไว้ในบทบัญญัตินี้ดังกล่าว หากกระทำขึ้นหลังจากสาบานตนหรือโดยจำเลยมิทนายความ คำให้การหรือการกระทำที่เกี่ยวข้องนั้นอาจถูกนำมาดำเนินคดีต่อจำเลย ในข้อหาเบิกความเท็จหรือแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานได้ ทั้งนี้ เนื่องจากคำให้การหรือการกระทำอื่นที่เกี่ยวข้องกับคำให้การหลังจากสาบานตนแล้วนั้นถือว่าได้ให้ไว้ต่อศาลโดยมุ่งหวังว่าจะให้เกิดผลแก่คดีอย่างชัดเจนแล้ว หากเป็นการกระทำที่ไม่ชอบ ด้วยกฎหมายก็จะถูกดำเนินคดีอาญา นอกจากนี้ การมิทนายความของ

จำเลยถือว่าจำเลยได้รับคำปรึกษาอย่างเหมาะสมแล้ว หากยังให้การหรือกระทำการอื่นที่เกี่ยวกับการให้การโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็อาจถูกดำเนินคดีอาญาได้ อย่างไรก็ตาม หากจำเลยให้การหรือกระทำการอื่นที่เกี่ยวกับการให้การโดยถูกหลอกลวงจากอุบายของพนักงานอัยการ จำเลยก็ไม่มีโอกาสที่จะถูกดำเนินคดีอาญาเพราะการกระทำนั้นจะไม่เป็นความผิด แต่หากการให้การรับสารภาพนั้นเป็นอุบายของจำเลยเองในการต่อสู้คดี เช่น ใช้อุบายทำการต่อรองคำรับสารภาพเพื่อให้พนักงานอัยการชะล่าใจไม่รวบรวมพยานหลักฐานให้เพียงพอ แล้วให้การปฏิเสธในภายหลังกรณีเช่นนี้ จำเลยอาจถูกดำเนินคดีอาญาในฐานดังกล่าวได้ การถูกดำเนินคดีดังกล่าวเป็นการถูกดำเนินคดีในข้อหาเบียดบังความเท็จ หรือแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานไม่ใช่การนำเอาคำให้การหรือการกระทำอื่นที่เกี่ยวข้องกับคำให้การไปใช้ในคดีเดิม

8. อำนาจในการตรวจสอบคำให้การรับสารภาพของศาล ในคดีที่มีการให้การรับสารภาพ FRCP 11 อนุ e (7) ให้อำนาจศาลในการตรวจสอบคำให้การรับสารภาพไว้ดังนี้

e (7) ในกรณีเกี่ยวกับการตรวจสอบความถูกต้องแน่นอนของคำให้การรับสารภาพ ถ้ามีการยอมรับคำให้การรับสารภาพ ศาลจะไม่พิพากษาตามคำให้การรับสารภาพนั้นจนกว่า จะได้มีการไต่สวนคู่ความจนเป็นที่พอใจว่า คำให้การรับสารภาพนั้นได้กระทำด้วยความสัตย์จริง

ก่อนที่ศาลจะรับหรือปฏิเสธความตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพตามอำนาจที่ศาลมีอยู่ ตาม FRCP 11 อนุ e (2) ศาลจำเป็นต้องตรวจสอบถึงความถูกต้องแน่นอนของคำให้การรับสารภาพเสียก่อน การตรวจสอบความถูกต้องตามบทบัญญัตินี้ โดยหลักแล้วศาลจะตรวจสอบความถูกต้องสามประการต่อไปนี้

- ความสมัครใจ
- ความมีสติรู้ถึงผลของการกระทำ
- สิ่งอื่นที่แสดงให้เห็นถึงความจริงของคำให้การรับสารภาพ

บทบัญญัติให้อำนาจศาลอย่างกว้างขวางในการอำนวยความสะดวกโดยเฉพาะในส่วนที่กำหนดว่า ศาลสามารถไต่สวนจนเป็นที่พอใจว่าคำให้การรับสารภาพนั้นเป็นไปด้วยความสัตย์จริง อย่างไรก็ตามศาลในระบบที่ถือว่าคู่ความเป็นปฏิปักษ์มักไม่ค่อยใช้การไต่สวนสักเท่าใด แต่จะพิจารณาความสมัครใจและการมีสติรู้ถึงผลของการกระทำเป็นสำคัญ

9. การบันทึกการพิจารณาในการให้การรับสารภาพของจำเลย FRCP 11 อนุ e (8) มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการบันทึกการพิจารณาดังนี้

e (8) การบันทึกการพิจารณา ศาลจะต้องบันทึกถ้อยคำและทุกขั้นตอนที่จำเลยให้การรับสารภาพ และในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพตลอดข้อหา หรือให้การรับสารภาพบางข้อหา บันทึกดังกล่าวของศาลนี้จะต้องทำการบันทึกรวมไปถึงคำแนะนำของศาลที่ให้แก่จำเลยด้วยการไต่สวนเกี่ยวกับความสมัครใจในการให้คำให้การรับสารภาพต่อศาลนั้น ให้รวมถึงข้อตกลงใดๆ ที่เกี่ยวกับคำให้การรับสารภาพ และการไต่สวนความถูกต้องแน่นอนของคำให้การรับสารภาพด้วย

การบันทึกการพิจารณาของสหรัฐอเมริกาตามบทบัญญัตินี้ กำหนดให้ศาลต้องบันทึกถ้อยคำทุกขั้นตอนที่จำเลยรับสารภาพ มิใช่เพียงแต่สรุปเอาจากคำเบิกความดังที่ปฏิบัติอยู่ในประเทศไทย การบันทึกการพิจารณาของศาลสหรัฐต้องมีรายละเอียดมาก ทั้งนี้ เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยโปร่งใสมีความชัดเจนแน่นอน

3.1.2.6 การสิ้นสุดของความตกลงต่อรองคำรับสารภาพ

จากความตกลงในเรื่องของการต่อรองคำรับสารภาพ ตามความมุ่งหมายของพนักงานอัยการ และจำเลย ที่ได้ทำการตกลงกันในคดีเบื้องต้น ก่อนที่ศาลชั้นต้นจะมีคำพิพากษา ความตกลงนั้น อาจสิ้นสุดลงได้ในหลายลักษณะดังต่อไปนี้

1. ศาลจะยอมรับความตกลงต่อรองคำรับสารภาพ ในกรณีที่ศาลยอมรับความตกลงต่อรองคำรับสารภาพจะต้องมีคำพิพากษาไปตามข้อตกลงนั้น และข้อตกลงการต่อรองคำรับสารภาพจะสิ้นสุดเมื่อศาลมีคำพิพากษา

2. ศาลจะปฏิเสธความตกลงต่อรองคำรับสารภาพ ในกรณีที่ศาลปฏิเสธความตกลงต่อรองคำรับสารภาพดังกล่าว ความตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพก็จะสิ้นสุดผูกพันและสิ้นสุดลงนับแต่นั้น เมื่อความตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพสิ้นสุดความผูกพันจำเลยก็จะมีสิทธิถอนคำให้การรับสารภาพดังที่บัญญัติไว้ใน FRCP 11 อนุ e (4) ส่วนพนักงานอัยการก็ไม่ผูกพันต้องปฏิบัติตามข้อตกลงอีกต่อไป

3. การไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของพนักงานอัยการหรือจำเลย ความตกลงต่อรองคำรับสารภาพ แม้จะมีความผูกพันให้ทั้งสองฝ่ายปฏิบัติแต่ความผูกพันนั้น โดยภาพแล้วไม่สามารถบังคับได้อย่างแน่นอนเท่ากับสัญญาทางแพ่ง ทั้งนี้ เนื่องจากสิทธิของจำเลยในการให้การเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งจำเลยจะใช้สิทธินี้อย่างไรก็ได้และไม่อยู่ในข้อบังคับของสัญญา และกฎหมายลำดับรองใดๆ รวมทั้งคำพิพากษาของศาล แม้จำเลยจะตกลงว่า จะให้การรับสารภาพแต่เวลาที่จำเลยให้การจริง หากจำเลยจะปฏิเสธก็ไม่สามารถบังคับจำเลยได้ สิ่งที่พนักงานอัยการ

จะทำได้ในกรณีที่จำเลยปฏิเสธข้อตกลงก็คือปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามข้อตกลงการต่อรอง คำรับสารภาพนั้น ในทางกลับกันพนักงานอัยการมีอำนาจในการดำเนินคดีในนามของรัฐ การดำเนินคดีของพนักงานอัยการไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้สัญญาใดๆ เช่นกัน พนักงานอัยการอาจปฏิเสธที่จะทำตามความตกลงตามหน้าที่ที่จะต้องรักษาประโยชน์สาธารณะที่ย่อมทำได้ หากพนักงานอัยการปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามข้อตกลงจำเลยก็มีสิทธิที่จะถอนคำให้การรับสารภาพ ได้สรุปว่า ศาลจะบังคับให้จำเลยปฏิบัติตามข้อตกลงโดยบังคับให้จำเลยรับสารภาพตามข้อตกลง ต่อรองคำรับสารภาพไม่ได้ ในขณะที่เดียวกันศาลจะบังคับให้พนักงานอัยการปฏิบัติตามความตกลง ไม่ได้เช่นเดียวกัน สิ่งที่ศาลอาจปฏิบัติในความตกลงต่อรองคำรับสารภาพที่พนักงานอัยการหรือ จำเลยไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงคือ

ก. หากจำเลยล้มเหลวในการปฏิบัติตามความตกลงต่อรอง คำรับสารภาพ พนักงานอัยการก็ไม่มี ความจำเป็นต้องปฏิบัติตามข้อตกลงตอบแทนดังเคยปรากฏใน คำพิพากษาของคดี Mabry กับ Johnson ในปี ค.ศ. 1984⁵² โดยปรากฏในคำพิพากษาว่า “จำเลยได้ ทำให้ข้อตกลงไม่เป็นผลโดยไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง ทำให้ข้อตกลงที่ผู้กัมคพนักงานอัยการอยู่บังคับ ไม่ได้”

ข. หากพนักงานอัยการไม่ทำตามความตกลงต่อรองคำรับสารภาพ จำเลยก็ไม่มี ความจำเป็นต้องปฏิบัติตามข้อตกลงตอบแทน ดังปรากฏในคดีระหว่าง Santobelo V. New York⁵³ ในปี ค.ศ. 1971 พนักงานอัยการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง ศาลให้จำเลยถอนคำให้การ รับสารภาพได้

3.2 ในประเทศไทย

ในประเทศไทยปัญหาอาชญาเสพติดนั้นนับว่ายิ่งจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ จนเป็นที่ หวั่นเกรงกันถึงอนาคตของชาติที่จะทำลายให้อ่อนแอลงไป หากประชากรของประเทศ เป็นผู้ ที่ติด และต้องพึ่งพาอาชญาเสพติด แม้ว่ารัฐบาลไทยจะได้มีความพยายามในการรณรงค์เพื่อแก้ไขปัญห าอาชญาเสพติดในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะการป้องกันและการปราบปราม แต่เท่าที่ผ่านมา แม้ว่าประเทศไทยจะได้ใช้ ทรัพยากรจำนวนมากในการปราบปรามอาชญาเสพติด และถึงแม้ว่าจะมีการเพิ่มโทษทางกฎหมายกับ ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญาเสพติดแล้วก็ตาม แต่ปัญหาดังกล่าวก็มีได้ลดน้อยถอยลง แต่กลับสร้าง

⁵² Mabry V. Johnson 467 U.S. 504 ,509. (1984). อ้างถึงใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม. หน้า 155.

⁵³ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ข แหล่งเดิม.

ปัญหาเพิ่มขึ้นกับองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ต้องทุ่มทรัพยากรทั้งด้านบุคคลและทรัพย์สินไปเป็นจำนวนมาก ทั้งพนักงานตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ จึงมีแนวความคิดในการที่จะพัฒนากระบวนการบางประการที่เหมาะสมกับการดำเนินคดีอาชญากรรม เพื่อหวังผลในการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีเกี่ยวกับความผิดอาชญากรรม ซึ่งรวมไปถึงการนำวิธีการต่อรองการรับสารภาพมาใช้ในการดำเนินคดีอาชญากรรมด้วย

การต่อรองการรับสารภาพเป็นกระบวนการหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาระหว่างจำเลยและพนักงานอัยการที่ทำข้อตกลงกัน โดยจำเลยตกลงที่จะให้การรับสารภาพภายใต้ข้อตกลงที่จะลดสิทธิการได้รับการพิจารณาอย่างเต็มรูปแบบ หรือรวมถึงการให้ความร่วมมือกับรัฐด้านต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนกับประโยชน์ที่จะได้รับจากรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการได้รับการลดโทษ ลดจำนวนข้อหา หรือเปลี่ยนข้อหาเป็นข้อหาที่มีโทษเบากว่า⁵⁴

3.2.1 ระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไทยกับการต่อรองการรับสารภาพ

จากการศึกษาในเรื่องหลักการรับฟังพยานหลักฐานตามกฎหมายของประเทศต่างๆ พบว่า อาจแบ่งออกเป็น 2 ระบบ กล่าวคือ ระบบไต่สวน (Inquisitorial System) และระบบกล่าวหา (Accusatorial System)⁵⁵

ระบบไต่สวนนั้นมีหลักการสำคัญที่ว่า ศาลจะเป็นผู้สืบพยานหลักฐานในการแสวงหาความจริงให้ปรากฏ ดังนั้น ศาลจะมีอำนาจในการเรียกพยานมาสืบโดยสามารถให้ชุดพินิจเกี่ยวกับการสืบพยานอย่างกว้างขวาง และในการดำเนินคดีอาญานั้นถือได้ว่าเป็นเรื่องระหว่างศาลและจำเลย โดยโจทก์จะมีบทบาทไม่มากนัก คงเป็นผู้ช่วยเหลือศาลในการค้นหาความจริง นอกจากนี้ในระบบไต่สวนก็จะมีหลักการสำคัญในการสืบพยานมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อรองการรับสารภาพในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีการนำวิธีการต่อรองการรับสารภาพมาใช้อย่างกว้างขวางนั้นมักกระทำกัน 3 วิธี คือ การต่อรองเกี่ยวกับโทษ (Sentence recommendation) การต่อรองเกี่ยวกับการลดข้อหาที่จะฟ้องร้อง (Lesser charge bargaining) และการต่อรองเกี่ยวกับการยกเลิกข้อหาบางข้อ (Dismissal of charges bargaining) เมื่อพิจารณาถึงระบบกฎหมายของประเทศไทยแล้ว แม้ว่ากฎหมายไทยจะมีได้บัญญัติรองรับวิธีการต่อรองการรับสารภาพโดยชัดแจ้ง แต่ก็อาจถือได้ว่าการต่อรองการรับสารภาพมิใช่เรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย แต่ได้มีบทบัญญัติกฎหมายที่ก่อให้เกิดการต่อรองการรับสารภาพและศาลได้ถือเป็นแนวปฏิบัติมาเป็น

⁵⁴ สำนักงานศาลยุติธรรม. เล่มเดิม. หน้า 87.

⁵⁵ เข็มชัย ชุตินวงศ์. (2545). การนำการต่อรองการรับสารภาพมาใช้ในประเทศไทย ศึกษาคดีอาชญากรรม (รายงานการวิจัย).

เวลานานแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อรองการรับสารภาพเกี่ยวกับโทษ (Sentencing bargaining) แต่เป็นการแสดงให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติที่รัฐเสนอให้เห็นถึงประโยชน์ที่จำเลยจะได้รับจากการรับสารภาพและจำเลยก็ใช้โอกาสตามกฎหมายนั้นโดยการรับสารภาพ โดยถือว่าการรับสารภาพเป็นเหตุบรรเทาโทษที่กฎหมายให้อำนาจศาลในการลดโทษได้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิด

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังได้ใช้การรับสารภาพของจำเลยแบ่งเบาภาระของความหนักแน่นของคดีในศาลที่จะต้องทำการพิจารณาสืบพยานด้วย โดยให้อำนาจศาลที่ไม่จำต้องสืบพยานในคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพสำหรับการกระทำความผิดที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรงได้⁵ อันแสดงให้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมไทยก็ได้รับเอาแนวความคิดในการบริหารคดีเพื่อบรรเทาปัญหาคดีค้างในศาลมาใช้กับการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมด้วยเช่นกัน อันมีลักษณะคล้ายเป็นการต่อรองการรับสารภาพโดยนัย (Implicit Plea bargaining) หรือสถานการณ์ที่จำเลยเข้าใจว่า หากไม่ให้การรับสารภาพแล้วอาจจะต้องรับโทษที่หนักกว่าการรับสารภาพ

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวก็ไม่อาจถือว่าเป็นการสนับสนุนการต่อรองการรับสารภาพอย่างเต็มที่ เนื่องจากอาจพิจารณาได้ว่า หลักการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยยังยึดถือหลักการแสวงหาความจริงเป็นสำคัญซึ่งเป็นกระบวนการในระบบไต่สวน (Inquisitorial System) โดยอาจมีข้อยกเว้นได้ในบางกรณี ดังเช่นคดีอาญาที่มีอัตราโทษไม่ร้ายแรงนัก ดังนั้น พนักงานอัยการไม่มีแรงจูงใจที่จะเจรจากับจำเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอาญาที่มีโทษตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป เนื่องจากพนักงานอัยการ ยังคงต้องแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในศาลอยู่นั่นเอง ดังนั้น หากจำเป็นต้องนำเอาหลักการการต่อรองการรับสารภาพมาใช้ในประเทศไทยแล้ว ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาการบัญญัติกฎหมายหรือแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่เพื่อให้การต่อรองการรับสารภาพเป็นที่ยอมรับในประเทศไทยอย่างชัดเจน ดังเช่นวิธีการของประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law)

3.2.2 การต่อรองการรับสารภาพกับหลักการรับฟังพยานหลักฐาน

หลักการว่าพยานหลักฐานในคดีอาญานั้น โดยหลักสำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้นั้นจะต้องไม่เป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ ซึ่งในคดีอาญานั้นจะต้องให้อีกโอกาสอย่างเต็มที่ในการต่อสู้คดี ดังนั้น บทบัญญัติกฎหมายจึงได้มีบทบัญญัติต่างๆ ในการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในคดีอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานหลักฐานที่ได้จากผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยไม่ชอบหรือไม่สมัครใจ ไม่ว่าจะเป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 243 หรือประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 และมาตรา 226 ซึ่งถือพยานหลักฐานที่ได้มาด้วยวิธีจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่นนั้น ไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ โดยมีแนวความคิดว่า พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบเหล่านี้มีความไม่น่าเชื่อถืออยู่ในตัวเอง เพราะเมื่อพยานจำต้องให้การเพราะ ถูกขู่เข็ญบังคับ หรือให้การโดยถูกหลอกลวงเสียแล้ว คำพยานเหล่านั้นก็ยากที่จะเชื่อได้ว่าเป็นความจริง

ในการพิจารณาความผิดของจำเลยนั้น คำให้การรับสารภาพของจำเลยถือว่าเป็นพยานหลักฐานสำคัญประการหนึ่งที่ศาลเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด และศาลใช้คำรับสารภาพนั้นเป็นเหตุผลประกอบการใช้ดุลพินิจในการลงโทษจำเลยด้วย ซึ่งการต่อรองการรับสารภาพนั้น โดยความเป็นจริงแล้ว เป็นกรณีที่รัฐโดยพนักงานอัยการได้เจรจาและทำข้อตกลงกับจำเลย โดยจำเลยจะได้ประโยชน์ตอบแทนจากการรับสารภาพนั้น จึงทำให้มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าคำให้การรับสารภาพนั้นเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยกระบวนการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่⁵⁶

ในประเด็นดังกล่าวจากการค้นคว้าทราบว่า นักกฎหมายยังคงมีความคิดเห็นออกเป็นสองแนวทาง กล่าวคือ⁵⁷

1. ความเห็นแรก เห็นว่า การเจรจาต่อรองการรับสารภาพเพื่อจำเลยจะได้รับเหตุบรรเทาโทษตามกฎหมายไม่ถือว่าเป็นการจูงใจหรือให้คำมั่นสัญญากับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ เนื่องจากในกรณีที่การให้การรับสารภาพนั้นเกิดขึ้นโดยสมัครใจ และคำให้การนั้นเป็นประโยชน์ต่อทั้งจำเลยเองและรัฐ โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ทราบถึงผลดีผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการต่อรองการรับสารภาพนั้นแล้ว ย่อมถือไม่ได้ว่าถ้อยคำนั้นเกิดจากการจูงใจหรือคำมั่นสัญญาแต่อย่างใด นอกจากนี้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยเองยังมีสิทธิตามกฎหมายที่จะให้การหรือไม่ก็ได้และได้รับการแจ้งสิทธินั้นแล้ว เมื่อจำเลย ประสงค์จะให้การก็ต้องถือว่าคำให้การนั้นสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้

2. ความเห็นที่สอง เห็นว่า การเจรจาต่อรองการรับสารภาพเป็นการจูงใจหรือให้คำมั่นสัญญากับผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งขัดต่อบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้โดยลักษณะของการเจรจาต่อรองเป็นการจูงใจหรือให้คำมั่นสัญญาอย่างเห็นได้ชัด และในประเทศสหรัฐอเมริกาเองก็มีหลักการว่า ศาลจะยอมรับฟังคำให้การของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้จากการเจรจาต่อรองต่อเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยสละสิทธิตามรัฐธรรมนูญแล้ว

⁵⁶ สำนักงานศาลยุติธรรม. เล่มเดิม. หน้า 90.

⁵⁷ การนำวิธีการต่อรองการรับสารภาพมาใช้ในประเทศไทย : กรณีศึกษาคดีอาญา (ครั้งที่ 2).

ในประเด็นนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 กำหนดหลักการไว้ว่า ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณา ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป จึงอาจเห็นได้ว่าระบบกฎหมายไทยได้รับรองยอมรับคำรับสารภาพของจำเลยเป็นพยานหลักฐานในการลงโทษจำเลยได้ เมื่อคำให้การรับสารภาพของจำเลยนั้นเกิดขึ้นเมื่อได้รับรู้ถึงผลทางกฎหมายของการให้การรับสารภาพ ซึ่งในหลายกรณีอาจจะเกิดขึ้นจากกระบวนการต่อรองที่ไม่เป็นทางการหรือไม่ก็ตาม ย่อมถือได้ว่าคำให้การนั้นเกิดจากความสมัครใจของจำเลยนั่นเอง โดยทั้งจำเลยและรัฐจะได้รับประโยชน์จากการรับสารภาพเช่นเดียวกัน นอกจากนี้แล้ว จำเลยเองก็ยังมีสิทธิที่จะเปลี่ยนคำให้การเป็นปฏิเสธได้ตลอดเวลา ก่อนศาลมีคำพิพากษา อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยอยู่แล้ว หลักการในการยอมรับคำรับสารภาพลงโทษผู้กระทำผิดนั้นถือว่าเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป หากแต่ประเทศต่างๆ จะสร้างกระบวนการทางกฎหมายขึ้นเพื่อรองรับกระบวนการก่อนการรับสารภาพซึ่งรวมไปถึงการเจรจาต่อรองการรับสารภาพหรือไม่ สำหรับประเทศไทยเองยังไม่มีกฎหมายที่รองรับกระบวนการเช่นนี้ หากจะพิจารณาสร้างกระบวนการตามกฎหมายขึ้นอย่างเป็นระบบและมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ก็น่าที่จะเป็นประโยชน์สำหรับทุกฝ่าย

3.2.3 หลักการดำเนินคดีอาญากับการต่อรองการรับสารภาพ

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป จากการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการแล้วว่า การต่อรองการรับสารภาพถือว่ามีส่วนสำคัญในการลดปริมาณคดีอาญาที่จะขึ้นสู่ศาล โดยจะมีความเกี่ยวข้องกับหลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศต่างๆ ซึ่งถึงแม้ว่าจะยึดถือหลักการดำเนินคดีอาญาที่แตกต่างกันออกไป แต่ทว่า การฟ้องคดีอาญาในประเทศต่างๆ อาจแบ่งออกได้เป็น 2 หลักการ กล่าวคือ หลักการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมาย (Legality Principal) และหลักการฟ้องคดีอาญาตามดุลพินิจ (Opportunity Principal)⁵⁸ ซึ่งจะขอยกมาอธิบายพอสังเขป ดังนี้

1. หลักการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมาย นับเป็น หลักการสำคัญ อันหนึ่งที่กำหนดหน้าที่ให้พนักงานอัยการมีหน้าที่ดำเนินคดีอาญาทั้งปวงที่เห็นว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอและภายใต้หลักการนี้ เมื่ออัยการมีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดกฎหมาย อัยการจะต้องยื่นฟ้องต่อศาลเสมอ โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเมื่อยื่นฟ้องแล้วจะยุติคดีโดยการถอนฟ้องไม่ได้ เพราะถือว่าคดีอยู่ในคดีอยู่ในอำนาจของศาลแล้ว⁵⁹

⁵⁸ สำนักงานศาลยุติธรรม. เล่มเดิม. หน้า 91.

⁵⁹ กุลพล พลวัน ข (2520, พฤษภาคม – สิงหาคม). “หลักการชะลอการฟ้อง.” วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ปีที่ 3, ฉบับที่ 2. หน้า 22- 23. อ้างถึงใน สำนักงานศาลยุติธรรม. แหล่งเดิม. หน้า 92.

2. หลักการฟ้องคดีอาญาตามดุลพินิจ ก็นับเป็นหลักการสำคัญอีกหลักการหนึ่ง ที่ให้อำนาจในการใช้ดุลพินิจพนักงานอัยการ ส่วนการฟ้องคดีอาญา ซึ่งพนักงานอัยการจะฟ้องคดีอาญา หรือไม่ฟ้องคดีอาญาต่อศาลถึงแม้ว่าจะมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดก็ตาม และแม้ว่าจะยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลแล้ว พนักงานอัยการก็ยังสามารถถอนฟ้องในเวลาใดๆ ก่อนศาลมีคำพิพากษาก็ได้

ในส่วนของประเทศไทยนั้น ก่อนหน้าที่จะมีการประกาศบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อ พ.ศ. 2478 นั้น ก็มีหลักการฟ้องคดีอาญาตามแบบดุลพินิจ ดังจะเห็นได้จาก พระธรรมนูญศาลยุติธรรม ร.ศ. 127 หมวดที่ 9 ว่าด้วยอัยการ มาตรา 35 ข้อ 7 บัญญัติว่า “อัยการมีอำนาจที่จะถอนฟ้องคดีที่อัยการเป็นโจทก์ หรือจะไม่ฟ้องคดีที่ศาลไต่สวนส่งมาให้ฟ้องก็ได้ แต่อัยการต้องแจ้งความนั้นไปให้ศาลทราบ” รวมทั้งความเห็นในการตีความหลักการฟ้องคดีอาญาของอัยการในหนังสือกรมอัยการที่ 81540 ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2470 ที่ตอบข้อหารือของอัยการมณฑลนครราชสีมา ซึ่งมีข้อความว่า พนักงานอัยการมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการที่จะฟ้องหรือไม่ฟ้องตามที่พนักงานอัยการเห็นสมควร ไม่เฉพาะแต่ที่เห็นว่าพยานหลักฐานไม่พอฟ้องเท่านั้น แต่รวมถึงคดีอาญาที่พนักงานอัยการเห็นว่าไม่ควรฟ้องเพราะเหตุอื่นด้วย ทั้งนี้ โดยอาศัยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ร.ศ. 127 หมวดที่ 9 ว่าด้วยอัยการ มาตรา 35 ข้อ 7 ให้อำนาจพนักงานอัยการที่จะไม่ฟ้องคดีที่ศาลไต่สวนส่งมาให้ฟ้องก็ได้ และกฎเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมที่ 53 ลงวันที่ 19 มิถุนายน ร.ศ. 125 ให้พนักงานอัยการมีอำนาจไม่ฟ้องรวมกับคดีที่พนักงานอัยการเห็นว่าไม่ควรฟ้องเพราะเหตุอื่นๆ แต่อำนาจนั้นควรประหยัดใช้ด้วยความระมัดระวัง อย่าให้ฟุ่มเฟือย⁶⁰

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการประกาศใช้บังคับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อ พ.ศ. 2478 นั้น กลับมิได้มีบทบัญญัติรองรับอำนาจของอัยการที่จะไม่ฟ้องคดีดังเช่นที่ผ่านมา คงมีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และหลักดังกล่าวยังคงมีอยู่ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ที่บัญญัติให้อำนาจดุลพินิจพนักงานอัยการในการที่จะไม่ฟ้องคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดได้ จึงอาจตีความได้ว่านอกจากคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดแล้ว พนักงานอัยการต้องฟ้องคดีเมื่อมีหลักฐานพอเพียงในการดำเนินคดีได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายให้อำนาจเช่นนั้นสำหรับกรณีทั่วไปด้วย ซึ่งหลักการนี้เป็นหลักการที่ควบคู่ไปกับหลักการที่ให้พนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องร้องคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินต่อศาล

⁶⁰ สุขกิจ เข้มประชา . (2542). บทบาทของอัยการในการกันผู้กระทำผิดออกจากกรฟ้องคดีต่อศาล.

ส่วนบทบัญญัติที่อนุญาตให้ผู้เสียหายเป็นผู้ฟ้องร้องคดีได้เองด้วยนั้นก็คงเป็นเพียงข้อยกเว้นเท่านั้น⁶¹ และแม้ว่าจะมีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35⁶² ที่ให้อำนาจพนักงานอัยการที่จะถอนฟ้องคดีได้ แต่ก็ไม่ใช่บทบัญญัติที่ให้อำนาจอย่างเด็ดขาดดังเช่นในหลักการฟ้องคดีอาญาตามดุลพินิจ เพราะต้องได้รับอนุญาตจากศาล ดังนั้น จึงถือได้ว่าประเทศไทยยึดถือหลักการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมายอย่างไรก็ตาม ยังคงมีนักวิชาการซึ่งเป็นพนักงานอัยการหลายท่านยังมีความเห็นว่าประเทศไทยใช้หลักการฟ้องคดีตามดุลพินิจดังเช่นก่อนใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

แม้ว่าประเทศใดประเทศหนึ่งจะใช้หลักการฟ้องคดีตามกฎหมายก็ตามแต่ความจำเป็นในการกลั่นกรองคดีเพื่อขึ้นสู่ศาลยังคงมีความจำเป็นและสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะที่ประเทศนั้นๆ มีการกำหนดความผิดทางอาญาเพื่อ (Overcriminalization) ไม่มีเครื่องมือ สถานที่ หรืออัตรากำลังผู้บังคับใช้กฎหมายเพียงพอ และมีความเห็นว่าอาจจะมีความเหมาะสมในการให้ความยุติธรรมแก่ผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล⁶³ ซึ่งข้อดีของการกลั่นกรองคดี ประการแรก คือ จะเป็นการช่วยให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตรวจสอบพยานหลักฐานก่อนที่จะมีการฟ้องร้องคดีต่อศาล ซึ่งจะส่งผลให้การจัดเตรียมตารางการดำเนินคดีที่ค้างอยู่ในศาลเป็นไปอย่างเหมาะสมและลดความล่าช้าที่จะเกิดขึ้นกับคดีในศาล ประการที่สอง การกลั่นกรองคดีจะเป็นการทำให้สามารถดำเนินคดีได้อย่างเป็นธรรมชาติ การกลั่นกรองคดีอาจจะไม่เกิดปัญหาการฟ้องร้องคดีผิดคนและผู้กระทำผิดที่แท้จริงไม่ถูกดำเนินคดี ซึ่งถือว่าเป็นหลักการสำคัญของการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย ประการที่สาม การกลั่นกรองคดียังช่วยให้ศาลไม่เกิดสภาวะคดีล้นศาลด้วยคดีที่มีความสำคัญน้อยหรือคดีที่ไม่มีสาระสำคัญเลย และจะเป็นการช่วยให้การดำเนินคดีในศาลรวดเร็วขึ้น และประการสุดท้าย การกลั่นกรองคดีจะช่วยไม่ให้เกิดสภาวะคนล้นคุก

⁶¹ หยุคแสงอุทัย. (2507). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาศึกษาทางคำพิพากษาศาลฎีกา*.

อ้างถึงใน สำนักงานศาลยุติธรรม. *แหล่งเดิม*.

⁶² คู.ป.วิอาญา มาตรา 35.

⁶³ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์ ช. (ม.ป.ป.). “ดุลพินิจในการไม่ฟ้องคดีอาญาที่ไม่มีมูลของอัยการในสหรัฐอเมริกา.” *วารสารนิติศาสตร์*, ปีที่ 10, ฉบับที่ 1. หน้า 163. อ้างถึงใน สำนักงานศาลยุติธรรม. *เล่มเดิม*. หน้า 94.

การต่อรองการรับสารภาพถือว่าเป็นวิธีการหนึ่งของการก่อกองคดีอาญา ก่อนที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาลเพื่อประโยชน์และความจำเป็นในด้านต่างๆ นอกเหนือไปจากวิธีการอื่นๆ เช่น การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน การชะลอการฟ้อง หรือการไต่สวนมูลฟ้อง เป็นต้น ประเทศที่มีการยอมรับหลักการฟ้องคดีตามกฎหมายดังเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ยังได้นำวิธีการต่อรองการรับสารภาพมาใช้เพื่อก่อกองคดีเพื่อลดปริมาณคดีก่อนขึ้นสู่การพิจารณาของศาล

สำหรับในประเทศไทย ซึ่งถือว่ามีหลักการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติแล้วก็ยอมรับหลักการฟ้องคดีตามดุลพินิจเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการต่อรองการรับสารภาพ เนื่องจากการช่วยแบ่งภาระการพิจารณาของศาลเป็นอย่างมาก นอกจากนี้การต่อรองการรับสารภาพยังอาจนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการปราบปรามอาชญากรรม โดยเฉพาะอาชญากรรมประเภทองค์กรที่มีเครือข่ายการกระทำผิดและเป็นการยากที่จะนำผู้ที่เป็นผู้บงการเบื้องหลังมาลงโทษได้

3.2.4 การนำวิธีการต่อรองการรับสารภาพมาใช้ในการดำเนินคดีอาชญากรรม

ในเอกสารรายงานการวิจัยเรื่อง “การนำการต่อรองการรับสารภาพมาใช้ในประเทศไทย ศึกษาคดีอาชญากรรม” โดยสำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ. 2545 กล่าวว่า “การกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นนับวันจะมีความซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ โดยการกระทำผิดจะมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) ซึ่งมีผู้ร่วมกระทำความผิดหลายคน แบ่งหน้าที่กันทำงานและมีผู้บงการอยู่เบื้องหลัง ซึ่งจะอยู่ห่างไกลจากการลงมือกระทำความผิดจริง และรวมไปถึงการมีผู้กระทำความผิดที่อยู่ต่างประเทศยากแก่การสืบสวนสอบสวนและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

จากสถิติคดีอาญาของศาลยุติธรรมเท่าที่ผ่านมา คดีอาชญากรรมถือได้ว่าเป็นคดีที่มีปริมาณขึ้นสู่ศาลมากที่สุด ในจำนวนคดีอาญาทั้งหมดตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรอบ 4-5 ปีที่ผ่านมา สัดส่วนของสถิติคดีอาชญากรรมได้เพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับคดีอาญาประเภทอื่นอย่างเห็นได้ชัด (เพิ่มสถิติคดีเข้าไป) ปัญหาดังกล่าว นับวันยิ่งจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นหากไม่มีการทบทวน เป้าหมายหรือกลยุทธ์การดำเนินคดี โดยแก้ปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งก็คือการให้ความสำคัญกับการนำตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้บงการหรืออยู่เบื้องหลังมาลงโทษให้ได้เพื่อตัดสายโยงใยขององค์กรอาชญากรรมและลดจำนวนการกระทำความผิดลง ซึ่งการบรรลุผลเช่นนั้นจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีเครื่องมือทางกฎหมายที่อำนวยความสะดวกให้แก่องค์กรของรัฐในการที่จะรวบรวมพยานหลักฐานและนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ดังเช่นการต่อรองการรับสารภาพ

นอกเหนือไปจากเครื่องมือทางกฎหมายอื่นๆ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน การริบทรัพย์สิน ในคดียาเสพติด หรือการลงโทษผู้กระทำผิดฐานสมคบ เป็นต้น

จากการวิจัยของกรมราชทัณฑ์ซึ่งได้ทำการศึกษาจากตัวอย่างผู้ต้องขังในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเรือนจำพบว่า แม้ว่าจะได้จำแนกตัวอย่างศึกษาออกเป็นผู้เสพ ผู้ค้ารายย่อย และผู้ค้ารายใหญ่ แล้วก็ตาม แต่ตัวอย่างศึกษาที่เป็นผู้ค้ารายใหญ่ก็มีได้ครอบคลุมถึงบุคคลที่เป็นผู้ผลิตหรือองค์กรค้ายาเสพติดต่างชาติ ซึ่งเป็นการยากที่จะสามารถนำบุคคลเหล่านั้นมาลงโทษ

การนำวิธีการต่อรองการรับสารภาพมาใช้ในประเทศไทยสามารถพิจารณาประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งนี้อาจพิจารณาถึงประโยชน์ของการต่อรองการลงโทษสำคัญ 2 ประการ คือ⁶⁴

3.2.4.1 ด้านการบริหารกระบวนการยุติธรรม

เหตุผลประการหนึ่งที่มีการนำวิธีการต่อรองการรับสารภาพมาใช้ในประเทศต่างๆ ก็คือ การแบ่งเบาภาระหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่ต้องดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดทุกรายโดยผ่านการพิจารณาโดยศาลอย่างเต็มรูปซึ่งอาจจะต้องใช้ระยะเวลาอันนานและเป็น การสิ้นเปลืองเวลาและงบประมาณอย่างมาก และยังมีความคิดอีกว่า การเพิ่มประมาณคดีเพื่อให้ศาลพิจารณาเป็นจำนวนมากก็จะส่งผลที่ทำให้คำตัดสินของศาลเกิดความผิดพลาดไป คดียาเสพติด นับเป็นตัวอย่างที่ดีตัวอย่างหนึ่งของการต่อรองการรับสารภาพ พิจารณาในเรื่องนี้อาจจะนำมาเป็น ประโยชน์ในด้านของการลดภาระการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมที่นับวันจะมีปริมาณคดี เข้าสู่ระบบมากยิ่งขึ้น⁶⁵

ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทยเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมทแอมเฟตามีน ซึ่งจากผลการวิจัยของกรมราชทัณฑ์พบว่า เหตุผลที่ผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ค้ารายย่อยตัดสินใจกระทำความผิดนั้นเนื่องมาจากสามารถ ทำรายได้เป็นจำนวนมาก สามารถหาซื้อได้ง่าย มีลูกค้าหรือผู้เสพเป็นจำนวนมาก เก็บรักษาหรือ ซุกซ่อนได้ง่าย แม้มีความสะดวกในการบรรจุขาย นอกจากนี้ การวิจัยยังพบอีกว่ามีพฤติกรรมของ การผู้เสพเมทแอมเฟตามีน มีพัฒนาการจากผู้เสพเป็นผู้ค้ารายย่อยและผู้ค้ารายใหญ่ กล่าวคือ ผู้เสพยาเสพติดส่วนหนึ่งเมื่อเสพไประยะหนึ่งแล้ว ก็เริ่มเข้าสู่การค้า โดยอาจเริ่มจากการเป็นผู้ค้า เนื่องจากสามารถนำรายได้ส่วนหนึ่งมาใช้ในการเสพยาเสพติดด้วย ซึ่งผู้ค้ารายย่อยประมาณร้อยละ 25

⁶⁴ สำนักงานศาลยุติธรรม. แหล่งเดิม. หน้า 95.

⁶⁵ แหล่งเดิม. หน้า 96.

พัฒนามาจากผู้เสพยาเสพติด และร้อยละ 10 สำหรับกรณีผู้ค้ารายใหญ่ จากลักษณะของยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมทแอมเฟตามีนที่มีการกระจายไปสู่ชุมชน และการค้าขายกระทำได้สะดวก และมีผลตอบแทนดีจึงมีผู้เข้าสู่กระบวนการค้าเป็นจำนวนมาก ทำให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการศาล และราชทัณฑ์ ต้องมีภาระอย่างมากในการดำเนินคดียาเสพติด โดยสถิติคดียาเสพติดที่ขึ้นสู่ศาลนั้นมีอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นทุกปีเมื่อเทียบกับคดีอาญาประเภทอื่นทั้งหมด ดังเช่นปี 2540 คดียาเสพติดคิดเป็นร้อยละ 28.41 ของคดีอาญาทั้งหมด ปี 2541 คิดเป็นร้อยละ 34.63 ปี 2542 คิดเป็นร้อยละ 41.27 ปี 2543 คิดเป็นร้อยละ 44.66 และปี 2544 สิ้นสุด ณ วันที่ 30 เมษายน 2544 คิดเป็นร้อยละ 44.33⁶⁶ ในจำนวนนี้ คดีความผิดเกี่ยวกับเมทแอมเฟตามีนมีจำนวนมากที่สุดและมีปริมาณคดีที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อเทียบกับยาเสพติดประเภทอื่น

จากการแพร่ระบาดของอย่างรุนแรงของเมทแอมเฟตามีนในช่วงที่ผ่านมา ทำให้หน่วยงานของรัฐผลักดันให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบัญชีท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข ในปี 2539 โดยการนำเมทแอมเฟตามีนเข้าเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ซึ่งมีผลเป็นการเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำผิดโดยหวังว่าการเพิ่มโทษดังกล่าวจะทำให้มีผลเป็นการยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำ ความผิด แต่จากสถิติคดียาเสพติดประเภทเมทแอมเฟตามีนที่มีการฟ้องร้องต่อศาลนั้น แสดงให้เห็นว่า ปัญหาเมทแอมเฟตามีนยังคงเป็นปัญหารุนแรงอยู่แม้ว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายแล้วก็ตาม ดังสถิติคดีเมทแอมเฟตามีนที่ฟ้องร้องต่อศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ในปี 2539 จำนวน 53,423 คดี เป็น 200,105 คดี ในปี 2543 โดยเป็นการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 374.56⁶⁷ จากสถิติของคดีจึงเห็นได้ว่าการแก้ไขเพิ่มเติมบัญชีท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่มีผลเป็นการเพิ่มโทษความผิดเกี่ยวกับเมทแอมเฟตามีนนั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาด ป้องกันหรือยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับเมทแอมเฟตามีนได้ แต่ในทางกลับกัน การแก้ไขเพิ่มเติมประกาศกระทรวงสาธารณสุขดังกล่าวเป็นภาระต่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดีและการลงโทษ ผู้กระทำผิดทั้งด้านบุคลากรหรืองบประมาณจากปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นและขั้นตอน การดำเนินคดีที่มีความเข้มงวดยิ่งขึ้น กล่าวคือ การแก้ไขประกาศกระทรวงสาธารณสุขนั้นมีผลทำให้คดีเมทแอมเฟตามีนที่ผู้กระทำผิดมีไว้ในครอบครองคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ ตั้งแต่ยึดสิบกกรัมขึ้นไป ต้องขอสันนิษฐานตามกฎหมายว่าเป็นการครอบครองเพื่อจำหน่าย⁶⁸ ซึ่งมีโทษขั้นต่ำตั้งแต่ห้าปี

⁶⁶ สถิติจากศูนย์บริการข้อมูลตุลาการ. อ้างถึงใน สำนักงานศาลยุติธรรม. แหล่งเดิม. หน้า 96.

⁶⁷ แหล่งเดิม.

⁶⁸ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522, มาตรา 15. อ้างถึงใน สำนักงานศาลยุติธรรม. แหล่งเดิม.

จนถึงจำคุกตลอดชีวิต⁶⁹ อันเป็นผลให้คดีเหล่านี้พนักงานสอบสวนพนักงานอัยการจะต้องนำพยานหลักฐานมาสืบให้ศาลเชื่อว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงแม้ว่าจำเลยจะให้การรับสารภาพก็ตาม

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยยอมรับแนวความคิดของการต่อรองการรับสารภาพ โดยเฉพาะการต่อรองโทษ โดยมีบทบัญญัติที่เอื้อต่อการต่อรองการรับสารภาพ โดยกฎหมายให้อำนาจศาลสามารถลดโทษแก่จำเลยในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพได้ถึงกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้นั้น ซึ่งในทางปฏิบัติ ศาลถือว่าการรับสารภาพดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาของศาลที่ศาลลดโทษให้จำเลยได้ เว้นแต่คดีที่จำเลยจำนนต่อพยานหลักฐานและการรับสารภาพนั้นไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณา และสำหรับคดีอาญาที่ถือว่าเป็นคดีความผิดเล็กน้อยนั้น เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพแล้วศาลจะพิพากษาโดยไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการสืบพยานหรือการแสวงหาความจริงโดยศาลก็ได้⁷⁰ ซึ่งเป็นข้อยกเว้นเรื่องหลักประกันสิทธิของจำเลยในการที่จะได้รับการพิจารณาคดีพิสูจน์ความผิดโดยศาล เนื่องด้วยความจำเป็นด้านข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณของบุคลากรและงบประมาณ โดยการยินยอมแลกเปลี่ยนกับโทษที่ศาลจะลดให้ได้ จึงเห็นได้ว่าระบบกฎหมายไทยมีบทบัญญัติรองรับปัญหาเกี่ยวกับความแออัดของปริมาณคดีที่ค้างค้างในศาลหากจะต้องมีการพิจารณาของศาลโดยเต็มรูปแบบในทุกคดี ซึ่งจากประสบการณ์ที่ผ่านมา บทบัญญัติดังกล่าวก็แบ่งเบาภาระการพิจารณาคดีของศาลและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยจึงอาจกล่าวได้ว่าแม้ว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล และราชทัณฑ์ จะมีปัญหาเรื่องความแออัดของปริมาณคดีหรือปริมาณผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่การนำวิธีการต่อรองการรับสารภาพเพื่อวัตถุประสงค์ในการบริหารกระบวนการยุติธรรมที่จะช่วยแบ่งเบาภาระของการพิจารณาคดีในศาล และการแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมโดยการเจรจาต่อรองกับจำเลยเพื่อให้ได้รับโทษน้อยลงนั้น ยังอาจจะไม่ใช่ปัจจัยสำคัญของการแก้ไขปัญหาความหนาแน่นของปริมาณคดียาเสพติด เพราะประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายรองรับปัญหาดังกล่าวอยู่แล้ว ซึ่งเท่าที่ผ่านมาก็สามารถตอบสนองการแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี โดยหากเป็นคดีอาญาที่เป็นความผิดไม่ร้ายแรงแล้ว หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมสามารถดำเนินคดีให้เสร็จสิ้นได้โดยรวดเร็ว เพียงแต่ปัญหาความหนาแน่นของคดียาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมทแอมเฟตามีนนั้น เกิดจากความแข็งตัวของกฎหมายที่ไม่สามารถ

⁶⁹ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ มาตรา 66. อ้างถึงใน สำนักงานศาลยุติธรรม. แหล่งเดิม. หน้า 97.

⁷⁰ คู่มือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176.

แยกคีความผิดเล็กน้อยออกจากคีความผิดร้ายแรงได้ ซึ่งอาจแก้ไขได้โดยวิธีการอื่นๆ เช่น การสร้างกระบวนการแยกประเภทคีความผิดเล็กน้อยออกจากความผิดร้ายแรงอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้คีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเล็กน้อยสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วตามบทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่เป็นต้น สำหรับการนำวิธีการต่อรองการรับสารภาพหากจะมีการนำมาใช้เพื่อการบริหารงานยุติธรรมนั้น ก็อาจกระทำได้โดยจะมีประโยชน์ในแง่การสร้างกระบวนการทางกฎหมายที่มีความชัดเจนเพื่อรองรับวิธีการที่จะได้มาซึ่งการรับสารภาพและจะเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย

3.2.4.2 ด้านประสิทธิภาพการปราบปรามการกระทำความผิด

ในการดำเนินการจับกุมและดำเนินคดีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในปัจจุบันนั้น แม้ว่าจะมีการจับกุมผู้กระทำความผิดพร้อมกับของกลางยาเสพติดได้เป็นจำนวนมากๆ แต่จากผลการวิจัยโดยกรมราชทัณฑ์พบว่า ผู้ค้ารายใหญ่กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 30 เป็นเพียงผู้ค้าเล็กลงโดยรับจ้างจนยาเสพติดโดยได้ค่าตอบแทนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ไม่ใช่ผู้ค้ายาเสพติดที่จริง ดังนั้นการปราบปรามจับกุมยาเสพติดจึงไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร และยังคงเป็นปัญหาของหน่วยงานของรัฐที่จะต้องใช้งบประมาณและกำลังบุคคลในการปราบปรามผู้กระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง การต่อรองการรับสารภาพถูกนำมาใช้อย่างได้ผลในการปราบปรามกลุ่มอิทธิพลยาเสพติดหรือองค์กรอาชญากรรมอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีภูมิศาสตร์ที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคและมีเส้นทางคมนาคมสะดวกต่อการใช้เป็นดินแดนผ่านยาเสพติดหรือที่พักของยาเสพติดก่อนลักลอบขนนส่งไปยังประเทศปลายทางรวมทั้งยังเป็นแหล่งที่ใช้ยาเสพติดบางประเภท การจับกุมผู้กระทำความผิดจึงมักจะได้เพียงผู้ค้าเล็กลงยาเสพติดดังสถิติที่กล่าวมาแล้ว การสืบสวนสอบสวนหาผู้กระทำความผิดรายอื่นๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องหามาตรการสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนเพื่อค้นหาข้อมูลไปถึงผู้กระทำความผิดรายใหญ่ เพื่อตัดกระบวนการค้ายาเสพติดตั้งแต่การผลิต หรือผู้ค้ารายใหญ่ที่แท้จริง ในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อมีการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดรายสำคัญๆ การต่อรองการรับสารภาพมักจะเข้าไปมีบทบาทอยู่เสมอเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนหาพยานหลักฐานที่จะนำไปสู่การจับกุมผู้กระทำความผิดรายใหญ่

สำหรับประเทศไทย การต่อรองการรับสารภาพนั้นเห็นว่า น่าจะเป็นเครื่องมือทางกฎหมายอีกมาตรการหนึ่งที่จะส่งผลเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามปัญหาเสพติด โดยนอกจากจะเป็นการแบ่งเบาภาระของศาลในการพิจารณาคดียาเสพติดที่ผู้กระทำความผิดอาจเป็นเพียงผู้เสพ ผู้ค้าเล็กลง หรือผู้ค้ารายย่อยแล้ว ยังสามารถจูงใจให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นเพียงรายย่อยให้ข้อมูลที่สำคัญ อาจสามารถขยายผลการจับกุมผู้กระทำความผิดรายใหญ่

ซึ่งอาจรวมถึงบุคคลที่อยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติดที่แท้จริงได้ ทั้งนี้เพื่อตัดสายใยเชื่อมโยงขององค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วการปราบปรามการกระทำ ความผิดในลักษณะเช่นนี้กระทำได้ยากลำบาก เนื่องจากองค์กรหรือเครือข่ายอาชญากรรมจะมีการ ประชุมวางแผนทางลับ การแบ่งหน้าที่กันทำเป็นทอดๆ ผู้กระทำผิดแต่ละคนจะทราบการกระทำ ความผิดเพียงเท่าที่จำเป็น มีตัวตายตัวแทน หรือเมื่อคนหนึ่งถูกจับกุมก็จะมีผู้อื่นมาทำงานแทนต่อไป การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงวิธีการกระทำผิด เช่น วิธีติดต่อซื้อขาย ขยาย หรือวิธีการลำเลียง ยาเสพติดใหม่ๆ อยู่เสมอ และบุคคลที่อยู่เบื้องหลังซึ่งเป็นนายทุนหรือผู้บงการในการค้ายาเสพติด จะไม่อยู่ใกล้ชิดกับยาเสพติด หรือไม่ลงมือกระทำด้วยตนเอง แต่จะสั่งการบุคคลอื่นเป็นทอดๆ และมีการตัดตอนได้ และในที่สุดจะเป็นบุคคลที่คอยรับผลประโยชน์อยู่เบื้องหลัง ดังนั้น หากไม่มี เครื่องมือทางกฎหมายเพื่อปราบปรามการกระทำผิดที่ตีพอ หน่วยงานของรัฐก็ไม่สามารถแสวงหา พยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของบุคคลเหล่านี้ได้⁷¹ ซึ่ง ผู้เขียน จะได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในบทต่อไป

⁷¹ สำนักงานศาลยุติธรรม. เล่มเดิม. หน้า 98 – 99.

บทที่ 4

การใช้ประโยชน์ จากข้อมูลที่ได้จากผู้ต้องหาในคดียาเสพติดในประเทศไทย

จากการที่ปัญหาอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด มีความแตกต่างจากอาชญากรรมอื่นๆ อยู่หลายประการ นอกจากลักษณะของการดำเนินการในรูปแบบขององค์กร ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญก็คือ เป็นอาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหาย และ เนื่องจากอาชญากรรมยาเสพติดนั้นผู้กระทำและผู้รับผลของการกระทำมีความสมัครใจที่จะร่วมกันประกอบอาชญากรรมขึ้น ดังนั้นในการประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด โอกาสที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะได้รับรายงานโดยการแจ้งความหรือร้องทุกข์จากผู้เสียหายจึงแทบจะไม่มีเลย ซึ่งย่อมเป็นการสร้างความยากลำบากในการที่จะสืบสวนปราบปรามผู้กระทำความผิดได้อย่างเด็ดขาด นอกจากนี้อาชญากรรมยาเสพติดยังให้ผลตอบแทนสูงแก่ผู้กระทำความผิด เนื่องจากการลักลอบค้ายาเสพติดมีผลกำไรหลายเท่าตัว ผู้ที่ประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับ ยาเสพติดรายใหญ่ หรือผู้ที่อยู่เบื้องหลังการดำเนินการจึงสามารถที่จะใช้อำนาจของเงินในการสร้างบารมีเป็นหูเป็นตาหรือใช้เงินซื้ออิทธิพลเพื่อให้หลุดพ้นจากการถูกดำเนินการทาง กฎหมาย เงินจึงเป็นสิ่งที่ล่อใจบุคคลทั่วไปที่จะก่ออาชญากรรมยาเสพติดได้ง่าย ทำให้การดำเนินการทางกฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐมักจะกระทำได้แต่เฉพาะบุคคลที่ลงมือกระทำความผิด รายเล็ก รายย่อย ซึ่งมีโช้วตัวการที่แท้จริงเท่านั้น เท่าที่ได้ทำการค้นคว้าศึกษามาพบว่า สำหรับโครงสร้างขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติด จะประกอบด้วยส่วนสำคัญอยู่ 3 ส่วนคือ

1. คน อันได้แก่ผู้กระทำความผิดยาเสพติด
2. วัตถุหรือสิ่งที่จะต้องห้ามตามกฎหมาย คือยาเสพติด และ
3. ทรัพย์สินหรือรายได้ซึ่งจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ดังนั้น หากภาครัฐต้องการปราบปรามยาเสพติดให้ได้ผลอย่างจริงจังจึงเป็นรูปธรรม ก็จำเป็นต้องทำลายโครงสร้างดังกล่าวให้หมดสิ้นไปอย่างเด็ดขาดซึ่งจะต้องดำเนินการในทุกด้านโดยใช้มาตรการทั้งทางบริหารงานภาครัฐและมาตรการทางกฎหมายเป็นเครื่องมือในการสืบสวนจับกุมปราบปราม และประการสำคัญจักต้องไม่ละเลยซึ่งการป้องกัน เพื่อมิให้อาชญากรรมยาเสพติดนี้ได้หวนคืนกลับมาสู่สังคมอีก และจากการที่ประเทศไทย ได้มีการออกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 5) โดยบัญญัติ ไว้ในมาตรา 100/2 ซึ่งได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ทำการต่อรองข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ซึ่งนับเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งของเจ้าหน้าที่ที่จะใช้ในการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดแก่รัฐ

ในด้านการจับกุมและปราบปราม นอกเหนือจากมาตรการทางด้านกฎหมายอื่นๆ ที่มีอยู่แล้ว ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรจะศึกษาในละเอียดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ จากมาตรา 100/2 ตามลำดับไป ดังนี้

4.1 วัตถุประสงค์ของการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 100/2

จากการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ พอสรุปได้ว่า ปัญหาอาชญากรรมยาเสพติดที่พบเห็นในประเทศไทย หากพิจารณาในความหมายอย่างแคบขององค์กรอาชญากรรมตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ย่อมมีความชัดเจนเป็นอย่างยิ่งและถือว่าการกระทำในลักษณะดังกล่าว เป็นองค์กรอาชญากรรมยาเสพติด (narco-organized crime) กล่าวคือ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างน้อยสี่ปีขึ้นไปของกลุ่มบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่ร่วมกระทำความผิดด้วยกันไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยตรงหรือโดยอ้อมในลักษณะเป็นนายทุนหรือผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดก็ตาม ซึ่งมักเรียก “กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งขึ้นมา” (criminal group) สำหรับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งขึ้นมา เพื่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โครงสร้างกลุ่มองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดที่มีการจับกุมในประเทศไทยนั้นมักจะมีโครงสร้างประกอบด้วยนายทุนสองกลุ่มซึ่งในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้ร่วมงาน หัวหน้าปฏิบัติการ ซึ่งแบ่งออกเป็นผู้ช่วยปฏิบัติการ ผู้ค้าปลีกหรือขนส่ง และผู้เก็บรักษายาเสพติด ทั้งนี้ในกลุ่มนายทุนนี้จะดำเนินงานร่วมฝ่ายผู้ผลิตยาเสพติด ซึ่งโครงสร้างจะประกอบด้วยผู้ผลิต นายทุน นายหน้า และผู้ค้าปลีกหรือขนส่ง ซึ่งจากปัญหาการก่ออาชญากรรมขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติด ย่อมจะก่อให้เกิดผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติ เท่าที่มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้ พอสรุปได้ ดังนี้

4.1.1 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

4.1.1.1 ประเทศชาติสูญเสียทรัพยากรบุคคลไปโดยไม่จำเป็น

4.1.1.2 รัฐต้องเสียงบประมาณทั้งในด้านการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดและการปราบปรามการถือรายธุรกิจบังหลวง

4.1.1.3 รัฐต้องสูญเสียรายได้บางอย่างไปเนื่องจากกิจการบังหน้าขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติด

4.1.1.4 ระบบเศรษฐกิจเกิดความผันผวนและอ่อนแอได้ง่ายเนื่องจากการนำเงินได้จากองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดมาลงทุนในระบบปกติ ซึ่งมักเป็นไปในทางผูกขาดหรือทุ่มทุน ไม่เป็นไปตามกลไกทางเศรษฐกิจที่ควรจะเป็น

4.1.1.5 ต้นทุนสินค้าบางอย่างแพงขึ้นเนื่องจากการเก็บค่าคุ้มครองและการใช้อิทธิพล

4.1.1.6 เกิดการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม ด้วยการนำเงินได้จากอาชญากรรมยาเสพติดมาใช้เป็นทุนทุ่มตลาด กดราคาต้นทุนให้ต่ำลงจนเกินความเป็นจริง

4.1.1.7 สถาบันการเงิน บริษัท ห้าง ร้านต่างๆ ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการฟอกเงินทำให้เกิดภาวะความเสี่ยงต่อการล่มสลายในทางเศรษฐกิจได้ หากถูกดำเนินการทางกฎหมาย

4.1.1.8 รายได้ที่มหาศาลขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติดทำให้อาชญากรเป็นผู้มีอิทธิพลในด้านการเงิน การเมือง และด้านสังคม¹

4.2.2 ผลกระทบทางด้านสังคม

4.2.2.1 ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม

4.2.2.2 ประชาชนเกิดความหวาดผวาและเกรงกลัวอาชญากรที่มีอิทธิพลขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติด

4.2.2.3 สังคมต้องมีภาระในการดูแล เยียวยา รักษาผู้ที่ตกเป็นเหยื่อขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติด

4.2.2.4 รัฐไม่สามารถควบคุมสังคมโดยกฎหมายได้เท่าที่ควร

4.2.2.5 เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมต้องแบกรับภาระการทำงานที่หนักขึ้น แต่ผลของการปฏิบัติมักจะไม่ได้อะไร ทำให้เสียขวัญ กำลังใจ และความมุ่งมั่นในการใช้บังคับกฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมยาเสพติด

4.2.2.6 ประชาชนไม่เชื่อถือศรัทธาในกระบวนการยุติธรรม ไม่กล้าให้ความร่วมมือกับภาครัฐเพราะเกรงจะได้รับอันตราย

4.2.2.7 รัฐบาลซึ่งทรัพยากรในการพัฒนาด้านสังคมและสวัสดิการของประชาชนเนื่องจากรายได้บางส่วนถูกองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์แทน²

¹ มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล (รายงานการวิจัย).

หน้า 1: 17– 1:38.

² แหล่งเดิม.

จากปัญหาของอาชญากรรมยาเสพติดที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศชาติ ดังกล่าวข้างต้น ในส่วนของการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดในประเทศไทยนั้น รัฐบาล ได้มีมาตรการในการดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอน ตามมาตรการทางด้านกฎหมาย ไว้อย่างมากมาย โดยออกเป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรการต่างๆ หลายประการ เช่น มาตรการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือมาตรการการควบคุมวัตถุออกฤทธิ์ ต่อจิตและประสาท หรือการควบคุมสารต้องห้าม มาตรการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในเรื่องการดำเนินการในความผิดฐานสมคบ มาตรการ การกระทำความผิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาตรการการสืบสวนตรวจค้น จับกุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรการการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายบัญญัติไว้ก่อนข้างจะชัดเจนและเคร่งครัด ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการในด้านตัวยา บุคคลผู้กระทำความผิดและทรัพย์สินที่จะมีไว้ ได้ใช้ หรือ ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะบรรลุผลในด้านการจับกุมและปราบปราม เพราะสิ่งสำคัญที่สุด ที่นำไปสู่การดำเนินการบังคับใช้กฎหมายต่างๆ เหล่านั้นในเรื่องการป้องกันปราบปราม ยาเสพติดในด้านการจับกุมผู้กระทำความผิด การตรวจยึดของกลาง หรือการตรวจยึดทรัพย์สิน ที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็คือ การรวบรวม พยานหลักฐาน และข้อมูล ข่าวสารอันสำคัญที่จะนำไปถึงตัวการที่แท้จริงในการลักลอบค้ายาเสพติด เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์สูงสุดในด้านข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์ อย่างยิ่งในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ทั้งนี้ ก็เนื่องจากอาชญากรรมยาเสพติดในปัจจุบัน นั้นมีการกระทำที่มีลักษณะเป็นองค์กรมีเครือข่ายเชื่อมโยง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการหรือพฤติกรรมการกระทำ ความผิดอยู่เสมอ ซึ่งทำให้ยากต่อการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ที่จะนำมาพิสูจน์ การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่เดิมมีข้อจำกัดในด้าน การได้มาซึ่งข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามเพื่อดำเนินการตามมาตรการของ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังได้กล่าวมาแล้ว ในขณะที่นักค้ายาเสพติดมีการพัฒนาตัวเองให้เติบโต และขยายเครือข่ายอย่างรวดเร็ว นับเป็นภัยคุกคามและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติอย่างรุนแรง จึงจำเป็นต้องนำมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมมาบังคับใช้ เพื่อให้สามารถขยาย ผลปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดทั้งเครือข่าย หรือขบวนการค้ายาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ³ จึงได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม

³ ภาคผนวกแนบท้ายคำสั่งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ที่ 31/2548 ลง กรกฎาคม 2548 เรื่อง แนวทางการปฏิบัติ กรณีผู้กระทำความผิดได้ในหรือเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด.

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี โดยบัญญัติเป็น มาตรา 100/2 ไว้ดังนี้

“ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ก็ได้”

จากบทบัญญัติมาตรา 100/2 ดังกล่าวข้างต้น เมื่อได้พิจารณาจาก หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ซึ่งระบุว่า “เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากสภาพปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในปัจจุบัน นับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น สมควรปรับปรุงพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยแก้ไขในความคิดเกี่ยวกับการมีไว้ในครอบครอง มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษจำนวนเล็กน้อยให้มีโทษขั้นสูงลดลงเพื่อให้เหมาะสมกับความผิด และให้บุคคลซึ่งต้องหาว่าเสพเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และให้ศาลลงโทษได้เมื่อมีคำรับสารภาพโดยพนักงานอัยการไม่ต้องสืบพยานประกอบเสมอไป และให้ศาลสามารถใช้มาตรการ รอกำหนดโทษหรือ รอกำหนดโทษได้กว้างขวางขึ้น ฯลฯ”⁴

การประกาศใช้กฎหมายดังกล่าวข้างต้นมีผู้ให้ความเห็นว่า มีผลสืบเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมลงนามเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ ออกฤทธิ์ ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 และร่วมลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 มาแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ดังนั้น ประเทศไทยจึงมี พันธกรณีที่จะต้องแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายภายในที่มีอยู่แล้ว หรือออกกฎหมายใหม่ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญา ก่อนที่จะเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาดังกล่าวต่อไป ซึ่งองค์การสหประชาชาติ ได้ตระหนักถึงภัยคุกคามต่อองค์การอาชญากรรมโลก จึงได้จัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (“อนุสัญญาพาลเลอร์โม”) ⁵ ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้ ประเทศต่างๆ กำหนดรูปแบบ กลไกและมาตรการต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพในการต่อสู้กับภัยอันเกิดจากการ

⁴ หมายเหตุ เหตุผลท้ายประกาศใช้พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545.

⁵ อุทัย อาทิวะ และศศิน สุขจรัส. (2547). ความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม และผู้มีอิทธิพล (รายงานการวิจัย). หน้า 2.

ประกอบอาชญากรรม และได้จัดพิธีให้ประเทศสมาชิกลงนามในอนุสัญญาระหว่างวันที่ 12- 15 ธันวาคม ค.ศ. 2000 ณ เมืองพาเลร์โม ประเทศอิตาลี⁶

สำหรับในส่วนของประเทศไทยก่อนหน้านี้ได้ออกมาตรการทางกฎหมายรองรับการปฏิบัติตามอนุสัญญาฉบับแรก คือ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 อาทิ มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความเกี่ยวกับยาเสพติด 2534 มาตรการต่อต้านการฟอกเงิน และมาตรการริบทรัพย์ทางแพ่งตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาตรการความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา มาตรการสืบสวนสอบสวนพิเศษ (การดักฟังทางโทรศัพท์ การตรวจค้นหาสารเสพติดในร่างกาย) ฯลฯ โดยได้มีปรับใช้อย่างผสมผสานกับมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่แล้ว อาทิ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน กฎหมายว่าด้วยการโอนตัวนักโทษ แต่อย่างไรก็ดี มาตรการต่างๆ ที่กล่าวมานี้ย่อมมีทั้งข้อดีและข้อด้อยต่อการนำไปปรับใช้เพื่อประโยชน์ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุด รวมทั้งเพื่อการพัฒนามาตรการทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมต่อไป ต่อมาภายหลัง จึงได้มีการออกเป็นบทบัญญัติ มาตรา 100/2 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งการออกบทบัญญัติมาตรา 100/ 2 ดังกล่าวเป็นการอนุวัติ ตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (อนุสัญญากรุงเวียนนา) ข้อ 3 วรรค 6 ซึ่งกำหนดให้รัฐภาคี พยายามที่จะกำหนดให้มีการใช้ดุลพินิจตามกฎหมายภายในของตน อันเกี่ยวกับการฟ้องร้องบุคคลในความผิดซึ่งอนุสัญญาได้บัญญัติไว้ เพื่อการปราบปรามการกระทำ ความผิดเหล่านั้นให้ได้ประโยชน์สูงสุด และนอกเหนือจากนี้ยังมีผู้เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา 100/2 นี้ ยังสอดคล้องกับ บทบัญญัติในข้อ 26 วรรค 2 ของอนุสัญญา สหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000 ซึ่งกำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐพิจารณาให้ความเป็นไปได้ที่จะลดโทษบุคคลที่ถูกกล่าวหา ซึ่งให้ความร่วมมือที่สำคัญต่อการสืบสวนสอบสวน หรือฟ้องร้องดำเนินคดี ต่อความผิดที่ครอบคลุมในอนุสัญญานี้ ซึ่งความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก็ถือเป็นความผิดร้ายแรงที่อยู่ในอนุสัญญานี้เช่นกัน⁷ และนอกจากนี้ จากการศึกษาเปรียบเทียบกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000 ผู้เขียนยังเห็นว่า บทบัญญัติตามมาตรา 100/2 นี้ยังสอดคล้อง

⁶ ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญานี้เมื่อ 13 ธันวาคม 2543. อุทัย อาทิวา และศศิณ สุขจรัส. แหล่งเดิม.

⁷ พรเพชร วิชิตชลชัย และคณะ. โดย สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (ผู้นำเสนอ). (2547). การรวบรวม พยานหลักฐานบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล (รายงานการวิจัย). หน้า 455.

กับ ข้อ 26 อนุมาตรา 3 แห่งอนุสัญญาฯ ดังกล่าว ซึ่งบัญญัติว่า “รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องพิจารณาให้มีความเป็นไปได้ที่จะให้ความคุ้มกันจากการฟ้องคดีต่อบุคคลผู้ให้ความร่วมมือที่สำคัญต่อการสืบสวน หรือการฟ้องคดีต่อความผิดที่อนุสัญญานี้ครอบคลุมถึง ตามหลักพื้นฐานของกฎหมายภายในของตน”⁸ ซึ่งนั่นย่อมหมายความว่า เหตุผลหลักของการบัญญัติกฎหมายดังกล่าว ก็เพื่อใช้เป็นมาตรการในการที่จะนำมาใช้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้บุคคลผู้เข้าร่วม หรือที่ได้เข้าร่วมแล้ว ในองค์กรอาชญากรรม เช่นองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดซึ่งเป็นองค์กรที่มีความลับซับซ้อน ยากแก่การหาพยานหลักฐานมาดำเนินคดีกับผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดนั้น หันมาให้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์ต่อการปราบปรามยาเสพติดแก่รัฐ เป็นสำคัญนั่นเอง ซึ่งการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเป็นการบัญญัติกฎหมายไปตามหลักการพื้นฐานภายในของตน โดยมีวัตถุประสงค์ที่แท้จริงคือ เพื่อประโยชน์ของรัฐ (Crime Control Model) ในการอุดช่องว่างจัดอุปสรรค สำหรับการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อสาวไปถึงตัวการผู้ที่อยู่เบื้องหลังในการลักลอบค้ายาเสพติดรายใหญ่ที่แท้จริง อีกทั้งยังมีประโยชน์ในเรื่องในการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดนั่นเอง ซึ่งจะได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ในหัวข้อต่อไป

4.2 การต่อรองข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 100/2

จากการที่ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยบัญญัติเป็น มาตรา 100/2 ไว้ดังนี้

“ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้”

เมื่อได้พิจารณาจากข้อความในบทบัญญัติของ มาตรา 100/2 สามารถแยกองค์ประกอบของบทบัญญัติแห่งมาตราดังกล่าวได้ดังนี้

1. ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด หรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นผู้ให้ หรือ เปิดเผยข้อมูล
2. ต้องเป็นการให้หรือเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน

⁸ โปรดอ่านดูรายละเอียดเพิ่มเติมในบทที่ 2 ข้อ 2.1.2

3. ข้อมูลที่ให้หรือเปิดเผยต้องมีความสำคัญและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการขยายผลในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้

4. ข้อมูลที่ให้หรือเปิดเผยจะต้องถูกนำเสนอต่อศาลก่อนมีคำพิพากษา ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยละเอียดถี่ถ้วนถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว สำนักงาน ป.ป.ส. ได้ให้ความหมายในแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ ว่าหมายความว่า

1. การขยายผลกรณีจับกุมผู้ค้ารายย่อยแล้ว ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาให้ความร่วมมือในการติดต่อซื้อยาเสพติดจากผู้ค้ารายใหญ่ จนสามารถทำการจับกุมผู้ค้ารายใหญ่นั้นได้

2. การขยายผล กรณี จับกุมผู้ค้าเล็กลงมาพร้อมของกลาง แล้วผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาให้ความร่วมมือในการนำยาเสพติดไปส่งให้ผู้ซื้อตามที่ได้รับการว่าจ้างภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่จนสามารถทำการจับกุมผู้ซื้อ หรือ ผู้ว่าจ้าง หรือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกรณีดังกล่าวได้

3. การขยายผลกรณี เมื่อจับกุมผู้ต้องหาได้แล้วในระหว่างการสอบสวนผู้ต้องหาให้ความร่วมมือโดยการให้ หรือเปิดเผยข้อมูลจนสามารถรวบรวมพยานหลักฐานขอหมายจับหรือจับกุมผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้

4. การขยายผล กรณีผู้ต้องหาให้หรือเปิดเผยข้อมูล จนสามารถจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยคดียาเสพติดที่หลบหนีการจับกุมตามหมายจับ หรือหลบหนีการถูกดำเนินคดี ระหว่างมีหมายปล่อยของศาล

การที่จะพิจารณาว่าการกระทำใดจะเป็นการ “ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” หรือไม่นั้น คำสั่งศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติได้วางหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ไว้ว่า¹⁰

1. ผู้ให้ข้อมูลได้เปิดเผยข้อมูลด้วยตนเองและด้วยความสมัครใจ
2. ข้อมูลที่ให้หรือเปิดเผยนั้น จะต้องเป็นข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เคยล่วงรู้มาก่อน
3. ข้อมูลที่ได้รับจะต้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจับกุมหรือเป็นพยานหลักฐานในทางคดีได้
4. ข้อมูลที่ได้รับจะต้องสามารถนำไปสู่การจับกุมหรือดำเนินการกับผู้ค้ารายอื่นได้

⁹ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก แนวทางปฏิบัติกรณี ผู้กระทำความผิดได้ให้หรือเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด. หน้า 2.

¹⁰ แหล่งเดิม.

4.2.1 แนวทางในการปฏิบัติ ตามมาตรา 100/2

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทราบว่า ในทางการปฏิบัติ สำนักงาน ป.ป.ส. ได้เคยวางหลักเกณฑ์เป็นการภายในไว้เบื้องต้น โดยพยายามที่จะประยุกต์เอาวิธีปฏิบัติของกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้ โดยกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ทำการจับกุม และพนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้กระทำความผิดทราบถึงประโยชน์ที่ผู้นั้นอาจได้รับจากการสมัครใจให้ข้อมูลที่สำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และเมื่อพนักงานสอบสวนได้รับข้อมูลจากผู้กระทำความผิดแล้ว ให้รวมไว้ในสำนวนการสอบสวนและทำความเข้าใจให้พนักงานอัยการทราบเพื่อพิจารณามีคำขอต่อไป โดยมีการวางหลักเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจนเป็นขั้นตอน ดังนี้¹¹

4.2.1.1 ชั้นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ (ชั้นสืบสวน จับกุม)

- 1) แจ้งประโยชน์ ที่ผู้ต้องหาอาจได้รับจากการให้ความร่วมมือในการให้หรือเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 100/2
- 2) ให้ผู้ต้องหาบันทึกคำให้การการด้วยตนเอง และลงลายมือชื่อไว้ หากผู้ต้องหาไม่อาจบันทึกคำให้การเองได้ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้บันทึกข้อมูลนั้น แล้วลงลายมือชื่อของผู้ต้องหาที่ให้ข้อมูลดังกล่าวและลงลายมือชื่อผู้บันทึกพร้อมลายมือชื่อพยาน (ถ้ามี)
- 3) รวบรวมพยานหลักฐานเท่าที่จำเป็นในการพิสูจน์ หรือยืนยันว่าเป็นการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- 4) ส่งบันทึกการให้ข้อมูลของผู้ต้องหาและบันทึกการจับกุม พร้อมทั้งผลจากการนำข้อมูลที่ให้หรือเปิดเผยไปใช้ในการขยายผลให้พนักงานสอบสวน

¹¹ คู่มือละเอียดเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก แนวทางปฏิบัติกรณี ผู้กระทำความผิดได้ให้หรือเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด.

4.2.1.2 ชั้นพนักงานสอบสวน

- 1) แจ้งประโยชน์ที่ผู้ต้องหาอาจได้รับจากการให้หรือเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 100/2
- 2) บันทึกคำให้การเกี่ยวกับการให้หรือเปิดเผยข้อมูลของผู้ต้องหา รวมถึงบันทึกผลการนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ขยายผลปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในสำนวนการสอบสวน
- 3) ในกรณีที่ผู้ต้องหาได้ให้ข้อมูลไว้ในชั้นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ทำการจับกุมให้ทำการสอบสวน หรือสอบปากคำพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย
- 4) รวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดในการพิสูจน์ความผิดและพยานหลักฐานเกี่ยวกับการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในสำนวนการสอบสวน
- 5) ทำความเห็นเกี่ยวกับการให้หรือเปิดเผยข้อมูลของผู้ต้องหาไว้ในสำนวนการสอบสวน แล้วส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาคำเนินการต่อไป

4.2.1.3 ชั้นพนักงานอัยการ

- 1) พิจารณาว่าผู้ต้องหาได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ อันนำไปสู่การขยายผลปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น การจับกุมเครือข่ายยาเสพติด ตามเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้นอย่างไร หรือไม่
- 2) ตามข้อ 1) ถ้าข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานยังไม่เพียงพอให้พนักงานอัยการ พิจารณามีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน หรือรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าผู้กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปราม การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ อันนำไปสู่การขยายผลปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ทำการจับกุม หรือพนักงานสอบสวนอย่างไรหรือไม่

3) ถ้าพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่าเข้าตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีเหตุผลสมควรให้พนักงานอัยการบรรยายฟ้องและมีคำขอท้ายฟ้องขอให้ศาลพิพากษาลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย

4.2.1.4 การให้หรือเปิดเผยข้อมูลภายหลังการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว

กรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนได้รับข้อมูลจากการให้หรือเปิดเผยข้อมูล ที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของผู้ต้องหาและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการขยายผลปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษได้ ภายหลังจากที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมหรือขยายผล หรือพนักงานสอบสวน แจ้งให้พนักงานอัยการทราบโดยเร็ว เพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลขอแก้ หรือ เพิ่มเติมคำฟ้องเพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับประโยชน์จากมาตรา 100/2 ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา¹²

4.2.2 วิเคราะห์การต่อรองข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตามมาตรา 100/2

ตามที่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดมาตรการบรรเทาโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดที่ให้ข้อมูลสำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปราม การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษไว้ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 100/2 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวนั้นมีข้อความดังนี้

“มาตรา 100/2 ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้”

วิเคราะห์รายละเอียดในมาตรา 100/2 อาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. อำนาจในการพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา 100/2 นี้ ให้อำนาจศาลที่จะพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดที่ผู้นั้นกระทำก็ได้ หากศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดนั้นได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงาน

¹² คุรรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก แนวทางปฏิบัติกรณี ผู้กระทำความผิดได้ให้หรือเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด. หน้า 4.

ฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ดังนั้น หากปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่าผู้กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษตามมาตรา 100/2 แล้วศาลจะต้องนำมาประกอบการพิจารณาในการบรรเทาโทษจำเลย

2. ข้อเท็จจริงใดๆ ที่จะนำมาประกอบการพิจารณาในศาล จะต้องมาจากการนำเสนอของคู่ความทั้งสองฝ่าย อันได้แก่โจทก์ และจำเลย นั้นย่อมหมายความรวมถึงพนักงานอัยการ โจทก์ และพยาน โจทก์ ซึ่งส่วนใหญ่จะได้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ทำการสืบสวนจับกุมกับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งคือ จำเลย หรือทนายจำเลย ไม่ว่าจะโดยการนำเสนอในคำฟ้อง คำให้การ คำร้อง คำแถลง หรือการสืบพยาน ด้วยเหตุนี้ผู้ที่จะนำเสนอเหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 100/2 ของกฎหมายฉบับนี้ จึงควรได้แก่

ก. จำเลย โดยจำเลยอาจนำเสนอในคำให้การ คำร้อง คำแถลง หรือการสืบพยานที่อาจมีขึ้น

ข. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ผู้มีหน้าที่ในการสืบสวนจับกุมปราบปรามในเบื้องต้นซึ่งเป็นผู้รับข้อมูลเบื้องต้นทำเป็นบันทึกข้อมูลอัยการเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามยาเสพติดนั้น แล้วลงลายมือชื่อของผู้ต้องหาที่ให้ข้อมูลดังกล่าวและลงลายมือชื่อผู้บันทึกพร้อมลายมือชื่อพยาน (ถ้ามี) ตลอดจนรวบรวมพยานหลักฐานเท่าที่จำเป็นในการพิสูจน์หรือยืนยันว่าเป็นการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แล้วทำการส่งบันทึกการให้ข้อมูลของผู้ต้องหาและบันทึกการจับกุม ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า หากใส่รายละเอียดการให้ข้อมูลนั้นลงไปบันทึกการจับกุมด้วยก็จะเป็นการดียิ่งพร้อมทั้งผลจากการนำข้อมูลที่ให้หรือเปิดเผยไปใช้ในการขยายผลให้พนักงานสอบสวนเพื่อรวบรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนต่อไป อีกทั้ง พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้จับกุมผู้บันทึกนั้น นั้นอาจจะต้องไปเบิกความเป็นพยานในชั้นศาลด้วย

ค. พนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวนการสอบสวนในกรณีที่ผู้ต้องหาได้ให้ข้อมูลไว้ในชั้นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ทำการจับกุมให้ทำการสอบสวนหรือสอบปากคำพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย และพนักงานสอบสวนยังเป็นผู้มีหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดในการพิสูจน์ความผิดและพยานหลักฐานเกี่ยวกับการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในสำนวนการสอบสวน และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการให้หรือเปิดเผยข้อมูลของผู้ต้องหาไว้ในสำนวนการสอบสวน แล้วส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาคำเนิการต่อไป

ง. พนักงานอัยการ โดยพนักงานอัยการอาจนำเสนอ โดยอาจเสนอในคำฟ้อง คำขอท้ายฟ้อง คำร้อง คำแถลง หรือการสืบพยานที่อาจมีขึ้นภายหลังจากที่ได้รับสำนวนการสอบสวน จากพนักงานสอบสวนในคดีนั้นแล้ว

3. การจะพิจารณาว่าข้อมูลใดเป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษนั้น ควรจะต้องพิจารณาและคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะที่เกิดขึ้นในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเนื่องจาก ข้อมูลนั้นจะนำพาผู้กระทำความผิดที่ให้ข้อมูลนั้นไปสู่การได้รับการพิจารณาบรรเทาโทษจากศาลนั้น ต่ำกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ หากพิจารณาโดยสัดส่วนแล้ว คุณค่าของข้อมูลนั้น น่าจะต้องก่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะแก่สังคมโดยรวม มากกว่าสัดส่วนการเปรียบเทียบผลเสียหายของสังคมสาธารณะที่ต้องเสื่อมเสียลงเนื่องจากการบรรเทาโทษให้จำเลย ซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเช่นเดียวกัน การพิจารณาถึงคุณค่าที่เป็นประโยชน์สาธารณะของข้อมูลนั้น¹³ อาจพิจารณาได้ดังนี้

ก. การให้ข้อมูลโดยการให้การหรือให้ความร่วมมือเป็นผลให้สามารถจับกุมฟ้องคดีและลงโทษผู้ร่วมกระทำความผิดในระดับที่สูงกว่า

ข. การให้ข้อมูลโดยการให้การหรือให้ความร่วมมือเป็นผลให้สามารถจับกุมฟ้องคดีและลงโทษผู้ร่วมกระทำความผิดในระดับเดียวกันหรือต่ำกว่าจำนวนมาก

ค. การให้ข้อมูลนั้นนำไปสู่การยึดหรืออายัดยาเสพติดหรือของกลางอื่นเพิ่มเติม รวมทั้งการยึด อายัดทรัพย์สินอื่นที่ผลจากการตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติดได้ในที่สุด

ง. การให้ข้อมูลนั้นนำไปสู่การทำลายล้างงานหรือองค์กรอาชญากรรมโดยสามารถนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ในที่สุด

4. บทบัญญัติแห่งมาตรา 100/2 ได้กำหนดให้ผู้มีหน้าที่รับข้อมูลข่าวสารได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ซึ่งอาจแยกลักษณะการรับข้อมูลได้ดังนี้

ก. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่มีหน้าที่สืบสวนคดีอาญา โดยการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด เมื่อทราบรายละเอียด

¹³ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ค (2548). ข้อมูลการพัฒนากฎหมายว่าด้วยการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมยาเสพติด (รายงานการวิจัย).

แห่งความผิดแล้ว จึงดำเนินการตามกฎหมายให้มีการจับกุมและยึดของกลาง ข้อมูลที่ผู้กระทำความผิดได้ให้แก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้น ต้องปรากฏว่าข้อมูลนั้นนำไปสู่การปฏิบัติ คือ การจับกุมผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่น และหรือ ยึด อาศัยของกลางเพิ่มเติมในคดีอาชญากรรม จึงจะเรียกได้ว่าเป็นการให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

ข. พนักงานสอบสวนที่มีหน้าที่สอบสวนคดีอาญา โดยการรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายตามกฎหมายเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ซึ่ง ข้อมูลที่ผู้กระทำความผิดให้แก่พนักงานสอบสวนนั้นต้องปรากฏว่าข้อมูลนั้นนำไปสู่การปฏิบัติ คือ ทำให้การรวบรวมหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว และถูกต้อง สมบูรณ์เพียงพอที่จะฟ้องคดี ตลอดทำให้สามารถจับกุมผู้ร่วมกระทำผิดหรือการยึด 3 อาศัยของกลางเพิ่มจากของกลางในคดี ซึ่งถูกปกปิดหรือซุกซ่อนไว้ หรือซึ่งใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่น โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทราบแต่เพียงผู้เดียวจึงจะเรียกได้ว่าเป็นการให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

5. อำนวยการพิจารณาคดีของศาลเนื่องจากมาตรา 100/2 ของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) ได้บัญญัติ ให้อำนาจศาลไว้ว่า “ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้” ผู้เขียนเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวได้ระบุไว้อย่างชัดเจนให้เป็นอำนาจของศาลที่จะใช้ดุลพินิจในการลงโทษต่ำกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ ถ้าหากศาลเห็นว่าคำเบิกความในการสืบพยานของ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวนที่ระบุ หรืออ้างถึงข้อมูลที่ได้รับจากผู้กระทำความผิดนั้นสำคัญและเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และพนักงานอัยการได้มีคำขอท้ายฟ้องเกี่ยวกับมาตรา 100/2 ด้วย อีกทั้งปรากฏอย่างชัดเจนว่าข้อมูลนั้นนำไปสู่การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษจนประสบผลสำเร็จ ศาลอาจใช้ดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาตามคำขอท้ายฟ้องได้ อย่างไรก็ตามหากพนักงานอัยการมิได้มีคำขอท้ายฟ้องไว้หรือมีคำขอแต่ศาลมิได้มีคำพิพากษาตามคำขอท้ายฟ้อง ก็อาจแถลงปิดคดีหากผลเกิดขึ้นเมื่อสืบพยานโจทก์หมดแล้ว อีกทั้งฝ่ายจำเลยก็มีสิทธิที่จะแถลงต่อศาลได้ว่าตนได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ เพื่อให้ศาลใช้

ดุลพินิจในการลดโทษตามมาตรา 100/2 โดยแสดงข้อมูลหรือพยานหลักฐานให้เป็นที่พอใจแก่ศาลได้เช่นเดียวกัน

4.2.3 วิเคราะห์ปัญหาข้อจำกัดในการปฏิบัติตามมาตรา 100/2

เนื่องจากพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) ไม่ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติตามมาตรา 100/2 ของกฎหมายฉบับดังกล่าวไว้ในบทบัญญัติ และไม่ได้ให้อำนาจในการวางหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติของมาตรานี้แก่คณะกรรมการตามกฎหมายนี้หรือหน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติ ไว้โดยชัดเจน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายที่มีฐานะเป็นกรม อาจอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน โดยอาศัยอำนาจของอธิบดี ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการในกรม นั้น วางหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติภายในของกรมเพื่อปฏิบัติตามมาตรา 100/2 ของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) นี้ก็ได้ ทั้งนี้หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ด้วยเหตุที่การดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นมีหน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอยู่หลายหน่วยงานไม่ว่าจะเป็น สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด หรือหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายอื่น ซึ่งอาจทำให้แนวทางปฏิบัติของแต่ละหน่วยงานอาจไม่สอดคล้องกัน อันอาจทำให้การปฏิบัติตามมาตรา 100/2 ของกฎหมายนี้ขาดความเรียบร้อยโดยอาจเกิดปัญหาต่างๆ ที่ไม่ราบรื่นชัดเจนเป็นไปในแนวทางเดียวกันขึ้นได้ ซึ่งพอจะยกตัวอย่างได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับความโปร่งใสของการให้การโดยสมัครใจ ความโปร่งใสของการให้การโดยสมัครใจมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจาก การต่อรองข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การปราบปรามยาเสพติด ย่อมมีลักษณะหมิ่นเหม่ต่อการที่คำให้การของผู้กระทำความผิดจะได้มาจากการถูกหลอกลวง บังคับขู่เข็ญ หรือใช้อุบายล่อลวงด้วยประการใดให้เขาจำต้องให้การ ซึ่งอาจจะขัดกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. 2540 มาตรา 243 วรรค 2 หรือขัดกับหลักการรับฟังพยานหลักฐานตามมาตรา 226 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹⁴ ได้ ทั้งนี้ ในชั้นจับกุมหรือในชั้นสอบสวนหากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน อาจจะแจ้งประโยชน์ที่ผู้ถูกจับกุมหรือผู้ต้องหาจะได้รับโดยแจ้งเพียงว่าผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาอาจได้รับประโยชน์จากการสมัครใจให้ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษตามมาตรา 100/2 ของ

¹⁴ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน ป.วิอาญา มาตรา 226.

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) การแจ้งดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่า ย่อมไม่เป็นการหลอกลวง ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา แต่หากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวนแจ้ง ประโยชน์ที่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาเกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น แจ้งว่าถ้าให้การอย่างไร แล้วจะได้รับโทษมากน้อยเท่าไร อย่างไร หรืออาจจะไม่ได้รับโทษเลย การแจ้ง กรณีเช่นนี้ย่อม ถือว่าเป็นการหลอกลวงผู้ถูกจับหรือผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ เนื่องจากดุลยพินิจในการลงโทษตาม มาตรา 100/2 เป็นอำนาจของศาล ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่จับกุมหรือสอบสวนไม่อาจก้าวล่วง หรืออาจทราบ ล่วงหน้าได้เลยว่า ศาลจะใช้ดุลยพินิจลงโทษจำเลยที่ได้ให้ข้อมูลหรือถ้อยคำอันเป็นประโยชน์อย่าง ใด นั่นอย่างไรบ้าง การกระทำดังกล่าวจึงขัดกับรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 มาตรา 243 วรรค 2 และหากศาลรับฟังบันทึกการจับกุมหรือบันทึกการสอบสวนที่เกิดขึ้นจากการล่อลวงหรือให้สัญญา โดยมิชอบดังกล่าว เพื่อประกอบการพิจารณาในชั้นศาล ย่อมจะเกิดผลเสียอย่างยิ่งต่อความยุติธรรม ผลเสียหายดังกล่าวไม่เพียงแต่จะเกิดกับผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาเท่านั้น แต่จะกระทบไปถึงบุคคลที่สาม ที่ผู้ถูกจับกุมหรือผู้ต้องหาให้การพาดพิงไปถึงด้วย

2. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานในคดีอาญา ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ตามบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ เนื่องจากตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เจ้าพนักงาน ที่มีหน้าที่ดำเนินคดีอาญาอาจใช้ดุลพินิจได้ในหลายขั้นตอน การใช้ดุลพินิจดังกล่าวอาจไม่สอดคล้องกัน จนเกิดความเสียหายแก่สิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาได้ เช่น การใช้ดุลยพินิจในการจับกุม ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการจับกุมบุคคลใดนั้นจะต้องมีหมายจับ โดยศาลจะเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติ ในการออกหมายจับ แต่ในบางกรณีก็มีข้อยกเว้นให้พนักงานปกครองหรือตำรวจสามารถจับกุม โดยไม่มีหมายจับได้ ในกรณีที่มีการจับกุมโดยไม่มีหมายนี้ เจ้าหน้าที่ที่ทำการจับกุมจะต้องใช้ ดุลพินิจว่าการจับกุมนั้นเป็นเหตุผล ตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ส่วนดุลยพินิจของพนักงาน สอบสวนในการมีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้องคดี และ ดุลยพินิจของพนักงานอัยการ ในการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดี ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง การใช้อำนาจตามดุลยพินิจของเจ้าพนักงาน ในคดีอาญา ตามกระบวนการยุติธรรมนี้ เป็นอิสระแยกขาดจากกัน ตามอำนาจหน้าที่โดยชัดเจน

ปัญหาจากการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ดำเนินคดีในทั้งสาม ขั้นตอนมีความแตกต่างแยกขาดจากกัน การมีพยานหลักฐานที่เพียงพอสำหรับการจับกุมการใน ชั้นจับกุม การมีความเห็นควรฟ้องหรือ ควรไม่ฟ้องของพนักงานสอบสวน และการสั่งฟ้องคดีของ พนักงานอัยการมีความหนักแน่นในมุมมองของพยานหลักฐานไม่เท่าเทียมกัน การมีพยานหลักฐาน ที่เพียงพอในชั้นจับกุม อาจไม่เพียงพอสำหรับความเห็นในการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน มีความเห็นในการควรสั่งฟ้องคดี และ ในขณะที่เดียวกันพยานหลักฐานที่เห็นว่ามีเพียงพอสำหรับ พนักงานสอบสวนในการทำความเห็นควรฟ้องคดี อาจไม่เพียงพอที่พนักงานอัยการจะสั่งฟ้อง

หรือไม่ฟ้องคดีก็ได้ ดังนั้น แม้จะมีการต่อรองคำให้การอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในชั้นจับกุม ก็อาจไม่ได้รับการยอมรับจากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการก็ได้ นอกจากนี้แม้มีการต่อรองคำให้การอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในชั้นสอบสวน พนักงานอัยการอาจไม่เห็นชอบตามพยานหลักฐานที่ได้มา หรือตามคำให้การในชั้นสอบสวนนั้นก็ได้อีก และในที่สุดพนักงานอัยการอาจไม่มีคำร้องขอให้ศาลลงโทษจำเลยในสถานเบา รวมทั้งอาจจะคัดค้านว่าการให้ข้อมูลของจำเลยไม่เป็นประโยชน์ต่อการปราบปรามยาเสพติดให้โทษได้ โดยเฉพาะในบางกรณีที่ถูกจับให้ข้อมูลขัดทอดถึงผู้ร่วมกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดร่วมกันเป็นจำนวนมาก แต่เจ้าพนักงานไม่สามารถที่ติดตามจับกุมตัวมาดำเนินคดีได้แม้แต่คนเดียว หรือจับกุมดังกล่าวได้แต่ไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรฟ้องคดี หรือเพียงพอที่จะฟ้องร้องคดีแต่ไม่เพียงพอที่จะลงโทษผู้ถูกจับอื่นๆ แต่มีหลักฐานเพียงพอที่จะลงโทษจำเลยผู้ถูกจับในคดียาเสพติดเป็นรายแรกนี้เพียงรายเดียว กรณีเช่นนี้ พนักงานอัยการอาจต้องคัดค้านการลงโทษสถานเบาแก่จำเลยตามบทบัญญัติในมาตรา 100/2 แห่ง พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 นี้ ก็เป็นไปได้

3. ปัญหาที่จะเกิดจากความไม่ชัดเจนในการต่อรองคำให้การอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อปราบปรามยาเสพติดแก่ ผู้ถูกจับกุม หรือ จำเลยในการที่จะหลงเชื่อว่าตนได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการสืบสวนจับกุมในเบื้องต้น และพนักงานสอบสวนแล้ว ทั้งที่แท้จริงแล้วข้อมูลของเขานั้น อาจไม่เกิดประโยชน์แก่การปราบปรามยาเสพติดให้โทษเลย แม้ว่าข้อมูลที่เขาให้จะเป็นความจริง ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากเป็นข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการปราบปรามได้ทราบมาก่อนแล้ว หรืออาจจะเป็นข้อมูลที่ไม่ว่าก่อให้เกิดประโยชน์เพิ่มเติมขึ้นมาอีกในด้านผลของการรวบรวมพยานหลักฐาน หรือในด้านการปราบปรามจับกุมก็ดี ซึ่งความไม่ชัดเจนดังกล่าวอาจจะทำให้จำเลยละเลย หรือขาดโอกาสในการเตรียมการต่อสู้คดีตามสิทธิที่ตนมีได้อย่างเหมาะสม การต่อรองคำให้การ ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งตามบทบัญญัติแห่ง มาตรา 100/2 นี้ ยังไม่มีการคุ้มครอง ผู้ถูกจับ หรือ จำเลยจากการหลงเชื่อว่าตนได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ทั้งที่ข้อมูลนั้นไม่ได้มีประโยชน์อย่างเพียงพอแต่อย่างใด และ หากจะอนุมานว่า การต่อรองตามมาตรา 100/2 นี้ เป็นส่วนหนึ่งของบทบัญญัติเรื่องการต่อรองคำรับสารภาพในคดียาเสพติดในประเทศไทย แต่เท่าที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษามา ในเรื่องการต่อรองคำรับสารภาพในต่างประเทศ โดยเฉพาะของประเทศสหรัฐอเมริกา หากพนักงานอัยการสามารถไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงการต่อรองคำรับสารภาพได้ จำเลยในคดีที่พนักงานอัยการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวมีสิทธิถอนคำให้การรับสารภาพได้ และเอกสารที่เกิดขึ้นจากการกระทำเกี่ยวกับ

การต่อรองคำรับสารภาพจะไม่ถูกยอมรับจากศาลที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาในทางเป็นโทษแก่จำเลย จะเห็นได้ว่าการพยายามนำมาตรการต่อรองคำรับให้การข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งใช้กับมาตรา 100/2 จะต้องขจัดอุปสรรคดังกล่าว โดยเห็นควร มีการกำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกจับกุมและและหลงเชื่อว่าตนได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งไว้ให้ชัดเจนเพื่อที่ ผู้ต้องหา หรือ จำเลยจะได้ไม่หลงข้อต่อสู้ หรือละทิ้งสิทธิในการต่อสู้คดีนั้น และเพื่อเป็นการลดปัญหาในการปฏิบัติ ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ปฏิบัติจะได้ไม่ถูกร้องเรียน หรือถูกฟ้องร้องในภายหลังไว้ด้วย ก็จะเป็นการดียิ่ง

4. ปัญหาที่อาจจะเกิดจากความเคลือบแคลงใจ ในเรื่อง ผลประโยชน์ ที่อาจจะเกิดขึ้นต่อตัวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในเรื่องการต่อรองคำให้การข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะพยานหลักฐานส่วนเอกสารส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่การประกอบการพิจารณาคดีของศาลว่า ผู้ต้องหา หรือจำเลยผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้ให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามยาเสพติด แก่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน จะต้องเกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับผู้ต้องหา หรือจำเลย ที่ถูกจับกุม ในเบื้องต้นเป็นสำคัญ ประกอบกับคดียาเสพติดส่วนใหญ่แล้วนั้นมักจะมีผลประโยชน์ล่อใจเข้ามาเกี่ยวข้องมากมายพอสมควร ดังนั้น หากไม่มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับการปฏิบัติ ความรับผิดชอบในการต่อรองข้อมูล การรายงานผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับชั้นถึงการต่อรองข้อมูลฯ หรือการออกเอกสารบันทึกคำรับรองการให้การต่อรองข้อมูล ฯ ไว้โดยการกำหนดตัวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเป็นระดับที่ชัดเจนมีการควบคุมกำกับดูแลรับผิดชอบเป็นลำดับชั้น ที่ดีพอแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า อาจจะเป็นทางนำมาซึ่งความเคลือบแคลงใจ สงสัยในความสุจริต ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อตัวเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการปฏิบัติโดยตรง อันอาจจะนำมาซึ่งการเสื่อมเสียขวัญและกำลังใจในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัตินั้น เกิดความไม่เข้าใจว่าผู้บังคับบัญชาสงสัยตนเอง ก็เป็นได้ เช่น ในกรณีที่มีการเขียนบัตรสนเท่ห์ หรือ มีการร้องเรียนกล่าวหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในภายหลังต่อตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือทีมงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในด้านการสืบสวนป้องกันและปราบปรามคดียาเสพติดนั้นๆ ซึ่งปัญหาเช่นว่านี้ อาจจะนำมาซึ่งการที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติอาจจะไม่กล้าทำการขยายผลการจับกุมคดียาเสพติด โดยใช้บทบัญญัติแห่งมาตรา 100/2 นี้ ให้เป็น ประโยชน์ก็เป็นได้

4.2.4 วิเคราะห์การต่อรองตามมาตรา 100/2 กับการกันผู้ร่วมกระทำผิดไว้เป็นพยาน

4.2.4.1 การกันผู้ร่วมกระทำผิดที่มีผู้ต้องหาเป็นพยาน

ในทางปฏิบัติ การกันผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยานนั้น สามารถกระทำได้ทั้งในชั้นพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ และสามารถกระทำได้ทั้งเมื่อขณะตกเป็นผู้ต้องหาและไม่ได้ตกอยู่ในฐานะผู้ต้องหา กรณีที่ไม่ได้อยู่ในฐานะผู้ต้องหานั้น หมายถึงกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจไม่ได้ทำการจับกุม และไม่ได้ตั้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ที่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย ทั้งนี้ เพื่อจะเอาไว้เป็นพยาน ซึ่งกรณีว่าจะจับกุมบุคคลใดเป็นผู้ต้องหาหรือไม่นั้น เป็นเรื่องที่อยู่ในดุลพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ซึ่งแต่เดิมไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติใดๆ วางไว้ชัดเจน เป็นเพียงเรื่องของการปฏิบัติว่า กรณีใดควรทำ กรณีใดไม่ควรทำ แม้พนักงานอัยการก็ไม่อาจเข้าไปเกี่ยวข้องก้าวท้าวได้โดยตรง คงกระทำได้แต่เพียงการแนะนำ หากพนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำโดยไม่มีเหตุผล จึงแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ตามลำดับเท่านั้น¹⁵ ดังนั้น ในกรณีนี้ผู้เขียนจึงจะไม่ขอกกล่าวถึงในส่วนนี้ เพราะ กรณีของมาตรา 100/2 นั้น ผู้กระทำความผิดที่จะเข้ามาสู่กระบวนการต่อรองคำให้การข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามยาเสพติด จะต้องเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ถูกจับกุมแล้วเท่านั้น จึงจะเข้าสู่กระบวนการของการต่อรองนี้ได้ ดังนั้นจึงจะขอกกล่าวถึงเฉพาะกรณีที่ตกเป็นผู้ต้องหาแล้วเท่านั้น

4.2.4.2 การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวนกับมาตรา 100/2

การกันผู้ต้องหาเป็นพยานนี้ ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดว่าได้เริ่มมีการดำเนินการในประเทศไทยตั้งแต่เมื่อใด แต่เข้าใจว่าคงจะเข้ามาพร้อมๆ กับการรับเอาระบบกล่าวหาจากประเทศในยุโรปและเอาวิธีพิจารณาความอาญาจากประเทศอังกฤษ ในหนังสือ “ลักษณะพยานโดยย่อ” ของพระยานเรนดิบัญญัติกิจ ซึ่งพิมพ์เมื่อ ร.ศ. 128 ได้กล่าวถึงกรณีนี้ว่า

¹⁵ รายละเอียดปรากฏในรายงานการประชุมอัยการจังหวัดและอัยการพิเศษประจำเขตทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2510. หน้า 753-759.

“มีคดีหลายเรื่อง ที่โจทก์ได้อ้างคนที่เป็นพรรคพวกไปกระทำความผิดกับจำเลยเป็นพยานให้การว่า ได้ไปย่องเบาลักทรัพย์ของผู้มีชื่อกับจำเลยอย่างนั้นๆ หรือว่าได้ไปปล้นผู้มีชื่อกับจำเลยอย่างนั้นๆ ศาลได้เคยจดและฟังคำพยานเหล่านี้ในการพิจารณาเพราะพยานพอใจสมควรที่จะให้การเอง”¹⁶

สำหรับเหตุผลที่ยกมาอ้างนั้น ต่างเห็นสอดคล้องต้องกันว่าเป็นเรื่องของความจำเป็นในทางพยานหลักฐานในกรณีที่โจทก์ไม่สามารถหาพยานหลักฐานได้เพียงพอที่จะผูกมัดจำเลยในคดีอาญาได้¹⁷ ในประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ภาค 1 ข้อ 257 ได้ให้เหตุผลว่า

มีสำนวนคดีบางเรื่องซึ่งเกิดเป็นที่ลับลี้ หรือเหตุร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัว ซึ่งพนักงานสืบสวนสอบสวนได้พยายามทุกทางแล้วก็ไม่ทำให้ได้พยานหลักฐานในคดีนั้น ผู้สอบสวนอาจจะพิจารณากันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งซึ่งเห็นว่าไม่ใช่ตัวการสำคัญ หากแต่เป็นผู้รู้เห็นในคดีนั้นพอที่จะให้การเป็นพยานเบิกความในชั้นศาลได้ไว้เป็นพยาน...¹⁸

และในหนังสือเวียนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0001 (ป)/24 ลง 24 มกราคม 2542 ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยานไว้ดังนี้

“1. คดีที่มีเหตุพิเศษหรือยุ่งยากลับซับซ้อน หรือร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัว หรือคดีบางเรื่องเกิดในที่ลับ โดยบุคคลอื่นไม่สามารถรู้เห็น ได้้นอกจากผู้กระทำผิดด้วยกัน หรือ คดีที่มีการกระทำในรูปของขบวนการ (organized crime) ซึ่งพนักงานสอบสวนได้พยายามแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานทุกวิถีทางแล้ว ก็ไม่ทำให้ได้พยานหลักฐานในคดีนั้นอีก พนักงานสอบสวนอาจพิจารณากันผู้ต้องหาซึ่งได้ร่วมกระทำผิดคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน โดยให้ชี้แจงเหตุผลแห่งความจำเป็นตามรูปคดีเสนอต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้สั่ง เว้นแต่คดีที่มีลักษณะเป็นเหตุฉุกเฉินหรือเหตุที่ต้องรายงานด่วนตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 1/2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อบังคับที่ 6/2502 ให้เสนอผู้บังคับการขึ้นไปเป็นผู้สั่ง ถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรและความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ให้เสนอสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้สั่ง

¹⁶ พระยานรเนติบัญญัติฯ กิจ, หน้า 23.

¹⁷ ชานินทร์ กรีชัยเชียร, (2521). “ศาลกับพยานบุคคล.” วารสารกฎหมายของคณะนิติศาสตร์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

¹⁸ สำริง สิงหะวาระ, (2533). ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี (เล่ม 1). หน้า 339.

2. ในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่ขอกันเป็นพยาน ให้ทำการสอบสวนปากคำในฐานะผู้ต้องหา ให้ปรากฏข้อเท็จจริงตามรูปคดีโดยละเอียดที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้ พนักงานสอบสวนพึงระมัดระวังในการสอบสวนเพราะผู้ต้องหาอาจให้การบิดเบือนหรือซัดทอดและซ้ำเติมพวกเดียวกัน ซึ่งอาจจะเป็นความเท็จได้ นอกจากนั้นสิ่งที่พนักงานสอบสวนพึงจะต้องยึดถือและปฏิบัติ ก็คือ ห้ามมิให้ดำเนินการใดๆ โดยใช้ถ้อยคำอันเป็นการจูงใจมีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือกระทำการโดยมิชอบด้วยประการใดๆ ซึ่งอาจทำให้เสียหายต่อรูปคดีได้ อย่างไรก็ตามมีข้อที่พนักงานสอบสวนพึงต้องระมัดระวังไว้เป็นอย่างยิ่ง คือ การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานนั้น จะต้องมิพยานอื่นๆ หรืออาศัยถ้อยคำพยานชนิดนี้สืบสวนให้ได้พยานหลักฐานอื่นๆ มาเป็นหลักฐานแห่งคดีอีกได้เพราะการที่พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานนั้น พนักงานอัยการ มีอำนาจที่จะให้พนักงานสอบสวนส่งตัวไปฟ้องก็ได้ จึงจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องไตร่ตรองผลได้ผลเสีย ก่อนที่จะวินิจฉัยเด็ดขาด ขอกันผู้ต้องหาคนใดไว้เป็นพยานตามเหตุแห่งคดี

3. เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนทำความเข้าใจทางคดีตามทางการสอบสวนที่ได้ความนั้น โดยไม่ต้องแยกสำนวนการสอบสวนได้ สำหรับผู้ต้องหาที่ได้รับอนุญาตให้กันเป็นพยานให้มีความเห็นทางคดีด้วย ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งให้ฟ้อง ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ในระหว่างสอบสวนให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อย หรือปล่อยชั่วคราว หรือขอให้ศาลปล่อยแล้วแต่กรณี และให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติในเรื่องการคุมพยานและป้องกันพยานสำคัญในคดีอาญาตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 6 บทที่ 6 โดยเคร่งครัดด้วย

หลังจากพนักงานอัยการออกคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยานแล้ว ให้ทำการสอบสวนถ้อยคำนั้นในฐานะเป็นพยานตามคำสั่งของพนักงานอัยการ โดยให้สาบานหรือปฏิญาณตนก่อนให้ถ้อยคำเช่นเดียวกับพยานอื่น

4. ระเบียบหรือคำสั่งใดๆ ของ ตร. ที่ขัด หรือแย้งกับหนังสือสั่งการนี้ ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือนี้แทน”¹⁹

¹⁹ หนังสือเวียนสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 0001(ป) /124 ลง 28 มกราคม 2542 เรื่อง แนวทางปฏิบัติการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน.

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวน ตามรายละเอียดแนวทางปฏิบัติ ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเวียนสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0001/124 ลง 28 มกราคม 2542 เรื่อง แนวทางปฏิบัติการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน กับรายละเอียดที่ปรากฏอยู่ใน มาตรา 100/2 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดฯ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) แล้ว ผู้เขียนเห็นว่า มีส่วนคล้ายคลึงกันมาก เพราะในการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานนั้น มีเหตุผลความจำเป็นในเรื่องของความจำเป็นในทางพยานหลักฐานในกรณีที่โจทก์ไม่สามารถหาพยานหลักฐานได้เพียงพอที่จะผูกมัดจำเลยในคดีอาญาได้ ประกอบกับพนักงานสืบสวนสอบสวน ได้พยายามทุกทางแล้วก็ไม่ทำให้ได้พยานหลักฐานในคดีนั้น ผู้สอบสวนอาจจะพิจารณากันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งซึ่งเห็นว่า ไม่ใช่ตัวการสำคัญ หากแต่เป็นผู้รู้เห็นในคดีนั้นพอที่จะให้การเป็นพยานเบิกความในชั้นศาลได้ไว้เป็นพยาน ประกอบกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวนนั้น ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เล่ม 1 ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 ว่าด้วยการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ได้กำหนดวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน²⁰ และได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการกันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งซึ่งเห็นว่า ไม่ใช่ตัวการสำคัญไว้เป็นพยานได้ โดยปล่อยผู้ต้องหานั้นให้พ้นจากการเป็นผู้ต้องหา และผู้สอบสวนจะต้องชี้แจงเหตุผลแห่งความจำเป็นตามรูปคดีเสนอต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้สั่ง เว้นแต่คดีที่มีเหตุฉกรรจ์หรือเหตุที่ต้องรายงานด่วนตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 1/2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 6/2502 ให้เสนอผู้บังคับการขึ้นไปเป็นผู้สั่ง แต่ถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรและความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์ ให้เสนอสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้สั่ง²¹ เมื่อได้รับอนุมัติแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องจัดการปล่อยตัวผู้ต้องหาให้พ้นข้อหาก่อน แล้วแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่า เขามีอิสรภาพแล้ว เขาย่อมมีสิทธิให้การได้ตามความสัตย์จริงทุกประการ และทำให้การนี้ ผู้สอบสวนจะสอบสวนในฐานะเป็นพยานในคดีต่อไป และต้องให้สาบานหรือปฏิญาณ เช่น พยานอื่นๆ และการที่จะกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานนั้นจำเป็นต้องมีพยานอื่นๆ หรืออาจอาศัยถ้อยคำจากพยานชนิดนี้สืบสายให้ได้หลักฐานอื่นๆมาเป็นหลักแก่คดีก็ได้

²⁰ โปรดดูรายละเอียดเพิ่มในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี (เล่ม 1). ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 ว่าด้วยการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

²¹ เดิมต้องเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อนุมัติในการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน แต่เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้ว อำนาจดังกล่าวจึงเป็นของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจึงไม่ต้องเสนอขออนุมัติต่อผู้ว่าราชการจังหวัดอีกต่อไป คงเสนอเพียงผู้บังคับบัญชาที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนในโรงพัก และสำนักงานตำรวจแห่งชาติเท่านั้น

จากหนังสือเวียนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีดังกล่าว จะเห็นได้ว่า พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจ

1. พิจารณากันผู้ต้องหาซึ่งได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันคนใดคนหนึ่งไว้เป็นพยาน โดยชี้แจงเหตุผลความจำเป็นตามรูปคดีเสนอต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้สั่ง กรณีนี้ น่าจะใช้กับผู้ต้องหาที่ได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาตามกฎหมายแล้ว หรือใช้กับผู้ร่วมกระทำความผิดที่ยังไม่ได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาที่เป็นได้

2. กรณีที่มีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้วพนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนปากคำบุคคลนั้น ในฐานะผู้ต้องหาให้ปรากฏข้อเท็จจริงตามรูปคดีโดยละเอียดที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้แล้วมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่จะกันไว้เป็นพยานแล้ว ภายหลังจึงปล่อยผู้ต้องหานั้นพ้นข้อกล่าวหาไป ต่อจากนั้น จึงจะเรียกผู้ต้องหานั้นมาสอบสวนใหม่ในฐานะพยาน ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันมิให้พยานให้การเท็จ แต่ระเบียบที่วางไว้นี้ น่าจะไม่มีผลในทางปฏิบัติมากนัก โดยเฉพาะการสั่งไม่ฟ้องแล้วสอบสวนใหม่ในฐานะพยาน เพราะศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้ว่า กรณีเช่นนี้ไม่ทำให้ความรู้สึกของพยานพ้นจากฐานะการเป็นผู้ต้องหาได้ ดังนั้น แม้คำให้การใหม่ในฐานะพยานนี้จะมีความเท็จก็ไม่ผิดฐานแจ้งความเท็จ²² จากความคล้ายคลึงระหว่างกันดังกล่าวจะมีข้อแตกต่างกันอยู่บ้าง พอสรุปได้ว่า ในส่วนของ การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานนั้น เมื่อผู้ต้องหาคนใดถูกกันไว้เป็นพยานแล้ว ก็จะถูกลบชื่อตัวพ้นจากข้อกล่าวหาจากฐานะการเป็นผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีไปแล้วจึงมาอยู่ในฐานะพยานแห่งคดีนั้น แต่ในการต่อรองข้อมูลอันสำคัญยิ่งจากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามมาตรา 100/2 นี้ เริ่มต้นขึ้นจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน เป็นผู้ต่อรองข้อมูลสำคัญๆ อันจะนำไปสู่ความเป็นประโยชน์ในด้านการปราบปรามยาเสพติด แต่ทว่า ผู้กระทำความผิดจะยังไม่ถูกลบชื่อตัวให้พ้นจากข้อกล่าวหาไปทั้งหมดแต่อย่างใด แต่การให้การข้อมูลอันสำคัญยิ่งต่อการปราบปรามยาเสพติดแก่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ และพนักงานสอบสวน ของเขานั้นจะเป็นข้อมูลที่จะนำไปสู่การประกอบการพิจารณาพิพากษาจากศาลที่จะพิพากษาลงโทษน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำของกฎหมายที่กำหนดไว้เพียงใดก็ได้ เท่านั้นดังตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

²² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1250/2481.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2777/2547 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ

(มาตรา 100/2)

เมื่อถูกล่อซื้อจับกุมแล้ว จำเลยที่ 1 ให้การรับสารภาพพร้อมทั้งแจ้งข้อเท็จจริงว่า ซื่อเมทแอมเฟตามีนของกลางจากจำเลยที่ 2 เป็นเหตุให้มีการสืบสวนขยายผลจนกระทั่ง เจ้าพนักงานตำรวจสามารถจับกุมจำเลยที่ 2 มาดำเนินคดี จำเลยที่ 1 จึงเป็นผู้กระทำความผิดผู้ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งต้องระวาง อัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 100/2²³

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3749 / 2547 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ

(มาตรา 66,100/1,100/2)

ตามบทบัญญัติของมาตรา 100/2 แห่ง พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใด ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้แต่ไม่ปรากฏว่ามีการสอบสวนขยายผลเพื่อจับกุมผู้จำหน่ายเมทแอมเฟตามีนรายใหญ่ โดยอาศัยข้อมูลของจำเลยดังกล่าวแต่ประการใด ไม่อาจถือได้ว่าจำเลยได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน จึงไม่มีเหตุที่จะใช้ดุลพินิจลงโทษจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ความผิดของจำเลยต้องด้วยบทกำหนดโทษตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 66 วรรคสาม ซึ่งมีระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต ซึ่งตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 100/1 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ความผิดตาม พ.ร.บ. นี้ที่มีโทษจำคุกและปรับ ให้ศาลลงโทษจำคุกและปรับด้วยเสมอ แต่ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกตลอดชีวิตเพียงสถานเดียวมิได้กำหนดโทษปรับด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อโจทก์มิได้อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์ภาค 5 จึงไม่อาจพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลยได้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 212 และไม่มีเหตุที่ศาลฎีกาจะเปลี่ยนแปลงแก้ไข²⁴

²³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2777/2547.

²⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3749 / 2547.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2765/2547 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ

(ฉบับที่ 5)ฯ (มาตรา 100/2)

ตามบทบัญญัติมาตรา 100/2 แห่ง พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5)ฯ ศาลจะลงโทษปรับน้อยกว่าอัตราขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นได้ ต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ซึ่งจากข้อมูลที่ยุติความผิดให้ ดังกล่าวทำให้เจ้าพนักงานนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิดรายอื่นต่อไป ข้อเท็จจริงในคดีนี้จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนว่าจำเลยกระทำความผิดและให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณา ไม่ขอต่อสู้คดีเท่านั้นจำเลยจึงไม่ได้ให้ข้อเท็จจริงใดที่เป็นเบาะแสสำคัญที่จะนำไปใช้ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษได้ จึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ตามบทบัญญัติมาตราดังกล่าว

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15,66,67,102 และริบเมทแอมเฟตามีนของกลาง

จำเลยให้การรับสารภาพ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม 66 วรรคสอง วางโทษจำคุก 5 ปี จำเลยให้การรับสารภาพ มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุก 2 ปี 6 เดือน ของกลางให้รับ

โจทก์และจำเลยอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ปรับจำเลย 20,000 บาท อีกสถานหนึ่งลดโทษให้กึ่งหนึ่งแล้วปรับ 10,000 บาท ไม่ชำระค่าปรับจัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29,30 นอกจากนี้แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ข้อเท็จจริงฟังได้ตามที่จำเลยให้การรับสารภาพว่า ตามวันเวลาที่ระบุในฟ้องจำเลยมีเมทแอมเฟตามีนจำนวน 26 เม็ด น้ำหนักรวม 2.320 กรัม คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ 0.830 กรัม ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย มีปัญหาวินิจฉัยตามฎีกาโจทก์ว่าการที่จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนเป็นเหตุเข้าเงื่อนไข ให้ลงโทษปรับน้อยกว่าอัตราขั้นต่ำตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 100/2 ได้หรือไม่ เห็นว่า ตามบทบัญญัติมาตราดังกล่าวศาลจะลงโทษปรับน้อยกว่าอัตราขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นได้ ต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปราม

การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ซึ่งจากข้อมูลที่ผู้กระทำความผิดให้ดังกล่าวทำให้เจ้าพนักงานนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในการปราบปรามการกระทำความผิดรายอื่นต่อไป ข้อเท็จจริงในคดีนี้ จำเลยให้การรับสารภาพในชั้น สอบสวนว่าจำเลยกระทำความผิดและให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณา ไม่ขอต่อสู้คดีเท่านั้น ตามบันทึก คำให้การจำเลยชั้นสอบสวนท้ายฎีกา จำเลยไม่ได้ให้ข้อเท็จจริงใดที่เป็นเบาะแสสำคัญที่จะนำไปใช้ ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษได้ จึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ตามบทบัญญัติ มาตรา 100/2 ดังกล่าว ศาลอุทธรณ์จึงลงโทษปรับจำเลย 20,000 บาท ต่ำกว่าอัตราขั้นต่ำตามมาตรา 66 วรรคสอง ไม่ถูกต้องสมควรกำหนดโทษปรับเสียใหม่ให้ถูกต้อง ฎีกาโจทก์ฟังขึ้น” พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ลงโทษปรับจำเลย 400,000 บาท อีกสถานหนึ่ง ลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 แล้ว คงปรับ 200,000 บาท นอกจากนี้ก็แก้ไขให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์²⁵

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3980/ 2547 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (มาตรา 66, 97,100/1,100/2)

การที่จำเลยได้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจขยายผลจับกุมผู้ค้า เมทแอมเฟตามีนรายใหญ่ได้อีก 1 คน และยึดได้เมทแอมเฟตามีน จำนวน 8,000 เม็ด นับว่าจำเลย ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดให้โทษต่อเจ้าพนักงานตำรวจ สมควรลงโทษจำคุกจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำ ที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 100/2 จำเลยเป็นเพียงผู้รับจ้าง ขนเมทแอมเฟตามีนเท่านั้น มิได้เป็นผู้ค้ารายใหญ่ เมื่อได้พิเคราะห์ถึงความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด ฐานะของจำเลยประกอบกันแล้ว กรณีมีเหตุอันควรเป็นการเฉพาะรายสมควรลงโทษปรับ จำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 100/1 วรรคสอง

ศาลชั้นต้นวางโทษจำคุกจำเลยตลอดชีวิตและลงโทษปรับ จำเลยด้วย แม้เมื่อวางโทษจำคุกตลอดชีวิตแล้วย่อมไม่อาจเพิ่มโทษจำคุกได้อีกก็ตาม แต่ความผิด ที่จำเลยกระทำตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 66 วรรคสาม มีโทษจำคุกและปรับ และตาม มาตรา 100/1 แห่ง พ.ร.บ.ดังกล่าว กำหนดให้ศาลลงโทษจำคุก และปรับด้วยเสมอโดยคำนึงถึงการ ลงโทษในทางทรัพย์สินเพื่อป้องปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ทั้งโทษปรับ เป็นโทษสถานหนึ่ง ซึ่งศาลชั้นต้นก็ได้วางโทษจำคุกจำเลยตลอดชีวิตและลงโทษปรับจำเลยด้วย การเพิ่มโทษที่จะลงแก่จำเลยตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 97 จึงเพิ่มโทษปรับด้วย ที่ศาล

²⁵ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 2765 /2547.

ชั้นต้นมิได้เพิ่มโทษปรับจำเลยจึงเป็นการมิชอบ แต่โจทก์มิได้อุทธรณ์ฎีกา ศาลฎีกาย่อมไม่อาจเพิ่มโทษปรับได้ เพราะจะเป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย อันเป็นการต้องห้ามตาม ป.วิอาญา มาตรา 212 ประกอบด้วย มาตรา 225 สำหรับโทษจำคุกที่ศาลฎีกาจะลงโทษแก่จำเลยใหม่นั้น เป็นโทษจำคุกที่มีกำหนดเวลาแน่นอน จึงเพิ่มโทษจำคุกจำเลยกึ่งหนึ่ง ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 97 นี้ได้²⁶

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3994/2547 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ

(มาตรา 100/2)

จำเลยให้การในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนว่าได้รับจ้างขนยาเสพติดให้โทษของกลางจาก ห. โดยไม่ปรากฏว่า ห. มีตัวตนจริงหรือไม่ และได้มีการขยายผลจับกุม ห. ได้หรือไม่อย่างใด ข้อเท็จจริงจึงรับฟังไม่ได้ว่าคำให้การของจำเลยดังกล่าวเป็นการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อเจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ย่อมไม่อาจลงโทษจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 100/2²⁷

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8183/2547 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ

(มาตรา 100/2)

แม้จำเลยจะแจ้งข้อเท็จจริงว่าซื้อเมทแอมเฟตามีนมาจาก ค. ไม่ทราบนามสกุลซึ่งใช้รถจักรยานยนต์ ยี่ห้อคาวาซากิ รุ่นซามิโก้ สีทองอ่อน แต่เมื่อตำรวจขอให้จำเลยพาไปหา ค. จำเลยกลับไม่ยินยอม เนื่องจากไม่ต้องการสร้างศัตรู ดังนี้ ข้อกล่าวอ้างของจำเลยดังกล่าวจึงเลื่อนลอย เพราะยังไม่สามารถพิสูจน์ความจริงได้ จึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ²⁸

อย่างไรก็ตาม การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวนครั้งนี้ ในทางปฏิบัติที่ศึกษามา ยังไม่มีผลเป็นการผูกมัดพนักงานอัยการ เพราะอำนาจในการสั่งคดีโดยแท้จริงนั้น เป็นของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 ประกอบกับตามหนังสือเวียนสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0001/124 ลง 28 มกราคม 2542 ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ก็ยังได้ระบุว่า พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะให้พนักงานสอบสวนส่งตัวไปฟ้องก็ได้ จึงจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องไตร่ตรองผลได้ผลเสีย ก่อนที่จะ

²⁶ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 3980/ 2547.

²⁷ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 3994 /2547.

²⁸ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 8813 / 2547.

วินิจฉัยชี้ขาด ขอกันผู้ต้องหาคนใดไว้เป็นพยานตามเหตุแห่งคดี ดังนั้น หากพนักงานอัยการพิจารณาเห็นว่า พยานที่พนักงานสอบสวนกันไว้เป็นพยานนั้น ไม่มีความจำเป็นหรือมากเกินไปจนความจำเป็น พนักงานอัยการก็มีอำนาจที่จะสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยานนั้นได้ แต่ก็อาจจะมีปัญหาในเรื่องคำให้การของพยานในชั้นพิจารณาคดีของศาลได้ โดยเฉพาะกรณีที่ไม่มีพยานหลักฐานอื่นที่จะนำคำให้การของจำเลยที่ให้การเป็นพยานในชั้นสอบสวนมาอ้างพิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิดไม่ได้ เพราะในคดีอาญานั้น พยานหลักฐานที่จะฟังลงโทษจำเลยได้ ต้องเป็นพยานหลักฐานของโจทก์ เมื่อจะเอาจำเลยมาเป็นผู้ต้องหาที่ต้องสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ทั้งนี้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1106/2506 ซึ่งข้อเท็จจริงในคดีนี้ปรากฏว่าโจทก์ฟ้อง จำเลยที่ 1-4 ในความผิดเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ แต่เดิมพนักงานสอบสวนมิได้ดำเนินคดีกับจำเลยที่ 3 เพียงแต่สอบสวนในฐานะพยานโจทก์ แต่ศาลอุทธรณ์เห็นว่า จำเลยที่ 3 ซึ่งให้การในฐานะพยานโจทก์ได้ร่วมกระทำผิดด้วย โดยหยิบยกเอาคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยที่ 3 ซึ่งให้การในฐานะพยานโจทก์มาวินิจฉัยลงโทษ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ในคดีอาญานั้น พยานหลักฐานที่จะฟังลงโทษจำเลยได้ต้องเป็นพยานหลักฐานโจทก์ ทั้งมีกฎหมายห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานเมื่อจะเอาจำเลยที่ 3 เป็นผู้ต้องหา ก็ต้องสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 การที่พนักงานสอบสวนอ้างจำเลยที่ 3 เป็นพยานในชั้นแรก จึงเป็นพยานที่มีขอบอ้างเป็นพยานพิสูจน์ว่าจำเลยที่ 3 มีผิดไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 226²⁹

จากคำพิพากษาของศาลฎีกาดังกล่าว หากพนักงานอัยการไม่เห็นฟ้องด้วยความเห็นของพนักงานสอบสวนที่ให้แก่ใครคนใดคนหนึ่งไว้เป็นพยาน พนักงานอัยการย่อมไม่อาจมีคำฟ้องพยานเป็นจำเลยได้ทันที โดยเฉพาะ กรณีไม่มีพยานหลักฐานอื่นมาสนับสนุนคำฟ้องสำหรับจำเลยนั้น เพราะถ้าฟังคำให้การของจำเลยนั้นย่อมจะฟังลงโทษจำเลยไม่ได้ ดังที่ศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้แล้ว ครั้นพนักงานอัยการจะสั่งให้พนักงานสอบสวนสอบสวนใหม่ ในฐานะผู้ต้องหาก่อนที่จะสั่งฟ้อง หากพนักงานสอบสวนยินยอมปฏิบัติตามก็ไม่มีปัญหา แต่พนักงานอัยการก็มีอำนาจบังคับให้พนักงานสอบสวน สอบสวนพยานเป็นผู้ต้องหาได้ ซึ่งปัญหาเช่นนี้พนักงานอัยการจะต้องสั่งให้พนักงานสอบสวน สอบสวนเพิ่มเติมตามมาตรา 143 วรรคสอง (ก)³⁰ เพื่อหาพยานหลักฐานอื่นมาสนับสนุนคำฟ้องพอที่จะเชื่อได้ว่ามีพยานหลักฐานที่ศาลสามารถจะลงโทษจำเลยนั้นได้ โดยไม่ต้องอาศัยคำให้การของจำเลยแต่เพียงอย่างเดียว

²⁹ ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1106/2506.

³⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคสอง (ก) บัญญัติว่า “สั่งตามที่เห็นสมควรให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป”

แต่ในกรณีที่มีพยานหลักฐานอื่นอยู่เพียงพอที่ศาลจะสามารถลงโทษจำเลยได้แล้ว พนักงานอัยการก็สามารถที่จะสั่งฟ้องไปได้ทันที

สำหรับ กรณีการต่อรองคำให้การข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการปราบปรามยาเสพติด ตามมาตรา 100/2 แห่ง พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ นี้ก็เช่นเดียวกัน ผู้เขียนเห็นว่า พนักงานอัยการย่อมมีสิทธิที่จะไม่เห็นด้วยกับ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน สำหรับข้อมูลที่ได้มาจากการต่อรองเช่นเดียวกัน ถ้าหากพนักงานอัยการได้พิจารณาแล้วเห็นว่าข้อมูลที่ได้มานั้นยังไม่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ แต่อย่างไร

4.2.4.3 การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานในชั้นพนักงานอัยการ กับมาตรา 100/2

ในเรื่องการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในชั้นพนักงานอัยการนี้ จากการศึกษา พบว่า กรมอัยการในอดีต เคยตอบข้อหารือของกระทรวงมหาดไทย กรณีที่มีผู้เสนอนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีว่าพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2517 ได้ระบุโทษผู้สมัครรับเลือกตั้งที่จะให้หรือรับว่าจะให้เงินหรือสิ่งของแก่ประชาชน จึงเป็นการยากที่จะนำพยานหลักฐานอื่นนอกจากประชาชนผู้รับเงินมาสืบเพื่อดำเนินคดีกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง อยากให้นายกรัฐมนตรีให้คำมั่นเป็นทางการแก่ประชาชนผู้รับเงินหรือสิ่งของว่าจะกันตัวไว้เป็นพยานไม่เอาโทษจะได้หรือไม่นั้น กรมอัยการตอบว่า กรมอัยการไม่เคยวางหลักเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติในการที่จะสั่งไม่ฟ้องผู้ร่วมกระทำผิด หรือกันผู้ร่วมกระทำผิดไว้เป็นพยาน การพิจารณาคำเนินคดีของพนักงานอัยการจะต้องผ่านการดำเนินการของพนักงานสอบสวน การกันผู้อยู่ในฐานะผู้กระทำผิดไว้เป็นพยาน จึงเป็นเรื่องที่อยู่ในดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน³¹

พิจารณาจากความเห็นของกรมอัยการในอดีต ที่ตอบข้อหารือของกระทรวงมหาดไทยแล้ว ดูเหมือนว่า พนักงานอัยการไม่มีอำนาจในการกันผู้ร่วมกระทำผิดคนใดไว้เป็นพยานเลย แต่โดยข้อเท็จจริงและหลักกฎหมาย พนักงานอัยการก็สามารถที่จะกันผู้ร่วมกระทำผิดหรือผู้ต้องหาคนใดไว้เป็นพยานได้ โดยอาศัยเหตุผลทางความจำเป็นในเรื่องพยานหลักฐานเช่นเดียวกัน แต่อำนาจในการสั่งกันผู้ต้องหาเป็นพยานของพนักงานอัยการ มิได้เกิดจากข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย หรือ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีแต่อย่างใด อำนาจในการกันผู้ต้องหาเป็นพยานของพนักงานอัยการ เกิดจากอำนาจในการสั่งคดีของพนักงานอัยการ

³¹ กุลพล พลวัน. เล่มเดิม. หน้า 246.

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143³² และมีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดถึงการใช้อำนาจในการสั่งคดีเช่นนี้ในการสั่งไม่ฟ้อง นายสมฤกษ์ กิตติสุวรรณ ผู้ต้องหาในคดีให้สินบนเจ้าพนักงาน ซึ่งผู้ต้องหาในคดีนี้ได้เคยเป็นผู้เสียหาย และเป็นพยานโจทก์ในคดีที่ฟ้องเจ้าพนักงาน (พลเอก สุรจิต จารุเศรษฐ์) ฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียกและรับสินบน จนในที่สุดศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดให้ลงโทษเจ้าพนักงานผู้เรียกและรับสินบนไปแล้ว (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 948/2510)³³ แม้คดีนี้โดยข้อเท็จจริงจะมีใช่เรื่องการกันผู้ต้องหาเป็นพยานโดยตรง เพราะคดีนี้มีการแยกดำเนินคดีจากกันโดยเด็ดขาดกับคดีที่เจ้าพนักงานเรียกและรับสินบน ซึ่งในคดีนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นการกันผู้ร่วมกระทำผิด คือ นายสมฤกษ์ กิตติสุวรรณ เป็นพยานได้ แต่ในคดีหลังนี้เป็นเรื่องที่ยังให้เห็นถึงอำนาจการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการได้อย่างเด่นชัดที่สุด

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ในอดีต กรมอัยการจะไม่เคยวางหลักเกณฑ์หรือระเบียบปฏิบัติในเรื่องนี้ไว้ แต่กรมอัยการก็เห็นว่า พนักงานอัยการอาจอ้างผู้ต้องหาที่สั่งไม่ฟ้องเป็นพยานได้ โดยความเห็นนี้เกิดจากการประชุมอัยการจังหวัด และอัยการพิเศษประจำเขตทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2510 ซึ่งอัยการจังหวัดเลย เสนอว่า ในคดีที่มีผู้ต้องหาหลายคน พนักงานอัยการเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาบางคน ไม่ฟ้องบางคนและพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยกับความเห็นที่ควรสั่งไม่ฟ้อง กรณีหนึ่ง กับพนักงานสอบสวนเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาทุกคน แต่พนักงานอัยการเห็นควรสั่งไม่ฟ้องบางคนอีกกรณีหนึ่งนั้น พนักงานอัยการจะสั่งให้สอบสวนผู้ต้องหาคนที่เห็นควรไม่ฟ้องไว้เป็นพยานได้หรือไม่³⁴ ที่ประชุมเห็นว่า

³² ป.วิอาญา “มาตรา 143 เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนในมาตราก่อนให้พนักงานอัยการปฏิบัติ ดังนี้

(1) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหามา เพื่อฟ้องต่อไป

(2) ในกรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งไม่ฟ้อง ในกรณีหนึ่งกรณีใดดังกล่าวข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นสมควรให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานใดมาให้ซักถามเพื่อสั่งการต่อไป

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยตัวผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลขัง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น ฯลฯ

³³ เล็ก จุณณานนท์. (2511). “ความเห็นชี้ขาดของอธิบดีกรมอัยการในการสั่งไม่ฟ้อง นายสมฤกษ์ กิตติสุวรรณ.” *บทบัญญัติ*, เล่ม 25, ตอน 2, หน้า 200-204.

³⁴ รายงานการประชุมอัยการจังหวัดและอัยการพิเศษประจำเขตทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2510. เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2510. หน้า 732 -733.

(1) กรณีที่มีผู้ต้องหาหลายคน พนักงานสอบสวนเห็นควรฟ้องผู้ต้องหาบางคน ไม่ฟ้องบางคน พนักงานอัยการเห็นชอบด้วย ถ้าจะสั่งให้สอบผู้ต้องหาคนที่เห็นไม่ควรฟ้องไว้เป็นพยานจะต้องสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาคนนั้นเสียก่อน

(2) กรณีที่มีผู้ต้องหาหลายคน พนักงานสอบสวนเห็นควรฟ้องผู้ต้องหาทุกคน แต่พนักงานอัยการเห็นควรไม่ฟ้องบางคน พนักงานอัยการสั่งให้สอบผู้ต้องหาที่เห็นสมควรสั่งไม่ฟ้องไว้เป็นพยานได้

กรมอัยการเห็นว่าพนักงานอัยการอาจอ้างผู้ต้องหาที่สั่งไม่ฟ้องเป็นพยานได้ แม้จะไม่ได้สอบไว้เป็นพยานก็ตาม แต่ถ้าจะสอบไว้เป็นพยานให้เป็นหลักฐานเพื่อจะไม่กลับคำให้การในชั้นศาลก็ต้องสอบเมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาคนนั้นแล้ว แต่เนื่องจากการสั่งสอบไว้เป็นพยานเป็นการสอบสวนเพิ่มเติมจึงไม่อาจทำได้หากได้สั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาทุกคนไปแล้ว ดังนั้น จึงต้องสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่จะสอบไว้เป็นพยานเสียก่อนจนมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง และได้สอบไว้เป็นพยานแล้วจึงสั่งฟ้องผู้ต้องหาคนอื่น

จากความเห็นดังกล่าวของกรมอัยการในเรื่องนี้ พอจะสรุปได้ว่าการจะสั่งสอบผู้ต้องหาไว้เป็นพยานได้ จะต้องมีการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้หาคนนั้นก่อนแล้วจึงสั่งสอบโดยถือเป็นการสั่งสอบสวนเพิ่มเติม มาตรา 143 วรรคสอง (ก) ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เหตุที่ต้องให้มีการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้หาคนนั้นก่อน ก็เพราะกรมอัยการเห็นว่า หากยังไม่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง ผู้นั้นยังมีฐานะเป็นผู้ต้องหาอยู่ หากไปกลับคำให้การในศาลก็จะถือว่าเป็นการเบิกความเท็จ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 177 ไม่ได้³⁵ ซึ่งในทางปฏิบัติเช่นนี้จะก่อให้เกิดปัญหาตามมาอย่างมาก ในกรณีที่ผู้ต้องหาซึ่งสั่งไม่ฟ้องแล้วอ้างมาเป็นพยานไม่ยอมให้การโดยอ้างสิทธิตามมาตรา 234 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

สำหรับในเรื่องการกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานของพนักงานอัยการนั้น ต่อมาภายหลังได้มีการออกระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528³⁶ โดยได้ระบุเกี่ยวกับเรื่อง การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานของพนักงานอัยการไว้ในข้อ 52 ความว่า...

³⁵ ป.อาญา มาตรา 177 บัญญัติว่า “ผู้ใดเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีอาญาต่อศาล ถ้าความเท็จนั้นเป็นข้อสำคัญในคดี ต้องระวางโทษ.....”

ถ้าความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ได้กระทำการในการพิจารณาคดีอาญา ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษ....”

³⁶ โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมในระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528.

“ในกรณีที่พนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหาซึ่งได้ร่วมกระทำผิดด้วยกันคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน ให้พนักงานอัยการพิจารณาโดยรอบคอบ โดยคำนึงว่า ถ้าไม่กับผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานที่มีอยู่เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดหรือไม่ และอาจแสวงหาพยานหลักฐานอื่นแทน เพื่อให้เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดนั้น หรือไม่ รวมทั้งความคาดหมายในการที่ผู้ต้องหาจะเบิกความเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดี หรือไม่ด้วย

เมื่อพนักงานอัยการได้วินิจฉัยแห่งวรรคหนึ่งแล้ว และพนักงานอัยการเห็นควรกับผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน ให้พนักงานอัยการออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้นแล้วให้พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนทำการสอบสวนถ้อยคำผู้ที่กันไว้เป็นพยานนั้นเป็นพยานประกอบสำนวนต่อไป

ในคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 144 149 167 และ 201 ถ้าปรากฏว่าผู้ต้องหาเต็มใจให้การในชั้นพนักงานสอบสวน หรือเคยถูกอ้างเป็นพยาน พนักงานอัยการโจทก์ และได้เบิกความยืนยันการกระทำความผิดของเจ้าพนักงานผู้รับสินบน จนศาลพิพากษาลงโทษเจ้าพนักงานผู้ต้องหาและ คดีถึงที่สุดแล้ว ให้พนักงานอัยการเสนอความเห็นพร้อมสำนวนไปยังอธิบดีกรมอัยการ เพื่อสั่ง³⁷

จากระเบียบกรมอัยการดังกล่าวเห็นว่า เป็นการออกมาเพื่อเป็นการรองรับการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการสั่งสำนวนการสอบสวนตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 ซึ่งนั้นย่อมหมายความว่ารวมถึงกรณีที่พนักงานอัยการมีอำนาจในการที่จะใช้ดุลพินิจในการกันผู้ร่วมกระทำผิดไว้เป็นพยาน โดยการสั่งไม่ฟ้องผู้ร่วมกระทำผิดดังกล่าวด้วย แต่อย่างไรก็ดี ความเห็นของพนักงานอัยการย่อมไม่ผูกมัดอยู่กับความเห็นของพนักงานสอบสวน ในทางกลับกัน แม้พนักงานสอบสวนจะกันผู้ร่วมกระทำผิดรายใดไว้เป็นพยาน หากพนักงานอัยการเห็นว่า พยานที่พนักงานสอบสวนกันไว้เป็นพยานนั้น ไม่มีความจำเป็นหรือมากเกินไปจนความจำเป็นไม่มีผลต่อรูปคดี พนักงานอัยการก็ย่อมมีอำนาจที่จะสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยานนั้นได้ ในกรณีที่พนักงานอัยการไม่เห็นด้วยกับความเห็นของพนักงานสอบสวนในเรื่องการกันผู้ร่วมกระทำผิดไว้เป็นพยาน พนักงานอัยการยังไม่อาจมีคำสั่งฟ้องพยานดังกล่าวต่อศาลในฐานะจำเลยได้ทันที พนักงานอัยการจะต้องสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนพยานผู้ต้องหาไว้ในฐานะผู้ต้องหาเสียก่อน จึงจะดำเนินการฟ้องร้องในฐานะจำเลยได้อีกต่อไป และในส่วนของกรณีที่พนักงานอัยการจะนำเอาคำให้การในฐานะพยานของผู้ที่ถูกกันไว้เป็นพยานแล้วกลับมา

³⁷ ระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528, ข้อ 52.

ถูกฟ้องในฐานะจำเลย เพื่อมาใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันการกระทำความผิดของเขาอีกครั้งหนึ่งนั้น ย่อมไม่สามารถจะกระทำได้ เพราะคำให้การนั้นย่อมถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ต้องห้ามรับฟัง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

กล่าวโดยสรุป ในเรื่องของการกันผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาว่า กระทำความผิดไว้เป็นพยานในชั้นพนักงานอัยการ จากกรณีที่ได้ทำการศึกษา ผู้เขียนเห็นว่าในชั้น พนักงานอัยการนั้น หากมีความประสงค์ที่จะกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยาน เพื่อประโยชน์ แห่งรัฐในการดำเนิน คดีอาญา พนักงานอัยการก็มีอำนาจที่จะกระทำได้ ทั้งนี้ โดยข้อเท็จจริงและ หลักกฎหมาย โดยอาศัยเหตุผลทางความจำเป็นในเรื่องพยานหลักฐานเช่นเดียวกันกับในเรื่องการกัน ผู้ต้องหาไว้เป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวน ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว โดย จะมีข้อแตกต่างกันอยู่บ้าง กับการต่อรองข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามยาเสพติด ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดฯ มาตรา 100/2 ก็ในเรื่อง การเริ่มต้นของการต่อรองข้อมูลและพยานหลักฐานที่สำคัญใน คดียาเสพติด จะเริ่มต้นที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ผู้สืบสวนจับกุม และพนักงานสอบสวน เท่านั้น ไม่สามารถเริ่มต้นได้ในชั้นพนักงานอัยการ อีกทั้งการให้ความร่วมมือในการต่อรองข้อมูล สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามยาเสพติด ของผู้ต้องหา หรือ ผู้ถูกจับกุม ก็ไม่ อาจทำให้ ผู้ต้องหา หรือผู้ถูกจับกุมในคดียาเสพติด พ้นจากความผิดตามข้อกล่าวหา ไปอยู่ในฐานะ เป็นพยานในคดีคนหนึ่งได้โดยปราศจากข้อหาในคดียาเสพติดที่กระทำลงติดตัว คงเป็นได้แต่เพียง ข้อมูลประกอบการพิจารณาของศาล ที่จะประกอบการพิจารณาลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษ ขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้³⁸ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า การต่อรองข้อมูลอัน สำคัญยิ่งและเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติยาเสพติด ให้โทษฯ มาตรา 100/2 นี้ ในส่วนของคดียาเสพติดย่อมทำให้รัฐได้ประโยชน์มากกว่าการกันผู้ร่วม กระทำความผิดไว้เป็นพยานซึ่งจะต้องทำการปล่อยตัวผู้ร่วมกระทำความผิดนั้น พ้นจากข้อกล่าวหา ในฐานะผู้ต้องหาหรือ จำเลย ไปตกอยู่ในฐานะพยาน เพราะอย่างน้อยๆ การต่อรองข้อมูลสำคัญ ตามบทบัญญัติมาตรา 100/2 นี้ นอกเหนือจากการที่รัฐจะได้ประโยชน์จากข้อมูลสำคัญที่ได้ทำ การต่อรองนั้นแล้ว รัฐยังจะได้ประโยชน์จากการมีตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยที่ร่วมกระทำความผิดไว้ สำหรับการฟ้องคดีในความผิดที่เขาได้กระทำ ที่จะต้องให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษต่ำกว่า อัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้

³⁸ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522, มาตรา 100/2.

4.2.5 วิเคราะห์การต่อรองตามมาตรา 100/2 กับการต่อรองคำรับสารภาพ

จากการที่ได้ศึกษาในเรื่องการต่อรองคำรับสารภาพมา พอสรุปได้ว่า การต่อรองการรับสารภาพเป็นกระบวนการหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาระหว่างจำเลยและพนักงานอัยการที่ทำข้อตกลงกัน โดยจำเลยตกลงที่จะให้การรับสารภาพภายใต้ข้อตกลงที่จะละสิทธิการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเต็มรูปแบบ หรือรวมถึงการให้ความร่วมมือกับรัฐด้านต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนกับประโยชน์ที่จะได้รับจากรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการลดโทษ ลดจำนวนข้อหาลง หรือเปลี่ยนข้อหาเป็นข้อหาที่มีโทษเบากว่า

การต่อรองการรับสารภาพในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการนำวิธีการต่อรองการรับสารภาพมาใช้อย่างกว้างขวางนั้นมักกระทำกัน 3 วิธี คือ

1. การต่อรองเกี่ยวกับโทษ
2. การต่อรองเกี่ยวกับการลดข้อหาที่จะฟ้องร้อง
3. การต่อรองเกี่ยวกับการยกเลิกข้อหาบางข้อ

เมื่อพิจารณาถึงระบบกฎหมายของประเทศไทยแล้ว แม้ว่ากฎหมายไทยจะมีได้บัญญัติรองรับวิธีการต่อรองการรับสารภาพโดยชัดแจ้ง แต่ก็อาจถือได้ว่าการต่อรองการรับสารภาพมิใช่เรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย แม้ได้มีบทบัญญัติกฎหมายที่ก่อให้เกิดการต่อรองการรับสารภาพไว้อย่างชัดเจน แต่ศาลก็ได้ถือเป็นแนวปฏิบัติมาเป็นเวลานานแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อรองการรับสารภาพเกี่ยวกับโทษ แต่เป็นการแสดงให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติที่รัฐเสนอให้เห็นถึงประโยชน์ที่จำเลยจะได้รับจากการรับสารภาพและจำเลยก็ใช้โอกาสตามกฎหมายนั้นโดยการรับสารภาพโดยถือว่าการรับสารภาพเป็นเหตุบรรเทาโทษที่กฎหมายให้อำนาจศาลในการลดโทษได้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิด

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังได้ใช้การรับสารภาพของจำเลยแบ่งเบาภาระของความหนาแน่นของคดีในศาลที่จะต้องทำการพิจารณาสืบพยานด้วย โดยให้อำนาจศาลที่ไม่จำต้องสืบพยานในคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพสำหรับการกระทำความผิดที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรงได้ อันแสดงให้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมไทยก็ได้รับเอาแนวความคิดในการบริหารคดีเพื่อบรรเทาปัญหาคดีค้างในศาลมาใช้กับการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมด้วยเช่นกัน อันมีลักษณะคล้ายเป็นการต่อรองการรับสารภาพโดยนัย หรือสถานการณ์ที่จำเลยเข้าใจว่า หากไม่ให้การรับสารภาพแล้วจะต้องรับโทษที่หนักกว่าการรับสารภาพ

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวก็ไม่อาจถือว่าเป็นการสนับสนุนการต่อรองการรับสารภาพได้อย่างเต็มที่ เนื่องจาก อาจพิจารณาได้ว่า หลักการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาของโทษไทย ยังยึดถือหลักการแสวงหาความจริงเป็นสำคัญซึ่งเป็นกระบวนการในระบบไต่สวน โดยอาจมีข้อยกเว้นได้ในบางกรณี ดังเช่นคดีอาญาที่มีอัตราโทษไม่ร้ายแรงนัก ดังนั้น พนักงานอัยการจึงไม่มีแรงจูงใจที่จะเจรจากับจำเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอาญาที่มีโทษตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป เนื่องจากพนักงานอัยการ ยังคงต้องแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในศาลอยู่นั่นเอง ดังนั้น หากจำเป็นต้องนำเอาหลักการ การต่อรองการรับสารภาพมาใช้ในประเทศไทยแล้ว ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาการบัญญัติกฎหมายหรือแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่เพื่อให้การต่อรองการรับสารภาพเป็นที่ยอมรับในประเทศไทยอย่างชัดเจน ดังเช่นวิธีการของประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law)

สำหรับความเห็นในเรื่องของการต่อรองข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ได้เคยมีความเห็นของสำนักงานอัยการสูงสุดเห็นว่า กฎหมายที่นำมาตราการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้เพื่อประโยชน์ในการได้ข้อมูลจากผู้ร่วมกระทำความผิดเพื่อประโยชน์ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล คือ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยบัญญัติเป็นมาตรา 100/2 ซึ่งการออกบทบัญญัติมาตรา 100/2 ดังกล่าว เป็นการอนุวัติการตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 (อนุสัญญากรุงเวียนนา) ข้อ 3 วรรค 6 ซึ่งกำหนดให้รัฐภาคีพยายามที่จะกำหนดให้มีการใช้ดุลพินิจตามกฎหมายภายในของตนอันเกี่ยวกับการฟ้องร้องบุคคลในความผิดซึ่งอนุสัญญาได้บัญญัติไว้ เพื่อการปราบปรามการกระทำความผิดเหล่านั้นให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ในทางการปฏิบัติซึ่ง สำนักงาน ป.ป.ส. ได้วางหลักเกณฑ์เป็นการภายในไว้เบื้องต้น โดยพยายามที่จะประยุกต์เอาวิธีปฏิบัติของกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้ โดยกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ทำการจับกุม และพนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้กระทำความผิดทราบถึงประโยชน์ที่ผู้นั้นอาจได้รับจากการสมัครใจให้ข้อมูลที่สำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และเมื่อพนักงานสอบสวนได้รับข้อมูลจากผู้กระทำความผิดแล้ว ให้รวมไว้ในสำนวนการสอบสวนและทำความเข้าใจให้พนักงานอัยการทราบเพื่อพิจารณามีคำขอต่อไป

ในชั้นพนักงานอัยการ คณะกรรมการติดตามการให้ความคุ้มครองผู้ให้ความร่วมมือ ต่อทางราชการในการปราบปรามยาเสพติด ซึ่งมีอัยการสูงสุดเป็นประธานกรรมการ ได้พิจารณา เห็นว่า ควรมีมาตรการช่วยเหลือทางคดีอาญาเพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ให้ความร่วมมือ ต่อทางราชการ หากผู้นั้นยินยอมให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการขยายผลไปสู่ผู้กระทำความผิดที่สำคัญกว่า โดยใช้มาตรการตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 สำนักงานอัยการ สูงสุดเห็นชอบด้วยความเห็นของคณะกรรมการฯ จึงได้มีหนังสือเวียนที่ อส 0016/ว 136 ลงวันที่ 8 เมษายน 2546³⁹ ให้พนักงานอัยการบรรยายข้อเท็จจริงที่เป็นคุณต่อผู้ต้องหาในฟ้องและคำขอท้ายฟ้อง ขอให้ศาลลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดด้วย

จากการที่ได้อธิบายมาแล้วว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 สอดคล้องกับบทบัญญัติในข้อ 26 วรรค 2 ของอนุสัญญาสหประชาชาติ เพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000⁴⁰ ซึ่งกำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐพิจารณาให้ความเป็นไปได้อย่างลดโทษบุคคลที่ถูกกล่าวหา ซึ่งให้ความร่วมมือที่สำคัญต่อการสืบสวน สอบสวน หรือการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อความผิดที่ครอบคลุมภายใต้อนุสัญญานี้ ซึ่งความผิด เกี่ยวกับยาเสพติดถือได้ว่าเป็นความผิดร้ายแรงที่อยู่ในกรอบของอนุสัญญาฯ เช่นกัน ซึ่ง บทบัญญัติของ มาตรา 100/2 เป็นเพียงบทบัญญัติสั้น ๆ ซึ่งกำหนดการลดโทษไว้ให้ในกรณีที่ผู้ร่วมกระทำความผิด ให้ความร่วมมือต่อหน่วยงานของรัฐ ที่บังคับใช้กฎหมาย บทบัญญัตินี้ ก็ไม่ได้กำหนดรายละเอียด วิธีการให้ข้อมูลว่าจะต้องกระทำอย่างไร เพื่อให้การให้ข้อมูลของผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นไป ด้วยความสมัครใจและโปร่งใสอย่างแท้จริง และ จากการค้นคว้าศึกษา เอกสารวิจัยของคุณธรรมพล ลิขิตจิตตะ และคณะ ได้เคยระบุไว้ในเอกสารวิจัย ความว่า...“อย่างไรก็ตาม สำนักงานศาลยุติธรรม มีความเห็นไปในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ เห็นว่าบทบัญญัติในมาตรา 100/2 ของพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ไม่ใช่เป็นกรณีของการต่อรองคำรับสารภาพ หากแต่เป็น เรื่องของการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาล มาตรา 100/2 ของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้ โทษดังกล่าว เป็นแต่เพียงยกเว้นหลักทั่วไปในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาลที่ห้ามมิให้ ศาลลดโทษเกินกึ่งหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้ หลักเกณฑ์ของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้าน อาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 26 อนุมาตรา 3 ก็บัญญัติในทำนองว่า มาตรการที่จะนำมาใช้เพื่อส่งเสริมให้บุคคลผู้เข้าร่วมหรือที่ได้เข้าร่วมแล้วในองค์กรอาชญากรรม ให้ข้อมูลข่าวสารแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายนั้น จะต้องเป็นไปตามหลักการพื้นฐานของ

³⁹ รายละเอียดเพิ่มเติมในหนังสือเวียนสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส 0016/ ว 136 ลง 8 เมษายน 2546 มีรายละเอียดไว้ในภาคผนวก

⁴⁰ รายละเอียดอ้างแล้วในบทที่ 2, หน้า 12.

กฎหมายภายในของตนในกรณีดังกล่าว จะเห็นได้ว่าแม้ว่าการต่อรองคำรับสารภาพจะเป็นมาตรการที่ได้รับการยอมรับในประเทศสหรัฐอเมริกาจนกลายเป็นวัฒนธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของอเมริกันแล้วก็ตาม แต่มาตรการดังกล่าวเป็นสิ่งที่ไม่เคยมีมาก่อนในประเทศไทย ทั้งยังขัดกับหลักการพื้นฐานของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยที่ใช้หลักการค้นหาความจริง อีกทั้งหากพิจารณาจากหลักเกณฑ์ในข้อ 26 ของอนุสัญญาดังกล่าวก็จะพบว่าไม่ได้มีการกล่าวอ้างถึงมาตรการต่อรองคำรับสารภาพไว้เลย⁴¹

จากการที่ได้ทำการศึกษาในเรื่องนี้มา ผู้เขียนมีความเห็นว่า การต่อรองข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามยาเสพติด ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ มาตรา 100/2 เป็นส่วนหนึ่งของการต่อรองคำรับสารภาพในคดียาเสพติด หรือวิธีการกึ่งต่อรองการรับสารภาพของประเทศไทย มิใช่การต่อรองคำรับสารภาพเต็มรูปแบบ ที่มีการบัญญัติกฎหมายไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพราะขั้นตอนการดำเนินการตามบทบัญญัติแห่ง พระราชบัญญัติ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดฯ มาตรา 100/2 นี้ มีจุดเริ่มต้นของการต่อรองโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้ทำการสืบสวนจับกุม สอบสวนในเบื้องต้น โดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน เป็นการต่อรองเกี่ยวกับโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ โดยแจ้งแก่ผู้ต้องหา หรือผู้ที่ถูกจับในคดียาเสพติด ว่า หากให้ความร่วมมือให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามยาเสพติด ก็จะได้รับการเสนอต่อศาลในเรื่องเกี่ยวกับข้อมูล อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ที่ทำการต่อรองนั้น เพื่อให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจ ในการพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น น้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ ซึ่งมาตรการต่อรองข้อมูลสำคัญ ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ มาตรา 100/2 นี้ ถือเป็นมาตรการหนึ่งที่สำคัญสำหรับเป็นเครื่องมือของรัฐ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่ในการสืบสวนจับกุมปราบปรามยาเสพติด ที่จะนำมาใช้สนับสนุนการสืบสวนสอบสวนเพื่อค้นหาข้อมูลข่าวสารและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปถึงผู้กระทำความผิดรายใหญ่ เพื่อตัดกระบวนการค้ายาเสพติดรายใหญ่ที่แท้จริง ซึ่งแม้แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เมื่อมีการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดรายสำคัญๆ การต่อรองการรับสารภาพมักจะเข้าไปมีบทบาทอยู่เสมอเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนหาพยานหลักฐานที่จะนำไปสู่การจับกุมผู้กระทำความผิดรายใหญ่ได้ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์โดยลึกซึ้งซึ่งเห็นว่า การต่อรองข้อมูลสำคัญ ตามมาตรา 100/2 นี้ ย่อมมีวัตถุประสงค์เป็นไปเพื่อประโยชน์ของรัฐ (Crime Control) ในด้านการปราบปรามยาเสพติดอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า บทบัญญัติ มาตรา 100/2ฯ นี้ จะคล้ายคลึงกับการต่อรองคำรับสารภาพของสหรัฐอเมริกาที่พอจะอนุมานกัน ได้ก็เพียงแต่ในเรื่องของการต่อรองโทษที่ผู้ต้องหาหรือจำเลย

⁴¹ อรรถณพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ก เล่มเดิม.

ที่ถูกต่อรองนั้นจะพึงได้รับเมื่อให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ก็ยังมีข้อแตกต่างจากวิธีการต่อรองคำรับสารภาพ ตามที่ได้ทำการศึกษามาแล้ว คือ

1. การต่อรองคำรับสารภาพในต่างประเทศ ส่วนใหญ่ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา จะเป็นการต่อรองในเรื่องเกี่ยวกับการลดข้อหาที่จะฟ้องร้องต่อจำเลยหรือผู้กระทำความผิด โดยพนักงานอัยการของรัฐ จะเป็นผู้เสนอการทำความเจรจาดกลงกับจำเลย หรือทนายจำเลย เพื่อให้จำเลยรับสารภาพ โดยแลกเปลี่ยนกับการลดข้อข้อหา หรือแลกเปลี่ยนกับการได้รับความกรุณาจากศาล เพื่อให้ศาลลงโทษสถานเบา เช่น จำเลยให้การรับสารภาพในข้อหาใหม่ เพื่อลดข้อหาจากความผิดอันมีลักษณะฉรจรจ์เป็นความผิดธรรมดา เป็นต้น⁴² แต่การต่อรองข้อมูลสำคัญๆ ตามมาตรา 100/2ฯ นี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ทำการต่อรอง ไม่ว่าจะ เป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ไม่มีอำนาจในการต่อรองลดข้อกล่าวหาอันเกี่ยวกับยาเสพติด ที่ทำการจับกุมได้ไม่ว่าด้วยประการใดๆ คงทำได้แต่เพียงการแจ้งให้ผู้ที่ถูกต่อรองข้อมูลสำคัญทราบ ว่า เขาควรจะได้รับผลประโยชน์ในการพิจารณาคดีของศาล เพื่อเป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาคดีว่าเขาอาจจะได้รับการลงโทษต่ำกว่าอัตราโทษขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้เท่านั้น หากให้ความร่วมมือให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามยาเสพติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ปฏิบัติ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

2. การต่อรองคำรับสารภาพในต่างประเทศ ส่วนใหญ่ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา จะเป็นการต่อรอง เกี่ยวกับการยกเลิกข้อหาบางข้อ เช่นการฟ้องคดีในข้อหาเบา ถอนฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีที่มีข้อหาหนักอื่นที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวอาจเรียกได้ว่าเป็นการต่อรองฟ้อง (Charge Bargaining) การต่อรองฟ้องเป็นการต่อรองคำรับสารภาพที่พนักงานอัยการตกลงจะฟ้องคดีในลักษณะปรานีต่อจำเลย เพื่อแลกเปลี่ยนกับการให้การรับสารภาพของจำเลย อย่างไรก็ตามคดีต่างๆ ที่อัยการจะนำมาใช้ในการต่อรองคำรับสารภาพนั้นจะต้องเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกัน⁴³ แต่สำหรับในส่วนของมาตรา 100/2ฯ ผู้เขียนเห็นว่า เจ้าหน้าที่ผู้ทำการต่อรองข้อมูล หรือพนักงานอัยการไม่มีอำนาจที่จะทำการต่อรองเกี่ยวกับการยกเลิกข้อกล่าวหาที่ทำการจับกุมแต่อย่างใด คงทำได้แต่เพียงเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการให้ความร่วมมือในการต่อรองให้ศาลประกอบดุลพินิจ ในการใช้อำนาจลดโทษผู้กระทำความผิดเท่านั้น

⁴² ชนาธิป เศรษฐสุวรรณ. (2537). เหตุบรรเทาโทษ ศึกษากรณีการใช้ดุลพินิจลดโทษ เมื่อจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา. หน้า 22.

⁴³ อรรถพล ลิขิตจิตตะ, ณรงค์ รัตนากุล และคมกริช หาญไชยง (2548). มาตรการส่งเสริมให้บุคคลให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย (รายงานการวิจัย). หน้า 147.

3. นอกเหนือจากนี้ ผู้เขียนยังมีความเห็นว่า บทบัญญัติของ มาตรา 100/2^๓ นี้ น่าจะนับได้ว่า เป็นบทบัญญัติสั้นๆ ที่แยกอำนาจในการตรวจสอบการใช้อำนาจซึ่งกันและกัน ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีการตรวจสอบการใช้อำนาจการถ่วงดุลซึ่งกันและกัน (Check and balance) อยู่ในตัวเอง กล่าวคือ การดำเนินการต่อรองข้อมูลฯจะ เริ่มต้นขึ้นที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน แล้วต่อจากนั้นจะมีพนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้กลั่นกรองสำนวนการสอบสวน ที่ได้รับมาจากพนักงานสอบสวน เข้ามาเกี่ยวข้องซึ่ง พนักงานอัยการก็มีอิสระที่จะเห็นด้วยหรือไม่ เห็นด้วยกับพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวน ได้ทำการรวบรวมมา หากไม่เห็นด้วยก็อาจจะสั่งให้ ทำการสอบสวนเพิ่มเติมในกรณีเห็นว่าพยานหลักฐานยังไม่สมบูรณ์พอเพียง หรือ อาจจะสั่งไม่ฟ้อง หรืออาจจะสั่งฟ้อง ในกรณีสั่งฟ้องพนักงานอัยการมีหน้าที่ที่จะต้องสรุปพยานหลักฐานทั้งหมด ที่พนักงานสอบสวนได้ทำการรวบรวมมาให้ศาลทราบและนำพยานหลักฐานฝ่ายโจทก์เข้าสืบ เพื่อประกอบการพิจารณาให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต่ำกว่า อัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ซึ่งขั้นตอนการดำเนินการต่างๆตามที่กล่าวมานั้น เป็นอิสระแยกขาดจากกัน ในทางปฏิบัติอยู่ในตัวเอง จึงเห็นว่า มาตรการตามบทบัญญัติแห่ง มาตรา 100/2 มีมาตรการในการตรวจสอบถ่วงดุล การใช้อำนาจรัฐอยู่ในตัวเอง ด้วยเหตุผลดังที่ได้ กล่าวมาแล้ว

4. หากจะเปรียบเทียบหลักการตรวจสอบการใช้อำนาจ ตามข้อ 3. กับการ ต่อรองคำรับสารภาพในสหรัฐอเมริกา นั้น ผู้เขียนเห็นว่า การต่อรองคำรับสารภาพในรูปแบบต่างๆ ของสหรัฐอเมริกานั้น ศาลจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการพิจารณาได้โดยศาลจะรับรู้ว่าการต่อรอง คำรับสารภาพจากการสอบถามจำเลยในเวลาที่ยังเลยให้การรับสารภาพ เมื่อศาลรับรู้ข้อตกลง คำรับสารภาพแล้วจึงพิจารณารับหรือปฏิเสธข้อตกลง ในกรณีที่ศาลยอมรับข้อตกลงของการต่อรอง คำรับสารภาพ ศาลก็จะจัดข้อตกลงการต่อรองคำรับสารภาพนั้นไว้ และ ต้องมีคำพิพากษาไปตาม ข้อตกลงนั้น ข้อตกลงนั้นก็จะเป็นอันสิ้นสุดลงเมื่อศาลมีคำพิพากษา ส่วนในกรณีที่ศาลปฏิเสธ ไม่เห็นด้วยกับข้อตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพระหว่างอัยการกับจำเลย ก็จะมีผลให้ความตกลง ของการต่อรองคำรับสารภาพมีอันสิ้นสุดลงในการผูกพัน จำเลยก็มีสิทธิที่จะถอนคำให้การรับสารภาพ ส่วนพนักงานอัยการก็ไม่ต้องผูกพัน ต้องปฏิบัติตามข้อตกลงการต่อรองคำรับสารภาพนั้นอีกต่อไป อย่างไรก็ตาม ในสหรัฐอเมริกา เท่าที่ได้ทำการศึกษามา ในเรื่องของการต่อรองคำรับสารภาพนั้น พนักงานอัยการมีอำนาจในการดำเนินคดีในนามของรัฐ การดำเนินคดีของพนักงานอัยการ ไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้สัญญาใดๆ เช่นกัน พนักงานอัยการอาจจะปฏิเสธที่จะทำความตกลงตาม หน้าที่ที่จะรักษาประโยชน์สาธารณะก็ย่อมทำได้ หากพนักงานอัยการปฏิเสธ ที่จะปฏิบัติตาม ข้อตกลง จำเลยก็มีสิทธิที่จะถอนคำให้การรับสารภาพได้ อีกทั้งศาลก็ไม่มีสิทธิที่จะไปบังคับให้

จำนวนรับสารภาพตามข้อตกลงการรับสารภาพ หรือ ไปบังคับให้พนักงานอัยการปฏิบัติตาม ข้อตกลงไม่ได้เช่นเดียวกัน ซึ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาจากกรณีเช่นนี้ ก็จะมีผลให้

1. ข้อตกลงที่ผู้กมัตอัยการอยู่ บังคับไม่ได้ กรณีจำเลยปฏิเสธข้อตกลง
 2. ข้อตกลงที่ผู้กมัตอัยการอยู่ บังคับไม่ได้ กรณีอัยการปฏิเสธข้อตกลง
- ซึ่งในกรณีที่อัยการปฏิเสธข้อตกลงนี้ ศาลก็จะให้จำเลยถอนคำให้การรับสารภาพได้⁴⁴

กรณีตามที่กล่าวมา เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกันแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าระบบการต่อรอง คำรับสารภาพของ สหรัฐอเมริกา นั้นก็มีระบบ การตรวจสอบถ่วงดุล (Check and balance) ในการใช้อำนาจระหว่างศาลกับพนักงานอัยการในเรื่องของการต่อรองคำรับสารภาพเช่นเดียวกันกับ บทบัญญัติแห่งมาตรา 100/2 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 จะมีข้อแตกต่างกันอยู่บ้างก็ในเรื่อง ของผลของการตกลง กล่าวคือ การต่อรองคำรับสารภาพ ในสหรัฐอเมริกา หากศาลไม่เห็นด้วยก็คืนผลผูกพันตามข้อตกลง จำเลยก็มีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองในเรื่องของการต่อสู้คดีตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ซึ่งจำเลยย่อมทราบถึง สิทธิข้อนี้ของตนเองดีอยู่แล้ว ส่วนกรณีของไทย จำเลยหรือ พนักงานอัยการ หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ไม่มีสิทธิที่จะล่วงรู้ได้เลยว่าศาลจะเห็นด้วยกับข้อตกลงของการต่อรอง และลงโทษจำเลยมาน้อยเท่าใด เพราะดุลพินิจในการที่จะกำหนดโทษลงแก่จำเลยตามบทบัญญัติ ของมาตรานี้ เป็นดุลพินิจของศาลโดยแท้ ที่จะลงโทษจำเลยต่ำกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมาย กำหนดไว้เพียงใดก็ได้

4.2.6 วิเคราะห์การต่อรองคำให้การตามมาตรา 100/2ฯ กับเหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 บัญญัติว่า “เมื่อมีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้

เหตุบรรเทาโทษ ได้แก่ ผู้กระทำความผิดเป็นผู้เฝ้าเวลาเบาปัญญา ตกอยู่ในความทุกข์ อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุแก่โทษ ต่อเจ้าพนักงาน หรือ ให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือ เหตุอื่นที่ศาลเห็นว่า มีลักษณะในทำนองเดียวกัน”⁴⁵

⁴⁴ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ ง แหล่งเดิม. หน้า 154 – 155.

⁴⁵ ดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78.

จากหลักประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ดังกล่าวข้างต้น ได้ระบุถึงกรณีที่จะถือเป็นเหตุบรรเทาโทษไว้ พอสรุปได้ว่า

1. พฤติการณ์ก่อนการกระทำความผิด ได้แก่ กรณีผู้กระทำความผิดเป็นผู้โศกเศร้าเบาปัญญาตกอยู่ในความทุกข์อย่างแสนสาหัส มีคุณความดีแต่ก่อน
2. พฤติการณ์หลังการกระทำความผิด ได้แก่ การที่ผู้กระทำความผิดได้รู้สึกผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลูกแก่โทษต่อเจ้าพนักงานอันเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณา และเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามิมีลักษณะในทำนองเดียวกัน

จากหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้นถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจลดโทษให้กับจำเลยได้ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงในทางพิจารณาเกี่ยวกับตัวจำเลยที่เข้าลักษณะเป็นเหตุบรรเทาโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เมื่อพิจารณาถึงหลักการที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 ในเรื่อง การลูกแก่โทษต่อเจ้าพนักงานหรือ ให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามิมีลักษณะในทำนองเดียวกัน นั้นน่าจะหมายความว่าถึง การที่จำเลยให้การรับสารภาพตั้งแต่ชั้นจับกุม สอบสวน และในชั้นศาลเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดีทำให้การพิจารณาคดีอาญาของศาลเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ลดเวลาลดขั้นตอนในเรื่องของการสืบพยานต่างๆ ซึ่งผลประโยชน์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับสำหรับกรณีนี้ ก็คือการได้รับการพิจารณาลดโทษลงได้ถึงกึ่งหนึ่งของโทษ ที่จะลงสำหรับความผิดนั้น และเมื่อได้พิจารณาหลักการของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 เปรียบเทียบกับวิธีการต่อรองคำรับสารภาพของสหรัฐอเมริกา แล้ว ทำให้มองเห็นหลักการและแนวความคิดของทั้งสองเรื่องมีความคล้ายคลึงกันมาก เพราะเป็นเรื่องที่จะกำหนดวิธีการรับสารภาพ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในด้านการจัดความล่าช้าในการพิจารณาคดีของศาลได้เช่นเดียวกัน แต่จะมีข้อแตกต่างกันอยู่บ้างก็ในเรื่อง ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 ของไทย เป็นวิธีการจูงใจให้จำเลยให้การรับสารภาพตามคำฟ้องของโจทก์โดยจำเลยมุ่งหวังที่จะได้รับความกรุณาลดโทษจากศาลลงกึ่งหนึ่งของอัตราโทษที่ศาลจะลงสำหรับความผิดนั้นๆ ส่วนหลักการต่อรองคำรับสารภาพของสหรัฐอเมริกา จะเป็นการต่อรองในเรื่องเกี่ยวกับการลดข้อหาที่จะฟ้องร้อง ต่อจำเลยหรือผู้กระทำความผิด โดยพนักงานอัยการของรัฐจะเป็นผู้เสนอการทำความเจรจตกลงกับจำเลย หรือทนายจำเลย เพื่อให้จำเลยรับสารภาพโดยแลกเปลี่ยนกับการลดข้อข้อหา หรือแลกเปลี่ยนกับการได้รับความกรุณาจากศาล เพื่อให้ศาลลดโทษสถานเบา เช่น จำเลยให้การรับสารภาพในข้อหาใหม่ เพื่อลดข้อหาจากความผิดอันมีลักษณะฉรรมเป็นความผิดธรรมดา ดังที่ได้อธิบายมาแล้วในหัวข้อข้างต้น ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วผู้เขียนเห็นว่า หลักการตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 นี้ เป็นแนวความคิดคล้ายคลึงกันมาก

กับหลักการต่อรองคำรับสารภาพของสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ทั้งสองแนวความคิดนี้ต่างก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันในเรื่องความสะดวกรวดเร็วในการบริหารงานยุติธรรม ของศาลและขจัดปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีของศาล ซึ่งเมื่อนำหลักการของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 มาศึกษาเปรียบเทียบกับหลักการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 100/2 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดฯ เห็นว่ามีหลักการคล้ายคลึงกันมากในเรื่องของหลักการต่อรองคำรับสารภาพ แต่ก็มีข้อเหมือนข้อแตกต่าง พอที่จะแยกได้ ดังนี้

1. หลักการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 เป็นเรื่องของ การจูงใจให้จำเลย หรือผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ ในเรื่องที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามข้อกล่าวหา หรือตามฟ้อง เป็นประโยชน์ต่อเจ้าพนักงาน ในด้านการดำเนินคดี และศาลในด้านการพิจารณาคดี ทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วเป็นประโยชน์ต่อการบริหารกระบวนการยุติธรรม ช่วยขจัดความล่าช้าในเรื่องการพิจารณาคดี ส่วนหลักการต่อรองข้อมูลฯ ตามมาตรา 100 / 2 นั้น เป็นเรื่องของการต่อรองข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งๆ จากผู้กระทำความผิดเพื่อที่จะเอาข้อมูลที่ได้รับมานั้น ไปใช้สำหรับการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อทำการจับกุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดรายใหญ่ เพิ่มขึ้นมาอีก โดยมีสิ่งจูงใจในเรื่องของโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ โดยศาลจะลงโทษน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในวันเพียงใดก็ได้ เงื่อนไขหลักการสำคัญที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะได้รับประโยชน์จากบทบัญญัติ มาตรา 100/2ฯ นี้ ก็คือการให้ข้อมูลที่สำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามยาเสพติด แก่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน นั่นเอง มิใช่การให้การรับสารภาพตามข้อกล่าวหา กรณีรับสารภาพตามข้อกล่าวหา นั้น ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิได้รับประโยชน์ตามหลักการนี้ แต่จะได้รับประโยชน์ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ซึ่งเป็นเรื่องแยกขาดจากกัน ในเรื่องการพิจารณาลงโทษของศาล

2. หลักการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ใช้ สำหรับการต่อรองคำรับสารภาพ ในคดีอาญาปกติ โดยทั่วไปและสามารถที่จะนำมาใช้กับคดียาเสพติดได้ในเรื่องของการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน หรือในชั้นพิจารณาคดีได้เช่นเดียวกัน แต่หลักการตามบทบัญญัติของมาตรา 100/2ฯ นั้น ใช้เฉพาะการต่อรองข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามยาเสพติดในคดียาเสพติด เท่านั้น ไม่สามารถนำมาใช้สำหรับการต่อรองคำรับสารภาพในคดีอาญาทั่วไปได้

3. หลักการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ที่กำหนดให้ศาลลดโทษได้ไม่เกินครึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงสำหรับความผิดนั้น เป็นการจำกัดดุลพินิจการลดโทษของศาล แต่หลักการตามบทบัญญัติมาตรา 100/2ฯ นี้ ไม่เป็นการจำกัดดุลพินิจในการลงโทษหรือลดโทษของศาล โดยการบัญญัติให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการลงโทษได้น้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ อย่างไรก็ตาม ทั้งสองหลักการนี้มีส่วนที่คล้ายคลึงกันเป็นอย่างยิ่งก็คือ การให้อำนาจศาลในการที่จะใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษที่จะลงสำหรับผู้กระทำความผิดนั่นเอง ซึ่งหลักการทั้งสองมาตรานี้เห็นว่า เป็นดุลพินิจที่อยู่ในอำนาจศาลโดยแท้

สรุป เมื่อพิจารณาถึงมูลเหตุจูงใจที่จะให้จำเลยให้การรับสารภาพแล้วผู้เขียนเห็นว่า มาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นมูลเหตุจูงใจในสำหรับการต่อรองคำรับสารภาพ ที่จะให้จำเลยให้การรับสารภาพในคดีอาญา ทั่วไป และสามารถนำมาใช้ในคดีอาญาเสพติดได้อีกด้วย แต่บทบัญญัติในมาตรา 100/2ฯ ก็ยังนับเป็นเหตุจูงใจอย่างยิ่งสำหรับการที่จะนำมาใช้ในการต่อรองคำให้การรับสารภาพ หรือต่อรองข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในคดีอาญาเสพติด เพราะมีข้อแตกต่างในเรื่องที่ศาลจะใช้ดุลพินิจในการลงโทษ นั่นเอง ดังนั้น ในเรื่องของการปราบปรามอาญาเสพติด ผู้เขียนเห็นว่า ควรนำการต่อคำให้การข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามอาญาเสพติดให้โทษ ตามมาตรา 100/2 แห่ง พ.ร.บ.อาญาเสพติดฯ มาใช้เป็นเครื่องมือทางกฎหมาย อีกมาตรการหนึ่งที่จะส่งผลเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามปัญหาอาญาเสพติด เพื่อประโยชน์ของรัฐ (Crime Control) อีกทั้งจะเป็นการแบ่งเบาภาระของศาลในการพิจารณาคดีอาญาเสพติด ที่ผู้กระทำความผิดอาจเป็นเพียงผู้เสพ ผู้ค้าเพียง หรือผู้ค้ารายย่อยแล้ว ยังสามารถจูงใจให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นเพียงรายย่อยให้ข้อมูลที่สำคัญ อาจสามารถขยายผลการจับกุมผู้กระทำความผิดรายใหญ่ ซึ่งอาจรวมถึงบุคคลที่อยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติดที่แท้จริงได้ จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ที่มีหน้าที่ในการสืบสวนจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จะนำเอามาตรการตามบทบัญญัติใน มาตรา 100/2 แห่ง พ.ร.บ.อาญาเสพติดฯ นี้ไปใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการปราบปรามอาญาเสพติด เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจโดยตรงแก่เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติในเบื้องต้นจะนำไปใช้ให้แพร่หลาย เพื่อประโยชน์แก่การจับกุมปราบปรามให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์สุขของสังคมโดยรวมต่อไป

4.3 หลักการรับฟังพยานหลักฐาน ตาม ป.วิอาญามาตรา 226 กับการต่อรองข้อมูลฯตามมาตรา 100/2 แห่ง พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ

4.3.1 การสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เกี่ยวกับยาเสพติด

การจับกุมคดียาเสพติดส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ปริมาณของตัวยาเสพติดของกลาง ทำให้ในบางครั้งการจับกุมได้เฉพาะผู้ที่ครอบครองหรือผู้ลำเลียงยาเสพติดเท่านั้น ทำให้การปราบปรามยาเสพติดไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะว่าการค้ายาเสพติดทำกันเป็นขบวนการ เป็นเครือข่ายที่ซับซ้อน มีนายทุนหรือผู้มีอิทธิพลอยู่เบื้องหลัง อีกทั้งมีการตัดทอนของการทำงานทำให้พยานหลักฐานต่างๆ มีไม่เพียงพอที่จะเอาตัวผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดมารับโทษตามกฎหมาย

อนึ่งการที่จะจับกุมผู้อยู่เบื้องหลังขบวนการค้ายาเสพติดมารับโทษตามกฎหมายได้จะต้องมีการสืบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ก่อนจะมีการดำเนินการจับกุม และในขณะนี้ มี พ.ร.บ.ยาเสพติด มาตรา 100/2 ซึ่งเป็นเรื่องของการต่อรองข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการปราบปรามยาเสพติด มาบังคับใช้ และมี พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 เป็นเครื่องมือสำคัญเปิดโอกาสให้สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดในข้อหาสมคบ สนับสนุน หรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิดได้ทำให้การสืบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานกระทำได้กว้างขวางขึ้น ซึ่งผู้เขียนขออธิบายไว้โดยสังเขป ดังนี้

การสืบสวน⁴⁶ คือ การแสวงหาข้อเท็จจริง และหลักฐานเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดที่มีขึ้นก่อนทำการจับกุม ขณะทำการจับกุม และหลังการจับกุม การสืบสวนมีด้วยกันหลายวิธี เช่น การสะกดรอย การตรวจสอบทางทะเบียน และการเงิน การใช้สายลับหรือแหล่งข่าวอื่นๆ ซึ่งในบางครั้งต้องใช้เทคนิคพิเศษประกอบการสืบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน

ฉะนั้น การสืบสวนเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ในการดำเนินคดีอาญา เพราะการสืบสวนมีผลโดยตรงต่อกระบวนการยุติธรรมหากการสืบสวนไม่มีประสิทธิภาพ ขาดหลักการกระบวนการยุติธรรมจะดำเนินไปสู่ความยุติธรรมเป็นไปได้ยาก

⁴⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) “การสืบสวนหมายความถึงการแสวงหาข้อเท็จจริง และพยานหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด..”

ก่อนทำการสืบสวนผู้ที่ทำการสืบสวนต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องพยานหลักฐานพอสมควรว่าพยานหลักฐานใดสามารถใช้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ พยานหลักฐานใดมีน้ำหนัก น่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด และพิจารณาว่าควรใช้พยานหลักฐานใดบ้าง เพื่อให้ครบองค์ประกอบของฐานความผิดในแต่ละข้อกล่าวหา ทำให้ผู้ทำการสืบสวนจะได้วางแผนการสืบสวนในการแสวงหาพยานหลักฐานนั้นๆ เพื่อนำไปพิสูจน์ความผิดในชั้นพิจารณาคดี ทำให้ศาลใช้ประกอบดุลพินิจวินิจฉัยลงโทษจำเลยได้ เพราะว่าศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ จะต้องใช้ดุลพินิจวินิจฉัยพยานหลักฐานจนกว่าจะแน่ใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงเมื่อเป็นที่สงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย

ฉะนั้นพยานที่รับฟังได้จะต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างเหตุกับผล พยานบุคคลจะต้องไม่ขัดกับเหตุและผล พยาน 2 คน จะต้องมิเหตุผลในตัวเอง แต่จะต้องมีความสัมพันธ์กันด้วยในจุดๆ หนึ่งนอกจากนั้นยังต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับพยานวัตถุอีกด้วย ซึ่งการแสวงหาพยานหลักฐานได้จากที่ใดบ้างให้พิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

1. แหล่งข่าวต่างๆ
2. ประวัติบุคคลต้องสงสัย
3. พฤติการณ์ในการกระทำความผิด (แผนประทุษกรรม)
4. การสืบสวนพฤติการณ์ (ปฏิบัติการสืบสวน)
5. การสืบสวนทางการเงิน
6. การติดต่อสื่อสาร

นอกเหนือจากการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาเสพติด ที่ต้องพิจารณาแหล่งต่างๆ ข้างต้นแล้ว พยานหลักฐานใน ชั้นสืบสวนที่ผู้สืบสวนคดีอาเสพติด ควรต้องกระทำและรวบรวมข้อมูลเป้าหมายผู้ร้ายใหญ่เข้าแฟ้มไว้เป็นระบบ ดังนี้ คือ

1. รายงานข่าวสาร ในเบื้องต้นเมื่อได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือพฤติการณ์ของบุคคลเกี่ยวกับยาเสพติด จากแหล่งข่าวจะต้องทำเป็นรายงานข่าวสารเพื่อเสนอผู้บังคับบัญชาและรวบรวมไว้เป็นพยานหลักฐานตลอดจนใช้ประกอบในการวิเคราะห์ข่าวสาร ร่วมกับข่าวสารอื่นๆ
2. หลักฐานจากการตรวจสอบทางทะเบียนประวัติบุคคล หรือฐานข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด
3. หลักฐานจากการตรวจสอบทางการเงิน จากธนาคาร หรือการจดทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท เป็นต้น

4. หลักฐานทางการสื่อสาร เช่น การใช้โทรศัพท์ หรือการติดต่อสื่อสาร
ทุกรูปแบบ

5. รายงานการสืบสวนเมื่อมีการปฏิบัติการสืบสวนทุกครั้งต้องมีรายงาน
การสืบสวน เช่น รายงานการสะกดรอย การสำรวจสถานที่ ต้องมีรายงานการสืบสวนทุกครั้งไม่ว่า
การปฏิบัติการสืบสวนจะมีผลสำเร็จหรือไม่

6. ภาพถ่ายทางการสืบสวน เมื่อมีการปฏิบัติการสืบสวน นอกจากจะมีรายงาน
การสืบสวน แล้วจะต้องมีภาพถ่ายประกอบรายงานการสืบสวนทุกครั้ง เมื่อสามารถบันทึกภาพ
เหตุการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การพบกันของบุคคลในข้างงานยาเสพติด หรือภาพถ่ายของบ้านเป้าหมาย
หรือยานพาหนะ เป็นต้น

ซึ่งการสืบสวนคดียาเสพติดก่อนทำการจับกุม มีข้อดีอยู่ พอสรุปได้ ดังนี้ คือ

ก. ใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดของบุคคล กับของกลาง
ขณะจับกุม ซึ่งในเรื่องนี้เป็นปัญหามาก หากคดีมีการสืบสวนมาก่อนพยานหลักฐานต่างๆ ซึ่งได้จาก
การสืบสวนสามารถพิสูจน์ให้ทราบถึงการแบ่งหน้าที่กันของบุคคลในกลุ่มว่าร่วมกันกระทำ
ความผิดอย่างไร และมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

ข. เพื่อประกอบดุลพินิจเบื้องต้นของผู้จับกุม ตลอดจนพนักงานสอบสวนว่า
บุคคลใดมีส่วนในการกระทำความผิดมากน้อยเพียงใด หรือไม่มีส่วนในการกระทำความผิด
ไม่ปล่อยให้เป็นที่หน้าของพนักงานอัยการหรือศาลที่จะใช้ดุลพินิจในส่วนนี้มากนัก

ค. การสืบสวนทางการเงิน สามารถพิสูจน์ทราบความสัมพันธ์ของบุคคล
ในกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดหากมีการจับกุมจะเป็นประโยชน์ในการใช้มาตรการริบทรัพย์สินต่อไป
นอกจากนี้ ทำให้ทราบถึงวิธีการฟอกเงินของนักค้ายาเสพติดบางกลุ่ม หากมีการนำกฎหมายฟอกเงิน
มาบังคับใช้ จะได้ประโยชน์จากการสืบสวนทางการเงินเป็นอย่างมาก

ง. ในกรณีเป็นปัญหาในการจับกุมว่ากระทำโดยชอบหรือมิชอบ รายงานการ
สืบสวนเป็นหลักฐานว่ามีการสืบสวนมาก่อน ซึ่งแสดงว่าการทำการจับกุมกระทำโดยสุจริต

ส่วนข้อเสียของคดียาเสพติดที่มีการสืบสวนก่อนทำการตรวจค้นจับกุมคือ

ก. ไม่เหมาะกับคดีเล็กๆ เพราะทำให้ต้องสิ้นเปลือง เวลา กำลังคน และ
งบประมาณ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ซึ่งต้องปฏิบัติการกิจอื่นๆ ด้วย (ไม่ใช่เจ้าหน้าที่รับผิดชอบเรื่อง
ยาเสพติดโดยตรง)

ข. อีกทั้งการสืบสวนคดียาเสพติดก็มีไม่ว่าจะประสบความสำเร็จทุกครั้งไป
แต่ถ้าเป็นคดีที่เป็นข้างงานที่ซับซ้อน หรือความผิดในข้อหาสมคบจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการ
สืบสวนก่อนการจับกุม

นอกจากพยานหลักฐานในชั้นสืบสวน ผู้ทำการสืบสวนต้องแสวงหาพยานหลักฐานในชั้นจับกุมเพื่อประกอบให้พยานหลักฐานมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แต่การสืบสวนจะได้ผลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับผู้ทำการสืบสวนเองด้วย ว่ามีคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่สืบสวนที่ดี เช่น มีความอดทน ไหวพริบ ช่างสังเกตและมีความรอบรู้เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด ตลอดจนแสวงหาความรู้ใหม่เพิ่มเติมเพื่อใช้ประกอบในการประเมินสถานการณ์ จะได้มีความรู้เท่าทันนักค้ายาเสพติด เพราะฉะนั้นนักค้ายาเสพติดจะมีวิธีการต่างๆ ที่จะหลบเลี่ยงการจับกุมและต่อต้านการสืบสวนอยู่ตลอดเวลา⁴⁷

ความคิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีด้วยกัน 5 ฐานหลักด้วยกัน คือ ผลิต นำเข้า ส่งออก ครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่าย นอกจากนี้ยังมี พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ในเรื่องสมคบ สนับสนุน หรือช่วยเหลือ

ผู้ทำการสืบสวนจะต้องแสวงหาพยานหลักฐานใดบ้างนอกจากต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์เบื้องต้นที่กล่าวมาแล้วยังต้องคำนึงถึง ฐานความผิดที่จะดำเนินการกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดว่า กระทำความผิดฐานใด ดังนั้นผู้ทำการสืบสวนจะต้องทราบองค์ประกอบของฐานความผิดนั้นๆ ก่อนที่จะทราบเรื่ององค์ประกอบของฐานความผิดหลัก 5 ฐาน และควรจะทราบถึงหลักความชอบด้วยกฎหมายในเรื่องของพยานหลักฐาน ว่าพยานหลักฐานใด สามารถรับฟังได้ หรือรับฟังไม่ได้ ซึ่งจะได้อธิบายศึกษาต่อไปในเรื่องหลักความชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐานพอสังเขป ดังนี้

4.3.2 หลักความชอบด้วยกฎหมายในเรื่องพยานหลักฐาน

4.3.2.1 พยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟังในคดีอาญา

ป.วิ.อาญามาตรา 226 บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสารหรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้” ดังนั้นโดยหลักทั่วไปแล้วพยานหลักฐานทุกชนิดทุกประเภทได้แก่พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในทางคดีอาญาได้ทั้งหมด ยกเว้นแต่จะมีกฎหมายบทใดบทหนึ่งบัญญัติห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานนั้นไว้ พยานหลักฐานชั้นนั้นจึงจะต้องห้ามมิให้รับฟัง และเราเรียกว่า เป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ฉะนั้น เวลาจะวิเคราะห์ว่าพยานหลักฐานชั้นใดรับฟังได้หรือไม่ก็ต้องพิจารณาก่อนว่ามีกฎหมายบทใดบทหนึ่งห้ามรับฟังพยานหลักฐานชั้นนั้นหรือไม่

⁴⁷ กองกฎหมายและคดีอาญาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส.กระทรวงยุติธรรม. (2547). คู่มือการประสานงานและการรวบรวมพยานหลักฐานคดียาเสพติด. หน้า 36–37.

ถ้าไม่มีก็แสดงว่าพยานหลักฐานชิ้นนั้นเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ แต่ถ้ามีกฎหมายบทใดบทหนึ่ง บัญญัติห้ามมิให้รับฟัง พยานหลักฐานชิ้นนั้นก็ถูกตัดออกไปห้ามมิให้รับฟังและเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ บทกฎหมายที่บัญญัติห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานเราเรียกว่า “บทตัดพยานหลักฐาน” บทตัดพยานหลักฐานในคดีอาญาได้แก่⁴⁸

1) พยานหลักฐานไม่เกี่ยวกับประเด็น

ป.วิ.อาญา มาตรา 226 บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือ พยานบุคคลซึ่งน่าจะ พิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้” จะเห็นได้ว่า ในคดีอาญาประเด็นสำคัญที่สุดคือ ประเด็นว่าจำเลยผิดหรือบริสุทธิ์ย่อมเป็นประเด็นโดยตรง เพราะฉะนั้นพยานหลักฐานใดก็ตามที่อาจพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ คู่ความย่อมสามารถ อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ถ้าพยานหลักฐานใดไม่มีคุณสมบัติจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือ บริสุทธิ์ พยานหลักฐานก็รับฟังไม่ได้ตามมาตรานี้ เช่น โจทก์จะอ้างพยานหลักฐานเกี่ยวกับประวัติ อาชญากรรมของจำเลยเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยไม่ได้ เพราะมิใช่ พยานหลักฐานเกี่ยวกับประเด็นว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ต้องห้ามมิให้รับฟังตาม ป.วิ.อาญามาตรา 226

2) พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ

พยานหลักฐานที่กฎหมายห้ามมิให้รับฟังเพราะเกิดขึ้นโดยมิชอบ มีบัญญัติอยู่ใน ป.วิ.อาญา มาตรา 226 บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสารหรือพยานบุคคล...ให้อ้าง เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานหลักฐานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น ...” แต่บทบัญญัตินี้มีข้อจำกัดใช้บังคับกับเฉพาะกับ คดีอาญาเท่านั้น ไม่อาจนำไปใช้กับคดีแพ่ง คดีปกครองหรือคดีรัฐธรรมนูญ ต่อมาบทบัญญัติใน ลักษณะทำนองเดียวกันนี้ได้ถูกนำไปบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 243 วรรคสอง ซึ่งใช้กับคดีทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นคดีอาญา คดีแพ่ง คดีปกครองหรือ คดีรัฐธรรมนูญ โดยบัญญัติว่า “ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ถูกทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ ไม่อาจรับฟังเป็น พยานหลักฐานได้ “พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบนี้ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในชั้นจับกุมหรือชั้น สอบสวนหรือในชั้นศาลก็ตามย่อมรับฟังเห็นพยานหลักฐานไม่ได้ ด้วยเหตุผลที่ว่าเพื่อเป็นการคุ้มครอง ให้จำเลยได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรม และศาลไม่ควรรับรู้และสนับสนุนวิธีการที่มิชอบด้วยกฎหมาย แยกพิจารณาได้ดังนี้

⁴⁸ ธานี สิงหนาท. (2547). คู่มือพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา. หน้า 223.

(1) พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการจูงใจและให้คำมั่นสัญญาโดย

มิชอบ ต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐาน เช่น เจ้าพนักงานตำรวจตรวจค้นตัว ส.พบเมทแอมเฟตามีน จึงจับกุมในข้อหา มีเมทแอมเฟตามีน ไว้ในครอบครอง แล้วเสนอว่าหากผู้ถูกจับไปปล่อยซื้อเมทแอมเฟตามีน จากผู้จำหน่ายให้ก็จะไม่ดำเนินคดี ส.ตกลงยินยอมเป็นสายลับ เจ้าพนักงานตำรวจจึงมอบธนบัตร ซึ่งถ่ายเอกสารและลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีไว้แล้วให้แก่ ส.ไปปล่อยซื้อ โดยเจ้าพนักงานตำรวจ ไปรออยู่ที่ศาลาพักเรือนข้างทางห่างจากบ้านจำเลยประมาณ 300 เมตร ไม่เห็นเหตุการณ์ขณะปล่อยซื้อ ต่อมาประมาณ 30 นาที ส.กลับไปพบเจ้าพนักงานตำรวจพร้อมกับมอบเมทแอมเฟตามีนให้จำนวน 1 เม็ด โดยแจ้งว่าซื้อมาจากจำเลย เจ้าพนักงานตำรวจจึงไปที่บ้านจำเลยแสดงตัวเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ ขอตรวจค้นพบธนบัตรที่ใช้ปล่อยซื้ออยู่ในกระเป๋ากางเกงข้างขวาของจำเลย และได้จับกุมจำเลย ดำเนินคดีในข้อหาจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน ศาลฎีกาวินิจฉัยแย้งว่าการที่ ส.อ้างต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ว่าปล่อยซื้อเมทแอมเฟตามีนมาจากจำเลย ซึ่งเป็นผู้จำหน่ายให้จึงเกิดการจูงใจ ให้คำมั่นสัญญาของ เจ้าพนักงานตำรวจว่าจะไม่ดำเนินคดีในความคิดที่ ส. ถูกจับกุมโดยมิชอบและการที่ ส.มาเบิกความ ยืนยันในชั้นศาลเป็นพยาน โจทก์จึงเป็นพยานชนิดที่เกิดขึ้นจากการจูงใจและให้คำมั่นสัญญาโดยมิชอบของเจ้าพนักงานตำรวจดังกล่าว จึงรับฟังคำเบิกความของ ส. เป็นพยานไม่ได้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226 (คำพิพากษาฎีกาที่ 1839/2544)

(2) พยานหลักฐานที่ได้จากการปล่อยซื้อล่อจับและล่อให้กระทำผิด

ในบางครั้งความผิดที่เกี่ยวกับการซื้อขายสิ่งของที่ผิดกฎหมายเช่นจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน ปิ่นเถื่อน สลากกินรวบ รับของโจร หรือการซื้อขายบริการที่ผิดกฎหมาย เช่น หลึงโสเภณี ซึ่งผู้กระทำผิดมักจะต้องแอบทำการติดต่อซื้อขายอย่างลับๆ ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจไม่มีโอกาส จะจับผู้กระทำผิดได้คาหนังคาเขาขณะกำลังกระทำผิด และถ้าจับได้ภายหลังมีการกระทำผิดไปแล้ว ก็มักจะไม่ได้ของกลาง ทำให้คดีไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะฟ้องให้ผู้กระทำผิดถูกลงโทษได้ จึงมีวิธีการที่เจ้าพนักงานตำรวจมักจะใช้ในการแสวงหาพยานหลักฐาน โดยการที่เจ้าพนักงานตำรวจ จะปลอมตัวเข้าไปทำการซื้อขายสินค้า หรือบริการที่ผิดกฎหมายนั้นเสียเอง เพื่อให้ได้ พยานหลักฐานมาดำเนินคดี ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจเรียกวิธีการนี้ว่าการปล่อยซื้อ เช่น เจ้าพนักงาน ตำรวจสืบทราบมาว่า ก. เป็นผู้ลักลอบจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนจึงมอบธนบัตร ซึ่งลงบันทึก ประจำวันไว้ให้สายลับเข้าไปติดต่อปล่อยซื้อเมทแอมเฟตามีนจาก ก. เมื่อสายลับปล่อยซื้อได้แล้วเจ้าพนักงาน ตำรวจเข้าจับกุมตัว ก. ค้นได้ธนบัตรดังกล่าว อันเป็นพยานหลักฐานที่บ่งชี้ว่ามีการซื้อขายกันจริง แต่วิธีการเช่นนี้จะทำให้เกิดปัญหาว่า เป็นการแสวงหาพยานหลักฐาน โดยวิธีอันมิชอบหรือไม่ ตามแนวคำพิพากษาฎีกาวางบรรทัดฐานว่า การใช้สายลับไปปล่อยซื้อสิ่งของที่ผิดกฎหมายจากผู้ที่มีไว้ เพื่อจำหน่ายอยู่แล้ว ไม่เป็นการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบ แต่เป็นวิธีการแสวงหา

พยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดที่ผู้นั้นมีเจตนากระทำความผิดอยู่ก่อนแล้ว ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และไม่ต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานตาม ป.วิ.อาญามาตรา 226 เช่น

เจ้าพนักงานตำรวจสืบทราบมาว่า จำเลยมีพฤติการณ์ลักลอบจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน จึงมอบธนบัตรซึ่งลงบันทึกประจำวันไว้ให้สายลับไปล่อซื้อจากจำเลยโดยเจ้าพนักงานตำรวจแอบซ่อนอยู่เห็นสายลับเข้าไปล่อซื้อจากจำเลยแล้วนำเมทแอมเฟตามีนจำนวน 2 เม็ดมามอบให้เจ้าพนักงานตำรวจโดยแจ้งว่าซื้อมาจากจำเลย เจ้าพนักงานตำรวจจึงเข้าไปตรวจค้นจับกุมจำเลยได้พร้อมธนบัตรที่ใช้ล่อซื้อ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การที่เจ้าพนักงานตำรวจใช้สายลับนำเงินไปล่อซื้อเมทแอมเฟตามีนจากจำเลยซึ่งมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายอยู่แล้วนั้น เป็นวิธีการแสวงหาพยานหลักฐานในการกระทำความผิดของจำเลยที่ได้กระทำความผิดอยู่แล้ว มิได้ล่อหรือชักจูงใจให้จำเลยกระทำความผิดอาญาที่จำเลยไม่ได้กระทำความผิดมาก่อน การกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจดังกล่าวเป็นเพียงวิธีการเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยไม่เป็นการกระทำที่ดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของจำเลย และไม่เป็นการแสวงหาหลักฐานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แต่อย่างใด จึงนำมารับฟังลงโทษจำเลยได้ ไม่เข้าข้อต้องห้ามอ้างเป็นพยานหลักฐานตาม ป.วิ.อาญามาตรา 226 (คำพิพากษาฎีกาที่ 8183/2543, 59/2542 และ 270/2542)

แต่ถ้าล่อซื้อไม่ใช่เพื่อจับกุมคนที่มีเจตนากระทำความผิดอยู่ก่อนแล้ว แต่ไปหลอกล่อหรือชักจูงใจให้คนบริสุทธิ์กระทำความผิดอาญาโดยผู้ล่อซื้อไม่เคยมีเจตนากระทำความผิดมาก่อนย่อมเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226 เช่น บริษัทไมโครซอฟท์โจทก์จ้างนักสืบเอกชนไปล่อซื้อโปรแกรมคอมพิวเตอร์จำพวกโปรแกรมไมโครซอฟท์วินโดวส์ 95 จากผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ แต่บริษัทจำเลยที่ 1 ไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีการทำซ้ำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของโจทก์ในแผ่นบันทึกข้อมูลถาวรหรือฮาร์ดดิสก์อยู่ก่อนที่สายลับของโจทก์ไปล่อซื้อ แต่สายลับของโจทก์ไปติดต่อซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์จากจำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นพนักงานของบริษัทจำเลยที่ 1 โดยมีข้อตกลงว่าจำเลยที่ 3 ต้องแถมโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของโจทก์ให้แก่สายลับด้วยและได้กำหนดนัดส่งมอบสินค้ากันภายใน 7 วัน หลังจากนั้นจำเลยที่ 1 ทำการประกอบคอมพิวเตอร์เสร็จแล้วมีการทำซ้ำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของโจทก์ลงในแผ่นบันทึกข้อมูลถาวรของเครื่องคอมพิวเตอร์หรือฮาร์ดดิสก์แล้วส่งมอบให้แก่สายลับตามเวลาที่นัดไว้ สายลับจึงส่งสัญญาณให้เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมจำเลยที่ 3 และดำเนินคดีแก่บริษัทจำเลยที่ 1 ด้วย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การทำซ้ำบันทึกโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของโจทก์ลงในแผ่นบันทึกข้อมูลถาวรของเครื่องคอมพิวเตอร์หรือฮาร์ดดิสก์ของจำเลยที่ 1 นั้น เกิดขึ้นเนื่องจากการล่อซื้อของสายลับ มิใช่ทำซ้ำโดยผู้กระทำความผิดอยู่ก่อนแล้วก่อนการล่อซื้อ เท่ากับโจทก์เป็นผู้ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด โจทก์

ยอมไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยจึงไม่มีอำนาจฟ้องคดีนี้ได้ ต้องพิพากษายกฟ้อง (คำพิพากษาฎีกาที่ 4301/2543)

ข้อสังเกต แต่ถ้าเหตุการณ์อย่างนี้เกิดขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นผู้กระทำยอมไม่กระทบกระเทือนถึงอำนาจฟ้อง แต่ถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ ต้องห้ามตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226

(3) พยานหลักฐานที่เกิดจากการหลอกลวง ต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐาน เช่น

(ก) พนักงานสอบสวนรู้อยู่แล้วว่าคดีนี้ไม่มีพยานยืนยันเอาความผิดแก่ผู้ต้องหา แต่หลอกลวงผู้ต้องหาว่ามีพยานยืนยันเอาความผิด ผู้ต้องหาจึงยอมให้การรับสารภาพ ดังนี้ คำรับสารภาพในชั้นสอบสวนของผู้ต้องหาเกิดขึ้นจากการหลอกลวงต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐานตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226 (คำพิพากษาฎีกาที่ 598/2484 และ 542 – 543/2460)

(ข) ถ้าพนักงานสอบสวนกล่าวคลาดเคลื่อนไปโดยไม่รู้ว่าไม่จริง ไม่เป็นการหลอกลวงหรือจงใจให้จำเลยรับสารภาพตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 135 ไม่ต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐานตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226 เช่น รถยนต์ผู้ขับรถยนต์กระบะเกิดเหตุเฉี่ยวชนกันเป็นเหตุให้ผู้โดยสารมาทับรถยนต์ทั้งสองคันถึงแก่ความตายและบาดเจ็บภายหลังเกิดเหตุพนักงานสอบสวนไปสอบปากคำจำเลยซึ่งได้รับบาดเจ็บที่โรงพยาบาลโดยแจ้งแก่จำเลยว่า ว. คนที่นั่งไปกับจำเลยยังไม่ตาย โดยไม่รู้ว่า ว.ตายไปแล้ว จำเลยจึงรับต่อพนักงานสอบสวนว่า จำเลยเป็นผู้ขับรถยนต์กระบะคันเกิดเหตุ แต่ในชั้นพิจารณาจำเลยทราบความจริงว่า ว.ตายในที่เกิดเหตุ จึงให้การปฏิเสธว่า ขณะเกิดเหตุจำเลยเมาสุราหลับอยู่ในรถยนต์กระบะ ซึ่งมี ว. เป็นผู้ขับ มีปัญหาในชั้นฎีกาว่าคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวนรับฟังได้หรือไม่ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การที่พนักงานสอบสวนแจ้งแก่จำเลยว่า ว. ยังไม่ตายซึ่งผิดไปจากความจริงนั้น ไม่ถือเป็นการหลอกลวงเพื่อจงใจให้จำเลยรับว่าจำเลยเป็นผู้ขับรถยนต์กระบะคันเกิดเหตุตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 135 อันจะมีผลให้ไม่อาจฟังตามคำรับของจำเลยได้หากแต่เป็นการดำเนินการที่พนักงานสอบสวนได้ทำไปเพื่อทราบข้อเท็จจริงตามอำนาจของกฎหมาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 924/ 2544)

(ค) การที่พนักงานสอบสวนพูดกับผู้ต้องหาว่าถ้าจริงก็รับเสียโทษจะเบาไม่เป็นคำหลอกลวง คำรับนั้นรับฟังได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 157/ 2467)

(ง) การที่จำเลยลงชื่อในแผนที่เกิดเหตุ เพราะพนักงานสอบสวนบอกว่าลงชื่อแล้วกลับบ้านได้ ไม่ได้หมายความว่าจำเลยถูกบังคับหรือหลอกลวง แต่เป็นการลงชื่อโดยสมัครใจเอง (คำพิพากษาฎีกาที่ 1644/ 2531)

(4) พยานหลักฐานที่เกิดจากการขู่เข็ญ ทรมาณ ใช้กำลังบังคับ ต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐาน พยานที่เกิดจากการขู่เข็ญจงใจว่าจะให้พยานออกจากราชการ โดยได้รับบำนาญและจะไม่จับกุมดำเนินคดี รับฟังไม่ได้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226 (คำพิพากษาฎีกาที่ 1758/2543)

คำรับสารภาพในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนที่ได้ความว่า หากจำเลยไม่ให้การรับสารภาพเจ้าพนักงานตำรวจก็ต้องจับกุมภริยาจำเลยและคนในบ้าน ทั้งหมดด้วยเป็นคำรับสารภาพที่มีเหตุจูงใจ และบังคับให้กลัวไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐาน พิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 473/2539)

แต่ถ้าเจ้าพนักงานตำรวจมิได้ขู่เข็ญจงใจให้ผู้ต้องหารับสารภาพ แต่เป็นเรื่องที่ผู้ต้องหาตัดสินใจรับสารภาพเองโดยสมัครใจไม่ต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐาน ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226 เช่น

จำเลยจำหน้าเฮโรอื่น 1 ถุงแก่เจ้าพนักงานตำรวจ และ เจ้าพนักงานตำรวจค้นพบเฮโรอื่นของกลางอีก 6 ถุงกับ 35 หลอดที่บ้าน เจ้าพนักงานตำรวจ ได้สอบถามจำเลยแต่จำเลยปฏิเสธว่าเป็นของ ส. พ่อตาจำเลย เจ้าพนักงานตำรวจจึงให้เมียขยจำเลย ไปตาม ส. แต่เมียขยจำเลยกลับมาบอกว่าไม่พบ เจ้าพนักงานตำรวจจึงบอกว่า ถ้าจับ ส. ไม่ได้ ก็ต้องจับจำเลย แต่ถ้าตาม ส. มาได้ก็จะปล่อยจำเลย แล้วจึงเขียนบันทึกการจับกุมโดยแจ้งข้อหาให้ จำเลยทราบ จำเลยบอกแก่เจ้าพนักงานตำรวจว่าถ้า ส. ไม่มารีบ จำเลยก็ต้องรับ พยานจึงเขียนบันทึกว่า จำเลยให้การรับสารภาพดังนี้ การที่จำเลยยอมรับเป็นเรื่องที่จำเลยตัดสินใจเอง ข้อความที่ว่าถ้าได้ตัว ส. มากี่จะปล่อยจำเลยนั้น ก็เห็นได้ว่าคงจะปล่อยสำหรับข้อหาเฮโรอื่น 6 ถุงกับ 35 หลอดไว้ใน ครอบครองเพื่อจำหน่ายเท่านั้น ซึ่งก็เป็นการกระทำเพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำผิดไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นผู้ใด กรณียังไม่เข้าลักษณะชักจูงใจหรือกระทำด้วยวิธีการใดๆ ที่จะให้จำเลยให้การรับสารภาพ (คำพิพากษาฎีกาที่ 4765/ 2543)

4.3.3 หลักข้อยกเว้นเกี่ยวกับพยานหลักฐาน

พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาจากการกระทำโดยมิชอบ ไม่ต้องห้ามรับฟัง เป็นพยานหลักฐานแม้ ป.วิ.อาญา มาตรา 226 จะห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบก็ตาม แต่แนวบรรทัดฐานของศาลฎีกาแบ่งแยกการรับฟังพยานหลักฐานออกเป็น 2 กรณี ระหว่าง พยานหลักฐานที่ “เกิดขึ้น” กับ “ได้มา” โดยมิชอบ โดยห้ามมิให้รับฟังเฉพาะพยานหลักฐาน ที่เกิดขึ้นโดยมิชอบเท่านั้น ไม่รวมถึงพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ หากเป็นพยานหลักฐาน ที่เกิดขึ้นและมีอยู่โดยชอบก่อนที่เจ้าพนักงานจะทำผิดกฎหมาย คือไปค้นไปจับโดยไม่ชอบ การค้น

การจับโดยไม่ชอบของเจ้าพนักงานไม่ได้ทำให้เกิดพยานหลักฐานเหล่านี้ขึ้นมา เป็นแต่เพียงการได้มาโดยวิธีการอันมิชอบเท่านั้น พยานหลักฐานเหล่านี้จึงไม่ต้องห้ามมิให้รับฟังตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226 แต่ศาลฎีกาท้วงติงในเรื่องน้ำหนักของพยานว่ามีน้ำหนักไม่มั่นคง ต้องฟังด้วยความระมัดระวัง โดยลำพังพยานเหล่านี้จะเชื่อเป็นยุติลงโทษจำเลยไม่ได้ เว้นแต่จะมีพยานหลักฐานอื่นประกอบ จึงจะรับฟังลงโทษจำเลยได้ เพื่อต้องการปรามเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้ใช้วิธีการอันมิชอบด้วยกฎหมายไปแสวงหาพยานหลักฐานอีก เช่น

4.3.3.1 พยานหลักฐานที่ได้มาจากการจับหรือค้นโดยมิชอบ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจไปค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นของศาลและไม่เข้าเหตุที่จะค้นได้โดยไม่มีหมายค้นเป็นการค้นโดยไม่ชอบ แต่ไปพบพยานหลักฐานในการกระทำความผิดของจำเลย จึงยึดไว้เป็นพยานหลักฐาน ศาลรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ไม่ต้องห้ามตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226 เพราะเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นและมีอยู่โดยชอบก่อนที่เจ้าหน้าที่จะผิดกฎหมาย คือไปค้นโดยไม่ชอบการค้นโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่มิได้ทำให้เกิดพยานหลักฐานเหล่านี้ขึ้นมาแต่เป็นเพียงการได้มาโดยมิชอบเท่านั้น พยานหลักฐานเหล่านี้จึงไม่ต้องห้ามมิให้รับฟัง ดังเช่น

คดีรับของโจรรถจักรยาน 3 ล้อ เจ้าทรัพย์แจ้งความว่ารถจักรยานหายไป ตำรวจสืบทราบมาว่าจำเลยเป็นคนร้ายรายนี้ จึงพากันไปตรวจค้นบ้านของจำเลยโดยมิชอบพบรถจักรยาน 3 ล้อที่หายไปและยึดเอามาเป็นของกลางใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี ศาลรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องรับฟังด้วยความระมัดระวัง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 837/2483)⁴⁹

4.3.3.2 เทปบันทึกเสียงสนทนาระหว่างจำเลยกับผู้ลักลอบบันทึก

พยานหลักฐานที่ได้มาจากการลักลอบดักฟังโทรศัพท์โดยไม่มีอำนาจตามกฎหมายหรือไม่ได้รับคำสั่งจากศาล ย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 37 และ พ.ร.บ.ประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 มาตรา 34 แต่พยานหลักฐานชนิดนี้มีได้เกิดขึ้นโดยมิชอบ ไม่มีใครไปบังคับขู่เข็ญหลอกลวงให้เขาพูด เพียงแต่การได้มาโดยวิธีการอันมิชอบเท่านั้น จึงไม่ต้องห้ามมิให้รับฟังตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226 ทำนองเดียวกับพยานหลักฐานที่ได้มาจากการตรวจค้น การจับกุมโดยมิชอบนั่นเอง เช่น

⁴⁹ โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมในคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 837 / 2483.

คดีที่จำเลยเป็นเจ้าของพนักงานเป็นคนกลางเรียกรับหรือยอมจะรับทรัพย์สินเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เพื่อตอบแทนในการที่จำเลยจะจงใจให้เจ้าพนักงานช่วยเหลือผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษในคดีอาญานั้นปรากฏว่าผู้ให้เงินแก่จำเลยได้อัดบันทึกเสียงจำเลยไว้ในระหว่างสนทนากันทางโทรศัพท์ถึง 6 ครั้ง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เสียงของจำเลยที่ถูกอัดเทปไว้ถึง 6 ครั้ง ยากที่จะมีใครมาเลียนเสียงที่จำเลยพูดได้เป็นชั่วโมง ๆ และมีพยานโจทก์หลายคนจำได้ว่าเป็นเสียงของจำเลยโดยปราศจากข้อสงสัย โดยเห็นว่าไม่มีใครสามารถที่จะเลียนเสียงให้เหมือนจำเลยได้ ทั้งเรื่องราวที่ถูกอัดเทปไว้ก็ลงรอยกันกับเรื่องที่พยานโจทก์เบิกความ จึงรับฟังเป็นพยานได้ ไม่ขัดต่อ ป.วิ.อาญา มาตรา 226 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1123/ 2509)⁵⁰

การที่จำเลยอ้างส่งเทปบันทึกเสียงซึ่งบันทึกการสนทนาระหว่างโจทก์และจำเลยพร้อมเอกสารที่ถอดข้อความบันทึกการสนทนาเป็นพยานหลักฐานนั้น นับเป็นพยานหลักฐานซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่จำเลยจะนำสืบในประเด็นเรื่องการใช้เงิน แม้โจทก์จะไม่ทราบว่ามีการบันทึกเสียงไว้และไม่ยินยอมก็ตาม แต่เมื่อเสียงที่ปรากฏเป็นเสียงของโจทก์จริง และการบันทึกเสียงดังกล่าวเกิดจากการกระทำของจำเลยซึ่งเป็นคู่สนทนาอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บันทึกเสียงไว้เอง ซึ่งโดยปกติจำเลยย่อมมีสิทธิที่จะเบิกความอ้างถึงการสนทนาในครั้งนั้นได้อยู่แล้ว จึงไม่ถือว่าเทปบันทึกเสียงและเอกสารที่ถอดข้อความนั้นเป็นการบันทึกถ้อยคำซึ่งเกิดจากการกระทำโดยมิชอบ อันจะต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 243 วรรคสอง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4674 / 2543)⁵¹

4.3.3.3 พยานหลักฐานที่ได้มาจากการอาศัยข้อมูลของพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบไปรวบรวมมา ศาลรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

เช่น ผู้ใหญ่บ้านจับกุมตัวจำเลยในข้อหาสมคบกับพวกทำการปล้นทรัพย์ผู้ใหญ่นบ้านได้แนะนำจำเลยว่าให้รับเสียงจะได้กันไว้เป็นพยาน จำเลยจึงรับสารภาพแล้วนำเจ้าพนักงานไปค้นเอาของกลางได้ในชั้นศาลจำเลยคัดค้านว่าจำเลยให้การ โดยถูกเจ้าพนักงานแนะนำให้รับไม่ควรรับฟัง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า แม้คำรับสารภาพของจำเลยเกิดขึ้น โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจะรับฟังไม่ได้ก็ดี แต่พยานหลักฐานอื่นที่ได้จากคำรับอันมิชอบนั้นเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 500 / 2474)⁵²

⁵⁰ ฎรายละเอียดเพิ่มเติมในคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 1123 / 2509.

⁵¹ ฎรายละเอียดเพิ่มเติมในคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 4674 / 2543.

⁵² ฎรายละเอียดเพิ่มเติมในคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 500 / 2475.

การไม่แจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบ

(ก) ในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบว่าถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดข้อหาใด เพื่อให้การโต้ตอบหรือยอมรับข้อหา นั้น ได้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 134 แต่ถ้าพนักงานสอบสวน ไม่แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ ถือว่าไม่มีการสอบสวนในข้อหาความผิดนั้น พนักงานอัยการจึงไม่มีอำนาจฟ้องในข้อหาดังกล่าว ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 120

แต่ถ้าพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาแล้ว แต่ไม่แจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหาได้อ้างใช้เป็นพยานหลักฐานยื่นเขาในชั้นพิจารณาของศาล ได้ไม่ทำให้ การสอบสวนเสียไป แต่คำให้การรับสารภาพของผู้ต้องหา นั้น ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานยื่นเขาในชั้นศาลได้ เพราะเกิดขึ้นจากการกระทำโดยมิชอบด้วย ป.วิ.อาญา มาตรา 134 ต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226 และรัฐธรรมนูญ มาตรา 243 วรรคสอง ดังที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คำรับสารภาพชั้นสอบสวนของจำเลยได้เกิดขึ้นโดยพนักงานสอบสวนมิได้คัดเตือนให้จำเลยทราบก่อนว่าถ้อยคำของจำเลยอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยื่นจำเลยในการพิจารณาได้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 134 จึงรับฟังเป็นคำรับสารภาพชั้นสอบสวนยื่นจำเลยไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 769/2482 และ 57/2498)⁵³

นอกจากนี้หากเดิมพนักงานสอบสวนมิได้ดำเนินคดีกับจำเลย เพียงแต่เรียกมาสอบปากคำในฐานะพยานจึงไม่ต้องแจ้งให้ทราบก่อนว่าถ้อยคำที่จำเลยกล่าวอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยื่นเขาในชั้นพิจารณาของศาลได้ เพราะไม่ได้สอบปากคำในฐานะผู้ต้องหาแต่หลังจากนั้นพนักงานสอบสวนเรียกจำเลยมาอีกครั้งแล้วสอบปากคำในฐานะผู้ต้องหา แต่จำเลยให้การปฏิเสธก็เอามาใช้ประโยชน์ไม่ได้ เมื่อพนักงานอัยการ โจทก์ฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาลแล้ว ดังนี้ โจทก์จะอ้างคำให้การจำเลยในครั้งแรกที่ให้การต่อพนักงานสอบสวนในฐานะพยานเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาไม่ได้เพราะถ้าจะเอาจำเลยเป็นผู้ต้องหาที่ต้องแจ้งให้จำเลยทราบก่อนว่าถ้อยคำที่จำเลยกล่าวอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยื่นเขาในชั้นพิจารณาของศาลได้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 134 การที่พนักงานสอบสวนสอบปากคำจำเลยในฐานะพยาน โดยไม่ได้แจ้งสิทธิดังกล่าวให้จำเลยทราบ จึงไม่อาจนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226 เช่น

⁵³ ดูรายละเอียดเพิ่มเติม ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 769 / 2482, 57/2489.

เดิมพนักงานสอบสวนมิได้ดำเนินคดีกับจำเลยเพียงแต่สอบสวนในฐานะเป็นพยานโจทก์ ศาล จะหยิบยกเอาคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลย ซึ่งให้การในฐานะเป็นพยานโจทก์มาวินิจฉัยลงโทษจำเลยไม่ได้เพราะในคดีอาญานั้นพยานหลักฐานที่จะฟังลงโทษจำเลยได้ ต้องเป็นพยานหลักฐานโจทก์ ทั้งกฎหมายห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน เมื่อจะเอาจำเลยเป็นผู้ต้องหาที่ต้องสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 134 การที่พนักงานสอบสวนอ้างจำเลยเป็นพยานในชั้นแรก จึงเป็นพยานที่มีชอบ อ้างเป็นพยานพิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิดไม่ได้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1106 / 2506)

ก่อนจับกุมจำเลย พนักงานสอบสวนให้เรียกจำเลยมาสอบสวนในฐานะพยาน และทำบันทึกคำให้การไว้ ซึ่งตามบันทึกคำให้การดังกล่าวก็ระบุว่า เป็นคำให้การของจำเลยในฐานะเป็นพยาน มิใช่ในฐานะผู้ต้องหา ไม่มีข้อความที่แสดงว่าได้บอกให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาเหล่านั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันตนในการพิจารณาได้ตามที่ ป.วิ.อาญา มาตรา 134 บัญญัติไว้ เช่นนี้ จะถือว่าเป็นบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาไม่ได้ เมื่อโจทก์ไม่มีประจักษ์พยานหรือพยานแวดล้อมให้ฟังว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องถ้าฟังบันทึกคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยซึ่งให้การไว้ในฐานะพยานมิใช่ในฐานะผู้ต้องหา ยังฟังลงโทษจำเลยไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1581 / 2531)

ในคดีอาญาที่กฎหมายห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน เมื่อจะเอาจำเลยเป็นผู้ต้องหาที่ต้องสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา เพราะจะต้องบอกให้จำเลยทราบก่อนว่าถ้อยคำที่จำเลยกล่าวอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันจำเลยว่าการพิจารณาได้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 134 การที่พนักงานสอบสวนสอบสวนจำเลยเป็นพยาน แล้วโจทก์จะอ้างคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยในฐานะพยานเพื่อพิสูจน์ว่า จำเลยมีความผิดตามที่โจทก์ฟ้องนั้น เป็นการมิชอบ แม้คำให้การของจำเลยดังกล่าวเป็นคำรับ ซึ่งปรักปรำและเป็นผลร้ายแก่ตนเองก็รับฟังลงโทษจำเลยไม่ได้ เพราะขัดต่อ ป.วิ.อาญา มาตรา 226 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1581/ 2533)⁵⁴

ในคดีความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ของผู้อื่น จำเลยได้รับต่อพนักงานสอบสวนว่าเป็นผู้เผา แคร่ไม้ของผู้เสียหาย แต่เป็นคำรับที่พนักงานสอบสวนถามจำเลยก่อนที่จะแจ้งข้อหาแก่จำเลย จำเลยยังไม่ได้อยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหา โจทก์จะอ้างเอาคำรับดังกล่าวเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิดตามฟ้อง จึงเป็นการมิชอบ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 148 / 2536)⁵⁵

⁵⁴ ฎรายละเอียดเพิ่มเติม ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1581/2533.

⁵⁵ ฎรายละเอียดเพิ่มเติม ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 148 / 2536.

แต่บทบัญญัติ ป.วิ.อาญา มาตรา 134 ใช้บังคับเฉพาะในชั้นสอบสวนเท่านั้น ส่วนในชั้นจับกุมไม่มีกฎหมายบังคับให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมจะต้องเตือนก่อนว่าถ้อยคำที่ผู้ถูกจับกล่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยื่นเขาในชั้นพิจารณาของศาลได้ ดังนั้นคำให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมของผู้ถูกจับ แม้เจ้าพนักงานผู้จับกุมมิได้เตือนให้ทราบก่อนว่าถ้อยคำที่ผู้ถูกจับกล่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยื่นเขาในชั้นพิจารณาของศาลได้ก็รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ไม่ต้องห้ามตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226 แต่มีน้ำหนักน้อยกว่าคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวน เช่น

คดีความผิดฐานลักทรัพย์หรือรับของโจรข้อเท็จจริงฟังได้ว่า คนร้ายลักเอารถยนต์กระบะของผู้เสียหายไป ต่อมาเจ้าพนักงานตำรวจจับจำเลยได้พร้อมรถยนต์คันดังกล่าว ซึ่งใช้แผ่นป้ายทะเบียนและป้ายวงกลมปลอม ในชั้นจับกุมจำเลยรับว่าได้จัดทำขึ้นเอง แต่เจ้าพนักงานตำรวจมิได้แจ้งให้จำเลยทราบว่าถ้อยคำที่ผู้ถูกจับกล่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยื่นเขาในชั้นพิจารณาได้ คดีมีปัญหาว่าศาลจะรับฟังคำให้การในชั้นจับกุมของจำเลยเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาได้หรือไม่ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่ากฎหมายมิได้บังคับให้เจ้าพนักงานตำรวจต้องปฏิบัติดังกล่าวในชั้นจับกุมจึงรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีนี้ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 667/ 2535)⁵⁶

(ข) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายความสองต่อสอง ไม่ทำให้การสอบสวนเสียหาย แต่คำให้การรับสารภาพของผู้ต้องหานั้นรับฟังเป็นพยานในชั้นศาลไม่ได้ เพราะเกิดจากการกระทำที่มีขอบด้วย ป.วิ.อาญา มาตรา 7 ทวิ วรรคสองต้องห้ามมิให้รับฟังตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226 และรัฐธรรมนูญ มาตรา 243 วรรคสอง

(ค) ในชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนไม่ได้แจ้งสิทธิของผู้ต้องหาที่จะขอให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำของตนได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 241 วรรคสอง ไม่ทำให้การสอบสวนเสียหาย เช่น

ในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนสอบปากคำจำเลยโดยมิได้แจ้งสิทธิให้จำเลยทราบว่ามิสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำของตนได้ คดีมีปัญหาว่าการสอบสวนชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 241 วรรคสอง บัญญัติแต่เพียงว่าผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนได้เท่านั้นไม่ใช่เป็น

⁵⁶ ดูรายละเอียดเพิ่มเติม ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 667 / 2535.

เจ้าหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องสอบถามผู้ต้องหา ก่อนเริ่มการสอบสวน ดังนั้นแม้หากพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนจำเลยโดยไม่ได้ถามจำเลยในเรื่องดังกล่าวก่อนก็ตาม ก็ไม่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติดังกล่าว การสอบสวนของพนักงานสอบสวนจึงชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4529/2543 76 /2545)⁵⁷ แต่คำให้การรับสารภาพของผู้ต้องหาที่ให้การไปโดยพนักงานสอบสวนไม่ได้แจ้งสิทธิของผู้ต้องหาที่จะขอให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำของตนได้นั้น น่าจะถือว่าเกิดจากการกระทำที่มีชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 241 วรรคสอง เพราะรัฐธรรมนูญให้สิทธิขั้นพื้นฐานแก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนที่จะขอให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจฟังการสอบปากคำของตนได้ ก็เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งสิทธินี้ให้ผู้ต้องหาทราบ หากพนักงานสอบสวนไม่แจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบ ก็ถือเป็นการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมาย จึงรับฟังคำให้การของผู้ต้องหาเป็นพยานในชั้นศาลไม่ได้ ต้องห้ามตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226 และรัฐธรรมนูญ มาตรา 243 วรรคสอง

การรับฟังพยานบอกเล่า การรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาเกี่ยวกับพยานบอกเล่า นั้น มีนักกฎหมาย บางท่านเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติเรื่องนี้ไว้โดยเฉพาะแล้ว ดังที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อาญา มาตรา 226 ว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้” โดยไม่มีข้อจำกัดว่าถ้าเป็นพยานบอกเล่าจะรับฟังไม่ได้ ดังนั้น พยานบอกเล่าก็รับฟังได้ ถ้าสามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ โดยไม่จำเป็นต้องอนุโลม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 95 (2) มาใช้กับคดีอาญาตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 15 แต่อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกาวางหลักว่า บทบัญญัติดังกล่าวนำไปใช้กับคดีอาญาด้วย โดยอาศัย ป.วิ.อาญา มาตรา 15 แต่ไม่ได้มีสภาพบังคับห้ามมิให้รับฟังพยานบอกเล่าว่าเป็นการเด็ดขาดเสียทีเดียว เพราะบทบัญญัติดังกล่าว แม้จะทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาด้วยตนเองก็ตาม แต่ก็มีข้อยกเว้นต่อไปว่า ความในข้อนี้ให้ใช้บังคับได้ ต่อเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยชัดแจ้ง หรือ คำสั่งศาลว่าให้เป็นอย่างอื่น จึงมิได้ห้ามโดยเด็ดขาดมิให้รับฟังพยานบอกเล่าเสียทีเดียว (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1522/ 2528) ข้อยกเว้นนี้ต้องอนุโลมไปใช้ในคดีอาญาด้วย

ข้อยกเว้นที่มีกฎหมายบัญญัติโดยชัดแจ้งว่าให้รับฟังพยานบอกเล่าได้ เช่น ป.วิ.อาญา มาตรา 172 ตรี วรรคสี่ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มิได้ตัวพยานเด็กมาเบิกความ เพราะมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่ง ให้ศาลรับฟังสื่อภาพและเสียง คำให้การของพยานนั้นในชั้นสอบสวนตาม มาตรา 133 ทวิ เสมือนหนึ่งเป็นคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาล และให้ศาล

⁵⁷ ดูรายละเอียดเพิ่มเติม ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4529/2543, 76/ 2545.

รับฟังประกอบพยานอื่นในการพิจารณาพิพากษาคดีได้” ส่วนข้อยกเว้นที่ศาลมีคำสั่งให้รับฟังพยานบอกเล่าได้นั้น มิใช่ว่าศาลจะใช้ข้อยกเว้นนี้สั่งให้รับฟังพยานบอกเล่าได้ตามอำเภอใจ แต่จะต้องมีกฎเกณฑ์ และแนวทาง โดยศาลจะต้องวินิจฉัยตามแนวบรรทัดฐานของศาลฎีกาเป็นหลัก จึงจำเป็นต้องศึกษาว่า ศาลฎีกาได้วินิจฉัยในเรื่องการรับฟังพยานบอกเล่าว่า พยานบอกเล่าชนิดใด ลักษณะใด สามารถรับฟังได้บ้าง⁵⁸

4.3.4 วิเคราะห์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 กับ พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 100 / 2

จากการที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องหลักการรับฟังพยานหลักฐาน มาดังกล่าวข้างต้นแล้ว มีปัญหาที่จะต้องวิเคราะห์ว่า หลักการของ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 100/2 ในเรื่องการต่อรองข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ขัดต่อหลักการแห่งมาตรา 226⁵⁹ ป.วิอาญาในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานหรือไม่ ซึ่งในชั้นนี้ ผู้เขียน มีความเห็นว่า บทบัญญัติแห่ง มาตรา 100/ 2 แห่ง พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ นั้น ไม่ถือว่าเป็นการจงใจ ให้คำมั่นสัญญา กับผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดียาเสพติด ซึ่งอาจจะขัดต่อหลักการแห่ง ป.วิอาญา มาตรา 226 และ บทบัญญัติ ในรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. 2540 แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก ในกรณีที่ให้การรับสารภาพ ข้อมูลที่สำคัญอันเป็นประโยชน์ ตามมาตรา 100/2 นั้น เป็นการให้การที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจ และทำให้การนั้น ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่จำเลยในรายการได้รับการลดโทษ ต่ำกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้ และได้ประโยชน์กับรัฐ ในเรื่องข้อมูลที่สำคัญอันเป็นประโยชน์ในด้านการปราบปรามยาเสพติด โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดียาเสพติดนั้น ย่อมจะต้องทราบถึงผลดี หรือผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการต่อรองคำให้การ ข้อมูลอันสำคัญนั้นแล้ว จึงไม่น่าจะถือว่า ถ้อยคำที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยั้งนั้น เกิดจากการจงใจหรือให้คำมั่นสัญญา แต่อย่างไรก็ตาม และนอกจากนี้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดียาเสพติด ที่ถูกจับกุมเอง ก็ยังมีสิทธิ ที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ เมื่อได้รับการแจ้งสิทธิที่ตนเองควรจะได้รับในการพิจารณาคดีของศาล ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 100/2 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 นั้นแล้ว ซึ่ง เมื่อจำเลย หรือ ผู้ต้องหานั้น ประสงค์จะให้การ ต่อพนักงาน

⁵⁸ ธานี สิงหนาท. เล่มเดิม. หน้า 243.

⁵⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา “มาตรา 226 พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา บังคับขู่เข็ญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่น อันว่าด้วยการสืบพยาน”

ฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ในเบื้องต้นนั้นแล้ว ก็ย่อมจะต้องถือว่า คำให้การนั้น สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้ เพราะ ข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นจะต้องถูกรวบรวมไว้ในสำนวน การสอบสวน เสนอผ่านพนักงานอัยการไปสู่การพิจารณาของศาล เพื่อใช้ดุลยพินิจ ในการกำหนดโทษ ต่อไป อย่างไรก็ดี ปัญหาว่า ข้อมูลอย่างไร เป็นข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ตามมาตรา 100/2 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ หรือไม่นั้น ศาลฎีกา ได้เคยวางหลักเกณฑ์ ในการพิจารณา ไว้พอสรุปได้ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลนั้นต้องเป็นข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ (พนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน) ไม่เคยรู้มาก่อน ไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วนด้วยเหตุนี้ โดยหลักการแล้ว ถ้าเป็นข้อเท็จจริงที่เจ้าหน้าที่ของรัฐรู้ก่อนแล้ว ศาลไม่สามารถลดโทษให้ต่ำกว่า กิ่งหนึ่งได้ ส่วนผู้กระทำความผิดจะเปิดเผยข้อมูลทั้งหมดที่ตนได้รับรู้มาหรือไม่นั้น ไม่ใช่ ข้อสาระสำคัญ แต่ประเด็นอยู่ตรงที่ว่า ข้อมูลที่เปิดเผยออกมานั้น เพียงพอที่จะนำไปสู่การปราบปราม การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้หรือไม่ ถ้าเพียงพอแม้เปิดเผยแต่เพียงบางส่วนก็เข้าหลักเกณฑ์ ตามมาตรา 100/2 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 แต่แม้จะเปิดเผยข้อมูลทั้งหมด แต่ไม่เพียงพอที่จะนำไปสู่การปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ไม่เข้าหลักเกณฑ์ ตามมาตราดังกล่าว นอกจากนี้ การให้ข้อมูลจะต้องเป็นการให้ข้อเท็จจริงที่จับต้องได้ เช่น การระบุ ชื่อผู้ร่วมกระทำความผิด หรือการเปิดเผยถึงการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของผู้ร่วมกระทำ ความผิด การบอกแหล่งที่ซ่อนของยาเสพติด เป็นต้น การให้ข้อมูลในลักษณะที่เป็นข้อสันนิษฐานใดๆ ไม่ถือว่าเป็นการเพียงพอ

2. การให้ข้อมูลดังกล่าว ต้องเป็นไปโดยสมัครใจ (แม้มาตรา 100/2 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ไม่ได้เขียนไว้แต่ก็ต้องตีความไปในแนวนี้) หลักในข้อมูลนี้ อยู่ตรงที่ว่า ถ้าผู้กระทำความผิดเชื่อว่าตนเองจะให้ข้อมูลหรือไม่ก็ได้ถือว่ากระทำโดยสมัครใจ แต่เมื่อใดก็ตามที่ผู้กระทำได้รับแรงกดดันจนเชื่อว่าไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากที่จะให้ข้อมูลแล้ว ถือว่าไม่ได้กระทำโดยสมัครใจ ส่วนมูลเหตุจูงใจในการให้ข้อมูลไม่ใช่ข้อสาระสำคัญ เช่น ความกลัวว่าจะถูกจับหรือถูกลงโทษ ไม่ทำให้การให้ข้อมูลเป็นไปโดยไม่สมัครใจ

3. การให้ข้อมูลต้องมีความเหมาะสมที่จะนำไปสู่การปราบปรามการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กล่าวคือ จากการใช้ข้อมูลของผู้กระทำความผิดจะต้องทำให้สามารถ ระบุตัวของผู้สงสัยว่าได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และต้องสามารถพิสูจน์การกระทำ ความผิดของผู้ต้องสงสัยดังกล่าวได้ด้วย ดังนั้น การให้ข้อมูลในลักษณะที่ว่านาย ก เป็นผู้ค้ายาเสพติด โดยไม่มีหลักฐานใดๆ จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 100/2 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ส่วนปัญหาว่า ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิด (กล่าวคือผู้ต้องสงสัยที่ถูกขัดทอด)

หรือไม่ นั่นไม่ใช่ข้อสาระสำคัญ นอกจากนี้ การให้ข้อมูลต้องสามารถทำให้การกระทำความผิดที่ยังไม่เปิดเผยได้รับการเปิดเผย หรือการกระทำความผิดที่เปิดเผยแล้วได้รับการเปิดเผยมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การที่ผู้กระทำความผิดเป็นแต่เพียงมีความพร้อมที่จะให้การแต่ไม่อาจที่จะให้ข้อมูลใดๆ จึงไม่อาจได้รับการลดโทษตามมาตรา 100/2 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 แต่จะเป็นกรณีของมาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

4. แม้ว่าข้อมูลที่ถูกเปิดเผยนั้นจะมีความเหมาะสมก็ตาม แต่การที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับการลดโทษตามมาตรา 100/2 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 นั้น ก็ยังอยู่ในดุลพินิจของศาล ซึ่งศาลต้องใช้ดุลพินิจ โดยวางอยู่บนพื้นฐานของความหนักเบาของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดและความสำคัญของข้อมูลที่ได้รับ การเปิดเผยจากบุคคลดังกล่าว ดังนั้น การที่ผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วสามารถขยายผลไปจับกุมผู้ค้ายาเสพติดรายย่อยได้ จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะลดโทษให้ได้ ตามมาตรา 100/2 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 เพราะหากให้ผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ได้รับประโยชน์จากมาตราดังกล่าว นอกจากจะเป็นการขัดกับเจตนารมณ์ของมาตรา 100/2 ที่มีไว้เพื่อที่จะจัดการกับผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ ยังทำให้การตีความกฎหมายขาดความแน่นอน เช่น การที่ผู้ค้ารายย่อย (ยาบ้า 10 เม็ด) ให้ข้อมูลแล้วสามารถจับกุมผู้ค้ารายใหญ่ (ยาบ้า 5 หมื่นเม็ด) เข้าหลักเกณฑ์ของมาตรา 100/2 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 การที่ผู้ค้ารายใหญ่ (ยาบ้า 5 หมื่นเม็ด) ให้ข้อมูลแล้วสามารถจับกุมผู้ค้ารายย่อย (ยาบ้า 10 เม็ด) ไม่เข้าหลักเกณฑ์ของมาตรา 100/2 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ ฯ แต่ถ้าผู้ค้ารายใหญ่ (ยาบ้า 1 ล้านเม็ด) ให้ข้อมูลแล้วสามารถจับกุมผู้ค้ารายใหญ่ (ยาบ้า 8 แสนเม็ด) จะเข้าหลักเกณฑ์ของมาตรา 100/2 แห่ง พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ หรือไม่นั้น อาจจะมีความเห็นที่แตกต่างกันออกไป การมีหลักเกณฑ์ในเรื่องของการชั่งน้ำหนักประโยชน์ระหว่างความหนักเบาของการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดกับความสำคัญของข้อมูลที่ถูกเปิดเผยจึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความแน่นอนมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม การชั่งน้ำหนักประโยชน์ระหว่างความหนักเบาของการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด กับความสำคัญของข้อมูลที่ถูกเปิดเผยเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป โดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนยาเสพติดเพียงอย่างเดียวแต่ที่ยกตัวอย่างเรื่องจำนวนยาเสพติดเพียงเพื่อให้เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้นเท่านั้น⁶⁰

⁶⁰ ดูหมายเหตุท้ายฎีกา คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 2777 /2547. สุรสิทธิ์ แสงวีโรจน์พัฒน์. (เรียบเรียง).

สรุป ด้วยหลักการของเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า บทบัญญัติ แห่ง มาตรา 100/2 แห่ง พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ไม่ขัดกับหลักการรับฟัง พยานหลักฐานตาม ป.วิอาญา มาตรา 226 และบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2540 แต่อย่างไร

อนึ่ง ในส่วนของหลักการรับฟังพยานชัดทอด เปรียบเทียบกับบทบัญญัติ แห่ง พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 100/ 2 นั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า คำว่า พยานชัดทอด หมายถึง ถ้อยคำของบุคคลที่มีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดที่ทำให้การปรักปรำเป็นผลร้ายแก่ผู้ร่วมกระทำ ผิดด้วยกัน โดยอาจจะเป็นประจักษ์พยานเบิกความโดยตรงต่อศาลหรือเป็นพยานบอกเล่าที่ให้การไว้ ในชั้นสอบสวนก็ได้ แต่ถ้ากระทำไปโดยไม่รู้ข้อเท็จจริง มิได้ร่วมรู้เห็นเป็นใจด้วยก็มิใช่พยานชัดทอด พยานชัดทอดถ้าเกิดขึ้นและได้มาโดยชอบ ก็รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้เพราะไม่มีกฎหมาย ห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานชนิดนี้ แต่จะต้องแยกพิจารณาพยานชัดทอดออกเป็น 2 กรณี

(ก) พยานชัดทอดที่**มาเบิกความปรักปรำจำเลยต่อศาล** มิใช่พยานบอกเล่า แต่เป็นประจักษ์พยาน ไม่มีกฎหมายห้ามมิให้รับฟัง จึงเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ แต่มีน้ำหนักน้อย เช่น

แม้ ส. จะมีพฤติการณ์ที่สื่อแสดงว่า ได้รู้เห็นเป็นใจด้วยกับจำเลย ในการกระทำผิดมาแต่ต้น แต่เมื่อ ส. ไม่เคยตกเป็นผู้ต้องหาในคดีนี้คำเบิกความของ ส. มิใช่จะรับฟัง ไม่ได้เสียเลย ถ้าโจทก์มีพยานอื่นมาประกอบก็รับฟังลงโทษจำเลยได้ (คำพิพากษาศาลฎีกา 1794/ 2532)⁶¹

(ข) พยานชัดทอดที่**ให้การปรักปรำจำเลยไว้ในชั้นสอบสวน** นอกจากมีฐานะ เป็นคำชัดทอดของผู้กระทำผิดด้วยกันแล้ว ยังมีฐานะเป็นพยานบอกเล่าด้วยหาก ไม่ได้ตัวพยาน มาเบิกความต่อศาล เดิมเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 758/ 2487⁶² วินิจฉัยว่า คำชัดทอดในชั้นสอบสวน รับฟังเป็นพยานในชั้นศาลไม่ได้ เพราะเป็นพยานบอกเล่า แต่ในปัจจุบันศาลฎีกาวินิจฉัยว่าคำชัดทอด ในชั้นสอบสวนนี้ไม่ต้องห้ามรับฟังในฐานะที่เป็นพยานบอกเล่าแล้ว ดังนั้น ย่อมรับฟังได้ เพราะไม่มี กฎหมายห้ามมิให้รับฟัง แต่มีน้ำหนักน้อยกว่าคำชัดทอดในชั้นศาล เช่น

คำให้การในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนของจำเลยที่ 1 และที่ 2 ที่รับว่าได้ ร่วมกันกับจำเลยที่ 3 ทำการปล้นทรัพย์ของผู้ตายของนายสมศักดิ์ และฆ่าผู้ตายแม้จะเป็นคำชัดทอด ของผู้กระทำผิดด้วยกัน แต่ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามมิให้รับฟังคำให้การเช่นนั้นแต่อย่างไร

⁶¹ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 1794 / 2532.

⁶² คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 758 / 2487.

หากศาลเห็นว่าคำให้การเช่นนั้นให้การขัดท้อชอบด้วยเหตุผลพอให้รับฟังว่าเป็นความจริงที่เกิดขึ้น ศาลก็มีอำนาจรับฟังคำขัดท้อนั้นประกอบการพิจารณาได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4195/ 2533)⁶³

อย่างไรก็ดีคำพยานขัดท้อมีน้ำหนักน้อย ศาลต้องรับฟังด้วยความระมัดระวังโดยลำพังยังไม่อาจเชื่อเป็นยุติลงโทษจำเลยในคดีอาญาได้ เว้นแต่มีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบหรือมีเหตุผลพิเศษ ส่วนเหตุผลที่ทำให้พยานขัดท้อมีน้ำหนักน้อย ต้องรับฟังด้วยความระมัดระวัง ก็เพราะว่าพยานอาจจะขัดท้อจำเลยเพื่อให้ตนพ้นผิดหรือให้รับผิดน้อยลงหรือในบางกรณีพยานอาจมีความไม่พอใจหรือคิดแค้นจำเลยอยู่ก่อนแล้ว จึงได้ขัดท้อโดยการสร้างเรื่องหรือเพิ่มความรุนแรงเกี่ยวกับการกระทำของจำเลยให้ดูผิดร้ายแรงเกินกว่าที่เป็นจริง และแม้ว่าคำให้การถึงข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ มาตรา 100/2 หากจะมองในอีกแง่มุมหนึ่งแล้ว เห็นว่ามีลักษณะใกล้เคียงกับคำให้การของพยานขัดท้ออยู่บ้างก็ตาม แต่คำให้การถึงข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งนั้น หัวใจสำคัญของกฎหมายนี้ คือ ผลสัมฤทธิ์ในการจับกุมปราบปรามที่จะติดตามมาจากคำให้การต่อรองข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามยาเสพติด ที่จะต้องเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมติดตามมาซึ่งจะต้องพร้อมด้วยพยานหลักฐานอื่นประกอบ เช่น ยาเสพติดของกลางและผู้ต้องหารายใหญ่ที่สามารถทำการขยายผลจับกุมได้เพิ่มขึ้น ตลอดจนการติดตามตรวจยึดทรัพย์สิน ที่ได้มี ได้ใช้ ได้มา จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ ตัวบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มขบวนการเครือข่ายของการค้ายาเสพติด มิใช่เป็นเพียงการต่อรองคำให้การเพื่อให้ผู้ต้องหา หรือ ผู้ถูกจับต้องให้การปรักปรำผู้หนึ่งผู้ใดเกินกว่าความเป็นจริงเพียงเพื่อให้ตนเองพ้นผิด แล้วนำเอาคำให้การนั้นไปใช้ประกอบการพิจารณาในชั้นศาลเพื่อลงโทษจำเลยที่ถูกกล่าวหาว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดอีกฝ่ายหนึ่งแต่อย่างใด โดยมีได้มีผลสัมฤทธิ์ในด้านการจับกุมปราบปรามเกิดขึ้นจากคำให้การนั้น เพราะ หากไม่มีผลสัมฤทธิ์ในด้านการจับกุมปราบปรามเพิ่มขึ้น และเข้าลักษณะตามหลักเกณฑ์ในหมายเหตุท้ายฎีกา ที่กล่าวมาแล้ว คำให้การขัดท้อนั้น ก็ย่อมไม่มีผลต่อการพิจารณาลดโทษของศาลแต่อย่างใด ผู้เขียนจึงมีความเห็นด้วยเหตุผลที่ได้อธิบายมาแล้ว ข้างต้น จึงไม่ขัดกับหลักการรับฟังพยานหลักฐานตาม ป.วิอาญา มาตรา 226 แต่อย่างใด

⁶³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4915 / 2533.

บทที่ 5

บทสรุป ข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการที่ได้ทำการศึกษา มาตรการทางกฎหมายตาม มาตรา 100/2 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ในเรื่องนี้มา ผู้เขียนมีความเห็นว่า การต่อรองข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามยาเสพติด ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ มาตรา 100/2 เป็นส่วนหนึ่งของการต่อรองคำรับสารภาพในคดียาเสพติด ของประเทศไทย ที่มีการบัญญัติกฎหมายไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และมีจุดเริ่มต้นของการต่อรองโดยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นผู้ทำการสืบสวนจับกุมสอบสวน ในเบื้องต้น โดยพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน เป็นผู้ริเริ่มดำเนินการต่อรอง ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และเป็นการต่อรองเกี่ยวกับโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ หากให้ความร่วมมือให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามยาเสพติด โดยมีผู้พิพากษาหรือศาลจะเป็นผู้พิจารณากำหนดโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ ต่ำกว่าอัตราโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดนั้น เพียงใดก็ได้ มิใช่การเริ่มต้นการต่อรองคำรับสารภาพโดยพนักงานอัยการ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมาตรการต่อรองข้อมูลสำคัญ ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ มาตรา 100/2 นี้ ถือเป็นมาตรการหนึ่งที่เป็นเครื่องมือของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่ในการสืบสวนจับกุมปราบปรามยาเสพติด ที่จะนำมาใช้สนับสนุนการสืบสวนสอบสวนเพื่อค้นหาข้อมูลไปถึงผู้กระทำความผิดรายใหญ่ เพื่อตัดกระบวนการค้ายาเสพติดตั้งแต่การผลิต หรือผู้ค้ารายใหญ่ที่แท้จริง ซึ่งแม้แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เมื่อมีการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดรายสำคัญๆ การต่อรองการรับสารภาพมักจะเข้าไปมีบทบาทอยู่เสมอเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนหาพยาน หลักฐานที่จะนำไปสู่การจับกุมผู้กระทำความผิดรายใหญ่ได้ และในส่วนของการศึกษาเปรียบเทียบกับบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ผู้เขียนเห็นว่า มีลักษณะใกล้เคียงกันอย่างยิ่ง แต่จะมีข้อแตกต่างในเรื่องของการนำมาใช้ซึ่ง บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 นั้น สามารถใช้ได้ทั้งสำหรับในคดีอาญาทั่วไป และคดียาเสพติด แต่ยังมีข้อจำกัดในการที่จะให้ศาลใช้ดุลพินิจ ลงโทษได้ไม่เกินครึ่งหนึ่งสำหรับโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ส่วนการต่อรอง

ข้อมูลสำคัญๆ ตามมาตรา 100/2๓ นี้ ไม่มีข้อจำกัดในการที่จะให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณากำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดได้น้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ และบทบัญญัตินี้ ใช้สำหรับการต่อรองได้เฉพาะในคดีอาเสพติดเท่านั้น ไม่ได้ครอบคลุมไปถึงคดีอาญาทั่วไปเช่นเดียวกับบทบัญญัติในมาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมายอาญาดังที่ได้ทำการศึกษาวเคราะห์มาแล้วในบทที่ 4 ดังนั้น จึงเห็นว่าบทบัญญัติของมาตรา 100/2๓ นี้ สามารถนำมาใช้ในการต่อรองข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ มากกว่าที่จะนำบทบัญญัติในมาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการต่อรองๆ เพราะว่ามีเหตุจูงใจสำหรับผู้กระทำความผิดในเรื่องการที่ศาลจะใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้จำเลย หรือผู้กระทำความผิดได้มากกว่า ด้วยเหตุที่ว่ามิได้มีการจำกัดดุลพินิจของศาลที่จะลงโทษแก่จำเลยนั่นเอง ในส่วนของหลักการรับฟังพยานหลักฐาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 กับบทบัญญัติของมาตรา 100/2๓ ที่ทำการศึกษานี้ ผู้เขียนเห็นว่า บทบัญญัตินี้ดังกล่าว ไม่ขัดกับหลักการรับฟังพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 226 แต่อย่างไรก็ตาม เพราะการที่จำเลยผู้กระทำความผิดจะให้ล้อยคำหรือข้อมูลอันเป็นประโยชน์ๆ ได้นั้น จะต้องรู้สำนึกในการกระทำ และรู้ในผลประโยชน์แห่งการกระทำที่ตนเองจะได้รับในการพิจารณาคดีของศาล อีกทั้งการต่อรองข้อมูลสำคัญๆ ตามมาตรา 100/2๓ นี้ก็มิใช่การต่อรองเพื่อจะนำเอาคำรับสารภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในข้อกล่าวหาที่ถูกฟ้อง มาใช้เพื่อให้ศาลประกอบการพิจารณาลงโทษจำเลย หรือผู้ต้องหาแต่อย่างใด แต่เป็นการต่อรองเอาคำให้การหรือข้อมูลอันเป็นประโยชน์ๆ เพื่อนำไปใช้ในการสืบสวนปราบปรามขยายผลการกระทำความผิดจับกุม ผู้ต้องหาในคดีอาเสพติดรายอื่น ผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่ถูกต่อรองๆ จึงจะได้รับผลประโยชน์ในการพิจารณาคดี ตามบทบัญญัติแห่ง มาตรา 100/2๓ นี้

สำหรับในส่วนต่างประเทศนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับ การต่อรองคำรับสารภาพในประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว เห็นว่า บทบัญญัติตามมาตรา 100/2 แห่งพระราชบัญญัติอาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 นี้ มิใช่เป็นวิธีการต่อรองคำรับสารภาพเต็มตัว เช่นเดียวกับหลักการและวิธีการต่อรองคำรับสารภาพในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น กระบวนการการต่อรองคำรับสารภาพจะรวมไปถึงเรื่องของการต่อรองซึ่งเกิดจากผู้เกี่ยวข้องในคดีเริ่มตั้งแต่พนักงานอัยการ ทำการตกลงเจรจากับจำเลย หรือทนายจำเลย เพื่อให้จำเลยให้การรับสารภาพ โดยมีข้อแลกเปลี่ยนในเรื่องของการลดข้อกล่าวหา หรือโดยการต่อรองเกี่ยวกับโทษที่จะได้รับจากการพิจารณาคดีของศาล เพื่อให้ศาลลงโทษจำเลยนั้นในสถานเบา หรือต่อรองแลกเปลี่ยนในเรื่องการฟ้องร้องเพื่อให้จำเลยให้การรับสารภาพในข้อหาใหม่ซึ่งเบากว่าข้อหาเดิม อันมีลักษณะเป็นคดีอุกฉกรรจ์มาเป็นความผิดธรรมดาที่มีข้อหาเบากว่า เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

การใช้วิธีการต่อรองคำรับสารภาพหรือไม่นั้น ล้วนมีผลมาจากการรวบรวมพยานหลักฐานที่จะทำการฟ้องลงโทษจำเลย และการบริหารจัดการคดี เป็นสำคัญ ซึ่งแตกต่างกับบทบัญญัติมาตรา 100/2 ซึ่งเป็นเพียงกรณีการต่อรองการรับสารภาพเกี่ยวกับข้อมูลสำคัญ เพื่อประโยชน์ของการปราบปราม โดยมีสิ่งจูงใจสำหรับผู้กระทำความผิดในเรื่องโทษ ที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับจากการที่ศาลจะพิจารณาลงโทษต่ำกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้เท่านั้น ไม่มีกรณีของการต่อรองในเรื่องการลดข้อกล่าวหา หรือการเปลี่ยนข้อหาในฐานความผิดใหม่ที่จะฟ้องร้องจำเลยเข้ามาเกี่ยวข้องกับแต่อย่างใด ซึ่งหลักการต่อรองข้อมูลฯ ตามมาตรา 100/2ฯ ของไทยนี้ นับเป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่สำคัญอีกมาตรการหนึ่ง ของรัฐที่จะส่งผลเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามปัญหาอาชญากรรม และควบคุมปัญหาอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด (Crime Control) อีกทั้ง จะเป็นการแบ่งเบาภาระของศาลในการพิจารณาคดียาเสพติดที่ผู้กระทำความผิดอาจเป็นเพียงผู้เสพ ผู้ลำเลียง หรือผู้ค้ารายย่อยแล้ว ยังสามารถจูงใจให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นเพียงรายย่อยให้ข้อมูลที่สำคัญ จนสามารถขยายผลการจับกุมผู้กระทำความผิดรายใหญ่ซึ่งอาจรวมถึงบุคคลที่อยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติดที่แท้จริงได้ ทั้งนี้เพื่อตัดสายใยเชื่อมโยงขององค์กรอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วการปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะเช่นนี้การสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่จะทำการจับกุม หรือการหาข้อมูลของเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการปฏิบัติในด้านการปราบปรามจับกุมจะกระทำได้ยากลำบาก เนื่องจากองค์กรหรือเครือข่ายอาชญากรรมจะมีการประชุมวางแผนทางลับ การแบ่งหน้าที่กันทำเป็นทอดๆ โดยผู้กระทำความผิดแต่ละคนจะทราบการกระทำความผิดเพียงเท่าที่จำเป็น มีตัวตายตัวแทน หรือเมื่อคนหนึ่งถูกจับกุมก็จะมีผู้อื่นมาทำงานแทนต่อไป การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงวิธี การกระทำความผิด เช่น วิธีติดต่อซื้อขาย ขาย หรือวิธีการลำเลียงยาเสพติดใหม่ๆ อยู่เสมอ และบุคคลที่อยู่เบื้องหลังซึ่งเป็นนายทุนหรือผู้บงการในการค้ายาเสพติดจะไม่อยู่ใกล้ชิดกับยาเสพติด หรือไม่ลงมือกระทำด้วยตนเอง แต่จะสั่งการบุคคลอื่นเป็นทอดๆ และมีการตัดตอนได้ ซึ่งหากรัฐไม่มีเครื่องมือ หรือมาตรการทางกฎหมายเพื่อปราบปรามการกระทำผิดที่ดีพอแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติก็อาจจะไม่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของบุคคลเหล่านี้ ด้วยวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องและมีกฎหมายรองรับอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมได้ จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ที่มีหน้าที่ในการสืบสวนจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ควรจะศึกษาให้เข้าใจ และควรจะนำเอามาตรการตามบทบัญญัติในมาตรา 100/2 แห่ง พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ นี้ไปใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการปราบปรามยาเสพติด เพราะเป็นบทบัญญัติ ที่ให้อำนาจโดยตรงแก่เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ในเบื้องต้นของการสืบสวน จับกุมปราบปราม ให้มีอำนาจหน้าที่ในการต่อรองคำให้การอันเป็น

ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามยาเสพติด ในฐานะผู้ปฏิบัติโดยตรงระดับล่างของกระบวนการยุติธรรม และควรจะนำไปใช้ให้แพร่หลาย เพื่อประโยชน์แก่การจับกุมปราบปรามให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์สุขของสังคมโดยรวมต่อไป

อย่างไรก็ดี แม้ว่าบทบัญญัติมาตรการ ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 100/2 จะมีประโยชน์อย่างยิ่ง และสมควรนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการสืบสวนจับกุมปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด สำหรับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนเป็นอย่างยิ่งก็ตาม แต่การนำเอาบทบัญญัติของกฎหมายมาตรานี้ ซึ่งบัญญัติไว้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ในการจับกุมปราบปรามเบื้องต้น เป็นผู้มีหน้าที่นำไปใช้ ก็ควรคำนึงถึงผลกระทบ ข้อจำกัดที่จะไม่ให้กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ผู้บริสุทธิ์เป็นสำคัญ เพราะสิทธิ (Right) คือ อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น ส่วนเสรีภาพ (Liberty) คือ ภาวะของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่นภาวะที่ปราศจากการถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง และภาวะเช่นนี้ย่อมมีอยู่ตราบเท่าที่ไม่ถูกบังคับให้กระทำในสิ่งที่ไม่พึงประสงค์จะกระทำ¹

การที่รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้หลายประการ อาทิ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพในเคหสถาน เสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้นี้จะกระทำมิได้เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ อีกทั้งกฎหมายดังกล่าวนี้ต้องมีผลบังคับใช้เป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้แสดงให้เห็นว่า หากรัฐต้องการที่จะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลก็จะต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ด้วย

เมื่อพิจารณาถึงมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดไม่ว่าจะเป็นมาตรการเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดก็ดี มาตรการเกี่ยวกับตัวยาเสพติดก็ดี มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สินก็ดี หรือมาตรการเกี่ยวกับการบริหารจัดการคดีก็ดี จะพบว่าเป็นอำนาจที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลและกระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของบุคคลด้วย เนื่องจากในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพบางประการนั้น มิใช่จะตรากฎหมายขึ้นมาให้รัฐจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้โดยเด็ดขาด กฎหมายที่ตราขึ้นนั้นต้อง

¹ บุญวิจักษ์ เหล่ากอที. เล่มเดิม. หน้า 57.

เป็นไปเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น แม้ว่าการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดนั้น รัฐมีความจำเป็นต้องจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเพื่อให้การปราบปรามบรรลุผลสำเร็จสมตามความมุ่งหมาย ทำให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย ประชาชนมีศีลธรรมอันดี บ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองขึ้น แต่ก็ต้องยึดหลักดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเช่นกัน ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอความเห็น ที่รัฐควรจะดำเนินการ กำหนดแนวทางการปฏิบัติ สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรา 100/2 แห่ง พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ ให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้บริสุทธิ์ ไว้ ดังนี้

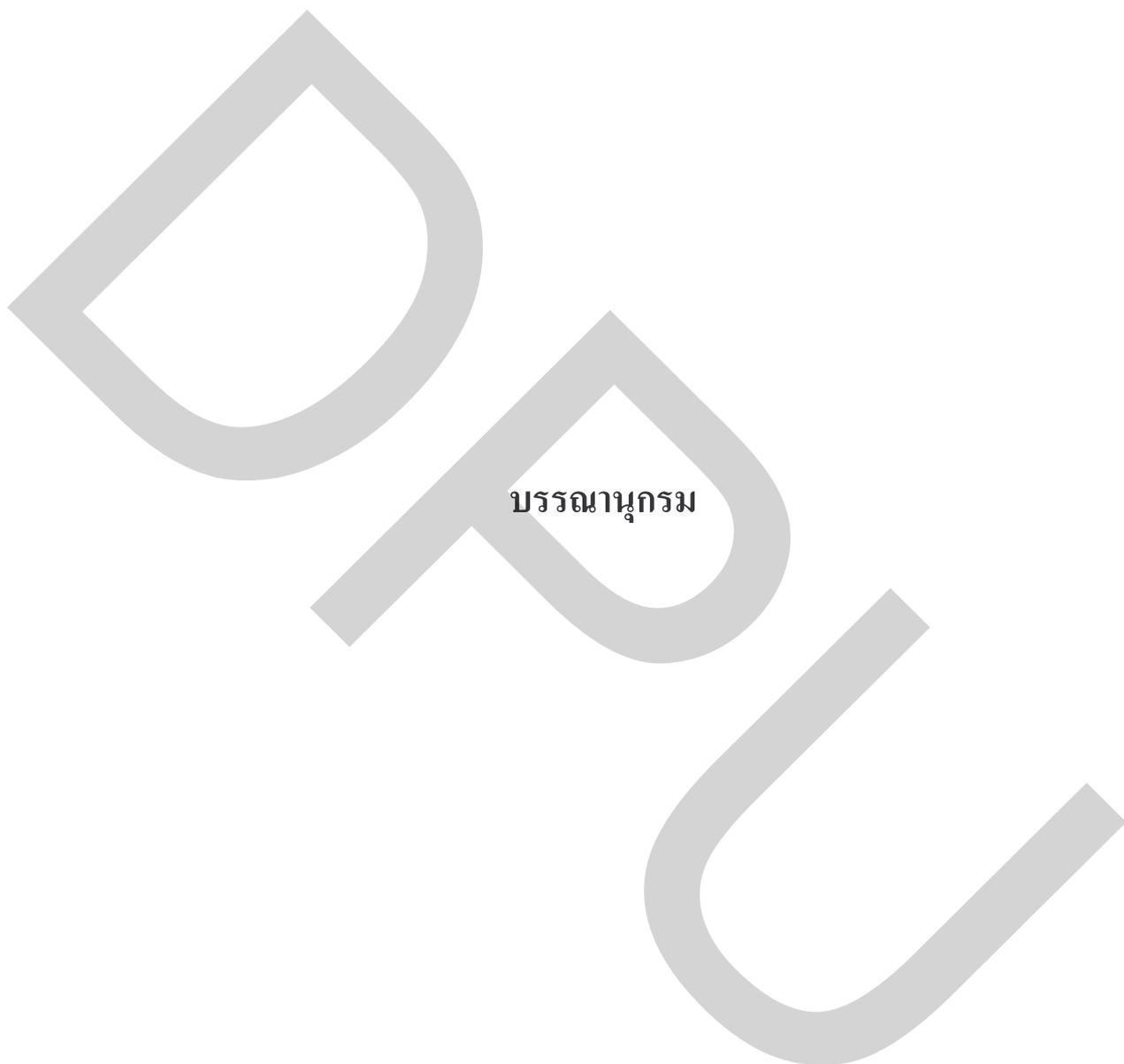
5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 การต่อรองข้อมูลฯในชั้นพนักงานสอบสวน ควรให้ผู้ถูกจับกุมหรือผู้ต้องหา มีสิทธิที่จะมีทนายความ หรือญาติ หรือ ผู้ที่ตนไว้วางใจ เข้าร่วมรับรู้รับฟังการต่อรองข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในชั้นพนักงานสอบสวนนั้นด้วย เช่นเดียวกับการสอบสวนคดีอาญาปกติ เพราะการมีทนายความ หรือญาติ หรือบุคคลที่ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาให้ความไว้วางใจเข้าร่วมรับฟัง ย่อมมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการให้การในการต่อรองคำให้การ เพราะจะทำให้การให้การข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจ ซึ่งการให้การโดยสมัครใจไม่ถูกบังคับขู่เข็ญ ประกอบด้วยควมมีสติรู้ถึงผลของการกระทำ ซึ่งผู้ที่ให้การจะต้องรู้ถึงผลที่จะตามมาจากการให้การนั้นด้วย การมีทนายความ หรือญาติ หรือบุคคลที่ผู้ถูกจับให้ความไว้วางใจเข้าร่วมรับฟัง คำให้การต่อรองข้อมูลที่สำคัญอันเป็นประโยชน์ของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา จะทำให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาได้รับคำปรึกษาที่ถูกต้อง และสามารถให้การ โดยรู้ว่าผลของการให้การนั้นจะเป็นอย่างไร อีกทั้งจะทำให้คำให้การข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ที่ได้ให้การไว้นั้น มีน้ำหนักมากสามารถรับฟังได้ในชั้นศาล และเพื่อเป็นการป้องกันการที่จะให้ผู้ถูกจับหรือ ผู้ต้องหา ร้องเรียนกล่าวหาเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ทำการสอบสวน และต่อรองข้อมูลนั้น ในเรื่องความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ ในภายหลังได้

5.2.2 ควรให้พนักงานอัยการเข้าไปมีส่วนในการต่อรองคำให้การข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตามมาตรา 100/2 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดฯ ในชั้นพนักงานสอบสวนนั้นด้วย เพราะการเข้าไปมีส่วนร่วมของพนักงานอัยการ ไม่ได้มีความสำคัญเพียงเป็นการคุ้มครองผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาจากการถูกหลอกลวงเท่านั้น แต่ยังมีความสำคัญในการคุ้มครองบุคคลที่สามที่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาให้การพาดพิงถึงอีกด้วย ประกอบกับพนักงานอัยการ มีหน้าที่จะต้องเป็นผู้ฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาล ภายหลังจากการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว

เสนอสำนวนการสอบสวนในคดีนั้นต่อพนักงานอัยการ ดังนั้น พนักงานอัยการจึงควรมีบทบาทสำคัญในการต่อรองคำให้การอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามยาเสพติดนี้ด้วย เพื่อจะได้เสนอข้อมูลหลักฐานการให้การข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามยาเสพติดต่อศาล ได้อย่างถูกต้องชัดเจนเพื่อศาลจะได้มีดุลยพินิจ ลงโทษผู้ต้องหา หรือผู้ถูกจับนั้น ต่ำกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ อย่างเหมาะสมต่อไป อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการรับประกันการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ของประชาชน จากการล่วงละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อีกช่องทางหนึ่งด้วยแล้ว ยังเป็นหลักประกันในการที่ พนักงานอัยการจะมีความเห็นไม่ขัดหรือแย้งกับพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ในเรื่องของ การคัดค้านว่าการให้ข้อมูลของจำเลยไม่เป็นประโยชน์ต่อการปราบปรามยาเสพติดให้โทษได้ โดยเฉพาะในบางกรณี ที่ผู้ถูกจับให้ข้อมูลเพียงพอที่จะจับกุมผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนมาก แต่การจับกุมดังกล่าวไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะฟ้องคดี หรือเพียงพอที่จะฟ้องร้องคดีแต่ไม่เพียงพอที่จะลงโทษผู้ถูกจับอื่นๆ แต่มีหลักฐานเพียงพอที่จะลงโทษจำเลย กรณีเช่นนี้ พนักงานอัยการต้องคัดค้านการลงโทษสถานเบาแก่จำเลยอย่างแน่นอน ปัญหาดังกล่าวอาจไม่เกิดขึ้นหากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนร่วมกับพนักงานอัยการทำการต่อรองคำให้การอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งๆ โดยพิจารณาพยานหลักฐานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกันทั้งหมดพร้อมๆ กัน จึงจะทำให้การต่อรองคำให้การมีประสิทธิภาพดี นอกจากเรื่องประสิทธิภาพในการต่อรองคำให้การแล้ว การร่วมกันต่อรองคำให้การของเจ้าหน้าที่ที่บังคับใช้กฎหมายยังจะทำให้เกิดความชัดเจนในการต่อรองคำให้การแก่จำเลยในการที่จะไม่หลงเชื่อว่าตนได้ให้ข้อมูลที่สำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ทั้งที่แท้จริงแล้ว ข้อมูลของเขาไม่เกิดประโยชน์แก่การปราบปรามยาเสพติดให้โทษเลย แม้ว่าข้อมูลที่เขาให้จะเป็นความจริง ความชัดเจนดังกล่าวจะทำให้ผู้ต้องหา หรือ จำเลยได้มีโอกาสเตรียมการต่อสู้คดีตามสิทธิที่ตนมีได้อย่างเหมาะสม ต่อไป ดังนั้น การนำมาตราการต่อคำให้การข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามยาเสพติด ตามมาตรา 100/2 แห่ง พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาใช้ รัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดโดยตรง ควรจะต้องจัดอุปสรรคในการวางหลักเกณฑ์ทางปฏิบัติร่วมกันของหน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายให้ชัดเจนเสียก่อน การบังคับใช้กฎหมายจึงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในทางปฏิบัติ อีกทั้งจะส่งผลในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพที่ดีของประชาชนต่อไป

5.2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในเรื่องนี้โดยตรง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรให้มีการออกคำสั่งหรือระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการต่อรองคำให้การข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามยาเสพติด โดยกำหนดคำอธิบาย วิธีการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้ควบคุมการปฏิบัติให้มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติการควบคุม การตรวจสอบที่ชัดเจน ในลักษณะคล้ายคลึงกับระเบียบการควบคุมการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก็จะเป็นผลดีสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในด้านการจับกุมปราบปรามยาเสพติด และจะได้เป็นผลดีต่อการป้องกันการใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่มิชอบ หรือละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กุลพล พลวัน. (2538). พัฒนาการสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

_____. (2544). การบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2543 ก). กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

_____. (2543 ข). ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2547). หลักกฎหมายว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

กองกฎหมายและคดีอาชญากรรม สำนักงาน ป.ป.ส.(2547). คู่มือการประสานงานและรวบรวมพยานหลักฐานคดีอาชญากรรม. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.

กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด. (2547). รวมกฎหมาย และระเบียบเพื่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. กรุงเทพฯ: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

แจ่มชัย ชุตินวชัย. (2529). คำอธิบาย กฎหมายลักษณะพยาน. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.

คณิต ฌ นคร. (2540 ก). รวมบทความทางวิชาการ. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.

_____. (2540 ข). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

_____. (2549). รัฐธรรมนูญกับกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

คณะนิติศาสตร์. (2523). หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จิตติ ดิงศภัทย์. (2542). รวมหมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกากฎหมายลักษณะพยาน. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

_____. (2549). ข้อสังเกต ในการชี้แจงนำพยานหลักฐาน และการเขียนคำพิพากษา. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2546). ประมวลกฎหมายอาญาฉบับอ้างอิง. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ธานี สิงหนาท. (2546). คู่มือการศึกษาพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

- นิธิ ศรีนาราง. (2542). **ฎีกาหมุ่เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานของศาล (พิมพ์ครั้งที่ 2).**
กรุงเทพฯ: อธิศปวิณ.
- นิกร เกรีกุล. (2543). **การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.** กรุงเทพฯ: กองตรวจสอบ
และวิเคราะห์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.
- ประธาน วัฒนวานิชย์. (2546). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา.** กรุงเทพฯ: ประกายพริก.
- พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธ์. (2537). **ความรู้เบื้องต้นการสืบสวนอาชญากรรม.** กรุงเทพฯ: วันใหม่.
- รดาพร หงษ์ทอง. (2548). **เปิดโปง วงจรการฟอกเงินแปล จาก Dirty Dealing.** กรุงเทพฯ:
เนชั่นบุ๊กส์.
- วงษ์ วีระพงษ์. (2509). **การรวบรวมและการนำสืบพยานหลักฐานในคดีอุกฉกรรจ์.** กรุงเทพฯ:
คูสิตสัมพันธ์.
- วิชา มหาคุณ. (2543). **การใช้เหตุผลในทางกฎหมาย (พิมพ์ครั้งที่ 4).** กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- วันชัย รุจนวงศ์. (2548). **ฝ่าองค์กรอาชญากรรม มะเร็งร้ายของสังคม.** กรุงเทพฯ: มติชน.
- วรพจน์ วิสรุตพิชญ์. (2538). **สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ.** กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สมพร พรหมพิตร และคณะ. (2542). **คู่มือการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญา.**
กรุงเทพฯ: วิศิษฐ์สรรจร.
- สำเร็จ สิงหะวาระ. (2543). **ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี (เล่ม1).** กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล .
- สมชาย รัตนเชื้อสกุล.(2544). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน.** กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2547 ก). **ปัญหาพิเศษในกฎหมายอาญา.** กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2547 ข). **ประมวลกฎหมายอาญาฉบับหัวเรื่องเรียงมาตรา.** กรุงเทพฯ:
วิญญูชน.
- สำนักตรวจสอบทรัพย์สินคดีอาชญากรรม. (2548). **มาตรการริบทรัพย์สินคดีอาชญากรรม.** กรุงเทพฯ:
สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม.
- อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. (2545). **ทฤษฎีอาญา.** กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

บทความ

- เกียรติขจร วัฒนสวัสดิ์. (2524, กุมภาพันธ์). “ระเบียบการดำเนินคดีอาญากับเสรีภาพของประชาชน.”
วารสารทนายความ (ฉบับพิเศษ).
- _____. “ดุลพินิจในการไม่ฟ้องคดีอาญาที่ไม่มีมูลของอัยการในสหรัฐอเมริกา.”
วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 10, ฉบับที่ 1.

กุลพล พลวัน. (2520, พฤษภาคม-สิงหาคม). “หลักการชะลอการฟุ้ง.” วารสารกฎหมาย
 คณะนิติศาสตร์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ปีที่ 3, ฉบับที่ 2. หน้า 92.
 ชานินทร์ ทรัพย์วิเชียร. (2521). “ศาลกับพยานบุคคล.” วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์
 (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

เอกสารอื่นๆ

กระทรวงยุติธรรม. (2547, 6-7 กันยายน). **มาตรการป้องกันอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล**
การประชุมทางวิชาการระดับชาติ ว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 2. รวมบทความเอกสาร
 เผยแพร่งานวิจัย จัดขึ้น ณ อิมแพคอารีน่า เมืองทองธานี นนทบุรี.
 คำแปลอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์
 ต่อจิตและประสาท 1988 (สำเนา). แปลโดย สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน
 และปราบปรามยาเสพติดให้โทษ กระทรวงยุติธรรม.
 คำสั่ง กรมตำรวจที่ 774/2537 เรื่อง **การกำหนดหน้าที่การงานของตำแหน่งในสถานีตำรวจ**
(เฉพาะหน้าที่สอบสวน) (สำเนา).
 ไบรอัน เพ็ช และณัฐวสา ฉัตรไพฑูรย์. (2548). **การต่อรองคำรับสารภาพ : แนวคิดทางทฤษฎี**
ทางปฏิบัติและการนำมาใช้ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันกฎหมายอาญา
 สำนักงานอัยการสูงสุด.
 บุญวิจักขณ์ เหล่ากothi. (2547). **มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม**
ยาเสพติด. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
 กระทรวงยุติธรรม.
 ประธาน วัฒนวานิชย์. (2545). **รูปแบบการศึกษาวิจัย กระบวนการยุติธรรม (เอกสารสำเนา).**
 เอกสารบรรยายประกอบการสอนวิชาอาชญาวิทยาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
 ประธาน วัฒนวานิชย์, ปิติกาญจน์ สิทธิเดช, วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์ และสาธนา ขณะรัตน์. (2547).
มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล: ผลกระทบ
ด้านสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ: กรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม.

พรเพชร วิชิตชลชัย. (2545). เอกสารคำแปล **Federal Rules of Evidence** ข้อยกเว้นว่าด้วย

พยานหลักฐานของศาลสหรัฐอเมริกา (เอกสารสำเนา). เอกสารประกอบการบรรยาย
การเรียนการสอนวิชา กฎหมายลักษณะพยานชั้นสูง หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

พรเพชร วิชิตชลชัย, ชาญณรงค์ ปราณจิตต์, พงษ์เดช วาณิชกิตติกุล, สุนทรียา เหมือนพะวงศ์,
สมบัติ พงศ์พิงศักดิ์, เปรมรัตน์ วิจารณ์ญาณ, สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ และอุทัย อาทิวะ.

(2547). การรวบรวมพยานหลักฐานบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรม
และผู้มีอิทธิพล. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม และกระทรวงยุติธรรม.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (2545). การนำการต่อรองการรับสารภาพมาใช้ในประเทศไทย กรณีศึกษา
คดียาเสพติด. กรุงเทพฯ: สถาบันกฎหมายอาญาสำนักงานอัยการสูงสุด.

สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด. (2548). กระบวนการต่อรองคำรับสารภาพ.

เอกสารประกอบการสัมมนา จัดเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2548 ณ โรงแรมฟอร์จูน
กรุงเทพมหานคร, วันที่ 20 มิถุนายน 2548 ณ โรงแรมดิอิมเพรส เชียงใหม่,
วันที่ 22 มิถุนายน 2548 ณ โรงแรมถาวรปาล์มบีช รีสอร์ท ภูเก็ต จัดโดย
สำนักงานงบประมาณช่วยเหลือป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
สำนักงานพัฒนาระบบอัยการต่างประเทศ แผนกให้ความช่วยเหลือและฝึกอบรม.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2546). **มาตรการริบทรัพย์สิน**
คดียาเสพติด (เอกสารสำเนา).

ส่วนพัฒนาการบังคับใช้กฎหมาย สำนักงาน ป.ป.ส. (2546). **สำเนาเอกสารคู่มือการประสานงาน**
และการรวบรวมพยานหลักฐานคดียาเสพติด.

สรุปผลการสัมมนา การประสานงานกระบวนการยุติธรรมยาเสพติดระดับภาค ครั้งที่ 2. (2546).
สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม.

สรุปผลการสัมมนาประชาพิจารณ์ การปรับปรุงแก้ไขวิธีพิจารณาคดียาเสพติด (สำเนา).

จัดโดย สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม 13 มิถุนายน 2546 ณ ห้องกมลทิพย์
โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพฯ.

หนังสือเวียนสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส 0016/ ว 136 ลง 8 เมษายน 2546 (สำเนา).

อุทัย อาทิวะ และศศิณ สุขจรัส. (2547). **ความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกัน**

และปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.

อรรถนพ ลิขิตจิตตะ, ณรงค์ รัตนากุล และคมกริช หาญไชย. (2548). การพัฒนากฎหมายป้องกัน
และปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร (ระยะที่ 2)
หัวข้อมาตรการส่งเสริมให้บุคคลให้ความช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลแก่หน่วยงาน
ที่บังคับใช้กฎหมาย. กรุงเทพฯ: สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด.

อรรถนพ ลิขิตจิตตะ. (2548). ข้อมูลการพัฒนากฎหมายว่าด้วยการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม
ยาเสพติด. กรุงเทพฯ: สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด.

เอกสารผนวกแนบท้ายคำสั่งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ที่ 31 /2548

ลง 1 กรกฎาคม 2548 เรื่อง แนวทางการปฏิบัติ กรณีผู้กระทำความผิดได้หนีหรือเปิดเผย
ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิด
เกี่ยวกับยาเสพติด (สำเนา). สำนักงาน ป.ป.ส. กรุงเทพฯ.

เอกสารรายงานการประชุมอัยการจังหวัดและอัยการพิเศษประจำเขตทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2510
(สำเนา).

เอกสารประมวลระเบียบข้อบังคับและหลักปฏิบัติราชการของกรมอัยการ (เล่ม 2) (สำเนา).
(2517, สิงหาคม).

เอกสารหนังสือเวียนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0001/124 ลง 28 มกราคม 2543
เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรกันผู้ต้องหาเป็นพยาน (สำเนา).

วิทยานิพนธ์

จรงค์ จุฑานนท์. (2523). การคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับและการตรวจค้นที่มีขอบธรรม.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชนาธิป เศรษฐสุวรรณ. (2537). เหตุบรรเทาโทษ: ศึกษากรณีการใช้ดุลพินิจลดโทษ เมื่อจำเลย
รับสารภาพในชั้นพิจารณา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิจรินทร์ องค์กรพิสุทธ์. (2527). การต่อรองคำรับสารภาพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศานิจ บุญศิริ. (2540). มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามยาบ้า. วิทยานิพนธ์ปริญญา
โท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ศุภฤกษ์ ศุภรเศพย์. (2545). การค้นในที่รโหฐานของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สุทิน ต่างงาม. (2529). การกันผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุเมธ ลิขิตชนานันท์. (2529). เหตุในการจับกุม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมยศ จันทรสมบัติ. (2538). ผู้ร่วมในการกระทำความผิดที่มีใจตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. จาก <http://www.krisdika.go.th>

สำนักงาน ป.ป.ส. จาก <http://www.oncb.go.th>.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Allen, Harry E. and Paul C. Friday. (1981). **Crime and Punishment**. New York: Macmillan Publishing.

Cavan, Ruthshonle. (1953). **Crimnology**. New York: Thomas Y. Crowell.

Edwin Schur. (1965). **Crime without Victimes**. Engle Wood Cliefs, Newjersey: Prentice-Hall.

President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice. (1973).

The Challenge of Crime in a Free Society. New York: Avon Books.

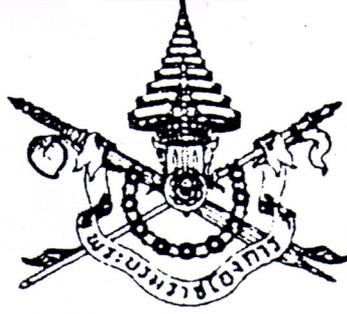
Gibbons, Don C. (1982). **Society, Crime, and Criminal Behavior**. New Jersey: Prentice-Hall.

ELECTRONIC SOURCES

Nixon's War on Drugs : Thoughts on dumbass drugs worriors. from

<http://www.pbs.org>

[http://www.4.law.collnell.edu/uscode/United State Code](http://www.4.law.collnell.edu/uscode/United%20State%20Code)

พระราชบัญญัติ

ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๕)

พ.ศ. ๒๕๔๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕

เป็นปีที่ ๕๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๐ มาตรา ๒๓๗ และมาตรา ๒๓๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “หน่วยการใช้” ระหว่างบทนิยามคำว่า “ติดยาเสพติดให้โทษ” และ “การบำบัดรักษา” ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ดังต่อไปนี้

“ “หน่วยการใช้” หมายความว่า เม็ด ชอง ขวด หรือหน่วยอย่างอื่นที่ทำขึ้นซึ่งโดยปกติสำหรับการใช้เสฟหนึ่งครั้ง”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในบทนิยามคำว่า “สถานพยาบาล” และ “เภสัชกร” ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ “สถานพยาบาล” หมายความว่า โรงพยาบาล สถานพยาบาล สถานพักฟื้น หรือสถานที่อื่นใดเฉพาะที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เป็นสถานที่ทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษ

“เภสัชกร” หมายความว่า ผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเภสัชกรรม”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “ข้อความ” และ “โฆษณา” ระหว่างบทนิยามคำว่า “ตำรับยา” และ “ผู้รับอนุญาต” ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ดังต่อไปนี้

“ “ข้อความ” หมายความว่า รวมถึงการกระทำที่ปรากฏด้วยตัวอักษร ภาพ ภาพยนตร์ แสง เสียง เครื่องหมายหรือการกระทำอย่างใดๆ ที่ทำให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าใจความหมายได้

“โฆษณา” หมายความว่า รวมถึงการไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ ให้ประชาชนเห็นหรือทราบข้อความเพื่อประโยชน์ในทางการค้า แต่ไม่หมายความรวมถึงเอกสารทางวิชาการหรือตำราที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความใน (๕) ของมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๕) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษที่ผู้อนุญาตจะอนุญาตให้ผลิต นำเข้า จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองได้”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความใน (๗) ของมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๗) ปฏิบัติการอื่นตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ เว้นแต่รัฐมนตรีได้อนุญาตเฉพาะในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ตามปริมาณดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

(๑) เด็กซ์โทรไลเซอร์ไซด์ หรือ แอล เอส ดี มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ศูนย์จุดเจ็ดห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่สามร้อยมิลลิกรัมขึ้นไป

(๒) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป

(๓) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ นอกจาก (๑) และ (๒) มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามกรัมขึ้นไป

มาตรา ๑๖ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาตเฉพาะในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การพิจารณาอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ขออนุญาตเป็นผู้รับผิดชอบชำระค่าใช้จ่ายในการตรวจวิเคราะห์ หรือประเมินเอกสารทางวิชาการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความใน (๓) ของมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ (๓) ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรมหรือผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่งและ

(ก) มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

(ข) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ กฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย กฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และกฎหมายว่าด้วยยา

(ค) ไม่อยู่ระหว่างถูกสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ
เวชกรรม ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม
ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ หรือใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

(ง) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(จ) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.
๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๐ และให้
ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๐ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย
ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับแก่

(๑) การจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท
๓ ที่ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรมจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อ
จำหน่ายเฉพาะผู้ป่วยซึ่งตนให้การรักษา

(๒) การจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท
๓ ที่ผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่งจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายเฉพาะสัตว์
ที่ตนบำบัด

ทั้งนี้ ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม หรือผู้ประกอบวิชาชีพ
การสัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดในมาตรา ๑๕ (๓)

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และ
เงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ เกินจำนวนที่รัฐมนตรีประกาศ
กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย”

มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ
พ.ศ. ๒๕๒๒

“มาตรา ๒๖/๑ ปริมาณยาเสพติดให้โทษที่จะอนุญาตได้ตามหมวดนี้ให้เป็นไปตามมาตรา
๘ (๕)”

มาตรา ๑๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสามของมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติ
ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๓๐

“การพิจารณาออกใบสำคัญตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษเป็นผู้รับผิดชอบชำระค่าใช้จ่ายในการตรวจวิเคราะห์หรือประเมินเอกสารทางวิชาการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๘ ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณายาเสพติดให้โทษ เว้นแต่

(๑) เป็นการโฆษณายาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ หรือประเภท ๓ ซึ่งกระทำโดยตรงต่อผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง หรือ

(๒) เป็นฉลากหรือเอกสารกำกับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ ประเภท ๓ หรือประเภท ๔ ที่ภาชนะหรือหีบห่อบรรจุยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ ประเภท ๓ หรือประเภท ๔

โฆษณาตามวรรคหนึ่งที่เป็นเอกสาร ภาพ ภาพยนตร์ การบันทึกเสียงหรือภาพต้องได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาตก่อนจึงจะใช้โฆษณาได้

การขออนุญาตและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา ๑๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๔๘/๑ และมาตรา ๔๘/๒ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒

“มาตรา ๔๘/๑ ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาเกี่ยวกับการบำบัดรักษา หรือยินยอมให้ผู้อื่นกระทำการดังกล่าวโดยใช้ชื่อของตน หรือชื่อหรือที่ตั้ง หรือกิจการของสถานพยาบาลของตน หรือคุณวุฒิ หรือความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพในสถานพยาบาลของตน เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

การขออนุญาตและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่สถานพยาบาลของรัฐ

มาตรา ๔๘/๒ ในกรณีที่ผู้อนุญาตเห็นว่าการโฆษณาใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๘ วรรคสอง หรือมาตรา ๔๘/๑ วรรคสอง หรือมีการใช้ข้อความโฆษณาไม่เป็นไปตามที่ได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาต ให้ผู้อนุญาตมีอำนาจออกคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างดังต่อไปนี้

- (๑) ให้แก้ไขข้อความหรือวิธีการในการโฆษณา
- (๒) ห้ามการใช้ข้อความบางอย่างที่ปรากฏในการโฆษณา
- (๓) ห้ามการโฆษณาหรือห้ามใช้วิธีนั้นในการโฆษณา
- (๔) ให้โฆษณาเพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดที่อาจเกิดขึ้น

ในการออกคำสั่งตาม (๔) ให้ผู้อนุญาตกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการโฆษณาโดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนกับความสุจริตใจในการกระทำของผู้ทำการโฆษณา”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๕ ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสถานที่ทำการของผู้รับอนุญาตนำเข้าหรือส่งออก สถานที่ผลิต สถานที่จำหน่าย สถานที่เก็บยาเสพติดให้โทษ หรือสถานที่ที่ต้องได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) เข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจค้นเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ตามสมควรว่ามีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นเนื่องจากการเน้นซ้ำกว่าเอาหมายค้นมาได้ ทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

(๓) ค้นบุคคลหรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามียาเสพติดให้โทษซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๔) ค้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๕) ยึดหรืออายัดยาเสพติดให้โทษที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง (๒) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดแสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้น รายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปบันทึกเหตุอันควรเชื่อตามสมควร และให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงเอกสารเพื่อแสดงตนและเอกสารที่แสดงอำนาจในการตรวจค้น รวมทั้งเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองเคหสถาน สถานที่ค้น เว้นแต่ไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นส่งมอบสำเนาเอกสารและหนังสือนั้นให้แก่ผู้ครอบครองดังกล่าวทันทีที่กระทำได้ และหากเป็นการเข้าค้นในเวลากลางคืนพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นต้องเป็นข้าราชการพลเรือนตำแหน่งตั้งแต่ระดับ ๗ ขึ้นไป หรือข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่สารวัตรหรือเทียบเท่าซึ่งมียศตั้งแต่พันตำรวจโทขึ้นไป

พนักงานเจ้าหน้าที่ตำแหน่งใดหรือระดับใดจะมีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการ ให้เป็นไปตามที่

รัฐมนตรีกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ โดยทำเอกสารมอบหมายให้ไว้ประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายนั้น

ในการปฏิบัติภารกิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

ให้รัฐมนตรีจัดทำรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรานี้ เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี โดยให้รายงานข้อเท็จจริง ปัญหาอุปสรรค ปริมาณการปฏิบัติงาน และผลสำเร็จของการปฏิบัติงานโดยละเอียด เพื่อให้คณะรัฐมนตรีเสนอรายงานดังกล่าวพร้อมข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา”

มาตรา ๑๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๕๘/๑ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒

“มาตรา ๕๘/๑ ในกรณีจำเป็นและมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด เสพยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ประเภท ๒ หรือประเภท ๕ อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ในสถานใด สถานที่ใดๆ หรือยานพาหนะ ให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ มีอำนาจตรวจ หรือทดสอบ หรือสั่งให้รับการตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นมียาเสพติดให้โทษดังกล่าวอยู่ในร่างกายหรือไม่

พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ตำแหน่งใด ระดับใด หรือชั้นยศใดจะมีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งทั้งหมด หรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการ ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ โดยทำเอกสารมอบหมายให้ไว้ประจำตัวพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายนั้น

วิธีการตรวจหรือการทดสอบตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ ในประกาศดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการเกี่ยวกับการแสดงความบริสุทธิ์ของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการปฏิบัติหน้าที่ และมาตรการเกี่ยวกับการห้ามเปิดเผยผลการตรวจหรือทดสอบแก่ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ปรากฏผลเบื้องต้นเป็นที่สงสัยว่ามียาเสพติดให้โทษอยู่ในร่างกาย จนกว่าจะได้มีการตรวจยืนยันผลเป็นที่แน่นอนแล้ว”

มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๐ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖๐ ในกรณีที่ผู้รับอนุญาตประสงค์ที่จะจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ เกินปริมาณที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๘(๕) ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นกรณีพิเศษ

หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึงปริมาณที่กำหนดตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษตามวรรคหนึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ปริมาณที่กำหนดตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม แต่ไม่เกินยี่สิบกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษตามวรรคหนึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินยี่สิบกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต

มาตรา ๖๗ ผู้ใดมิไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ โดยไม่ได้รับอนุญาต และมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ หรือมีจำนวนหน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึงปริมาณที่กำหนดตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๒๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๘ และมาตรา ๖๙ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖๘ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดเป็นมอร์ฟีน ผีน หรือโคคาอีนผู้นั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ยี่สิบปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองล้านบาทถึงห้าล้านบาท

มาตรา ๖๙ ผู้ใดมิไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดจำหน่าย หรือมิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๗ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นมอร์ฟีน ผีน หรือโคคาอีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึงหนึ่งร้อยกรัม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงยี่สิบปี หรือปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้ามอร์ฟีน ผีน หรือโคคาอีนนั้นมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่หนึ่งร้อยกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๗ กระทำการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่ง วรรคสองหรือวรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท”

มาตรา ๒๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๐ ผู้ใดผลิตหรือนำเข้าซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท

มาตรา ๓๑ ผู้ใดจำหน่าย มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง โดยมีจำนวนยาเสพติดให้โทษไม่เกินที่กำหนดตามมาตรา ๒๐ วรรคสี่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามียาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ เกินจำนวนตามมาตรา ๒๐ วรรคสี่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา ๓๒ ผู้ใดนำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๓๓ ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามียาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านห้าแสนบาท

มาตรา ๓๔ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๒๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๕ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านห้าแสนบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมานั้นเป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา ๓๖ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคหนึ่งนั้นเป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๒๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒

“มาตรา ๑๖/๑ ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง โดยมีจำนวนยาเสพติดให้โทษไม่ถึงสิบกิโลกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามียาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ ตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านห้าแสนบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคหนึ่งนั้นเป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคสองนั้นเป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท”

มาตรา ๒๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๗ ผู้รับอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๑๘ ผู้รับอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๓๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท

มาตรา ๑๙ ผู้รับอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๓๔ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๒๐ ผู้รับอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๒๑ เกษชกรผู้มีหน้าที่ควบคุมผู้ใดไม่ปฏิบัติตามการให้เป็นไปตามมาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๓๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๒๒ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ปลอม อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๓๙ (๑) ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึงสองล้านบาท

มาตรา ๒๓ ผู้ใดจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ปลอม อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๓๙ (๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๒๔ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ผิดมาตรฐานหรือยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ เสื่อมคุณภาพ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๓๙ (๒) หรือ (๓) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๕ ผู้ใดจำหน่ายซึ่งเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ผิดมาตรฐานหรือยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ เสื่อมคุณภาพ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๓๕ (๒) หรือ (๓) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๖ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่ต้องขึ้นทะเบียนตำรับยาแต่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา หรือยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนทะเบียนตำรับยา อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๓๕ (๔) หรือ (๕) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๘๗ ผู้ใดจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่ต้องขึ้นทะเบียนตำรับยาแต่มิได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา หรือยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนทะเบียนตำรับยา อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๓๕ (๔) หรือ (๕) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินสามแสนบาท

มาตรา ๘๘ ผู้ใดแก้ไขรายการทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๘ หรือมาตรา ๔๘/๑ หรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๔๘ หรือมาตรา ๔๘/๑ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อนุญาตตามมาตรา ๔๘/๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๒๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๙/๑ และมาตรา ๘๙/๒ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒

“มาตรา ๘๙/๑ ถ้าการกระทำตามมาตรา ๘๙ เป็นการกระทำของเจ้าของสื่อโฆษณา หรือผู้ประกอบการโฆษณาผู้กระทำต้องระวางโทษเพียงกึ่งหนึ่งของโทษที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๘๙/๒ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๘๙ หรือมาตรา ๘๙/๑ เป็นความผิดต่อเนื่อง ผู้กระทำต้องระวางโทษปรับวันละไม่เกินห้าพันบาท หรือไม่เกินสองเท่าของค่าใช้จ่ายที่ใช้สำหรับการโฆษณานั้น ตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม”

มาตรา ๒๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๐ ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๔๕ หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕๕ ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๑ ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๕๗ หรือ ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๕๘ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือน ถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๒๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๒ ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๕๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมานั้นเป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท”

มาตรา ๒๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๕๒/๑ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒

“มาตรา ๕๒/๑ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา ๕๘/๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

มาตรา ๒๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๓ ผู้ใดใช้อุบายหลอกลวง ชูเชื้อ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมหรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ให้ผู้อื่นเสพยาเสพติดให้โทษ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ถ้าได้ทำกระทำโดยมีอาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้กระทำ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เป็นการกระทำต่อหญิงหรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นการกระทำเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นกระทำความผิดทางอาญา หรือเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง หรือผู้อื่นในการกระทำความผิดทางอาญา ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดตามวรรคสามเป็นมอร์ฟีนหรือโคคาอิน ผู้กระทำต้องระวางโทษเพิ่มขึ้นอีกกึ่งหนึ่ง และถ้าเป็นการกระทำต่อหญิงหรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดตามวรรคสามเป็นเฮโรอีน ผู้กระทำ ต้องระวางโทษเป็นสองเท่า และถ้าเป็นการกระทำต่อหญิงหรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต”

มาตรา ๓๐ ให้ยกเลิกมาตรา ๕๓ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๓๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา ๕๓/๑ ผู้ใดขยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ หรือยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ โดยฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการขยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๕๓/๒ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒

“มาตรา ๕๓/๒ ผู้ใดใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำ ผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใดให้ผู้อื่นกระทำความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น”

มาตรา ๓๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา ๕๔ ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษ เสพและมีไว้ในครอบครอง เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือเสพและจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษตามลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวง และได้สมัครใจขอเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลก่อนความผิดจะปรากฏต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจอีกทั้งได้ปฏิบัติครบถ้วนตามระเบียบข้อบังคับเพื่อควบคุมการบำบัดรักษา และระเบียบวินัยสำหรับสถานพยาบาลดังกล่าว จนได้รับการรับรองเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีกำหนดแล้ว ให้พ้นจากความผิดตามกฎหมายบัญญัติไว้แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงกรณีความผิดที่ได้กระทำไปภายหลังการสมัครใจเข้ารับการรักษา

การรับเข้าบำบัดรักษาในสถานพยาบาลตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด”

มาตรา ๓๓ ให้ยกเลิกมาตรา ๕๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๓๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา ๕๔/๑ ผู้ใดทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษเป็นปกติธุระโดยใช้ยาตามกฎหมายว่าด้วยยา วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท หรือยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือกระทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษไม่ว่าโดยวิธีอื่นซึ่งมิได้กระทำในสถานพยาบาลตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะได้รับประโยชน์ตอบแทนหรือไม่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสามแสนบาท”

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๕ และมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๕ ทายาท ผู้ครอบครอง หรือผู้จัดการมรดกผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา ๕๖ ผู้รับอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖๒ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๘ และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๘ ผู้ใดหลบหนีไปในระหว่างที่ถูกควบคุมไว้ ณ สถานพยาบาลตามมาตรา ๕๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๐๐ กรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือข้าราชการหรือพนักงานองค์การหรือหน่วยงานของรัฐผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษ หรือสนับสนุนในการกระทำความผิด อันเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

มาตรา ๑๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๐/๑ และมาตรา ๑๐๐/๒ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒

“มาตรา ๑๐๐/๑ ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษจำคุกและปรับ ให้ศาลลงโทษจำคุกและปรับด้วยเสมอ โดยคำนึงถึงการลงโทษในทางทรัพย์สินเพื่อป้องปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

ถ้าศาลเห็นว่าการกระทำความผิดของผู้ใดเมื่อได้พิเคราะห์ถึงความร้ายแรงของการกระทำ ความผิดฐานของผู้กระทำความผิดและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องประกอบแล้ว กรณีมีเหตุอันสมควรเป็นการเฉพาะรายศาลจะลงโทษปรับน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้”

มาตรา ๑๐๐/๒ ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือ ตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้”

มาตรา ๓๗ ให้ยกเลิกอัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๐ และให้ใช้อัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๓๘ ในระหว่างที่ยังมิได้มีกฎกระทรวงหรือประกาศตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง มาตรา ๑๖ วรรคสอง มาตรา ๒๐ วรรคสี่ มาตรา ๔๘ วรรคสาม มาตรา ๔๘/๑ วรรคสอง และมาตรา ๖๐ วรรคสอง ให้รัฐมนตรีหรือผู้อนุญาตแล้วแต่กรณีพิจารณาอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๓๙ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร
นายกรัฐมนตรี

อัตราค่าธรรมเนียม

(๑) ใบอนุญาตให้ผลิตซึ่งยาเสพติดให้โทษ
ในประเภท ๒	ฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท
(๒) ใบอนุญาตให้นำเข้าซึ่งยาเสพติดให้โทษ
ในประเภท ๒	ฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท
(๓) ใบอนุญาตให้ส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษ
ในประเภท ๒	ฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท
(๔) ใบอนุญาตจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ
ในประเภท ๒	ฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท
(๕) ใบอนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด
ให้โทษในประเภท ๒	ฉบับละ ๒๐๐ บาท
(๖) ใบอนุญาตจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ
ในประเภท ๓	ฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท
(๗) ใบอนุญาตผลิตเสพติดให้โทษในประเภท ๓
หรือประเภท ๔	ฉบับละ ๖,๐๐๐ บาท
(๘) ใบอนุญาตนำเข้าซึ่งยาเสพติดให้โทษ
ในประเภท ๓ หรือประเภท ๔	ฉบับละ ๖,๐๐๐ บาท
(๙) ใบอนุญาตส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษ
ในประเภท ๓ หรือประเภท ๔	ฉบับละ ๒๐๐ บาท
(๑๐) ใบอนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด
ให้โทษในประเภท ๔	ฉบับละ ๒๐๐ บาท
(๑๑) ใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกแต่ละครั้ง
ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓	ฉบับละ ๑๐๐ บาท
(๑๒) ใบอนุญาตจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง
ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ เกินปริมาณ
ที่รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา ๖๐	ฉบับละ ๒๐๐ บาท
(๑๓) ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษ
ในประเภท ๓	ฉบับละ ๒,๐๐๐ บาท

- (๑๔) ใบอนุญาตโฆษณาเพื่อการค้าซึ่งยาเสพติดให้โทษ ฉบับละ ๓,๐๐๐ บาท
ตามมาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๘/๑
- (๑๕) ใบแทนใบอนุญาต ฉบับละ ๑๐๐ บาท
- (๑๖) ใบแทนใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ฉบับละ ๑๐๐ บาท
- (๑๗) การอนุญาตให้แก้ไขรายการทะเบียนตามมาตรา ๔๔ ฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท
- (๑๘) การต่ออายุใบอนุญาตหรือใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษ ครั้งละเท่ากับค่าธรรมเนียมสำหรับใบอนุญาตหรือใบสำคัญนั้น

หมายเหตุ :-

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากสภาพปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในปัจจุบันนับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น สมควรปรับปรุงพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยแก้ไขโทษในความผิดเกี่ยวกับการมีไว้ในครอบครอง มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษจำนวนเล็กน้อยให้มีโทษขั้นสูงสุดลงเพื่อให้เหมาะสมกับความผิด และให้บุคคลซึ่งต้องหาว่าเสพเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และให้ศาลสามารถลงโทษได้เมื่อมีคำรับสารภาพโดยพนักงานอัยการไม่ต้องสืบพยานประกอบเสมอไป และให้ศาลสามารถใช้มาตรการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษได้กว้างขวางขึ้น นอกจากนี้สมควรมีมาตรการให้ทางราชการสามารถขออนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และสมควรเพิ่มมาตรการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษโดยให้มีการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น การให้มีอำนาจสั่งตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดมียาเสพติดให้โทษอยู่ในร่างกายหรือไม่ และเพิ่มขอบเขตให้ผู้เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือผู้เสพและจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษที่มีจำนวนเล็กน้อย มีโอกาสสมัครใจเข้ารับการรักษาได้กว้างขวางขึ้น รวมทั้งปรับปรุงบทกำหนดโทษให้ลดหลั่นกันตามความร้ายแรงของการกระทำความผิดและใช้มาตรการโทษปรับเป็นหลักในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่มุ่งหมายประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ตลอดจนกำหนดมาตรการควบคุมการครอบครองเพื่อจำหน่ายยาทั่วไปซึ่งมีส่วนผสมของยาเสพติดให้โทษและกำหนดวิธีการและควบคุมการโฆษณาเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ การบำบัดรักษา สถานพยาบาลและผู้ประกอบวิชาชีพในสถานพยาบาล เพื่อให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ภาคผนวก ข

คำสั่งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ

ที่ 31 / 2548

เรื่อง แนวทางการปฏิบัติกรณีผู้กระทำความผิดได้ให้หรือเปิดเผยข้อมูล
ที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิด
เกี่ยวกับยาเสพติด

และ

เอกสารแนบท้ายคำสั่งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด

ที่ 31 / 2548 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2548

- สำเนา -

คำสั่งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ

ที่ 31 / 2548

เรื่อง แนวทางการปฏิบัติกรณีผู้กระทำความผิดได้ให้หรือเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญและ
เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

โดยที่มาตรา 100/2 แห่ง พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม
โดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 บัญญัติว่า “ ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำ
ความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิด
เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะ
ลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้”

เพื่อให้มีการนำมาตราทางกฎหมายในเรื่องดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในการปราบปราม
ผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย รวมทั้ง ผู้สมคบ สนับสนุน
ช่วยเหลือหรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถขยายผลการจับกุม
ไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อทำลายเครือข่ายหรือขบวนการยาเสพติดได้อย่างกว้างขวาง

อาศัยอำนาจตามความในข้อ 2.4 ของคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 30/2546 ลงวันที่
28 มกราคม 2546 จึงกำหนดแนวทางการปฏิบัติกรณีผู้กระทำความผิดได้ให้หรือเปิดเผยข้อมูล
ที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อให้
พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการถือปฏิบัติ ดังมีรายละเอียด
ปรากฏตามภาคผนวกแนบท้ายคำสั่งนี้

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2548

พลตำรวจเอก ชิตชัย วรรณสฤติย์

(ชิตชัย วรรณสฤติย์)

รองนายกรัฐมนตรี

ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ

แนบท้ายคำสั่งศูนย์อำนาจการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด

ที่ 31 / 2548 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2548

เรื่อง แนวทางการปฏิบัติกรณีผู้กระทำความผิดได้ให้หรือเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญและ
เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

1. หลักการ

อาชญากรรมยาเสพติดในปัจจุบันมีการกระทำที่มีลักษณะเป็นองค์กร มีเครือข่ายเชื่อมโยงทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการหรือพฤติกรรมการกระทำความผิดอยู่เสมอ ซึ่งทำให้ยากต่อการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ที่จะนำมาพิสูจน์การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่เดิมมีข้อจำกัด ในขณะที่นักค้ายาเสพติดมีการพัฒนาตัวเองให้เติบโตและขยายเครือข่ายอย่างรวดเร็ว นับเป็นภัยคุกคามและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และคุณภาพประชากรอย่างรุนแรง จึงจำเป็นต้องนำมาตราการทางกฎหมายที่เหมาะสมมา บังคับใช้ เพื่อให้สามารถขยายผลการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดทั้งเครือข่ายหรือขบวนการค้ายาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อกฎหมาย

มาตรา 100/2 แห่ง พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 บัญญัติว่า

“ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้”

3. องค์ประกอบ

1. ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดหรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นผู้ให้หรือเปิดเผยข้อมูล
2. ต้องเป็นการให้หรือเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน
3. ข้อมูลที่ให้หรือเปิดเผยต้องมีความสำคัญและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการขยายผลการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้
4. ข้อมูลที่ให้หรือเปิดเผยจะต้องถูกนำเสนอต่อศาลก่อนมีคำพิพากษา

4. การขยายผลการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามคำสั่งนี้ หมายถึง

1. การขยายผลกรณีจับกุมผู้ค้ารายย่อยแล้ว ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาให้ความร่วมมือในการติดต่อซื้อยาเสพติดจากผู้ค้ารายใหญ่ จนสามารถจับกุมผู้ค้ารายใหญ่นั้นได้
2. การขยายผลกรณีจับกุมผู้ค้ารายย่อยหรือผู้ค้ารายกลาง แล้วผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาให้ความร่วมมือในการนำยาเสพติดไปส่งให้ผู้ซื้อตามที่ได้รับแจ้งว่าได้การควบคุมของเจ้าหน้าที่จนสามารถทำการจับกุมผู้ซื้อหรือผู้ว่าจ้าง หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกรณีดังกล่าวได้
3. การขยายผลกรณีเมื่อจับกุมผู้ต้องหาได้แล้วในระหว่างการสอบสวนผู้ต้องหาให้ความร่วมมือ โดยการให้หรือเปิดเผยข้อมูลจนสามารถรวบรวมพยานหลักฐานขอหมายจับหรือจับกุมผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นได้
4. การขยายผลกรณีผู้ต้องหาให้หรือเปิดเผยข้อมูล จนสามารถจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยคดียาเสพติดที่หลบหนีการจับกุมตามหมายจับหรือหลบหนีการถูกดำเนินคดีระหว่างมีหมายปล่อยของศาล

5. เงื่อนไขในการพิจารณาว่าเป็น “ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด”

- 5.1 ผู้ให้ข้อมูลได้เปิดเผยข้อมูลด้วยตนเองและด้วยความสมัครใจ
- 5.2 ข้อมูลที่ให้หรือเปิดเผย จะต้องเป็นข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เคยล่วงรู้มาก่อน
- 5.3 ข้อมูลที่ได้รับจะต้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจับกุมหรือเป็นพยานหลักฐานในทางคดีได้
- 5.4 ข้อมูลที่ได้รับจะต้องสามารถนำไปสู่การจับกุมหรือการดำเนินคดีกับผู้ค้ารายอื่นได้

6. แนวทางการปฏิบัติ

6.1 ชั้นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

6.1.1 แจ้งประโยชน์ที่ผู้ต้องหาอาจได้รับจากการให้ความร่วมมือในการให้หรือเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามมาตรา 100/2

6.1.2 ให้ผู้ต้องหาบันทึกคำให้การด้วยตนเอง และลงลายมือชื่อไว้ หากผู้ต้องหาไม่อาจบันทึกคำให้การเองได้ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้บันทึกข้อมูลนั้น แล้วลงลายมือชื่อของผู้ต้องหาที่ให้ข้อมูลดังกล่าวและลายมือชื่อ ผู้บันทึกพร้อมด้วยลายมือชื่อพยาน (ถ้ามี)

6.1.3 รวบรวมพยานหลักฐานเท่าที่จำเป็นในการพิสูจน์หรือยืนยันว่าเป็นการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

6.1.4 ส่งบันทึกการให้ข้อมูลของผู้ต้องหาและบันทึกการจับกุม พร้อมทั้งผลจากการนำข้อมูลที่ให้หรือเปิดเผยไปใช้ขยายผลให้พนักงานสอบสวน

6.2 ชั้นพนักงานสอบสวน

6.2.1 แจ้งประโยชน์ที่ผู้ต้องหาอาจได้รับจากการให้หรือเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 100/2

6.2.2 บันทึกคำให้การเกี่ยวกับการให้หรือเปิดเผยข้อมูลของผู้ต้องหา รวมถึงบันทึกผลการนำข้อมูลดังกล่าวไป ใช้ขยายผลการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในสำนวนการสอบสวน

6.2.3 ในกรณีที่ผู้ต้องหาได้ให้ข้อมูลไว้ในชั้นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ผู้ทำการจับกุม ให้ทำการสอบสวนหรือสอบปากคำพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

6.2.4 รวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดในการพิสูจน์ความผิดและพยานหลักฐานเกี่ยวกับการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในสำนวนการสอบสวน

6.2.5 ทำความเห็นเกี่ยวกับการให้หรือเปิดเผยข้อมูลของผู้ต้องหาไว้ในสำนวนการสอบสวน แล้วส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

6.3 ชั้นพนักงานอัยการ

6.3.1 พิจารณาว่าผู้ต้องหาได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ อันนำไปสู่การขยายผลการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น การจับกุมเครือข่ายยาเสพติด ตามเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้นอย่างไรหรือไม่

6.3.2 กรณีตาม 6.3.1 ถ้าข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานยังไม่เพียงพอให้พนักงานอัยการพิจารณา มีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนหรือรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าผู้กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ อันนำไปสู่การขยายผลปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้จับกุม หรือพนักงานสอบสวนอย่างไรหรือไม่

6.3.3 ถ้าพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่า เข้าตามหลักเกณฑ์ ที่กำหนดไว้และมีเหตุสมควร ให้พนักงานอัยการบรรยายฟ้องและมีคำขอท้ายฟ้อง ขอให้ศาลพิพากษาลงโทษผู้นั้น น้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย

7. การให้หรือเปิดเผยข้อมูลหลังจากยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว

กรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ได้รับข้อมูลจากการให้หรือเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของผู้ต้องหาและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการขยายผลการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ภายหลังจากที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมหรือขยายผลหรือพนักงานสอบสวน แจ้งให้พนักงานอัยการทราบโดยเร็ว เพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลขอแก้หรือเพิ่มเติมคำฟ้องเพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับประโยชน์จากมาตรา 100/2 ก่อนที่ศาลชั้นต้นจะมีคำพิพากษา

8. การติดตามประเมินผลและรายงาน

เพื่อประโยชน์ในการปราบปรามและติดตามคดีรายสำคัญ ให้แต่ละหน่วยงานรายงานผลการดำเนินการตามคำสั่งนี้ต่อคณะอนุกรรมการเครือข่ายปราบปรามยาเสพติดภูมิภาค ตามคำสั่งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติที่ 43/2547 ลงวันที่ 2 ธันวาคม 2547 และส่งสำเนาการรายงานให้เลขาธิการ ป.ป.ส. เพื่อรวบรวมรายงาน สดส.ทุกเดือน

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ

มาตรา 100/2

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3980/2547

พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด

โจทก์

นางสาวจิตนาหรืออิวหรือสุรัตน์ แซ่ลิ้มหรือเสาเงิน

จำเลย

วิธีพิจารณาความอาญา พิพากษาเพิ่มเติมโทษ นำวิธีการพิจารณาในศาลอุทธรณ์มาใช้ในชั้นศาลฎีกา (มาตรา 212,225)

พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ (มาตรา 66,97,100/1,100/2)

การที่จำเลยได้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจขยายผลจับกุมผู้ค้าเมทแอมเฟตามีนรายใหญ่ได้อีก 1 คน และยึดได้เมทแอมเฟตามีนจำนวน 8,000 เม็ด นับว่าจำเลยได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อเจ้าพนักงานตำรวจสมควรลงโทษจำคุกจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ มาตรา 100/2

จำเลยเป็นเพียงผู้รับจ้างขน เมทแอมเฟตามีนเท่านั้น มิได้เป็นผู้ค้ารายใหญ่เมื่อได้พิเคราะห์ถึงความร้ายแรงของการกระทำความผิด สถานะของจำเลยและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องประกอบกันแล้ว กรณีมีเหตุอันควรเป็นการเฉพาะราย สมควรลงโทษปรับจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 100/1 วรรคสอง

ศาลชั้นต้นวางโทษจำคุกจำเลยตลอดชีวิตและลงโทษจำเลยด้วย แม้เมื่อวางโทษจำคุกตลอดชีวิตแล้วย่อมไม่อาจเพิ่มโทษจำคุกได้อีกก็ตาม แต่ความผิดที่จำเลยกระทำตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 66 วรรคสาม มีโทษจำคุกและปรับ และตามมาตรา 100/1 แห่ง พ.ร.บ. ดังกล่าว กำหนดให้ศาลลงโทษจำคุกและปรับด้วยเสมอโดยคำนึงถึงการลงโทษในทางทรัพย์สินเพื่อป้องปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ทั้งโทษปรับเป็นโทษสถานหนึ่งซึ่งศาลชั้นต้นก็ได้วางโทษจำคุกจำเลยตลอดชีวิตและลงโทษปรับจำเลยด้วย การเพิ่มโทษที่จะลงแก่จำเลยตามพ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 97 จึงเพิ่มโทษปรับได้ด้วย ที่ศาลชั้นต้นมิได้เพิ่มโทษปรับจำเลยจึงเป็นการมิชอบ แต่โจทก์มิได้ อุทธรณ์ฎีกา ศาลฎีกาย่อมไม่อาจเพิ่มโทษปรับได้ เพราะจะเป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย อันเป็นการต้องห้ามตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 212 ประกอบด้วย มาตรา 225 สำหรับโทษจำคุกที่ศาลฎีกาจะลงโทษแก่จำเลยใหม่นั้น เป็นโทษจำคุกที่กำหนดเวลาแน่นอน จึงเพิ่มโทษจำคุกจำเลยกึ่งหนึ่งตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 97 ได้

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15, 66, 97 และ 102 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 และ 58 เพิ่มโทษจำเลยตามกฎหมายบวกโทษจำคุกของจำเลยที่รอการลงโทษไว้ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 8707/2545 ของศาลอาญากรุงเทพใต้ และนับโทษของจำเลยในคดีนี้ต่อจากโทษของจำเลยในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ย.7614/2545 ของศาลชั้นต้น กับรับของกลางทั้งหมด

จำเลยให้การรับสารภาพ และรับว่าเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีที่โจทก์ขอให้เพิ่มโทษบวกโทษ และนับโทษต่อ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (ที่ถูก มาตรา 15 วรรคสาม (2), 66 วรรคสาม, 102 จำคุกตลอดชีวิต และปรับ 1,000,000 บาท จำเลยให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุก 50 ปี และปรับ 500,000 บาท บวกโทษจำคุกของจำเลยที่รอการกำหนดโทษ (ที่ถูกรอการลงโทษ) ตามคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 8707/2545 ของศาลอาญากรุงเทพใต้ เป็นจำคุก 51 ปี และปรับ 500,000 บาท นับโทษของจำเลยในคดีนี้ต่อจากโทษของจำเลยในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ย.7614/2545 ของศาลชั้นต้นรับของกลางเมื่อวางโทษจำคุกตลอดชีวิตแล้วจึงไม่อาจเพิ่มโทษจำเลยได้อีก ให้ยกคำขอของโจทก์ในส่วนนี้ ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 และ 30 โดยให้กักขังแทนค่าปรับ มีกำหนด 2 ปี

จำเลยอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า ให้เปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุก 50 ปี (ที่ถูกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 53) เมื่อลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 แล้ว คงจำคุก 25 ปี และปรับ 500,000 บาท เมื่อบวกโทษจำคุกที่ รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนอีก 1 ปี คงจำคุก 26 ปี และปรับ 500,000 บาท นับโทษของจำเลยในคดีนี้ต่อจากโทษของจำเลยในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ย.7614/2545 ของศาลชั้นต้น นอกจากนี้แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

จำเลยฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ที่จำเลยฎีกาขอให้ลงโทษจำคุกจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 นั้น เห็นว่า ตามฎีกาของจำเลยซึ่งโจทก์มิได้โต้แย้งคัดค้านปรากฏว่าหลังจากจำเลยถูกจับกุมในคดีนี้แล้ว จำเลยได้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจขยายผลจับกุมนางเล็กหรือสมใจ วงศ์ศรีเผือก โดยโทรศัพท์ติดต่อให้นางเล็กหรือสมใจนำเมทแอมเฟตามีนมาให้จำเลยอีก 8,000 เม็ด เจ้าพนักงานตำรวจจึงจับกุม

นางเล็กหรือสมใจได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำเบิกความของร้อยตำรวจเอกปิณฑิพันธ์ กฤษดากร ณ อยุธยา พยานโจทก์ผู้ร่วมจับกุม และบันทึกการจับกุมที่ได้ความว่าหลังจากจำเลยถูกจับกุม จำเลยได้นำเจ้าพนักงานตำรวจเข้าจับกุมผู้ค้าเมทแอมเฟตามีนรายใหญ่ได้อีก 1 คน และยึดได้เมทแอมเฟตามีนจำนวน 8,000 เม็ด จากข้อเท็จจริงดังกล่าวนับว่าจำเลยได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อเจ้าพนักงานตำรวจ สมควรลงโทษจำคุกจำเลยน้อยกว่าอัตรา โทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 ฎีกาของจำเลยข้อนี้ฟังขึ้น

ส่วนที่จำเลยฎีกาขอให้ลงโทษปรับจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/1 วรรคสองนั้น เห็นว่าตามฟ้องโจทก์ระบุว่าจำเลยไม่มีอาชีพ จำเลยจึงไม่น่าจะมีรายได้จากการประกอบอาชีพใด เมทแอมเฟตามีนของกลางที่จำเลยมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายในคดีนี้มีจำนวน 2,000 เม็ด น้ำหนัก 198.260 กรัม คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ 22.115 กรัม ประกอบกับตามบันทึกค่าให้การของจำเลยในชั้นสอบสวน ปรากฏว่า จำเลยกระทำความผิดในคดีนี้เพราะประสงค์จะได้ค่าจ้างจากการส่งมอบเมทแอมเฟตามีนให้แก่ผู้อื่น ข้อเท็จจริงน่าจะเชื่อว่าเป็นเพียงผู้รับจ้างขนเมทแอมเฟตามีนเท่านั้น มิได้เป็นผู้ค้ารายใหญ่ เมื่อได้พิจารณาถึงความร้ายแรงของการกระทำความผิด ฐานะของจำเลยและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องประกอบกันแล้ว กรณีมีเหตุอันควรเป็นการเฉพาะราย สมควรลงโทษปรับจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/1 วรรคสอง ฎีกาของจำเลยข้อนี้ฟังขึ้นเช่นกัน

อนึ่ง สำหรับการเพิ่มโทษจำเลยนั้น คดีนี้ศาลชั้นต้นวางโทษจำคุกจำเลยตลอดชีวิตและลงโทษปรับจำเลยด้วย แม้เมื่อวางโทษจำคุกตลอดชีวิตแล้วย่อมไม่อาจเพิ่มโทษจำคุกได้อีกก็ตามแต่ความผิดที่จำเลยกระทำตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 66 วรรคสาม มีโทษจำคุกและปรับ และตาม มาตรา 100/1 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว กำหนดให้ศาลลงโทษจำคุกและปรับด้วยเสมอ โดยคำนึงถึงการลงโทษในทางทรัพย์สินเพื่อป้องปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษทั้งโทษปรับเป็นโทษสถานหนึ่ง ซึ่งศาลชั้นต้นก็ได้วางโทษจำคุกจำเลยตลอดชีวิตและลงโทษปรับจำเลยด้วยดังที่กล่าวมาแล้ว การเพิ่มโทษที่จะลงแก่จำเลยตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 97 จึงเพิ่มโทษปรับได้ด้วย ที่ศาลชั้นต้นมิได้เพิ่มโทษปรับจำเลยจึงเป็นการมิชอบ และสำหรับโทษจำคุกที่ศาลฎีกาจะลงโทษแก่จำเลยใหม่นั้นเป็นโทษจำคุกที่มีกำหนดเวลาแน่นอน จึงเพิ่มโทษจำคุกจำเลยกึ่งหนึ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 97 ได้ แต่สำหรับโทษปรับ เมื่อศาลชั้นต้นมิได้เพิ่มโทษปรับจำเลยซึ่งเป็นการมิชอบดังที่วินิจฉัยแล้วแต่โจทก์มิได้อุทธรณ์ฎีกา ศาลฎีกาย่อมไม่อาจเพิ่มโทษปรับได้เพราะ

จะเป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย อันเป็นการต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 212 ประกอบด้วยมาตรา 225

พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ลงโทษจำคุกจำเลย 30 ปี และปรับ 400,000 บาท เพิ่มโทษ เฉพาะโทษจำคุกกึ่งหนึ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 97 เป็นจำคุก 45 ปี รวมจำคุก 45 ปี และปรับ 400,000 บาท ลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98 คงจำคุก 22 ปี 6 เดือน และปรับ 200,000 บาท บวกโทษจำคุกของจำเลยที่รอการลงโทษไว้ใน คดีอาญาหมายเลขแดงที่ 8707/2545 ของศาลอาญากรุงเทพใต้ เป็นจำคุก 23 ปี 6 เดือน และปรับ 200,000 บาท นับโทษของจำเลยในคดีนี้ต่อจากโทษของจำเลยในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ย.7614/2545 ของศาลชั้นต้น นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

(เกรียงชัย จิงจตุรพิช – วิชัย วิวิตเสวี – สํารวจ อุดมทวี)

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ - ย่อ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2765/2547

พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด
นายบุญหนา ชันหงษ์

โจทก์
จำเลย

พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5)ฯ (มาตรา 100/2)

ตามบทบัญญัติมาตรา 100/2 แห่ง พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5)ฯ ศาลจะลงโทษปรับน้อยกว่าอัตราขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นได้ ต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ซึ่งจากข้อมูลของผู้กระทำความผิดให้ ดังกล่าวทำให้เจ้าพนักงานนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิดรายอื่นต่อไป ข้อเท็จจริงในคดีนี้จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนว่าจำเลยกระทำความผิดและให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณา ไม่ขอต่อสู้คดีเท่านั้นจำเลยจึงไม่ได้ให้ข้อเท็จจริงใดที่เป็นเบาะแสสำคัญที่จะนำไปใช้ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษได้ จึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ตามบทบัญญัติมาตราดังกล่าว

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15, 66, 67 และ 102 และริบเมทแอมเฟตามีนของกลาง

จำเลยให้การรับสารภาพ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม 66 วรรคสอง วางโทษจำคุก 5 ปี จำเลยให้การรับสารภาพ มีเหตุบรรเทาโทษลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 คงจำคุก 2 ปี 6 เดือน ของกลางให้ริบ

โจทก์และจำเลยอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ปรับจำเลย 20,000 บาท อีกสถานหนึ่งลดโทษให้กึ่งหนึ่งแล้วปรับ 10,000 บาท ไม่ชำระค่าปรับจัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 และ 30 นอกจากนี้แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ข้อเท็จจริงฟังได้ตามที่จำเลยให้การรับสารภาพว่า ตามวันเวลาที่ระบุในฟ้องจำเลยมีเมทแอมเฟตามีนจำนวน 26 เม็ด น้ำหนักรวม 2.320 กรัม คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ 0.830 กรัม ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย มีปัญหาวินิจฉัยตามฎีกาโจทก์ว่า การที่จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนเป็นเหตุเข้าเงื่อนไขให้ลงโทษปรับน้อยกว่าอัตราขั้นต่ำตาม

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 100/2 ได้หรือไม่ เห็นว่าตามบทบัญญัติมาตราดังกล่าวศาลจะลงโทษปรับน้อยกว่าอัตราขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นได้ ต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ซึ่งจากข้อมูลที่ผู้กระทำความผิดให้ดังกล่าวทำให้เจ้าพนักงานนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำผิดรายอื่นต่อไป ข้อเท็จจริงในคดีนี้ จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนว่าจำเลยกระทำความผิดและให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณา ไม่ขอต่อสู้คดีเท่านั้น ตามบันทึกคำให้การจำเลยชั้นสอบสวนท้ายฎีกาจำเลยไม่ได้ให้ข้อเท็จจริงใดที่เป็นเบาะแสสำคัญที่จะนำไปใช้ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษได้ จึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ตามบทบัญญัติมาตรา 100/2 ดังกล่าว ศาลอุทธรณ์ลงโทษปรับจำเลย 20,000 บาท ต่ำกว่าอัตราขั้นต่ำตาม มาตรา 66 วรรคสอง ไม่ถูกต้องสมควรกำหนดโทษปรับเสียใหม่ให้ถูกต้อง ฎีกาโจทก์ฟังขึ้น”

พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ลงโทษปรับจำเลย 400,000 บาท อีกสถานหนึ่ง ลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 แล้ว คงปรับ 200,000 บาท นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

(สมบัติ อรรถพิมล – วสันต์ ศรีสุวรรณ – วิบูลย์ นนทสูติ)
 สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ – ย่อ
 สิริชัย วัฒนโยธิน - ตรวจ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2777/2547

พนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี
นางบุญตา แก้วเกิด กับพวก

โจทก์
จำเลย

พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ (มาตรา 100/2)

เมื่อถูกล่อซื้อจับกุมแล้ว จำเลยที่ 1 ให้การรับสารภาพพร้อมทั้งแจ้งข้อเท็จจริงว่าซื้อเมทแอมเฟตามีนของกลางจากจำเลยที่ 2 เป็นเหตุให้มีการสืบสวนขยายผลจนกระทั่งเจ้าพนักงานตำรวจสามารถจับกุมจำเลยที่ 2 มาดำเนินคดี จำเลยที่ 1 จึงเป็นผู้กระทำความผิดผู้ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน เห็นสมควรลงโทษจำเลยที่ 1 น้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 100/2

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15, 66 และ 102 และริบเมทแอมเฟตามีน โทรศัพท์เคลื่อนที่ 2 เครื่อง ของกลาง

จำเลยที่ 1 ให้การรับสารภาพ

จำเลยที่ 2 ให้การปฏิเสธ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยทั้งสองมีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคหนึ่ง วรรคสาม (2) 66 วรรคสอง (ที่ถูก มาตรา 15 วรรคหนึ่ง (เดิม) 66 วรรคหนึ่ง ที่แก้ไขใหม่) ประกอบ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 จำคุกจำเลยทั้งสองคนละ 6 ปี จำเลยที่ 1 ให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุกจำเลยที่ 1 มีกำหนด 3 ปี จำเลยที่ 2 ให้การรับสารภาพในชั้นจับกุม ให้ความรู้แก่ศาลเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา เห็นสมควรลดโทษให้หนึ่งในสามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุกจำเลยที่ 2 มีกำหนด 4 ปี และริบเมทแอมเฟตามีน และโทรศัพท์เคลื่อนที่ รวม 2 เครื่อง ของกลาง

จำเลยที่ 1 อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายืน

จำเลยที่ 1 ฎีกา โดยผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ที่จำเลยที่ 1 ฎีกาขอให้ลงโทษสถานเบาและรอกการลงโทษจำคุกนั้น เห็นว่า จำเลยที่ 1 ร่วมกับพวกจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน ซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 จำนวน 40 เม็ด น้ำหนัก 3.61 กรัม ให้แก่สายลับผู้ล่อซื้อในราคา 3,000 บาท อันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย จำเลยที่ 1 จึงเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ลักษณะการกระทำความผิดก่อให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติด อันเป็นผลกระทบสร้างปัญหาแก่สังคมไม่มีที่สิ้นสุด พฤติการณ์แห่งคดีเป็นเรื่องที่ร้ายแรง ถ้าฟังแต่จำเลยที่ 1 ไม่มีประวัติกระทำความผิดและมีภาระต้องรับผิดชอบต่อครอบครัว ยังไม่มีเหตุเพียงพอที่จะรอกการลงโทษจำเลยที่ศาลล่างทั้งสองใช้ดุลพินิจไม่รอกการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยนั้น เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งรูปคดีแล้ว ไม่มีเหตุที่ศาลฎีกาจะเปลี่ยนแปลงแก้ไข อย่างไรก็ตามพยานหลักฐานตามทางนำสืบโจทก์ปรากฏว่าเมื่อถูกล่อซื้อจับกุมแล้ว จำเลยที่ 1 ให้การรับสารภาพพร้อมทั้งแจ้งข้อเท็จจริงว่าซื้อเมทแอมเฟตามีนของกลางจากจำเลยที่ 2 เป็นเหตุให้มีการสืบสวนขยายผลจนกระทั่งเจ้าพนักงานตำรวจสามารถจับกุมจำเลยที่ 2 มาดำเนินคดี จำเลยที่ 1 จึงเป็นผู้กระทำความผิดผู้ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน เห็นสมควรลงโทษจำเลยที่ 1 น้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 ฎีกาของจำเลยที่ 1 ฟังขึ้นบางส่วน”

พิพากษาแก้เป็นว่า อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 ลงโทษจำคุกจำเลยที่ 1 มีกำหนด 3 ปี ลดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ให้กึ่งหนึ่ง คงลงโทษจำคุกจำเลยที่ 1 ไว้มีกำหนด 1 ปี 6 เดือน นอกจากนี้แก้ไขให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1

(เกรียงชัย จึงจตุรพิช – วิชัย วิวิตเสวี – สාරว อุดมทวี)

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ – ย่อ

ศิริชัย วัฒนโยธิน - ตรวจ

หมายเหตุ

ปัญหาว่า อย่างไรเป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ตามมาตรา 100/2 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 นั้น ในคำพิพากษาที่หมายเหตุนี้ ศาลฎีกาได้วางหลักว่า การที่จำเลยที่ 1 ให้การรับสารภาพพร้อมทั้งแจ้งข้อเท็จจริงว่าซื้อเมทแอมเฟตามีนของกลางจากจำเลยที่ 2 เป็นเหตุให้มีการสืบสวนขยายผลจนกระทั่งเจ้าพนักงานตำรวจสามารถจับกุมจำเลยที่ 2 มาดำเนินคดี เป็นกรณีที่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 100/2 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ปัญหาที่ต้องถามต่อไปมีว่า หากเป็นกรณีกลับกัน กล่าวคือ การให้ข้อมูลของจำเลยที่ 2 เป็นเหตุให้มีการสืบสวนขยายผลจนเจ้าพนักงานตำรวจสามารถจับกุมจำเลยที่ 1 มาดำเนินคดีได้ จะเข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 100/2 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ด้วยหรือไม่ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การที่ผู้ค้ารายใหญ่ให้ข้อมูลจนนำไปสู่การจับกุมผู้ค้ารายย่อย จะเข้าหลักเกณฑ์ตามมาตราดังกล่าวหรือไม่ (แม้ข้อเท็จจริงในคดีจะไม่ได้ความชัดว่าจำเลยที่ 1 เป็นผู้ค้ารายย่อยและจำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ารายใหญ่ แต่น่าจะสันนิษฐานได้ว่าอย่างน้อยที่สุด จำเลยที่ 2 ก็มียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายในปริมาณมากกว่าของจำเลยที่ 1)

ในส่วนของกฎหมายเยอรมัน (รายละเอียดดูใน Gropp/Schubert/Woerner, Rechtliche Initiativen gegen organisierte Kriminalität: Deutschland, 2001, 148-161; ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง, Der Aufklärungsenilfenach paragraphen 31 BtMG ใน <http://www.jurawelt.com/download/studentenwelt/seminararbeiten/national/aufklaerungsgehilfe/pdf>.) การที่ผู้กระทำความผิดได้มาให้ข้อมูลข่าวสารแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และได้รับประโยชน์จากการให้ข้อมูลดังกล่าว มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 ฉบับด้วยกัน คือ 1. พ.ร.บ. ว่าด้วยการกันไว้เป็นพยาน (das Kronzeugengesetz) แต่กฎหมายฉบับดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไปแล้วตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2000 2. พ.ร.บ. ยาเสพติด (BtMG) ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 1982 ซึ่งมาตรา 31 บัญญัติไว้ว่า “ศาลสามารถใช้ดุลพินิจลดโทษ (ตามมาตรา 49 Abs. 2 ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน) หรือยกเว้นโทษ (ตามมาตรา 29 Abs. 1, 2, 4 หรือ 6) หากผู้กระทำความผิด 1. ด้วยความสมัครใจเปิดเผยความรู้ที่เป็นการสนับสนุนอันสำคัญที่จะทำให้ความผิดที่เขามีส่วนร่วมในการกระทำผิดนั้นได้รับการเปิดเผยออกมา 2. ด้วยความสมัครใจเปิดเผยความรู้ของผู้กระทำผิดแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายว่าการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (มาตรา 29 Abs. 3, 29a Abs. 1, 30 Abs. 1, 30a Abs. 1) ซึ่งตนได้รับรู้มาถึงแผนการดังกล่าวยังอยู่ในช่วงเวลาที่จะสามารถขัดขวางการกระทำความผิดดังกล่าวได้

หากพิจารณาเนื้อหาของมาตรา 31 พ.ร.บ. ยาเสพติดของเยอรมัน จะเห็นได้ว่ามีหลักการในการทำงานเกี่ยวกับมาตรา 100/2 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 กล่าวคือ การที่ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ แล้วได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการกระทำดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า การตีความถ้อยคำ “ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ” สามารถนำหลักเกณฑ์ตามกฎหมายเยอรมันมาปรับใช้ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

1. การให้ข้อมูลนั้นต้องเป็นข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ (พนักงานฝ่ายปกครองตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน) ไม่เคยรู้มาก่อน ไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วนด้วยเหตุนี้โดยหลักการแล้ว ถ้าเป็นข้อเท็จจริงที่เจ้าหน้าที่ของรัฐรู้มาก่อนแล้ว ศาลไม่สามารถลดโทษให้ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งได้ ส่วนผู้กระทำความผิดจะเปิดเผยข้อมูลทั้งหมดที่ตนได้รับรู้มาหรือไม่นั้น ไม่ใช่ข้อสาระสำคัญ แต่ประเด็นอยู่ตรงที่ว่า ข้อมูลที่เปิดเผยออกมานั้น เพียงพอที่จะนำไปสู่การปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้หรือไม่ ถ้าเพียงพอแม้เปิดเผยแต่เพียงบางส่วนก็เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 100/2 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แต่แม้จะเปิดเผยข้อมูลทั้งหมดแต่ไม่เพียงพอที่จะนำไปสู่การปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตราดังกล่าว นอกจากนี้ การให้ข้อมูลจะต้องเป็นการให้ข้อเท็จจริงที่จับต้องได้เช่น การระบุชื่อผู้ร่วมกระทำความผิด หรือการเปิดเผยถึงการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของผู้ร่วมกระทำความผิด การบอกแหล่งที่ซ่อนของยาเสพติด เป็นต้น การให้ข้อมูลในลักษณะที่เป็นข้อสันนิษฐานใด ๆ ไม่ถือว่าเป็นการเพียงพอ

2. การให้ข้อมูลดังกล่าว ต้องเป็นไปโดยสมัครใจ (แม้มาตรา 100/2 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ไม่ได้เขียนไว้แต่ก็ต้องตีความไปในแนวนี้อีก) หลักในข้อมูลนี้อยู่ตรงที่ว่า ถ้าผู้กระทำความผิดเชื่อว่าตนเองจะให้ข้อมูลหรือไม่ก็ได้ถือว่ากระทำโดยสมัครใจ แต่เมื่อใดก็ตามที่ผู้กระทำได้รับแรงกดดันจนเชื่อว่าไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากที่จะให้ข้อมูลแล้ว ถือว่าไม่ได้กระทำโดยสมัครใจ ส่วนมูลเหตุจูงใจในการให้ข้อมูลไม่ใช่ข้อสาระสำคัญ เช่น ความกลัวว่าจะถูกจับหรือถูกลงโทษ ไม่ทำให้การให้ข้อมูลเป็นไปโดยไม่สมัครใจ

3. การให้ข้อมูลต้องมีความเหมาะสมที่จะนำไปสู่การปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กล่าวคือ จากการให้ข้อมูลของผู้กระทำความผิดจะต้องทำให้สามารถระบุตัวของผู้สงสัยว่าได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และต้องสามารถพิสูจน์การกระทำความผิดของผู้ต้องสงสัยดังกล่าวได้ด้วย ดังนั้น การให้ข้อมูลในลักษณะที่ว่านาย ก เป็นผู้ค้ายาเสพติด โดยไม่มีหลักฐานใดๆ จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 100/2 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ส่วนปัญหาว่าศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิด (กล่าวคือผู้ต้องสงสัยที่ถูกชดทอด) หรือไม่นั้น ไม่ใช่

ข้อสาระสำคัญ นอกจากนี้ การให้ข้อมูลต้องสามารถทำให้การกระทำความผิดที่ยังไม่เปิดเผยได้รับการเปิดเผย หรือการกระทำความผิดที่เปิดเผยแล้วได้รับการเปิดเผยมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการที่ผู้กระทำความผิดเป็นแต่เพียงมีความพร้อมที่จะให้การแต่ไม่อาจที่จะให้ข้อมูลใดๆ จึงไม่อาจได้รับการลดโทษตามมาตรา 100/2 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แต่จะเป็นกรณีของมาตรา 78 ป.อ.

4. แม้ว่าข้อมูลที่ถูกเปิดเผยนั้นจะมีความเหมาะสมก็ตาม แต่การที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับการลดโทษตามมาตรา 100/2 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 นั้น ก็ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล ซึ่งศาลต้องใช้ดุลพินิจ โดยวางอยู่บนพื้นฐานของความหนักเบาของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดและความสำคัญของข้อมูลที่ได้รับการเปิดเผยจากบุคคลดังกล่าว ดังนั้น การที่ผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วสามารถขยายผลไปจับกุมผู้ค้ายาเสพติดรายย่อยได้ จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะลดโทษให้ได้ตามมาตรา 100/2 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เพราะหากให้ผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ได้รับประโยชน์จากมาตราดังกล่าว นอกจากจะเป็นการขัดกับเจตนารมณ์ของมาตรา 100/2 ที่มีไว้เพื่อที่จะจัดการกับผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ ยังทำให้การตีความกฎหมายขาดความแน่นอน เช่น การที่ผู้ค้ารายย่อย (ยาบ้า 10 เม็ด) ให้ข้อมูลแล้วสามารถจับกุมผู้ค้ารายใหญ่ (ยาบ้า 5 หมื่นเม็ด) เข้าหลักเกณฑ์ของมาตรา 100/2 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 การที่ผู้ค้ารายใหญ่ (ยาบ้า 5 หมื่นเม็ด) ให้ข้อมูลแล้วสามารถจับกุมผู้ค้ารายย่อย (ยาบ้า 10 เม็ด) ไม่เข้าหลักเกณฑ์ของมาตรา 100/2 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แต่ถ้าผู้ค้ารายใหญ่ (ยาบ้า 1 ล้านเม็ด) ให้ข้อมูลแล้วสามารถจับกุมผู้ค้ารายใหญ่ (ยาบ้า 8 แสนเม็ด) จะเข้าหลักเกณฑ์ของมาตรา 100/2 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 หรือไม่นั้น อาจจะมีความเห็นที่แตกต่างกันออกไป การมีหลักเกณฑ์ในเรื่องของการชั่งน้ำหนักประโยชน์ระหว่างความหนักเบาของการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดกับความสำคัญของข้อมูลที่ถูกเปิดเผยจึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความแน่นอนมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม การชั่งน้ำหนักประโยชน์ระหว่างความหนักเบาของการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด กับความสำคัญของข้อมูลที่ถูกเปิดเผยเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป โดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนยาเสพติดเพียงอย่างเดียวแต่ที่ยกตัวอย่างเรื่องจำนวนยาเสพติดเพียงเพื่อให้เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้นเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3749 / 2547

พนักงานอัยการจังหวัดลำปาง

โจทก์

นางบัวผัดหรือผัด บุญยะสมภพ

จำเลย

พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ (มาตรา 66,100/1,100/2)

ตามบทบัญญัติของมาตรา 100/2 แห่ง พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือ พนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้แต่ไม่ปรากฏว่ามีการสอบสวนขยายผลเพื่อจับกุมผู้จำหน่ายเมทแอมเฟตามีนรายใหญ่ โดยอาศัยข้อมูลของจำเลยดังกล่าวแต่ประการใด ไม่อาจถือได้ว่าจำเลยได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน จึงไม่มีเหตุที่จะใช้ดุลพินิจลงโทษจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ความผิดของจำเลยต้องด้วยบทกำหนดโทษตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 66 วรรคสาม ซึ่งมีระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาทหรือประหารชีวิต ซึ่งตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 100/1วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ความผิดตาม พ.ร.บ. นี้ที่มีโทษจำคุกและปรับ ให้ศาลลงโทษจำคุกและปรับด้วยเสมอ แต่ศาลชั้นต้นคงลงโทษจำคุกตลอดชีวิตเพียงสถานเดียวมิได้กำหนดโทษปรับด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อ โจทก์มิได้อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์ภาค 5 จึงไม่อาจพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลยได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 212 และไม่มีเหตุที่ศาลฎีกาจะเปลี่ยนแปลงแก้ไข

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4,7,8,15,66 และ 102 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32 และ 33 นับโทษจำเลยต่อจากโทษจำเลยที่ 5 ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ 718/2543 ของศาลชั้นต้นและจำเลยในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 401/2546 ของศาลชั้นต้น และริบของกลาง

จำเลยให้การรับสารภาพ และรับว่าเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสาม (2) 66 วรรคสอง (ที่ถูก มาตรา 66 วรรคสาม) 102 จำคุกตลอดชีวิต จำเลยให้การรับสารภาพ เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง โดยให้เปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นจำคุก 50 ปี ตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 78 ประกอบ มาตรา 53 คงจำคุก 25 ปี นับโทษจำเลยต่อจากโทษจำเลยในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 401/2546 ของศาลชั้นต้น ส่วนคำขอให้ปรับโทษจำเลยต่อจากโทษจำเลยที่ 5 ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ 718/2543 ของศาลชั้นต้นนั้น คดีดังกล่าวยังไม่มีคำพิพากษาจึงไม่อาจนับโทษต่อได้ยกคำขอส่วนนี้ รับของกลาง

จำเลยอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 5 พิพากษายืน

จำเลยฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ที่จำเลยฎีกาขอให้ใช้บทบัญญัติของมาตรา 100/2 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เพื่อลดโทษจำคุกให้แก่จำเลยโดยอ้างว่า หลังถูกจับกุมจำเลยได้ให้ข้อมูลถึงแหล่งที่มาของเมทแอมเฟตามีนของกลาง ซึ่งนำไปสู่ตัวการผู้จำหน่ายรายใหญ่ที่แท้จริงนั้น เห็นว่า ตามบทบัญญัติดังกล่าว ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลดโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้ แต่ไม่ปรากฏว่ามีการสอบสวนขยายผลเพื่อจับกุมผู้จำหน่ายเมทแอมเฟตามีนรายใหญ่ โดยอาศัยข้อมูลของจำเลยดังกล่าวแต่ประการใด ไม่อาจถือได้ว่าจำเลยได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ต่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน จึงไม่มีเหตุที่จะใช้ดุลพินิจลดโทษจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น อนึ่ง ความผิดของจำเลยต้องด้วยบทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 66 วรรคสามซึ่งมีระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาทหรือประหารชีวิต ซึ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/1 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษจำคุกและปรับ ให้ศาลลงโทษจำคุกและปรับด้วยเสมอ แต่ศาลชั้นต้นคงลงโทษจำคุกตลอดชีวิตเพียงสถานเดียวมิได้กำหนดโทษปรับด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อโจทก์มิได้อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ ภาค 5 จึงไม่อาจพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลยได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 212 และไม่มีเหตุที่ศาลฎีกาจะเปลี่ยนแปลงแก้ไข ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น”

พิพากษายืน

(เกรียงชัย จิงจตุรพิธ – วิชัย วิวิทเสวี – ตำรวจ อุคมทวิ)

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ – ย่อ

พรเพชร วิชิตชลชัย -ตรวจ

ฎ
ฎ
ฎ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8183/2547

พนักงานอัยการประจำศาลจังหวัดภูเก็ต
นายคุณย์ รังกลาง

โจทก์
จำเลย

พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ (มาตรา 100/2)

แม้จำเลยจะแจ้งข้อเท็จจริงว่าซื้อเมทแอมเฟตามีนมาจาก ต. ไม่ทราบนามสกุลซึ่งใช้รถจักรยานยนต์ ยี่ห้อควาซากิ รุ่นซามิโก๊ สีทองอ่อน แต่เมื่อตำรวจขอให้จำเลยพาไปหา ต. จำเลยกลับไม่ยินยอม เนื่องจากไม่ต้องการสร้างศัตรู ดังนี้ ข้อกล่าวอ้างของจำเลยดังกล่าวจึงเลื่อนลอย เพราะยังไม่สามารถพิสูจน์ความจริงได้ จึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4,7,8,15,66,67 และ 102 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32 และ 91 ริมเมทแอมเฟตามีนของกลาง และคืนธนบัตร 120 บาท แก่เจ้าของ

จำเลยให้การปฏิเสธ แต่รับว่ามีเมทแอมเฟตามีนของกลางไว้ในครอบครองเพื่อเสพ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคหนึ่ง 66 วรรคหนึ่ง การกระทำของจำเลยเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 ฐานจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 จำคุก 5 ปี ฐานมียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย จำคุก 5 ปี รวมจำคุก 10 ปี คำในการรับสารภาพในชั้นจับกุม เป็นประโยชน์แก่การพิจารณามีเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ลดโทษให้หนึ่งในสี่ คงจำคุก 7 ปี 6 เดือน คืนธนบัตรของกลางแก่เจ้าของ

จำเลยอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 3 พิพากษาแก้เป็นว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคหนึ่ง (เดิม) 66 วรรคหนึ่ง (ที่แก้ไขใหม่) ฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย จำคุก 4 ปี ฐานจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน จำคุก 4 ปี รวมจำคุก 8 ปี จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมและทางนำสืบของจำเลยเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุ

บรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ลดโทษให้หนึ่งในสี่ คงจำคุก 6 ปี ริมเมทแอมเฟตามีนของกลาง นอกจากนี้ก็แก้ไขเป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

จำเลยฎีกา โดยผู้พิพากษาซึ่งลงชื่อในคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 3 อนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ข้อที่จำเลยฎีกากล่าวอ้างว่าระหว่างถูกตำรวจชุดจับกุมควบคุมตัวอยู่นั้น จำเลยแจ้งข้อเท็จจริงว่าซื้อเมทแอมเฟตามีนมาจากนายเต็งไม่ทราบนามสกุล ซึ่งใช้รถจักรยานยนต์ยี่ห้อคาวาซากิ รุ่นซามิโก๊ สีสองอ่อน เป็นยานพาหนะ เป็นการให้ข้อมูลถึงแหล่งที่มาและบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นประโยชน์แก่การปราบปรามยาเสพติดให้โทษต่อตำรวจแล้ว จึงสมควรได้รับการลดโทษสถานเบาว่าโทษที่ศาลอุทธรณ์ภาค 3 กำหนดนั้น เห็นว่า แม้จำเลยจะอ้างตนเองเบิกความเป็นพยานไว้เช่นนั้น แต่ก็ได้รับความต่อไปว่า เมื่อตำรวจขอให้จำเลยพาไปหานายเต็ง จำเลยกลับไม่ยินยอม เนื่องจากไม่ต้องการสร้างศัตรู ดังนี้ ข้อกล่าวอ้างของจำเลยดังกล่าวจึงเลื่อนลอย เพราะยังไม่สามารถพิสูจน์ความจริงได้จึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ โทษที่ศาลอุทธรณ์ภาค 3 กำหนดมานั้น จึงเหมาะสมแก่สภาพความผิดของจำเลยแล้ว ไม่มีเหตุที่ศาลฎีกาจะเปลี่ยนแปลงแก้ไข ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น”

พิพากษายืน

(ชนพจน์ อารยะลักษณ์ – โนรี จันทร์ทร – จิระ โชติพงศ์)

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ - ย่อ

ศิริชัย วัฒนโยธิน - ตรวจ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3994/2547

พนักงานอัยการจังหวัดเชียงราย

นายสมพร ดอนหงษ์ไพโร

โจทก์

จำเลย

พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ (มาตรา 100/2)

จำเลยให้การในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนว่าได้รับจ้างขนยาเสพติดให้โทษของกลางจาก ห. โดยไม่ปรากฏว่า ห. มีตัวตนจริงหรือไม่ และได้มีการขยายผลจับกุม ห. ได้หรือไม่อย่างไร ข้อเท็จจริงจึงรับฟังไม่ได้ว่าคำให้การของจำเลยดังกล่าวเป็นการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อเจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ย่อมไม่อาจลงโทษจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 100/2

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4,7,8,15,66,67 และ 102 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32,33 และ 83 และริบของกลาง

จำเลยให้การรับสารภาพ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง,66 วรรคสอง,102 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32,33,83 ให้ลงโทษประหารชีวิต จำเลยให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลงโทษให้กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ประกอบมาตรา 52 (2) คงจำคุกตลอดชีวิต ริบของกลาง

จำเลยอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 5 พิพากษายืน

จำเลยฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ที่จำเลยฎีกาสรุปได้ว่า พยานโจทก์เบิกความปรักปรำจำเลย และโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานใดที่น่าเชื่อถือและ รับฟังได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิด เป็นทำนองว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดตามฟ้องนั้น เห็นว่า ชั้นอุทธรณ์จำเลยมิได้โต้แย้งคัดค้านว่า จำเลยมิได้กระทำความผิดตามฟ้อง จำเลยเพียงแต่อุทธรณ์ว่า จำเลยเป็นเพียงผู้รับจ้างขนยาเสพติดให้โทษของกลาง ขอให้ลงโทษสถานเบา ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 5 วินิจฉัยว่า จำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ เป็นการวินิจฉัยโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา มาตรา 245 วรรคสอง

เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค 5 พิพากษาขึ้น ข้อเท็จจริงที่ว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่จึงเป็นอันถึงที่สุดตามบทกฎหมายนั้น ฎีกาของจำเลยดังกล่าวจึงเป็นฎีกาต้องห้ามตามกฎหมาย ที่ศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาจำเลยในข้อนี้เป็นการมิชอบ ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

คดีนี้มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยเพียงว่า สมควรลงโทษจำเลยสถานเบาว่าที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษามาหรือไม่ เห็นว่า เมทแอมเฟตามีนเป็นยาเสพติดให้โทษซึ่งมีพิษภัยร้ายแรง นอกจากจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพอนามัยของผู้เสพเองแล้ว ยังเป็นบ่อเกิดของอาชญากรรมและเป็นต้นเหตุของปัญหาสังคมอีกหลายประการ ทั้งผู้เสพที่มีอาการเมามเมทแอมเฟตามีนยังอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตและร่างกายผู้อื่นได้โดยง่าย การที่จำเลยมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายนับเป็นต้นเหตุในการทำให้ยาเสพติดให้โทษแพร่ระบาดสู่ประชาชน อันเป็นการทำให้ผู้คนตกเป็นทาสของยาเสพติดให้โทษเพิ่มมากขึ้น ลักษณะของความผิดนับว่าเป็นภัยร้ายแรงต่อประชาชนทั่วไป สามารถทำลายทรัพยากรมนุษย์ และบั่นทอนความสงบสุขของสังคมโดยรวม ประกอบกับเมทแอมเฟตามีนของกลางในคดีนี้ มีจำนวนมากถึง 110,000 เม็ด น้ำหนัก 10,641.5 กรัม คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ 2,192.8 กรัม หากแพร่ระบาดสู่ประชาชนย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมอย่างใหญ่หลวง พฤติการณ์การกระทำความผิดของจำเลยจึงเป็นเรื่องร้ายแรงที่ศาลล่างทั้งสองใช้ดุลพินิจวางโทษประหารชีวิตจำเลย แล้วลดโทษให้กึ่งหนึ่งโดยให้ลดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้น เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งรูปคดีแล้ว ไม่มีเหตุที่ศาลฎีกาจะเปลี่ยนแปลงแก้ไข ที่จำเลยยกขึ้นอ้างในฎีกาว่า จำเลยได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อเจ้าพนักงานตำรวจตลอดมา จึงมีเหตุสมควรที่ศาลจะลงโทษจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นได้ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 นั้น เห็นว่า ข้อเท็จจริงในคดีนี้รับฟังได้เพียงว่า จำเลยให้การในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนว่า ได้รับจ้างขนยาเสพติดให้โทษของกลางจากนายหรั่ง คอนปัญญาไพร โดยไม่ปรากฏว่านายหรั่งมีตัวตนจริงหรือไม่ และได้มีการขยายผลจับกุมนายหรั่งได้หรือไม่อย่างไร ข้อเท็จจริงจึงรับฟังไม่ได้ว่าคำให้การของจำเลยดังกล่าวเป็นการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อเจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ย่อมไม่อาจลงโทษจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามบทบัญญัติดังกล่าวได้ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น”

พิพากษายืน

(เกรียงชัย จิงจตุรพิธ – วิชัย วิวิทเสวี – ตำรวจ อุดมทวี)

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ – ย่อ

พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา - ตรวจ

ป.ร.อ.

ภาคผนวก ง

หนังสือภายใน ที่ อส 0016/ว136 ลงวันที่ 8 เมษายน 2546

ของสำนักงานอัยการสูงสุด

และ

บันทึกข้อความ ที่ 0001 (ป)/124 ลงวันที่ 28 มกราคม 2542

ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่ อส 0016/ว 136

กระทรวงสาธารณสุข (วิศกษ) (1๒๑)
ฉบับที่ ๐๐๗/๐๖
วันที่ 11 เม.ย. 2546
เวลา ๘.๓๐ น.
สำนักงานอัยการสูงสุด
ถนนหน้าทับเผย เขตพระนคร
กรุงเทพมหานคร 10200

๘ เมษายน 2546

เรื่อง การบรรยายฟ้องคดีอาญาให้ตรงกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวน

เรียน รองอัยการสูงสุด อธิบดีอัยการฝ่าย อธิบดีอัยการเขต อัยการพิเศษฝ่าย เลขาธิการอัยการสูงสุด
อัยการจังหวัด ผู้อำนวยการสถาบันกฎหมายอาญาและผู้อำนวยการสำนักงานอำนวยการ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส(สฝปน.)0018/ว 66 ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2546

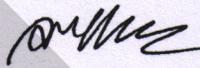
ตามหนังสือที่อ้างถึง แจ้งวิธีปฏิบัติในการบรรยายฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ ให้บรรยายฟ้องโดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงในสำนวนการสอบสวน ทั้งที่เป็นคุณและโทษของผู้ต้องหา โดยหาก ปรากฏข้อเท็จจริงในสำนวนการสอบสวนที่เป็นคุณแก่ผู้ต้องหาและเป็นเหตุบรรเทาโทษตามประมวล กฎหมายอาญามาตราต่าง ๆ ที่ระบุไว้ ก็ให้พนักงานอัยการบรรยายฟ้องให้ตรงกับข้อเท็จจริงนั้น ๆ ด้วย และต่อมา นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 61/2546 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามการให้ความคุ้มครองผู้ให้ความร่วมมือต่อทางราชการในการปราบปราม ยาเสพติด โดยมีอัยการสูงสุดเป็นประธานกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการได้พิจารณาเห็นว่า ควรมีมาตรการ ช่วยเหลือทางคดีอาญาเพื่อสร้างเสริมขวัญและกำลังใจแก่ผู้ให้ความร่วมมือต่อทางราชการดังกล่าวด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เข้ารายงานตนต่อทางราชการที่มีหมายจับและถูกดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 หากผู้นั้นยินยอมให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการขยายผลไปสู่ผู้ค้า ระดับที่สำคัญกว่า ก็มีเหตุผลควรที่จะให้ความช่วยเหลือคุ้มครองทางด้านคดีอาญา โดยใช้มาตรการตาม พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 100/2 ว่าด้วยการขอให้ศาลลงโทษน้อยกว่าอัตราโทษ ขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด หากผู้นั้นให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือนำไปสู่การปราบปรามการค้ายาเสพติดร้ายสำคัญได้สำเร็จ

/สำนักงาน...

สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นพ้องกับความเห็นของคณะกรรมการว่า มาตรการให้ความช่วยเหลือทางคดีอาญาดังกล่าวข้างต้น จะสนับสนุนให้การป้องกันปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นสมควรให้ความร่วมมือ ดังนั้น จึงให้พนักงานอัยการพิจารณาข้อเท็จจริงในสำนวนการสอบสวนด้วยว่า ในกรณีที่ต้องหาได้ให้ความร่วมมือต่อทางราชการโดยการให้ข้อมูลที่สำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษตามนัยมาตรา 100/2 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ให้พนักงานอัยการบรรยายข้อเท็จจริงที่เป็นคุณต่อผู้ต้องหาดังกล่าวในฟ้องและมีคำขอท้ายฟ้องขอให้ศาลลงโทษจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

(นายคัมภีร์ แก้วเจริญ)

รองอัยการสูงสุด ปฏิบัติราชการแทน
อัยการสูงสุด

ทงม

17/ม.๑46

สำนักงานคุ้มครองสิทธิฯ

โทร. 0 2541 2852

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร. 2052358

ที่ 0001 (ป)/124

28 มกราคม 2542

เรื่อง แนวทางปฏิบัติการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

รอง ผบ.ตร., ผู้ช่วย ผบ.ตร., ผชพ.น., จตร., ผบช.น., สตม., ก., ปล., ส., ภ. 1-9, ผบก.วช., ผบก.คด.

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 ว่าด้วยการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดีได้กำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยานไว้แล้ว แต่ยังมีกรณีปฏิบัติบางเรื่องที่ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน อาศัยอำนาจตามความในข้อ 3 แห่งข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 4/2499 ลงวันที่ 12 ตุลาคม 2499 ประอบกับมาตรา 8 แห่งพระราชกฤษฎีกาโอนกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2541 ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยานไว้ดังนี้

1. คดีที่มีเหตุพิเศษหรือยุ่งยากซับซ้อนหรือร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัวหรือคดีบางเรื่องเกิดในที่ลับ โดยบุคคลอื่นไม่สามารถรู้เห็นได้นอกจากเป็นผู้กระทำผิดด้วยกัน หรือคดีที่มีการกระทำในรูปขบวนการ(organized crime) ซึ่งพนักงานสอบสวนได้พยายามแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานทุกวิธีทางแล้วก็ไม่ได้พยานหลักฐานในคดีนั้นอีก พนักงานสอบสวนอาจพิจารณากันผู้ต้องหาซึ่งได้ร่วมกระทำผิดด้วยกันคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน โดยให้ชี้แจงเหตุผลแห่งความจำเป็นตามรูปคดีเสนอต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้สั่ง เว้นแต่คดีที่มีลักษณะเป็นเหตุฉุกเฉินหรือเหตุที่ต้องรายงานด่วนตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 1/2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 6/2502 ให้เสนอผู้บังคับการขึ้นไปเป็นผู้สั่ง ถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรและความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเป็นคอมมิวนิสต์ให้เสนอสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้พิจารณาสั่ง

2. ในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่ขอกันเป็นพยาน ให้ทำการสอบสวนปากคำในฐานะผู้ต้องหาให้ปรากฏข้อเท็จจริงตามรูปคดีโดยละเอียดที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้

พนักงานสอบสวนพึงระมัดระวังในการสอบสวนเพราะผู้ต้องหาอาจให้การบิดเบือน หรือขัดทอดและซ้ำเติมพวกเดียวกัน ซึ่งอาจจะเป็นความเท็จได้ นอกจากนั้นสิ่งที่พนักงานสอบสวนพึงต้องยึดถือและปฏิบัติคือ ห้ามมิให้ดำเนินการใด ๆ โดยใช้ถ้อยคำอันเป็นการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ ซึ่งอาจทำให้เสียหายต่อรูปคดีได้อย่างไรก็ตามมีข้อที่พนักงานสอบสวนพึงต้องระมัดระวังไว้อย่างยิ่ง คือการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานนั้น จะต้องมิพยานอื่นๆ หรืออาศัยถ้อยคำ

พยานชนิดนี้สืบสวนให้ได้พยานหลักฐานอื่น ๆ มาเป็นหลักฐานแห่งคดีอีกได้เพราะการที่พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานนั้น พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะให้พนักงานสอบสวนส่งตัวไปฟ้องก็ได้ จึงจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องไตร่ตรองผลได้ผลเสีย ก่อนที่จะวินิจฉัยเด็ดขาด ขอให้ผู้ต้องหาคนใดไว้เป็นพยานตามเหตุแห่งคดี

3. เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนทำความเข้าใจทางคดีตามทางการสอบสวนที่ได้ความนั้น โดยไม่ต้องแยกสำนวนการสอบสวนได้ สำหรับผู้ต้องหาที่ได้รับอนุญาตให้กันเป็นพยานให้มีความเห็นทางคดีด้วย ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งให้ฟ้อง ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือเข้าอยู่ในระหว่างสอบสวนให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อย หรือปล่อยชั่วคราว หรือขอให้ศาลปล่อยแล้วแต่กรณี และให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติในเรื่องการคุมพยานและป้องกันพยานสำคัญในคดีอาญา ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 6 บทที่ 6 โดยเคร่งครัดด้วย

หลังจากพนักงานอัยการออกคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยานแล้ว ให้ทำการสอบสวนถ้อยคำผู้นั้นในฐานะเป็นพยานตามคำสั่งของพนักงานอัยการ โดยให้สาบานหรือปฏิญาณตนก่อนให้ถ้อยคำเช่นเดียวกับพยานอื่น

4. ระเบียบหรือคำสั่งใด ๆ ของ ตร. ที่ขัดหรือแย้งกับหนังสือสั่งการนี้ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือนี้แทน

พล.ต.อ. ประชา พรหมนอก
(ประชา พรหมนอก)

ผบ.ตร.

ภาคผนวก จ

สำเนาคำแปล

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด
และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

รับเอาโดยที่ประชุมเต็มคณะครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม ค.ศ.1988

ต่อไปนี้เป็นข้อความของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้า ยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทซึ่งรับเอาโดยสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 1988

(เริ่มต้นข้อความ)

ภาคีแห่งอนุสัญญานี้

ด้วยความหวังอย่างยิ่ง ต่อขอบเขตและแนวโน้มที่สูงขึ้นของการผลิต ความต้องการ และการค้าที่มีขอบซึ่งยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท อันก่อให้เกิดภัยคุกคามอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพและสวัสดิภาพของมนุษย์และผลเสียหายต่อรากฐานทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมืองของสังคม

ด้วยความหวังอย่างยิ่งเช่นกัน ต่อการแทรกซึมที่เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอของการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทเข้าไปในกลุ่มสังคมต่างๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อข้อเท็จจริงที่ว่าในหลายส่วนของโลก เด็กถูกใช้เป็นตลาดผู้ใช้ยาเสพติดและเพื่อวัตถุประสงค์ในการผลิต การจำหน่ายและการค้าที่มีขอบซึ่งยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ซึ่งก่อให้เกิดภัยร้ายแรงอันประมาณมิได้

โดยยอมรับความเกี่ยวพันกันระหว่างการลักลอบค้ายาเสพติดกับอาชญากรรมเป็นระบบที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ซึ่งบั่นทอนระบบเศรษฐกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย และคุกคามเสถียรภาพ ความมั่นคง และอธิปไตยของรัฐต่างๆ

โดยยอมรับด้วยว่าการลักลอบค้ายาเสพติดนั้นเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศซึ่ง จำต้องให้ความเอาใจใส่อย่างยิ่งและให้ความสำคัญในลำดับสูงสุดในการปราบปราม

โดยตระหนักว่าการลักลอบค้ายาเสพติดสร้างผลกำไรและความร่ำรวยมหาศาล ซึ่งทำให้องค์การอาชญากรรมข้ามชาติสามารถแทรกซึม สร้างความเสื่อมเสีย และบั่นทอนโครงสร้างของรัฐบาลกิจการค้าและการเงินอันชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งสังคมในทุกระดับชั้น

โดยมุ่งมั่นที่จะตัดผลตอบแทนอันเกิดจากอาชญากรรมของผู้ดำเนินการลักลอบค้า ยาเสพติดเพื่อขจัดแรงจูงใจสำคัญของการกระทำเช่นนั้น

โดยปรารถนาที่จะขจัดรากเหง้าของปัญหาการใช้ยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท โดยยึดวัตถุประสงค์ รวมทั้งความต้องการที่ผิดกฎหมายที่มีต่อยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ดังกล่าวและรายได้อันมหาศาลที่ได้จากการลักลอบค้ายาเสพติด

โดยเห็นว่ามาตรการต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการควบคุมสารบางประเภท ซึ่งรวมถึงสารตั้งต้นสารเคมี และตัวทำละลายที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท เพราะการที่สามารถจัดหาสารดังกล่าวได้อย่างสะดวกทำให้การลักลอบผลิตยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทดังกล่าวเพิ่มขึ้น

โดยมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเล

โดยยอมรับว่าการจัดการลักลอบค้ายาเสพติดเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกรัฐ และด้วยเหตุนี้ การร่วมมือดำเนินการภายในกรอบของความร่วมมือระหว่างประเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้บรรลุผลดังกล่าว

โดยรับรู้ถึงประสิทธิภาพขององค์การสหประชาชาติในการควบคุมยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และปรารถนาให้องค์การระหว่างประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การควบคุมเช่นว่าควรอยู่ภายในกรอบขององค์การสหประชาชาติ

โดยยืนยันอีกครั้งหนึ่งถึงหลักการที่เป็นแนวทางของสนธิสัญญาต่างๆ ที่มีอยู่เกี่ยวกับยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และระบบการควบคุมที่ระบุไว้ในสนธิสัญญาเหล่านั้นด้วย

โดยยอมรับความจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างและเพิ่มความเข้มแข็งของมาตรการที่ระบุไว้ในอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติด ค.ศ. 1961 อนุสัญญาเดียวกันนี้ที่ได้รับการแก้ไขโดยพิธีสาร ค.ศ. 1972 และอนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971 เพื่อจะได้ต่อต้านกับความรุนแรงและขอบเขตของการลักลอบค้ายาเสพติดและผลกระทบอันร้ายแรงที่ตามมา

โดยยอมรับเช่นกันถึงความสำคัญของการเสริมสร้างและส่งเสริมมาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิผล เพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการทางอาญา ในการปราบปรามอาชญากรรมเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ

โดยปรารถนาที่จะจัดทำอนุสัญญาระหว่างประเทศที่สมบูรณ์แบบ มีประสิทธิผลและใช้บังคับได้ ที่มุ่งโดยตรงต่อการลักลอบค้ายาเสพติด และพิจารณาลักษณะต่างๆ ของปัญหานี้โดยส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่สนธิสัญญาเกี่ยวกับยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่มีอยู่ในปัจจุบันมิได้ครอบคลุมถึง

ได้ตกลงกันดังต่อไปนี้

ข้อ 1

บทนิยาม

เว้นแต่จะได้ระบุไว้อย่างชัดเจนเป็นอย่างอื่น หรือตามบริบทแล้วจำเป็นต้องใช้คำนิยามเป็นอย่างอื่นให้ใช้คำนิยามที่กำหนดต่อไปนี้ตลอดอนุสัญญานี้

(ก) “คณะกรรมการ” หมายถึง คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นโดยอนุสัญญาเดี่ยวว่ายาเสพติด ค.ศ. 1961 และตามอนุสัญญาดังกล่าวที่ได้รับการแก้ไขโดยพิธีสาร ค.ศ. 1972

(ข) “พืชกัญชา” หมายถึง พืชใดๆ ในสกุลคานาบิส (Cannabis)

(ค) “ต้นโคคา” หมายถึง พืชในสกุลอีริทโรไซลอน (Erythroxylon)

(ง) “ผู้ประกอบการขนส่ง” หมายถึง บุคคลใดๆ หรือหน่วยงานของรัฐ เอกชน หรือหน่วยงานใดที่ประกอบกิจการการขนส่งบุคคล สินค้า หรือไปรษณีย์ภัณฑ์ เพื่อค่าตอบแทน ค่าจ้าง หรือผลประโยชน์อย่างอื่น

(จ) “คณะกรรมการ” หมายถึง คณะกรรมการว่าด้วยยาเสพติดของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ

(ฉ) “การริบ” ซึ่งรวมถึงการถูกตัดกรรมสิทธิ์ ถ้าหากมี หมายถึงการทำให้สิ้นกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นอย่างถาวร โดยคำสั่งศาล หรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจ

(ช) “การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม” หมายถึง วิธีการปล่อยให้สินค้ายาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ผิดกฎหมายหรือต้องสงสัยว่าเป็นสิ่งดังกล่าว ตามรายชื่อในบัญชี I และบัญชี II ที่ผนวกไว้กับอนุสัญญานี้ หรือสิ่งที่บรรจุไว้แทน ออกจาก ผ่าน หรือเข้าไปในดินแดนของประเทศหนึ่งหรือหลายประเทศ โดยการรับรู้และอยู่ในสายตาของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะทราบถึงตัวบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 ของอนุสัญญานี้

(ซ) “อนุสัญญา ค.ศ. 1961” หมายถึง อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติด ค.ศ. 1961

(ฌ) “อนุสัญญา ค.ศ.1961 ที่ได้รับการแก้ไข” หมายถึง อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติด ค.ศ. 1961 ที่ได้รับการแก้ไขโดยพิธีสาร ค.ศ. 1972

(ญ) “อนุสัญญา ค.ศ.1971” หมายถึง อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1971

(ฎ) “คณะมนตรี” หมายถึง คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ

(ฎ) “การอายัด” หรือ “การยึด” หมายถึง การห้ามเป็นการชั่วคราวมิให้มีการโอน แปรสภาพ จำหน่าย หรือเคลื่อนย้ายทรัพย์สิน หรือการยึดถือหรือควบคุมทรัพย์สินเป็นการชั่วคราวตามคำสั่งศาล หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ

(จ) “การลักลอบค้า” หมายถึง การกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 3 วรรค 1 และ วรรค 2 ของอนุสัญญา

(ช) “ยาเสพติด” หมายถึง สารใดๆ ที่ได้จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ตามที่ระบุไว้ในตารางที่ 1 และ 2 ของอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติด ค.ศ. 1961 และอนุสัญญาดังกล่าวที่ได้รับการแก้ไขโดยพิธีสาร ค.ศ. 1972

(ฉ) “พืชฝิ่น” หมายถึง พืชชนิดพาวเวอร์ ซอมนิเฟอร์ม ลินน์ (Papaver Somniferum L.;

(ค) “ผลตอบแทน” หมายถึง ทรัพย์สินใดๆ อันเกิดจากหรือที่ได้รับจากการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ในข้อ 3 วรรค 1 ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม

(ค) “ทรัพย์สิน” หมายถึง ทรัพย์สินทุกชนิดไม่ว่าจะมีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่าง เป็นสังหาริมทรัพย์ หรืออสังหาริมทรัพย์ มีตัวตนหรือไม่มีตัวตน และเอกสารทางกฎหมายหรือตราสารที่เป็นหลักฐานแสดงการมีกรรมสิทธิ์หรือมีผลประโยชน์ในทรัพย์สินนั้น

(ค) “วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท” หมายถึง สารใดๆ ที่ได้จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ หรือวัสดุธรรมชาติใดๆ ที่ระบุไว้ในตารางที่ I, II, III และ IV ของอนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971

(ค) “เลขอาชญากรรม” หมายถึง เลขอาชญากรรมสหประชาชาติ

(ค) “บัญชี I” และ “บัญชี II” หมายถึง บัญชีรายชื่อที่มีตัวเลขกำกับ ซึ่งผนวกไว้กับอนุสัญญานี้ ซึ่งได้รับการแก้ไขเป็นครั้งคราวตามข้อ 12

(ค) “รัฐผ่านแดน” หมายถึง รัฐซึ่งดินแดนของตนถูกใช้ขนผ่านซึ่งยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท รวมทั้งสารในบัญชี I และ บัญชี II ที่มีขอบด้วยกฎหมาย โดยรัฐดังกล่าวไม่ใช่แหล่งกำเนิด หรือปลายทางสุดท้ายของการขนถ่ายดังกล่าว

ข้อ 2

ขอบเขตของอนุสัญญา

1. วัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้คือการส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างภาคี เพื่อว่าภาคีอาจจัดการอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกับด้านต่างๆ ของการลักลอบค้าค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทซึ่งมีขอบข่ายระดับระหว่างประเทศ โดยในการดำเนินการตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญานี้ ภาคีจะต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นรวมทั้งมาตรการด้านนิติบัญญัติและด้านบริหาร โดยสอดคล้องกับบทบัญญัติพื้นฐานของ ระบบกฎหมายภายในของตน
2. ภาคีจะต้องดำเนินการตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญานี้ในลักษณะที่สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคแห่งอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของรัฐ และหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐอื่น
3. ภาคีจะต้องไม่ใช้ในดินแดนของภาคีอื่นซึ่งเขตอำนาจ และไม่กระทำหน้าที่ใดซึ่งได้รับการสงวนไว้ โดยเฉพาะสำหรับเจ้าพนักงานของภาคีอื่น โดยกฎหมายภายในของภาคีนั้น

ข้อ 3

ความผิดและบทลงโทษ

1. แต่ละภาคีจะต้องนำมาใช้ซึ่งมาตรการตามที่จำเป็นเพื่อบัญญัติให้การกระทำซึ่งได้กระทำโดยเจตนาดังต่อไปนี้ เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของตน
 - (ก) (1) การทำขึ้น ผลิต สกัด ปปรุง เสนอให้ เสนอขาย จำหน่าย ขาย ส่งมอบ ไม่ว่าจะตามเงื่อนไขใด เป็นนายหน้า จัดส่ง จัดส่งผ่านแดน ขนส่ง นำเข้าหรือส่งออก ซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทใดๆ อันขัดต่อบทบัญญัติแห่งอนุสัญญา ค.ศ. 1961 อนุสัญญา ค.ศ. 1961 ที่ได้รับการแก้ไขหรืออนุสัญญา ค.ศ. 1971
 - (2) การเพาะปลูกพืชฝิ่น ต้นโคคา หรือ พืชกัญชาเพื่อวัตถุประสงค์ในการผลิตยาเสพติดที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งอนุสัญญา ค.ศ. 1961 และอนุสัญญา ค.ศ. 1961 ที่ได้รับการแก้ไข
 - (3) การครอบครองหรือซื้อยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ไม่ว่าจะชนิดใดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำการใดๆ ตามที่ระบุไว้ใน (1)ข้างต้น
 - (4) การผลิต ขนส่ง หรือจำหน่ายอุปกรณ์ วัสดุ หรือสารตามที่ระบุไว้ในบัญชี I และบัญชี II โดยรู้ว่าจะมีการใช้สิ่งเหล่านั้นในการหรือเพื่อการเพาะปลูก การทำขึ้นหรือการผลิตยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ผิดกฎหมาย

(5) การจัดให้มี จัดการ หรือให้เงินสนับสนุนการกระทำความผิดใดๆ ที่ระบุไว้ใน (1),(2),(3) หรือ (4) ข้างต้น

(ข) (1) การแปรสภาพหรือโอนทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดเดียวหรือหลายความผิดที่บัญญัติไว้ตามอนุวรรค (ก) ของวรรคนี้ หรือได้มาจากการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกปิดหรืออำพรางแหล่งกำเนิดซึ่งผิดกฎหมายของทรัพย์สิน หรือเพื่อช่วยเหลือบุคคลใด ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเดียวหรือหลายความผิดดังกล่าวให้หลบเลี่ยงผลตามกฎหมายอันเกิดจากการกระทำของตน

(2) การปกปิดหรืออำพรางลักษณะอันแท้จริง แหล่งที่มา สถานที่ตั้ง การจำหน่าย การเคลื่อนย้าย สิทธิที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดเดียวหรือหลายความผิดที่บัญญัติไว้ตามอนุวรรค (ก) ของวรรคนี้ หรือที่ได้มาจากการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเดียวหรือหลายความผิดดังกล่าว

(ค) ภายใต้หลักการแห่งรัฐธรรมนูญและแนวคิดพื้นฐานของระบบกฎหมายของภาคีนั้น

(1) การได้มา การครอบครอง หรือการใช้ทรัพย์สิน โดยในขณะที่รับทรัพย์สินนั้นรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดเดียวหรือหลายความผิดที่บัญญัติไว้ตามอนุวรรค (ก) ของวรรคนี้ หรือได้มาจากการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเดียวหรือหลายความผิดดังกล่าว

(2) การครอบครองอุปกรณ์หรือวัสดุ หรือสารที่ระบุไว้ในบัญชี I และบัญชี II โดยรู้ว่ามีการใช้หรือจะมีการใช้สิ่งดังกล่าวในการหรือเพื่อการเพาะปลูก การทำขึ้น หรือการผลิตยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ผิดกฎหมาย

(3) การยุยงหรือชักจูงบุคคลอื่น โดยเปิดเผย ไม่ว่าจะโดยวิธีการใดๆ ให้กระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อนี้ หรือให้บุคคลอื่นใช้ยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทโดยผิดกฎหมาย

(4) การมีส่วนร่วม การมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือการสมคบกันกระทำ พยายามกระทำ และช่วยเหลือ ยุยงสนับสนุน ให้ความสะดวกและให้คำปรึกษาแนะนำในการกระทำความผิดใดๆ ที่บัญญัติไว้ตามข้อนี้

2. ภายใต้หลักการแห่งรัฐธรรมนูญและแนวคิดพื้นฐานของ ระบบกฎหมายภายในของภาคีนั้น แต่ละภาคีจะต้องรับเอามาตรการที่อาจจำเป็นเพื่อบัญญัติให้การครอบครอง ซื่อ หรือเพาะปลูกยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท เพื่อเสพเป็นการส่วนตัวอันขัดต่อบทบัญญัติแห่งอนุสัญญา ค.ศ. 1961 อนุสัญญา ค.ศ. 1961 ที่ได้รับการแก้ไข หรืออนุสัญญา ค.ศ. 1971 เมื่อได้กระทำโดยเจตนาเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของตน

3. การรู้ข้อเท็จจริง เจตนาหรือวัตถุประสงค์ที่เป็นองค์ประกอบของการกระทำความผิดที่ระบุไว้ในวรรค 1 ของข้อนี้ อาจพิจารณาได้จากสถานการณ์ความเป็นจริง

4. (ก) แต่ละภาคีจะต้องดำเนินการให้การกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ในวรรค 1 ของข้อนี้มีโทษซึ่งพิจารณาตามลักษณะความร้ายแรงของความผิดเหล่านี้ เช่น การจำคุกหรือการจำกัดอิสรภาพในรูปแบบอื่นการปรับ และการริบทรัพย์สิน

(ข) นอกจากการตัดสินลงโทษหรือการลงโทษสำหรับความผิดแล้ว ภาคีอาจกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องเข้ารับมาตรการต่างๆ เช่น การบำบัดรักษา การศึกษา การดูแลภายหลังการบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพ หรือการกลับคืนสู่สังคม

(ค) ถึงแม้ว่าจะมีอนุวรรค (ก) และ(ข) บัญญัติไว้ก็ตาม ในกรณีที่ความผิดที่มีลักษณะไม่ร้ายแรงและเมื่อเห็นเป็นการสมควร ภาคีอาจกำหนดมาตรการต่างๆ แทนการตัดสินลงโทษหรือการลงโทษ เช่นการศึกษา การฟื้นฟูสมรรถภาพหรือการกลับคืนสู่สังคม รวมถึงการบำบัดรักษาหรือการดูแลภายหลังการบำบัดรักษาในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ติดยาเสพติด

(ง) ภาคีอาจกำหนดมาตรการต่างๆ เป็นทางเลือกนอกเหนือจากการตัดสินลงโทษหรือการลงโทษ หรือมาตรการเพิ่มเติมจากการตัดสินลงโทษ หรือการลงโทษสำหรับการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ในวรรค 2 ของข้อนี้ ได้แก่ การบำบัดรักษา การศึกษา การดูแลภายหลังการบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพหรือการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิด

5. ภาคีจะต้องประกันว่าศาลและเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจซึ่งมีเขตอำนาจของตนสามารถพิจารณาถึงสถานการณ์ความเป็นจริงซึ่งทำให้การกระทำความผิดที่ บัญญัติไว้ในวรรค 1 ของข้อนี้เป็นความผิดที่ร้ายแรงอย่างยิ่งดังนี้

(ก) การเข้ามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดของกลุ่มอาชญากรรมที่มีการจัดระบบซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นสมาชิกอยู่

(ข) การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของผู้กระทำความผิดในกิจกรรมอาชญากรรมที่มีการจัดระบบระหว่างประเทศอื่น

(ค) การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของผู้กระทำความผิดในการกระทำความผิดกฎหมายอื่นซึ่งได้รับผลช่วยจากการกระทำความผิด

(ง) การที่ผู้กระทำความผิดใช้ความรุนแรงหรืออาวุธ

(จ) การที่ผู้กระทำความผิดมีตำแหน่งหน้าที่ราชการและความผิดดังกล่าวเกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่ราชการนั้น

(ฉ) การที่ผู้เยาว์ต้องประสบเคราะห์กรรมหรือใช้ผู้เยาว์

(ข) การกระทำความผิดเกิดขึ้นใน ทัศนสถาน สถาบันการศึกษาหรือสถานที่ให้บริการบริการทางสังคม หรือบริเวณใกล้ชิดติดกับสถานที่ข้างต้น หรือสถานที่อื่นใดซึ่งเด็กนักเรียน และนักศึกษาใช้เพื่อกิจกรรมทางการศึกษา การกีฬา และสังคม

(ข) ผู้กระทำความผิดเคยถูกตัดสินลงโทษมาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการกระทำความผิดซ้ำ ไม่ว่าจะเป็นการพิพากษาของศาลต่างประเทศหรือในประเทศ ภายในขอบเขตของกฎหมายภายในของภาคี

6. ภาคีจะต้องพยายามประกันว่า ภาคีจะใช้อำนาจที่จะใช้ดุลพินิจตามกฎหมายภายในของตนอันเกี่ยวกับการฟ้องร้องบุคคลในความผิดซึ่งบัญญัติไว้ตามข้อนี้ เพื่อให้มาตรการปราบปรามการกระทำความผิดเหล่านั้นเกิดประสิทธิผลสูงสุด และให้คำนึงตามสมควรถึงความจำเป็นในการป้องปรามการกระทำความผิดดังกล่าวด้วย

7. ภาคีจะต้องประกันว่าศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอื่น ๆ ของตนจะคำนึงถึงลักษณะอันรุนแรงของการกระทำความผิดที่ระบุไว้ในวรรค 1 ของข้อนี้ รวมถึงพฤติการณ์ต่างๆ ที่ได้ระบุไว้ในวรรค 5 ของข้อนี้ เมื่อพิจารณาว่าในที่สุดแล้วจะมีการปล่อยตัวก่อนกำหนด หรือปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไขแก่ผู้ต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิดดังกล่าว

8. ในกรณีที่เหมาะสม แต่ละภาคีจะต้องตราบทบัญญัติตามกฎหมายภายในของตนที่กำหนดอายุความที่ยาวนานสำหรับเริ่มดำเนินคดีการกระทำความผิดใด ๆ ที่บัญญัติไว้ตามวรรค 1 ของข้อนี้ และกำหนดให้มีอายุความยาวนานกว่า ในกรณีที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้นได้หลบหนีกระบวนการยุติธรรม

9. แต่ละภาคีจะต้องดำเนินมาตรการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ ระบบกฎหมายของตนเพื่อประกันว่าบุคคลที่ถูกกล่าวหาหรือต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามวรรค 1 ของข้อนี้ และพบตัวอยู่ในดินแดนของภาคี จะไปปรากฏตัวในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่จำเป็น

10. เพื่อวัตถุประสงค์ในการร่วมมือระหว่างภาคีตามอนุสัญญานี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรวมถึงการร่วมมือตามข้อ 5,6,7 และ 9 ความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อนี้จะต้องไม่ถือว่าเป็นความผิดทางการเงินหรือทางการเมือง หรือจะต้องไม่ถือว่าเป็นความผิดที่มีเหตุจูงใจทางการเมือง ทั้งนี้โดยไม่กระทบต่อข้อจำกัดทางรัฐธรรมนูญ และกฎหมายภายใต้พื้นฐานของภาคี

11. บทบัญญัติแห่งข้อนี้จะต้องไม่กระทบต่อหลักการที่ว่ากำหนดลักษณะบรรดาความผิดซึ่งข้อนี้อ้างถึง และลักษณะของการแก้คดีตามกฎหมายในความผิดเหล่านั้นสงวนไว้สำหรับกฎหมายภายในของภาคี และที่ว่าความผิดเช่นนั้นจะได้รับการฟ้องร้องและลงโทษโดยสอดคล้องกับกฎหมายนั้น

ข้อ 4

เขตอำนาจ

1. แต่ละภาคี

(ก) จะต้องดำเนินมาตรการตามที่อาจจำเป็นที่จะบัญญัติให้ตนมีเขตอำนาจเหนือความคิดที่ตนได้บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 เมื่อ

(1) ความคิดนั้นได้กระทำในดินแดนของตน

(2) ความคิดนั้นได้กระทำบนเรือที่ชักธงของตน หรือบนอากาศยานที่ได้รับการจดทะเบียนตามกฎหมายของตนในขณะที่มีการกระทำความผิดดังกล่าว

(ข) อาจดำเนินมาตรการตามที่อาจจำเป็นที่จะกำหนดเขตอำนาจของตนเหนือความคิดที่ตนได้บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 เมื่อ

(1) ความคิดนั้นกระทำโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เป็นคนชาติของตน หรือโดยบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ปกติเป็นหลักแหล่งในดินแดนของตน

(2) ความคิดนั้นกระทำบนเรือซึ่งภาคีได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการตามที่เหมาะสมตามข้อ 17 โดยมีเงื่อนไขว่า การใช้เขตอำนาจดังกล่าวจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความตกลงหรือข้อตกลงที่อ้างถึงในวรรค 4 และวรรค 9 ของข้อนี้เท่านั้น

(3) ความคิดนั้นเป็นหนึ่งในบรรดาความคิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 อนุวรรค (ค) (4) และเป็นความคิดที่กระทำนอกดินแดนของภาคี โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 ในดินแดนของตน

2. แต่ละภาคี

(ก) จะต้องดำเนินมาตรการตามที่อาจจำเป็นให้ตนมีเขตอำนาจเหนือการกระทำความผิดตามที่ตนบัญญัติไว้ในข้อ 3 วรรค 1 เมื่อผู้ถูกกล่าวหาที่ปรากฏตัวอยู่ในดินแดนของตน และภาคีนั้นมิได้ส่งตัวผู้นั้นในฐานะผู้ร้ายข้ามแดนไปยังอีกภาคีหนึ่ง ด้วยมูลเหตุดังนี้

(1) ความคิดนั้นได้กระทำในดินแดนของตน หรือบนเรือซึ่งชักธงของตน หรือบนอากาศยานที่ได้รับการจดทะเบียนตามกฎหมายของตนในขณะที่มีการกระทำความผิดดังกล่าว หรือ

(2) ความคิดนั้นได้กระทำโดยผู้ที่เป็นคนชาติของตน

(ข) อาจดำเนินมาตรการตามที่อาจจำเป็นที่จะบัญญัติให้ตนมีเขตอำนาจเหนือความคิดที่ตนบัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 เมื่อผู้ถูกกล่าวหาที่ปรากฏตัว อยู่ในดินแดนของตน และภาคีมิได้ส่งตัวผู้นั้นในฐานะผู้ร้ายข้ามแดนไปยังอีกภาคีหนึ่ง

3. อนุสัญญานี้มีได้กีดกันการใช้เขตอำนาจพิจารณาคดีอาญาที่ภาคีบัญญัติไว้ตามกฎหมายภายในของตน

ข้อ 5

การริบทรัพย์สิน

1. แต่ละภาคีจะต้องรับเอามาตรการตามที่อาจจำเป็น เพื่อให้ภาคีสามารถริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้

(ก) ผลตอบแทนที่ได้มาจากการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 หรือทรัพย์สินซึ่งมีมูลค่าเท่าเทียมกับผลตอบแทนดังกล่าวนี้

(ข) ยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท วัสดุและอุปกรณ์ หรือเครื่องมืออื่นซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ในลักษณะใดๆ ในการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1

2. แต่ละภาคีจะต้องรับเอามาตรการตามที่อาจจำเป็น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนสามารถระบุ สืบหาแหล่งที่มาของ อาศัย หรือยึดผลตอบแทน ทรัพย์สิน เครื่องมือ หรือสิ่งอื่นใดที่อ้างถึงในวรรค 1 ของข้อนี้ เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะริบทรัพย์สินในที่สุด

3. เพื่อดำเนินมาตรการซึ่งอ้างถึงในข้อนี้ แต่ละภาคีจะต้องให้อำนาจแก่ศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอื่นของตน ในการสั่งให้จัดหาหลักฐานทางการเงิน การพาณิชย์ หรือทางธนาคาร หรือสั่งให้ยึดหลักฐานเหล่านั้น ภาคีใดจะต้องไม่ปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติของข้อนี้โดยอ้างว่าเป็นการรักษาความลับทางธนาคาร

4. (ก) หลังจากที่มีการร้องขอตามข้อนี้โดยภาคีอีกภาคีหนึ่งซึ่งมีเขตอำนาจเหนือความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 ภาคีซึ่งมีผลตอบแทน ทรัพย์สิน เครื่องมือ หรือสิ่งอื่นใดที่อ้างถึงในวรรค 1 หรือในข้อนี้อยู่ในดินแดนของตน จะต้อง

(1) ยื่นคำร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้นำมาซึ่งคำสั่งริบทรัพย์สิน และหากได้รับคำสั่งดังกล่าวแล้ว ให้ดำเนินการบังคับตามคำสั่งนั้น หรือ

(2) ยื่นคำสั่งริบทรัพย์สินซึ่งออกโดยภาคีผู้ร้องขอตามวรรค 1 ของข้อนี้ต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้การริบทรัพย์สินมีผลบังคับเท่าที่ได้รับการร้องขอและเท่าที่การริบทรัพย์สินดังกล่าวเกี่ยวข้องกับผลตอบแทน ทรัพย์สิน เครื่องมือ หรือสิ่งอื่นใดที่อ้างถึงในวรรค 1 ซึ่งอยู่ในดินแดนของภาคีผู้ได้รับการร้องขอ

(ข) หลังจากที่มีการร้องขอตามข้อนี้โดยภาคีอีกภาคีหนึ่งซึ่งมีเขตอำนาจเหนือความคิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 ภาคีผู้ได้รับการร้องขอจะต้องดำเนินการที่จะระบุสืบหาแหล่งที่มาของและอายุขัย หรือยึดผลตอบแทน ทรัพย์สิน เครื่องมือ หรือสิ่งอื่นใดที่อ้างถึงในวรรค 1 ของข้อนี้ เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะให้มีการริบทรัพย์สินในที่สุด ที่จะได้มีคำสั่งโดยภาคีผู้ร้องขอหรือโดยภาคีผู้ได้รับการร้องขอตามคำร้องขอภายใต้ อนุวรรค ก ของวรรคนี้

(ค) การวินิจฉัยหรือการดำเนินการที่บัญญัติไว้ในอนุวรรค (ก) และ (ข) ของวรรคนี้จะต้องกระทำโดยภาคีผู้ได้รับการร้องขอ โดยให้สอดคล้องและเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายภายในและวิธีพิจารณาความของตน หรือสนธิสัญญา ความตกลง หรือข้อตกลงลักษณะทวิภาคีหรือพหุภาคีใดๆ ซึ่งตนเองมีพันธผูกพันอยู่ในส่วนที่เกี่ยวกับภาคีผู้ร้องขอ

(ง) บทบัญญัติของข้อ 7 วรรค 6 ถึงวรรค 19 นำมาใช้บังคับได้โดยอนุโลม นอกเหนือจากข้อมูลที่ระบุไว้ในข้อ 7 วรรค 10 แล้ว คำร้องขอตามข้อนี้จะต้องประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

(1) ลักษณะรายละเอียดของทรัพย์สินที่จะถูกริบและเอกสารแสดงข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ภาคีผู้ร้องขอเชื่อถือ ซึ่งเพียงพอที่จะให้ภาคีผู้ได้รับการร้องขอสามารถขอคำสั่งดังกล่าวตามกฎหมายภายในของตน ในกรณีที่มีการร้องขอตามอนุวรรค (ก) (1) ของวรรคนี้

(2) สำเนาคำสั่งริบทรัพย์สินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เป็นพยานหลักฐานได้ตามกฎหมาย ซึ่งออกโดยภาคีผู้ร้องขอและเป็นหลักของการร้องขอนั้น รวมทั้งเอกสารแสดงข้อเท็จจริงและข้อมูลเกี่ยวกับขอบเขตของการที่จะให้ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ในกรณีที่มีการร้องตามอนุวรรค (ก)

(2)

(3) เอกสารแสดงข้อเท็จจริงที่ภาคีผู้ร้องขอเชื่อถือและลักษณะรายละเอียดของการดำเนินการที่ร้องขอ ในกรณีที่มีการร้องขอตามอนุวรรค (ข)

(จ) แต่ละภาคีจะต้องให้ตัวบทของกฎหมายและระเบียบข้อบังคับใดๆ ของตนซึ่งทำให้วรรคนี้มีผลบังคับ รวมทั้งตัวบทของการแก้ไขภายหลังใดๆ ของกฎหมายและระเบียบข้อบังคับดังกล่าวแก่เลขาธิการ

(ฉ) ถ้าภาคีใดเลือกที่จะดำเนินการซึ่งอ้างถึงในอนุวรรค (ก) และ (ข) ของวรรคนี้ ก็ต่อเมื่อมีสนธิสัญญาในเรื่องดังกล่าวอยู่ ให้ภาคนั้นถือเอาสนธิสัญญานี้เป็นหลักที่จำเป็นและเพียงพอ

(ช) ภาคีจะต้องพยายามจัดทำสนธิสัญญา ความตกลง หรือข้อตกลง ทั้งลักษณะทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผลของความร่วมมือระหว่างประเทศตามข้อนี้

5. (ก) ผลตอบแทนหรือทรัพย์สินที่ภาคีใดได้รับไว้ตามวรรค 1 หรือ วรรค 4 ของข้อนี้ จะต้องถูกจำหน่ายโดยภาคีนั้นตามกฎหมายภายในและกระบวนการวิธีทางการบริหารของตน

(ข) ขณะที่ดำเนินการตามการร้องขอของภาคีอีกภาคีหนึ่งโดยสอดคล้องกับข้อนี้ ภาคีหนึ่งอาจให้การพิจารณาเป็นพิเศษสำหรับการจัดทำความตกลงในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) การมอบค่าของผลตอบแทนและทรัพย์สินดังกล่าว หรือเงินกองทุนซึ่งได้มาจากการขายผลตอบแทนหรือทรัพย์สินดังกล่าว หรือส่วนสำคัญของสิ่งดังกล่าวให้แก่องค์กรระหว่างรัฐบาลที่มีหน้าที่เฉพาะในการต่อต้านการลักลอบค้าและการใช้ยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

(2) การจัดแบ่งผลตอบแทนหรือทรัพย์สินดังกล่าว หรือเงินกองทุนซึ่งได้มาจากการขายผลตอบแทนหรือทรัพย์สินดังกล่าวให้แก่ภาคีอื่นเป็นปกติหรือเป็นรายกรณีไป โดยสอดคล้องกับกฎหมายภายใน กระบวนการวิธีทางการบริหาร หรือความตกลงทวิภาคีหรือพหุภาคีของตนที่สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์นี้

6. (ก) หากผลตอบแทนถูกเปลี่ยนรูปหรือแปรสภาพเป็นทรัพย์สินอื่นแล้ว ทรัพย์สินดังกล่าวจะต้องถูกดำเนินการตามมาตรการซึ่งอ้างถึงในข้อนี้แทนผลตอบแทนนั้น

(ข) หากผลตอบแทนถูกนำมารวมกับทรัพย์สินอื่นที่ได้มาจากแหล่งที่มาซึ่งชอบด้วยกฎหมายทรัพย์สินดังกล่าวจะต้องถูกริบไม่เกินมูลค่าอันประเมินแล้วของผลตอบแทนที่ถูกนำมารวมนั้น ทั้งนี้โดยไม่กระทบต่ออำนาจใดๆ ที่เกี่ยวกับการยึดหรืออายัด

(ค) รายได้หรือผลประโยชน์อื่นที่ได้มาจาก

(1) ผลตอบแทน

(2) ทรัพย์สินที่เกิดจากการเปลี่ยนรูปหรือแปรสภาพของผลตอบแทน หรือ

(3) ทรัพย์สินที่มีผลตอบแทนรวมอยู่ด้วย

จะต้องถูกดำเนินการตามมาตรการซึ่งอ้างถึงในข้อนี้ด้วย ในลักษณะและขอบเขตเดียวกันกับผลตอบแทน

7. แต่ละภาคีอาจพิจารณาที่จะประกันว่าภาระในการพิสูจน์กลับเป็นของจำเลยในเรื่องเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดที่ถูกต้องตามกฎหมายของทรัพย์สินอื่นที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผลตอบแทน หรือทรัพย์สินอื่นที่จะต้องถูกริบ ครอบคลุมเท่าที่การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับหลักแห่งกฎหมายภายในของตน และลักษณะของกระบวนการยุติธรรมรวมทั้งกระบวนการอื่น ๆ

8. บทบัญญัติของข้อนี้จะต้องไม่ตีความให้กระทบต่อสิทธิของบุคคลที่สามผู้สุจริต

9. ไม่มีข้อความใดในข้อนี้จะกระทบต่อหลักการที่ว่า มาตรการซึ่งข้อนี้อ้างถึงจะถูกกำหนดและดำเนินการโดยสอดคล้องและเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายภายในของภาคี

ข้อ 6

การส่งผู้ร้ายข้ามแดน

1. ข้อนี้จะต้องนำมาใช้บังคับกับความผิดที่ภาคีได้บัญญัติไว้โดยสอดคล้องกับข้อ 3
วรรค 1
2. ความผิดแต่ละความผิดซึ่งข้อนี้ใช้บังคับอยู่จะต้องถือว่าถูกรวมเป็นความผิด
ที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ตามสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนใดๆ ที่มีอยู่ระหว่างภาคี ภาคีรับที่จะ
รวมความผิดดังกล่าวเข้าเป็นความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน
ทุกระดับที่จะจัดทำขึ้นระหว่างภาคี
3. ถ้าภาคีใดซึ่งจะส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ก็ต่อเมื่อมีสนธิสัญญา ได้รับการร้องขอให้ส่ง
ผู้ร้ายข้ามแดนจากอีกภาคีหนึ่งซึ่งไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน ภาคีอาจพิจารณาให้อนุสัญญา
นี้เป็นพื้นฐานทางกฎหมายสำหรับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในเรื่องความผิดใดๆ ซึ่งข้อนี้ใช้บังคับอยู่ ภาคี
ผู้ซึ่งจำต้องมีกฎหมายโดยรายละเอียดเพื่อใช้อนุสัญญานี้เป็นพื้นฐานทางกฎหมายเพื่อการส่ง
ผู้ร้ายข้ามแดน จะต้องพิจารณาการออกกฎหมายเช่นนั้นตามที่จำเป็น
4. ภาคีซึ่งมิได้กำหนดว่าการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีสนธิสัญญา จะต้อง
ถือว่าความผิดซึ่งข้อนี้ใช้บังคับอยู่เป็นความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ระหว่างภาคีด้วยกัน
5. การส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่บัญญัติไว้โดยกฎหมายของภาคี
ผู้ได้รับการร้องขอ หรือ โดยสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ใช้บังคับ รวมทั้งสาเหตุซึ่งภาคีผู้ได้รับ
การร้องขออาจใช้ปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดน
6. ในการพิจารณาคำร้องขอที่ได้รับตามข้อนี้ ภาคีผู้ได้รับการร้องขออาจปฏิเสธที่จะ
ปฏิบัติตามคำร้องขอเช่นว่า หากมีมูลเหตุสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ในการยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ผู้มี
อำนาจอื่นเชื่อว่า การปฏิบัติตามดังกล่าวจะช่วยให้มีการดำเนินคดีหรือการลงโทษบุคคลใดๆ โดย
อาศัยเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ หรือความคิดเห็นทางการเมืองของบุคคลนั้น หรือจะก่อให้เกิดอคติ
ในเรื่องต่างๆ เหล่านี้ต่อบุคคลใดๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการร้องขอดังกล่าว
7. ภาคีจะต้องพยายามดำเนินขั้นตอนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้เร็วขึ้น และพยายามลด
ความยุ่งยากของข้อกำหนดในการจัดหาหลักฐานอันเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในเรื่องความผิดใดๆ
ที่ข้อนี้นำมาใช้บังคับ

8. ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายภายในและสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนของตน หากเชื่อว่าสถานการณ์ต่างๆ จำเป็นและรีบด่วน และเมื่อได้รับการร้องขอจากภาคีอื่น ภาคีที่ได้รับ การร้องขออาจคุมขังบุคคลหนึ่งบุคคลใดผู้ซึ่งถูกขอให้ส่งตัวในฐานะผู้ร้ายข้ามแดนและปรากฏตัว ในดินแดนของภาคีนั้น หรืออาจดำเนินมาตรการอื่นที่เหมาะสมเพื่อที่จะประกันให้ให้มีการปรากฏ ตัวของบุคคลนั้นในการดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

9. โดยมิให้กระทบต่อการใช้เขตอำนาจทางคดีอาญาใดๆ ที่บัญญัติไว้ตามกฎหมาย ภายในของตนภาคีซึ่งผู้ต้องหาถูกพบตัวในดินแดนของตนจะต้อง

(ก) ในกรณีที่ไม่ได้ส่งตัวผู้ต้องหาที่ขังข้ามแดน ในฐานะความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 ตามมูลเหตุที่ระบุไว้ในข้อ 4 วรรค 2 อนุวรรค (ก) มอบคดีนั้นแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตน เพื่อวัตถุประสงค์ในการฟ้องร้อง นอกจากจะตกลงกับภาคีผู้ร้องขอเป็นอย่างอื่น

(ข) ในกรณีที่ไม่ได้ส่งตัวผู้ต้องหาที่ขังข้ามแดนในฐานะความผิดนั้น และได้บัญญัติ เขตอำนาจของตนอันเกี่ยวกับความผิดนั้นตามข้อ 4 วรรค 2 อนุวรรค (ข) มอบคดีนั้นแก่เจ้าหน้าที่ ผู้มีอำนาจของตนเพื่อวัตถุประสงค์ในการฟ้องร้อง นอกจากภาคีผู้ร้องขอได้ขอเป็นอย่างอื่นเพื่อ วัตถุประสงค์ในการคงไว้ซึ่งเขตอำนาจอันชอบธรรมของตน

10. ถ้าการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเพื่อวัตถุประสงค์ในการดำเนินการตามคำพิพากษาได้ถูก ปฏิเสธเพราะบุคคลที่ได้รับการร้องขอนั้นเป็นสมาชิกของภาคีผู้ได้รับการร้องขอ ภาคีผู้ได้รับ การร้องขอจะต้องพิจารณาบังคับให้เป็นไปตามโทษซึ่งได้กำหนดตามกฎหมายของภาคีผู้ร้องขอ หรือพิจารณาบังคับโทษส่วนที่เหลือ ถ้ากฎหมายของตนอนุญาต และโดยสอดคล้องกับข้อกำหนด ของกฎหมายดังกล่าว เมื่อมีการยื่นคำขอจากภาคีผู้ร้องขอ

11. ภาคีจะต้องพยายามจัดทำความตกลงทวิภาคีและพหุภาคีเพื่อดำเนินการหรือ เพิ่มพูนประสิทธิผลในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

12. ภาคีอาจพิจารณาเข้าเป็นภาคีความตกลงทวิภาคีหรือพหุภาคีไม่ว่าในลักษณะ เฉพาะกาลหรือทั่วไป อันว่าด้วยการ โอนผู้กระทำความผิดซึ่งต้องคำพิพากษาให้จำคุก และการทำให้ เสียเสรีภาพในรูปแบบอื่น สำหรับความผิดที่ข้อนี้ใช้บังคับกลับประเทศของตน เพื่อว่าผู้กระทำความผิดจะได้รับโทษจนครบตามคำพิพากษา ณ ที่นั้น

ข้อ 7

ความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน

1. ตามข้อนี้ ภาคิจะต้งจัดให้มีมาตรการความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันที่ครอบคลุมกว้างที่สุดในการสอบสวน การฟ้องร้อง และกระบวนการยุติธรรมอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญาที่บัญญัติไว้ตาม ข้อ 3 วรรค 1

2. ความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันจะมีตามข้อนี้อาจได้รับการร้องขอเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ดังต่อไปนี้

- (ก) การขอพยานหลักฐานหรือคำให้การจากบุคคล
- (ข) การส่งเอกสารทางศาล
- (ค) การตรวจค้นและยึด
- (ง) การตรวจสอบวัตถุและสถานที่
- (จ) การให้ข้อมูลและสิ่งที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานได้
- (ฉ) การให้เอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหลักฐานทางธนาคาร หลักฐานทางการเงินหลักฐานของบริษัทหรือธุรกิจ ทั้งที่เป็นต้นฉบับหรือสำเนาที่ได้รับรองแล้ว
- (ช) การระบุหรือสืบสวนแหล่งที่มาของผลตอบแทน ทรัพย์สิน เครื่องมือ หรือสิ่งอื่นเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เป็นพยานหลักฐาน

3. ภาคิอาจให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันในรูปแบบอื่นใดที่กฎหมายภายในของภาคิผู้ได้รับการร้องขออนุญาตให้กระทำได้

4. เมื่อมีการร้องขอ ภาคิจะต้งอำนวยความสะดวกหรือสนับสนุนเท่าที่สอดคล้องกับกฎหมายภายในและวิธีปฏิบัติของตน ให้บุคคลต่างๆ รวมถึงผู้ถูกคุมขังซึ่งยินยอมที่จะช่วยเหลือในการสืบสวนหรือเข้าร่วมในกระบวนการต่างๆ มาปรากฏตัวหรือพร้อมที่จะให้มาร่วมดำเนินการดังกล่าว

5. ภาคิหนึ่งใดจะต้งไม่ปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันตามข้อนี้ โดยอ้างว่าเป็นการรักษาความลับทางธนาคาร

6. บทบัญญัติของข้อนี้จะไม่กระทบต่อพันธกรณีภายใต้สนธิสัญญาอื่นใดทั้งในลักษณะทวิภาคิหรือพหุภาคิกำหนดให้มีหรือจะกำหนดให้มีความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันในคดีอาญา ไม่ว่าทั้งหมดหรือในบางส่วน

7. วรรค 8 ถึง 19 ของข้อนี้จะต้องนำมาใช้บังคับกับการร้องขอซึ่งได้กระทำตามข้อนี้ หากภาคีที่เกี่ยวข้องมิได้ผูกพันกันโดยสนธิสัญญาเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน แต่ถ้าภาคีเหล่านี้ผูกพันกันโดยสนธิสัญญาดังกล่าว ก็ให้นำบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวของสนธิสัญญานั้น มาใช้บังคับ เว้นแต่ภาคีตกลงที่จะนำวรรค 8 ถึง 19 ของข้อนี้มาใช้บังคับแทน

8. ภาคีจะต้องกำหนดหน่วยงานหนึ่งใดหรือหลายหน่วยงานเมื่อจำเป็น ซึ่งจะต้องมีความรับผิดชอบและอำนาจที่ปฏิบัติตามคำขอให้มีความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน หรือที่จะส่งคำร้องขอให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเพื่อปฏิบัติ ภาคีจะต้องแจ้งชื่อหน่วยงานที่ถูกกำหนดขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์นี้ให้ เลขานุการทราบการจัดส่งคำร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน และการติดต่อสื่อสารใดๆ ที่เกี่ยวข้องจะกระทำระหว่างหน่วยงานที่กำหนดขึ้น โดยภาคี ข้อกำหนดนี้จะต้องไม่กระทบต่อสิทธิของภาคีใดที่กำหนดว่าคำร้องขอและการติดต่อสื่อสารที่มาถึงตนให้ ดำเนินโดยผ่านช่องทางทางการทูตและในกรณีเร่งด่วน และเมื่อภาคีเห็นพ้องโดยผ่านช่องทางขององค์การตำรวจสากล ถ้าเป็นไปได้

9. การร้องขอจะต้องกระทำเป็นลายลักษณ์อักษร ในภาษาที่ภาคีผู้ได้รับการร้องขอ ยอมรับภาษาซึ่งแต่ละภาคีให้การยอมรับนั้นจะต้องแจ้งให้เลขานุการทราบ ในกรณีเร่งด่วนและเมื่อภาคีได้เห็นพ้องกัน การร้องขออาจกระทำได้ด้วยวาจา แต่จะต้องยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรในภายหลัง

10. คำร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันจะต้องประกอบด้วย

- (ก) การระบุให้ทราบถึงสถานะของหน่วยงานที่ทำคำร้องขอ
- (ข) สารสำคัญและลักษณะการสืบสวน ฟ้องร้อง หรือดำเนินคดีซึ่งเกี่ยวข้องกับ คำร้องขอรวมทั้งชื่อและหน้าที่ของหน่วยงานที่ดำเนินการสืบสวน ฟ้องร้อง หรือดำเนินคดีดังกล่าว
- (ค) สรุปข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่กรณีเป็นคำร้องขอเพื่อส่งเอกสารทางศาล
- (ง) การแจ้งลักษณะของความช่วยเหลือที่ร้องขอและรายละเอียดของขั้นตอน เฉพาะซึ่งภาคีผู้ร้องขอปรารถนาให้ได้รับการปฏิบัติตาม

(จ) รูปพรรณสัณฐาน สถานที่อยู่และสัญชาติของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ จะหาได้

(ฉ) จุดประสงค์ที่ขอพยานหลักฐาน ข้อมูล หรือขอให้มีการดำเนินการ

11. ภาคีผู้ได้รับการร้องขออาจขอข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อข้อมูลเพิ่มเติมนั้นจำเป็นสำหรับการปฏิบัติตามคำร้องขอตามกฎหมายภายในของตน หรือเมื่อข้อมูลเพิ่มเติมนั้นสามารถช่วยให้มีการปฏิบัติดังกล่าว

12. การปฏิบัติตามคำร้องขอจะต้องสอดคล้องกับกฎหมายภายในของภาคีผู้ได้รับการร้องขอและเท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายภายในของภาคีผู้ได้รับการร้องขอ และหากเป็นไปได้ ให้สอดคล้องกับขั้นตอนที่กำหนดไว้ในคำร้องขอนั้น

13. ภาคีผู้ร้องขอจะต้องไม่จัดส่ง หรือใช้ข้อมูลหรือพยานหลักฐานซึ่งได้รับจากภาคีผู้ได้รับการร้องขอ เพื่อการสืบสวน ฟ้องร้อง หรือดำเนินคดี นอกเหนือไปจากที่ได้ระบุไว้ในคำร้องขอโดยปราศจากความยินยอมล่วงหน้าของภาคีผู้ได้รับการร้องขอ

14. ภาคีผู้ร้องขออาจกำหนดให้ภาคีผู้ได้รับการร้องขอรักษาข้อเท็จจริงและสาระของคำร้องขอเป็นความลับ เว้นแต่เท่าที่จำเป็นที่จะดำเนินการตามคำร้องขอนั้น ถ้าภาคีผู้ได้รับการร้องขอไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดในการรักษาความลับนั้นจะต้องแจ้งให้ภาคีผู้ร้องขอทราบทันที

15. ความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันอาจถูกปฏิเสธเมื่อ

(ก) การร้องขอมิได้กระทำโดยสอดคล้องกับบทบัญญัติของข้อนี้

(ข) ภาคีผู้ได้รับการร้องขอพิจารณาเห็นว่าการปฏิบัติตามคำร้องขอนั้นน่าจะกระทบต่ออธิปไตย ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือผลประโยชน์อันจำเป็นอื่นๆ ของตน

(ค) กฎหมายภายในของภาคีผู้ได้รับการร้องขอห้ามหน่วยงานของตนมิให้ปฏิบัติในสิ่งที่ได้มีการร้องขอในความผิดที่คล้ายคลึงกันนั้น หากความผิดดังกล่าวอยู่ในการสืบสวน ฟ้องร้อง หรือดำเนินคดีภายใต้เขตอำนาจของตน

(ง) การปฏิบัติตามคำขอจะขัดต่อระบบกฎหมายของภาคีผู้ได้รับการร้องขอเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน

16. จะต้องให้เหตุผลของการปฏิเสธความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันใดๆ

17. ภาคีผู้ได้รับการร้องขออาจเลื่อนความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันโดยเหตุที่ว่าความช่วยเหลือดังกล่าวแทรกแซงการสืบสวน ฟ้องร้อง หรือดำเนินคดีที่กำลังดำเนินอยู่ในกรณีเช่นนี้ ภาคีผู้ได้รับการร้องขอจะต้องปรึกษากับภาคีผู้ร้องขอเพื่อตัดสินใจว่าความช่วยเหลือดังกล่าวยังคงสามารถจัดให้ได้หรือไม่ ภายใต้ข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ภาคีผู้ได้รับการร้องขอพิจารณาว่าจำเป็น

18. พยาน ผู้ชำนาญการ หรือบุคคลอื่นใดผู้ซึ่งยินยอมที่จะเปิดเผยความในการดำเนินคดี หรือยินยอมที่จะช่วยเหลือในการสืบสวน ฟ้องร้อง หรือในกระบวนการทางศาลที่ดำเนินการในดินแดนของภาคีผู้ร้องขอไม่อาจถูกฟ้องร้อง กักขัง ลงโทษ หรือถูกจำกัดเสรีภาพส่วนบุคคลในดินแดนของภาคีผู้ร้องขอในเรื่องที่เกี่ยวกับการกระทำ การละเว้นการกระทำ หรือคำพิพากษาลงโทษซึ่งมีก่อนการเดินทางออกจากดินแดนของภาคีผู้ได้รับการร้องขอ อนึ่ง การให้ความคุ้มครองแก่บุคคลเหล่านั้นจะสิ้นสุดลงเมื่อพยานผู้ชำนาญการ หรือบุคคลอื่นใดเช่นว่านั้นยังคงอยู่ในดินแดนของภาคีผู้ร้องขอต่อโดยสมัครใจเป็นเวลา 15 วันติดต่อกัน หรือระยะเวลาอื่นตามที่ภาคีตกลงกัน นับแต่วันที่ผู้นั้นได้รับแจ้งอย่างเป็นทางการแล้วว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไม่ต้องการให้บุคคลนั้นมาปรากฏตัวอีกต่อไป หรือจะสิ้นสุดเช่นกันเมื่อพยาน ผู้ชำนาญการ หรือบุคคลอื่นใด เช่นว่านั้นเดินทางกลับเข้ามาอีกโดยสมัครใจหลังจากได้เดินทางออกนอกดินแดนของภาคีผู้ร้องขอแล้ว

19. ค่าใช้จ่ายปกติในการดำเนินการตามคำร้องขอนั้น จะต้องตกอยู่แก่ภาคีผู้ได้รับการร้องขอเว้นแต่บรรดาภาคีที่เกี่ยวข้องได้ตกลงกันเป็นอย่างอื่น หากมีค่าใช้จ่ายซึ่งสูงมาก หรือที่มีลักษณะพิเศษ เป็นสิ่งจำเป็น หรือจะเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อการปฏิบัติตามคำร้องขอแล้ว ภาคีจะต้องปรึกษากันเพื่อกำหนดข้อกำหนดและเงื่อนไขที่คำร้องขอจะได้รับการปฏิบัติตาม และกำหนดลักษณะการรับภาระค่าใช้จ่าย

20. ภาคีจะต้องพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะจัดทำความตกลงหรือข้อตกลงในลักษณะทวิภาคีหรือพหุภาคี ตามที่อาจจำเป็น ในอันที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของข้อนี้ ให้ข้อนี้มีผลในทางปฏิบัติ หรือส่งเสริมบทบัญญัติของข้อนี้

ข้อ 8

การโอนการดำเนินคดี

ภาคีจะต้องพิจารณาความเป็นไปได้สำหรับการโอนการดำเนินคดีแก่กัน สำหรับ การฟ้องคดีอาญาในความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 หากพิจารณาว่าการ โอนเช่นว่านั้นจะเป็น เพื่อประโยชน์ของกระบวนการยุติธรรม

ข้อ 9

ความร่วมมือในรูปแบบอื่นและการฝึกอบรม

1. ภาคีจะต้องร่วมมือซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิดโดยสอดคล้องกับระบบการบริหารและกฎหมายภายในของภาคี ด้วยมุ่งที่จะเพิ่มพูนประสิทธิผลของการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อปราบปรามการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 หนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บนหลักการของความตกลงหรือตกลงทั้งในลักษณะทวิภาคีหรือพหุภาคี ภาคีจะต้อง

(ก) กำหนดและรักษาช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจและหน่วยงานบริการของตน เพื่ออำนวยความสะดวกให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่รวดเร็วในทุกๆ ด้านของความคิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 รวมทั้งที่เกี่ยวกับการเชื่อมโยงกับการประกอบอาชญากรรมอื่น หากภาคีที่เกี่ยวข้องพิจารณาเห็นสมควร

(ข) ร่วมมือซึ่งกันและกันในการดำเนินการสอบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความคิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 อันมีลักษณะสากลซึ่งเกี่ยวข้องกับ

(1) รูปพรรณสัณฐาน ที่อยู่ และความเคลื่อนไหวของบุคคลซึ่งต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับความคิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1

(2) การยกย้ายผลตอบแทนหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดดังกล่าว

(3) การเคลื่อนย้ายยาเสพติด วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท สารในบัญชี I และบัญชี II ของอนุสัญญาฯ และเครื่องมือที่ใช้หรือเจตนาที่จะใช้ในการกระทำความผิดดังกล่าว

(ค) จัดตั้งทีมงานร่วมเพื่อที่จะดำเนินการตามบทบัญญัติของวรรคนี้ ในกรณีที่เหมาะสมและไม่ขัดต่อกฎหมายภายใน โดยคำนึงถึงความจำเป็นที่คุ้มครองให้ความปลอดภัยแก่บุคคลและการปฏิบัติการต่างๆ เจ้าหน้าที่ของภาคีซึ่งเข้าร่วมในทีมงานใดๆ จะดำเนินการตามที่ได้รับมอบอำนาจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาคีซึ่งการปฏิบัติการจะเกิดขึ้นในดินแดนของตนในทุกๆ กรณีดังกล่าวภาคีที่เข้าร่วมปฏิบัติจะต้องประกันว่าจะให้ความเคารพอย่างเต็มที่ต่ออธิปไตยของภาคีซึ่งการปฏิบัติการจะเกิดขึ้นในดินแดน

(ง) จัดเตรียมสารต่างๆ ในปริมาณอันจำเป็นให้ เพื่อวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์หรือสืบสวนในกรณีที่เหมาะสม

(จ) อำนวยความสะดวกต่อการประสานงานที่มีประสิทธิผลระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจและหน่วยงานบริการ รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนบุคลากรและผู้ชำนาญการอื่นๆ รวมถึงการส่งเจ้าหน้าที่ ประสานงานไปประจำ

2. เท่าที่จำเป็น แต่ละภาคีจะต้องริเริ่ม พัฒนา หรือปรับปรุงแผนงานฝึกอบรมเฉพาะด้าน สำหรับเจ้าหน้าที่รักษากฎหมายและบุคลากรอื่นๆ รวมถึงเจ้าหน้าที่บุคลากรผู้รับผิดชอบในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 แผนงานฝึกอบรมเฉพาะด้านดังกล่าวจะต้อง เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกับเรื่องดังต่อไปนี้

(ก) วิธีการที่ใช้ในการสืบสวนและปราบปรามการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตาม ข้อ 3 วรรค 1

(ข) เส้นทางและเทคนิคซึ่งบุคคลที่ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 ใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐผ่านแดน ตลอดจนมาตรการปราบปราม อันเหมาะสม

(ค) การติดตามตรวจสอบการนำเข้าและส่งออกยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิต และประสาท รวมถึงสารที่ระบุไว้ในบัญชี I และบัญชี II

(ง) การตรวจสอบและการติดตามการเคลื่อนย้ายผลตอบแทนและทรัพย์สินที่ได้มา จากการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 การเคลื่อนย้ายยาเสพติด วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิต และประสาทและสารที่ระบุไว้ในบัญชี I และบัญชี II ตลอดจนการเคลื่อนย้ายเครื่องมือที่ใช้หรือ เจตนาที่จะใช้ในการกระทำความผิดดังกล่าว

(จ) วิธีการที่ใช้สำหรับการ โอน ปกปิด หรืออำพรางผลตอบแทน ทรัพย์สินและ เครื่องมือดังกล่าว

(ฉ) การรวบรวมพยานหลักฐาน

(ช) เทคนิคการควบคุมในเขตการค้าเสรีและเมืองท่าปลอดภาษี

(ซ) เทคนิคการปราบปรามที่ทันสมัย

3. ภาคีจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการวางแผนและปฏิบัติตามแผนงานวิจัยและ ฝึกอบรมที่มุ่งแลกเปลี่ยนความชำนาญในด้านต่างๆ ที่อ้างถึงในวรรค 2 ของข้อนี้ และเพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์นี้และในกรณีที่เหมาะสม ภาคีจะต้องใช้การประชุมและการสัมมนาทั้งในระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและกระตุ้นให้มีการอภิปรายในเรื่องปัญหาที่สนใจ ร่วมกัน รวมทั้งปัญหาและความต้องการพิเศษของรัฐผ่านแดน

ข้อ 10

ความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศสำหรับรัฐผ่านแดน

1. ภาคิจะต้อกร่วมมือกัน โดยตรงหรือโดยผ่านองค์การระดับภูมิภาคหรือระหว่างประเทศที่มีอำนาจเพื่อที่จะช่วยเหลือและสนับสนุนรัฐผ่านแดน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนาซึ่งต้องการความช่วยเหลือและการสนับสนุนดังกล่าว ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยผ่านแผนงานความร่วมมือทางวิชาการในเรื่องการสกัดกั้นการค้าและกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. ภาคิอาจรับที่จะจัดความช่วยเหลือทางการเงินโดยตรงหรือโดยผ่านองค์การระดับภูมิภาค หรือระหว่างประเทศที่มีอำนาจให้แก่รัฐผ่านแดนดังกล่าว เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะขยายและเสริมสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการควบคุมและป้องกันที่มีประสิทธิผลต่อการลักลอบค้า
3. ภาคิอาจจัดทำความตกลงหรือข้อตกลงทั้งในลักษณะทวิภาคีหรือพหุภาคี เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผลของความร่วมมือระหว่างประเทศตามข้อนี้ และในการนี้อาจพิจารณาข้อกำหนดทางการเงินด้วย

ข้อ 11

การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม

1. ถ้าหลักการพื้นฐานของระบบกฎหมายภายในของตนอนุญาตให้กระทำได้ ภาคิจะต้องดำเนินการที่จำเป็นเท่าที่เป็นไปได้เพื่อที่จะอนุญาตให้มีการใช้วิธีส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมในระดับนานาชาติตามความเหมาะสม โดยอยู่บนพื้นฐานของความตกลงหรือข้อตกลงซึ่งเห็นพ้องต้องร่วมกันด้วย วัตถุประสงค์ที่จะทราบตัวบุคคลต่างๆ ที่พัวพันในการกระทำ ความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 และด้วยวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินการตามกฎหมายกับบุคคลดังกล่าว
2. การวินิจฉัยว่าจะใช้วิธีการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมจะต้องกระทำเป็นรายกรณีไปและเมื่อจำเป็น อาจพิจารณาถึงข้อกำหนดทางการเงินและความเข้าใจในเรื่องการใช้เขตอำนาจของภาคิที่เกี่ยวข้อง

3. สินค้าผิดกฎหมายที่จะส่งมอบซึ่งภาคีเห็นพ้องว่าให้มีการส่งมอบภายใต้การควบคุมด้วยความยินยอมของภาคีที่เกี่ยวข้อง อาจถูกสกัดและอนุญาตให้เดินทางต่อไปโดยยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทยังอยู่ครบถ้วนสมบูรณ์ หรือนำออกไป หรือเปลี่ยนออกทั้งหมดหรือบางส่วน

ข้อ 12

สารที่ใช้บ่อยครั้งในการลักลอบผลิตยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

1. ภาคีจะต้องดำเนินมาตรการซึ่งตนพิจารณาว่าเหมาะสมในการป้องกันการลักลอบขนส่งในบัญชี I และบัญชี II ที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการลักลอบผลิตยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และเพื่อบรรลุดังกล่าวภาคีจะต้องให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน

2. ถ้าภาคีใดหรือคณะกรรมการมีข้อมูลซึ่งในความเห็นของตนเองอาจจำเป็นต้องรวบรวมสารใดเข้าไว้ในบัญชี I หรือบัญชี II ภาคีหรือคณะกรรมการนั้นจะต้องแจ้งให้เลขาธิการทราบและจัดข้อมูลสนับสนุนการแจ้งดังกล่าว เมื่อภาคีหรือคณะกรรมการมีข้อมูลสนับสนุนการเพิกถอนสารใดจากบัญชี I หรือบัญชี II หรือสนับสนุนการโอนสารใดจากบัญชีหนึ่งไปไว้กับบัญชีหนึ่งแล้ว ให้นำขั้นตอนที่บัญญัติไว้ในวรรค 2 ถึง 7 ของข้อนี้มาใช้บังคับ

3. เลขาธิการจะต้องส่งต่อหนังสือแจ้งดังกล่าว และข้อมูลใดๆ ซึ่งตนพิจารณาว่ามีความเกี่ยวข้องไปยังบรรดาภาคี คณะกรรมาธิการ และในกรณีที่ภาคีใดเป็นผู้ทำหนังสือแจ้งนั้นก็ให้ส่งต่อไปยังคณะกรรมการด้วยภาคีจะต้องแจ้งข้อคิดเห็นของตนอันเกี่ยวกับหนังสือแจ้งดังกล่าวให้เลขาธิการ พร้อมด้วยข้อมูลประกอบทั้งหมดซึ่งอาจช่วยคณะกรรมการในการจัดทำผลการพิจารณาและช่วยคณะกรรมการในการวินิจฉัย

4. โดยคำนึงถึงขอบเขต ความสำคัญและความหลากหลายของการใช้สารนั้น โดยชอบด้วยกฎหมาย และความเป็นไปได้และความง่ายในการเลือกใช้สารทดแทน ทั้งเพื่อวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมายและเพื่อการลักลอบผลิตยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท เมื่อคณะกรรมการพบว่า

(ก) สารนั้นถูกใช้ในการลักลอบผลิตยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทบ่อยครั้ง

(ข) ปริมาณและขอบเขตของการลักลอบผลิตยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ก่อให้เกิดปัญหาสาธารณสุขหรือปัญหาต่อสังคมอย่างร้ายแรง

เพื่อให้มีการดำเนินการของนานาชาติ คณะกรรมการจะต้องแจ้งผลการประเมินสารนั้นให้แก่คณะกรรมการ รวมทั้งผลที่น่าจะเกิดขึ้นจากการเพิ่มชื่อสารนั้นในบัญชี I หรือบัญชี II ทั้งเพื่อการใช้ที่ชอบด้วยกฎหมายและการลักลอบผลิต รวมทั้งข้อเสนอแนะในเรื่องมาตรการติดตามตรวจสอบใดซึ่งอาจจะเหมาะสมเมื่อคำนึงถึงการประเมินดังกล่าว

5. โดยคำนึงถึงข้อคิดเห็นที่ส่งโดยภาคีและข้อคิดเห็นรวมถึงข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ซึ่งผลการประเมินของคณะกรรมการจะเป็นตัวตัดสินชี้ในเรื่องทางวิทยาศาสตร์ และโดยคำนึงถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องอื่นๆ คณะกรรมการอาจลงมติโดยเสียงข้างมากสองในสามของสมาชิกให้จัดสารใดๆ ไว้ในบัญชี I หรือบัญชี II

6. เลขานุการจะต้องแจ้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการที่ได้กระทำตามข้อนี้ไปยังรัฐทั้งหมดและหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งเป็นหรือมีสิทธิจะเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาฯ รวมทั้งคณะกรรมการ คำวินิจฉัยดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับกับแต่ละภาคีหนึ่งร้อยแปดสิบวันหลังจากวันที่แจ้งดังกล่าว

7. (ก) คำวินิจฉัยของคณะกรรมการที่ได้กระทำตามข้อนี้อาจถูกทบทวนได้โดยคณะมนตรี เมื่อภาคีใดร้องขอภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันหลังจากวันที่แจ้งคำวินิจฉัยนั้น คำร้องขอให้มีการทบทวนคำวินิจฉัยจะต้องส่งให้เลขานุการ พร้อมด้วยข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดซึ่งเป็นหลักของการร้องขอให้มีการทบทวน

(ข) เลขานุการจะต้องส่งต่อสำเนาคำร้องขอให้มีการทบทวนข้อมูลที่เกี่ยวข้องไปยังคณะกรรมการ คณะกรรมการ และภาคีทั้งหมด เพื่อเชิญชวนให้คณะกรรมการ คณะกรรมการ และบรรดาภาคีเสนอข้อคิดเห็นภายในเก้าสิบวัน ข้อคิดเห็นทั้งหมดที่ได้รับจะต้องเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

(ค) คณะมนตรีอาจยืนยันหรือกลับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการได้ หนังสือแจ้งคำวินิจฉัยของคณะมนตรี จะต้องส่งต่อไปยังรัฐทั้งหมดและหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งเป็นหรือมีสิทธิจะเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาฯ และจะต้องส่งต่อไปยังคณะกรรมการและคณะกรรมการด้วย

8. (ก) โดยไม่กระทบต่อหลักการทั่วไปของบทบัญญัติในวรรค 1 ของข้อนี้ บทบัญญัติของอนุสัญญา ค.ศ. 1961 และอนุสัญญา ค.ศ. 1961 ที่ได้รับการแก้ไข รวมถึงอนุสัญญา ค.ศ. 1971 ภาคีจะต้องดำเนินการที่ตนพิจารณาว่าเหมาะสมเพื่อติดตามตรวจสอบการผลิตและการจำหน่ายสารในบัญชี I หรือบัญชี II ซึ่งดำเนินการภายในดินแดนของตน

(จ) เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นี้ ภาคีสอาจ

- (1) ควบคุมบุคคลและวิสาหกิจทั้งหมดที่ประกอบการผลิตและจำหน่ายสารดังกล่าว
- (2) ควบคุมโดยใช้ใบอนุญาตในเรื่องเกี่ยวกับการก่อตั้งและสถานที่ที่จะมีการผลิตหรือจำหน่ายสารดังกล่าว
- (3) กำหนดให้ผู้รับอนุญาตในเรื่องเกี่ยวกับการก่อตั้งและสถานที่ที่จะมีการผลิตหรือจำหน่ายสารดังกล่าว
- (4) ป้องกันการสะสมสารดังกล่าวในความครอบครองของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่เกินกว่าปริมาณสารที่ต้องการสำหรับการดำเนินธุรกิจปกติและสภาพตลาดที่เป็นอยู่

9. แต่ละภาคีสจะต้องดำเนินมาตรการอันเกี่ยวข้องกับสารในบัญชี I หรือบัญชี II ดังต่อไปนี้

(ก) กำหนดและดำเนินระบบที่จะติดตามตรวจสอบการค้าระหว่างประเทศของสารในบัญชี I หรือบัญชี II เพื่อช่วยในการระบุถึงธุรกิจการค้าอันน่าสงสัย ภาคีสจะต้องใช้ระบบการติดตามตรวจสอบดังกล่าวด้วยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก ผู้ขายส่ง และผู้ขายปลีก ซึ่งจะต้องรายงานให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทราบถึงใบสั่งสินค้าและธุรกิจการค้าอันน่าสงสัย

(ข) บัญญัติให้มีการยึดสารใด ๆ ในบัญชี I หรือบัญชี II ถ้ามีหลักฐานเพียงพอว่าสารดังกล่าวมีไว้เพื่อใช้ในการลักลอบผลิตยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

(ค) แจ้งให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจและหน่วยงานบริการของภาคีสที่เกี่ยวข้องทราบโดยเร็วเท่าที่เป็นไปได้

หากมีเหตุที่เชื่อได้ว่าการนำเข้า ส่งออก หรือผ่านแดน ซึ่งสารในบัญชี I หรือบัญชี II มีจุดหมายเพื่อการลักลอบผลิตยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท โดยเฉพาะอย่างยิ่งรวมถึงข้อมูลอันเกี่ยวกับวิธีการชำระเงินและสาระสำคัญอื่นใดซึ่งทำให้เชื่อเช่นนั้น

(ง) กำหนดให้สารซึ่งนำเข้าและส่งออก ติดฉลากและมีเอกสารกำกับอย่างถูกต้อง เอกสารทางการค้า เช่น บัญชีราคาสินค้า บัญชีแสดงสินค้า ตลอดจนเอกสารทางศุลกากรและทางการขนส่ง และเอกสารส่งออกอื่นๆ จะต้องระบุรวมถึงรายชื่อของสารที่นำเข้าและส่งออกตามที่ระบุในบัญชี I หรือบัญชี II ปริมาณสารที่นำเข้าและส่งออก ตลอดจนชื่อและที่อยู่ของผู้ส่งออก ผู้นำเข้า และผู้รับมอบสินค้า หากมี

(จ) ประกันว่าเอกสารต่างๆ ที่อ้างถึงในอนุวรรค (ง) ของวรรคนี้ จะได้รับการเก็บรักษาไว้เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี และมีพร้อมที่จะให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตรวจสอบ

10. (ก) นอกเหนือจากบทบัญญัติของวรรค 9 และเมื่อภาคีที่สนใจร้องขอต่อเลขาธิการ ภาคีซึ่งจะมีการส่งสารหนึ่งใดในบัญชี I ออกไปจากดินแดนของตนจะต้องประกันว่าก่อนการส่งออก ดังกล่าวเข้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะจัดข้อมูลดังต่อไปนี้ให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของประเทศผู้นำเข้า

- (1) ชื่อและที่อยู่ของผู้ส่งออกและผู้นำเข้า ตลอดจนผู้รับมอบสินค้า หากมี
- (2) ชื่อของสารในบัญชี I
- (3) ปริมาณของสารที่จะส่งออก
- (4) จุดที่คาดว่าจะนำเข้า และวันที่คาดว่าจะจัดส่ง
- (5) ข้อมูลอื่นใดที่ภาคีเห็นพ้องร่วมกัน

(ข) ภาคีอาจรับเอามาตรการควบคุมที่เข้มงวดหรือรุนแรงกว่าที่วรรคนี้บัญญัติไว้ หากตามความเห็นของภาคีนั้น มาตรการดังกล่าวเป็นที่ต้องการหรือจำเป็น

11. เมื่อภาคีหนึ่งจัดข้อมูลให้แก่อีกภาคีหนึ่งตามวรรค 9 และวรรค 10 ของข้อนี้ ภาคี ที่จัดให้ข้อมูลดังกล่าวอาจกำหนดให้ภาคีผู้รับข้อมูลนั้นไม่เปิดเผยความลับทางการค้า ทางธุรกิจ ทางพาณิชย์ หรือทางอาชีพรวมทั้งกระบวนการค้า

12. ภาคีจะต้องจัดข้อมูลให้แก่คณะกรรมการเป็นประจำทุกปี ในรูปแบบและลักษณะ ที่คณะกรรมการกำหนดไว้ และตามแบบที่คณะกรรมการจัดเตรียมไว้ในเรื่องดังต่อไปนี้

(ก) จำนวนของสารในบัญชี I หรือบัญชี II ที่ถูกยึด และแหล่งกำเนิดของสาร เหล่านั้นหากทราบ

(ข) สารใดๆ ที่ไม่ได้รวมอยู่ในบัญชี I หรือบัญชี II ซึ่งถูกระบุว่าเคยมีการใช้ในการ ลักลอบผลิตยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และเป็นสารที่ภาคีเห็นว่ามีความสำคัญ เพียงพอที่จะแจ้งให้คณะกรรมการทราบ

(ค) วิธีการขั้วย้ายและลักลอบผลิต

13. คณะกรรมการจะต้องรายงานต่อคณะกรรมการธิการเป็นประจำทุกปีเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามข้อนี้และคณะกรรมการจะต้องพิจารณาบททวนว่าบัญชี I หรือบัญชี II ครอบคลุมเพียงพอ และเหมาะสมเป็นระยะๆ

14. บทบัญญัติของข้อนี้จะไม่ใช้กับการปรุงยา และกับสารปรุงแต่งอื่นๆ ซึ่งมีสารใน บัญชี I หรือบัญชี II หรือบัญชี II รวมอยู่ โดยผสมขึ้นตามกรรมวิธีที่สารดังกล่าวนี้ไม่สามารถ นำมาใช้ได้ง่ายหรือนำกลับมาใช้โดยกรรมวิธีที่สามารถนำมาใช้ได้ง่าย

ข้อ 13

วัสดุและอุปกรณ์

ภาคีจะต้องดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวตามที่ตนเห็นว่าเหมาะสมเพื่อป้องกันการค้าและการขักย้ายวัสดุและอุปกรณ์เพื่อการลักลอบทำขึ้น หรือการผลิตยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและภาคีจะต้องร่วมมือกันเพื่อบรรลุมติวัตถุประสงค์นี้

ข้อ 14

มาตรการทำลายและลักลอบเพาะปลูกพืชเสพติด

และขจัดความต้องการที่ผิดกฎหมายสำหรับยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

1. มาตรการใดๆ ที่ภาคีดำเนินการโดยสอดคล้องกับอนุสัญญานี้จะรุนแรงและเข้มงวดไม่น้อยกว่าบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับการทำลายลักลอบเพาะปลูกพืชที่มีสารและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและการขจัดความต้องการที่ผิดกฎหมายสำหรับยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทภายใต้บทบัญญัติแห่งอนุสัญญา ค.ศ.1961 อนุสัญญา ค.ศ.1691 ที่ได้รับการแก้ไขและอนุสัญญา ค.ศ. 1971

2. ภาคีจะต้องดำเนินการที่เหมาะสมเพื่อที่จะป้องกันการลักลอบเพาะปลูกและทำลายพืชที่มีสารเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท เช่น ต้นฝิ่น ต้นโคคา และพืชกัญชาที่ลักลอบเพาะปลูกในดินแดนของตน มาตรการที่รับเอาไว้นั้นจะต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนพื้นฐานและจะต้องพิจารณาตามสมควรถึงการใช้โดยชอบด้วยกฎหมายตามประเพณีหากมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการใช้ดังกล่าวปรากฏอยู่ตลอดจนการคุ้มครองสภาพแวดล้อมด้วย

3. (ก) ภาคีอาจร่วมมือกันเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของความพยายามทำลายการเพาะปลูกพืชเสพติดดังกล่าว นอกเหนือจากประการอื่นแล้ว และเมื่อเหมาะสม ความร่วมมือดังกล่าวอาจรวมถึงการสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นแบบผสมผสาน อันนำมาซึ่งทางเลือกที่สามารถดำเนินการได้ในเชิงเศรษฐกิจเพื่อทดแทนการเพาะปลูกพืชเสพติด ภาคีควรคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เช่น การเข้าตลาด ความพร้อมของทรัพยากร ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจ สังคมที่เป็นอยู่ ก่อนที่การพัฒนาท้องถิ่นดังกล่าวจะได้รับการปฏิบัติ อนึ่งภาคีอาจเห็นชอบกับมาตรการความร่วมมืออื่นใดที่เหมาะสมด้วย

(ข) ภาคีจะต้องอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์ และเทคนิครวมทั้งการปฏิบัติงานวิจัยเกี่ยวกับการทำลายการลักลอบเพาะปลูกพืชเสพติดนั้น

(ก) เมื่อใดที่ภาคีมีเขตแดนร่วมกัน ภาคีจะต้องพยายามร่วมมือกันในแผนงานทำลายการลักลอบเพาะปลูกพืชเสพติดในแต่ละพื้นที่ของตนตลอดแนวเขตแดนเหล่านั้น

4. ภาคีจะต้องรับเอามาตรการอันเหมาะสมที่มุ่งขจัดหรือลดความต้องการอันมิชอบซึ่งยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทเพื่อที่จะลดความทุกข์ทรมานของมนุษย์และขจัดแรงจูงใจด้านเงินตราในการลักลอบค้า นอกเหนือจากประการอื่นแล้ว มาตรการเหล่านี้อาจเป็นไปตามคำแนะนำขององค์การสหประชาชาติ ทบวงการชำนัญพิเศษแห่งสหประชาชาติ อาทิจองการอนามัยโลกและองค์การระหว่างประเทศอื่นที่มีอำนาจ และเป็นไปตามโครงการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาคาไรโซยาในการที่ผิด ซึ่งรับเอาโดยที่ประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการใช้ยาในทางที่ผิดและการลักลอบค้าที่จัดขึ้นในปี ค.ศ. 1987 อันเป็นการประชุมที่เกี่ยวกับความพยายามขององค์การระดับรัฐบาลและและมิใช่ระดับรัฐบาลและของภาคเอกชนในเรื่องการป้องกันการบำบัดรักษาและการฟื้นฟู หนึ่ง บรรดาภาคีอาจเป็นภาคีความตกลงหรือข้อตกลงในลักษณะทวิภาคีหรือพหุภาคีซึ่งมุ่งขจัดหรือลดความต้องการอันมิชอบซึ่งยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

5. ภาคีอาจดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อการทำลายโดยเร็ว หรือการจำหน่ายจ่ายโอนโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งยาเสพติด วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และสารในบัญชี I หรือบัญชี II ซึ่งถูกยึดหรือริบและเพื่อให้มีการยอมรับสารดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในปริมาณที่จำเป็นซึ่งได้รับการรับรองอย่างถูกต้อง

ข้อ 15

ผู้ประกอบการขนส่ง

1. ภาคีจะต้องดำเนินมาตรการอันเหมาะสมเพื่อประกันว่าวิธีการขนส่งซึ่งปฏิบัติโดยผู้ประกอบการขนส่งนั้นจะไม่ถูกใช้ในการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 3 มาตรการดังกล่าวอาจรวมถึงข้อตกลงพิเศษกับผู้ประกอบการขนส่ง

2. ภาคีจะต้องกำหนดให้ผู้ประกอบการขนส่งดำเนินมาตรการป้องกันที่เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อุปกรณ์ขนส่งของตนในการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 มาตรการป้องกันดังกล่าวอาจรวมถึง

(ก) ถ้าสถานที่หลักในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการขนส่งอยู่ในดินแดนของภาคีนั้น

- (1) การฝึกอบรมบุคลากรให้รู้วิธีตรวจหาสินค้าหรือบุคคลที่น่าสงสัย
- (2) การส่งเสริมความซื่อสัตย์ของบุคลากร

(ข) ถ้าผู้ประกอบการขนส่งกำลังดำเนินกิจการอยู่ในดินแดนของภาคินั้น

(1) การยื่นบัญชีแสดงสินค้าล่วงหน้า เมื่อเป็นไปได้

(2) การใช้ตราพินิจบนภาชนะบรรจุที่ป้องกันการปลอมแปลงแก้ไขและสามารถตรวจสอบได้เป็นรายกรณี

(3) การรายงานสถานการณ์อันน่าสงสัยทั้งหมดที่อาจเกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดดังกล่าวไปยังหน่วยงานที่เหมาะสมในโอกาสแรก

3. ภาคิจจะต้องพยายามประกันว่าผู้ประกอบการขนส่งและหน่วยงานที่เหมาะสม จะร่วมมือกันในการเข้า-ออกและบริเวณควบคุมทางศุลกากรอื่นๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการขนส่งและสินค้าโดยมิได้รับอนุญาต และเพื่อปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัยอันเหมาะสม

ข้อ 16

เอกสารทางการค้าและการปิดฉลากสินค้าที่ส่งออก

1. ภาคิจจะต้องกำหนดให้การส่งออกยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท โดยชอบด้วยกฎหมายมีเอกสารกำกับอย่างถูกต้อง นอกเหนือจากข้อกำหนดเกี่ยวกับเอกสารตามข้อ 31 ของอนุสัญญา ค.ศ. 1961 ข้อ 31 ของอนุสัญญา ค.ศ. 1961 ที่ได้รับการแก้ไข และข้อ 12 ของอนุสัญญา ค.ศ. 1971 เอกสารทางการค้า เช่น บัญชีราคาสินค้า บัญชีแสดงสินค้า เอกสารทางศุลกากร เอกสารที่ใช้ในการขนส่งและเอกสารส่งของอื่นๆ จะต้องรวมถึงชื่อยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ส่งออกดังที่แสดงไว้ในบัญชีท้ายอนุสัญญา ค.ศ. 1961 อนุสัญญา ค.ศ. 1961 ที่ได้รับการแก้ไขและอนุสัญญา ค.ศ. 1971 และปริมาณที่ส่งออกตลอดจนชื่อและที่อยู่ของผู้ส่งออก ผู้นำเข้า และผู้รับสินค้าหากมี

ข้อ 17

การลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเล

1. ภาคิจจะต้องร่วมมือกันอย่างเต็มที่เท่าที่เป็นไปได้ เพื่อปราบปรามการลักลอบค้า ยาเสพติดทางทะเลโดยสอดคล้องกับกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ

2. ภาคิใดซึ่งมีเหตุอันควรที่จะสงสัยว่าเรือที่ซ้กขงของต่น หรือไม่ซ้กขง หรือไม่แสดงเครื่องหมายการจดทะเบียน ถูกใช้ในการลักลอบค้ายาเสพติด อาจขอความช่วยเหลือจากภาคิอื่นๆ ในการปราบปรามการใช้เรือเพื่อวัตถุประสงค์นั้น ภาคิผู้ได้รับการร้องขอจะต้องให้ความช่วยเหลือดังกล่าวด้วยวิธีการที่มีอยู่

3. ภาคิใดที่มีเหตุอันควรที่จะสงสัยว่าเรือซึ่งใช้สิทธิเดินเรือโดยเสรีตามกฎหมายระหว่างประเทศและซ้กขงหรือแสดงเครื่องหมายจดทะเบียนของอีกภาคิหนึ่ง ถูกใช้ในการลักลอบค้ายาเสพติดอาจแจ้งรัฐเจ้าของขง ขอคำยืนยันการจดทะเบียน และหาได้รับคำยืนยัน ก็ให้อนุญาตจากรัฐเจ้าของขงที่จะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมกับเรือนั้น

4. โดยสอดคล้องกับวรรค 3 หรือเป็นไปตามสนธิสัญญาที่ใช้บังคับระหว่างภาคิหรือเป็นไปตามความตกลงหรือข้อตกลงใดๆ ที่ได้กระทำระหว่างภาคิเหล่านั้น นอกเหนือจากประการอื่นแล้ว รัฐเจ้าของขงอาจอนุญาตรัฐผู้ร้อง ขอให้

(ก) ขึ้นไปบนเรือลำดังกล่าว

(ข) ค้นเรือลำดังกล่าว

(ค) หากพบพยานหลักฐานของการมีส่วนเกี่ยวข้องกับการลักลอบค้ายาเสพติด ดำเนินการที่เหมาะสมกับเรือ บุคคล และสินค้าที่บรรทุกอยู่บนเรือ

5. เมื่อมีการดำเนินการตามข้อนี้ ภาคิที่เกี่ยวข้องจะต้องพิจารณาตามสมควรถึงความจำเป็นที่จะไม่ให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยแห่งชีวิตในทะเล ความปลอดภัยของเรือและสินค้า หรือไม่กระทบต่อผลประโยชน์ทางการค้าและทางกฎหมายของรัฐเจ้าของขงหรือรัฐอื่นใดที่สนใจ

6. โดยสอดคล้องกับพันธกรณีในวรรค 1 ของข้อนี้ รัฐเจ้าของขงอาจให้การอนุญาตอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่เห็นพ้องร่วมกันระหว่างรัฐเจ้าของขงและภาคิผู้ร้องขอ รวมทั้งเงื่อนไขเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

7. เพื่อวัตถุประสงค์ของวรรค 3 และ 4 ของข้อนี้ ภาคิหนึ่งจะต้องตอบคำร้องขอของอีกภาคิหนึ่งโดยเร็วที่จะให้ตัดสินใจว่าเรือที่ซ้กขงขอภาคิหนึ่งมีสิทธิกระทำการเช่นนั้นหรือไม่ และคำร้องขออนุญาตที่กระทำตามวรรค 3 หนึ่ง ขณะที่เข้าเป็นภาคิแห่งอนุสัญญานี้ แต่ละภาคิจะต้องตั้งหน่วยงานหนึ่งหรือหลายหน่วยงานเมื่อจำเป็น เพื่อรับและตอบคำร้องขอดังกล่าว การตั้งเช่นว่าจะต้องแจ้งให้บรรดาภาคิทั้งหมดทราบโดยผ่านเลขธิการภายในหนึ่งเดือนของการตั้ง

8. ภาคิที่ได้ดำเนินการใดๆ โดยสอดคล้องกับข้อนี้จะต้องแจ้งรัฐเจ้าของขงที่เกี่ยวข้องให้ทราบผลของการดำเนินการนั้นโดยทันที

9. ภาคิจะต้องพิจารณาเข้าเป็นภาคิของความตกลงหรือข้อตกลงลักษณะทวิภาคิหรือระดับภูมิภาคเพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติของข้อนี้ หรือเพิ่มพูนประสิทธิผลของบทบัญญัติของข้อนี้

10. การดำเนินการตามวรรค 4 ของข้อนี้ จะต้องกระทำโดยเรือรบหรืออากาศยานทหาร หรือเรือและอากาศยานอื่นที่มีเครื่องหมายแสดงและสามารถระบุได้ชัดเจนว่าใช้ในราชการของรัฐบาล และได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติการนั้นโดยเฉพาะเท่านั้น

11. การดำเนินการใดๆ ที่กระทำโดยสอดคล้องกับข้อนี้จะต้องคำนึงตามสมควรถึงความจำเป็นที่จะไม่แทรกแซงหรือกระทบต่อสิทธิ พันธกรณี และการใช้เขตอำนาจของรัฐชายฝั่ง โดยสอดคล้องกับกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ

ข้อ 18

เขตการค้าเสรีและเมืองท่าปลอดภาษี

1. ภาตึจะต้งใช้มาตรการต่างๆ เพื่อปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และสารในบัญชี I และบัญชี II ในเขตการค้าเสรีและเมืองท่าปลอดภาษีที่รุนแรง และเข้มงวดไม่น้อยกว่ามาตรการที่ใช้ในส่วนอื่นๆ ของดินแดน

2. ภาตึจะต้งพยายามที่จะ

(ก) ติดตามตรวจสอบการเคลื่อนย้ายสินค้าและความเคลื่อนไหวของบุคคลต่างๆ ในเขตการค้าเสรีและเมืองท่าปลอดภาษี และเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ภาตึจะต้งให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่จะค้นสินค้าและเรือที่เข้ามาเทียบท่าหรือออกจากท่า รวมทั้งเรือสำราญและเรือประมง ตลอดจนอากาศยานและพาหนะต่างๆ และเมื่อเห็นสมควร ที่จะค้นลูกเรือ ผู้โดยสาร และสัมภาระของคนเหล่านั้นด้วย

(ข) จัดตั้งและรักษาระบบที่จะตรวจหาสินค้าที่ต้องสงสัยว่าบรรจุนยาเสพติด วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และสารในบัญชี I และบัญชี II อยู่ภายใน ซึ่งผ่านเข้าไปหรือออกมาจากเขตการค้าเสรีและเมืองท่าปลอดภาษี

(ค) จัดตั้งและรักษาระบบการสอดส่องในบริเวณท่าเรือและอู่เรือ ท่าอากาศยาน และจุดตรวจชายแดนในเขตการค้าเสรี และเมืองท่าปลอดภาษี

ข้อ 19

การใช้ประโยชน์

1. โดยสอดคล้องกับพันธกรณีของตนภายในอนุสัญญาสหภาพ ไม้ประโยชน์สากล และตามหลักการพื้นฐานของระบบกฎหมายภายในของตน ภาตจีจะต้องใช้มาตรการต่างๆ เพื่อปราบปรามการใช้ประโยชน์เพื่อการลักลอบค้า และจะต้องร่วมมือซึ่งกันและกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว
2. มาตรการที่อ้างถึงในวรรค 1 ของข้อนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องรวมถึง
 - (ก) การประสานการปฏิบัติเพื่อป้องกันและปราบปรามการใช้ประโยชน์เพื่อการลักลอบค้า
 - (ข) การที่บุคลากรด้านการปราบปรามที่มีอำนาจนำมาใช้และดำรงไว้ซึ่งเทคนิคการสืบสวน และควบคุมที่กำหนดขึ้นเพื่อตรวจหาสินค้ายาเสพติด วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และสารในบัญชี I และบัญชี II พิศกกฎหมายในระบบไม้ประโยชน์
 - (ค) มาตรการทางกฎหมายที่จะทำให้มีการใช้วิธีการอันเหมาะสมเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานที่จำเป็นสำหรับกระบวนการทางศาล

ข้อ 20

ข้อมูลที่ภาตจีจะต้องจัดให้

1. ภาตจีจะต้องจัดข้อมูลให้คณะกรรมการเกี่ยวกับการดำเนินงานของอนุสัญญานี้ในดินแดนของตนโดยผ่านเลขานุการ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 - (ก) ตัวบทกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ประกาศใช้เพื่อให้อนุสัญญานี้มีผลใช้บังคับ
 - (ข) รายละเอียดแห่งคดีการลักลอบค้าภายในเขตอำนาจของตนซึ่งเห็นว่าสำคัญเนื่องจากแสดงถึงแนวโน้มใหม่ๆ ปริมาณสารที่เกี่ยวข้อง แหล่งที่มาของสารนั้น หรือวิธีการลักลอบค้าซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องใช้

ข้อ 21

หน้าที่ของกรรมการ

คณะกรรมการมีอำนาจพิจารณาเรื่องทั้งหมดที่เกี่ยวกับความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญาฯนี้และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

(ก) คณะกรรมการจะต้องทบทวนการปฏิบัติงานตามอนุสัญญาฯนี้ บนพื้นฐานของข้อมูลที่ภาคีส่งให้ตามข้อ 20

(ข) คณะกรรมการอาจให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะทั่วไป โดยอิงกับการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับจากภาคี

(ค) คณะกรรมการอาจขอให้คณะกรรมการพิจารณาเรื่องใดๆ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของคณะกรรมการ

(ง) คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามที่เห็นว่าเหมาะสมในเรื่องใดๆ ที่คณะกรรมการส่งมาให้ตามวรรค 22 วรรค 1 อนุวรรค (ข)

(จ) คณะกรรมการอาจแก้ไขบัญชี I และบัญชี II ได้ โดยสอดคล้องกับขั้นตอนที่กำหนดไว้ในข้อ 12

(ฉ) คณะกรรมการอาจขอให้ผู้ที่มีใช้ภาคีพิจารณาถึงคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่คณะกรรมการรับเอาภายใต้อนุสัญญาฯนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่มีใช้ภาคีเหล่านั้นพิจารณาดำเนินการตามคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะดังกล่าว

ข้อ 22

หน้าที่ของคณะกรรมการ

1. โดยไม่กระทบต่อหน้าที่ของคณะกรรมการตามข้อ 21 และไม่กระทบต่อหน้าที่ของคณะกรรมการ และอนุสัญญาภายใต้อนุสัญญา ค.ศ. 1961 อนุสัญญา ค.ศ. 1961 ที่ได้รับการแก้ไข และอนุสัญญา ค.ศ.1971

(ก) โดยอาศัยการตรวจสอบข้อมูลที่คณะกรรมการ เลขานุการ หรือคณะกรรมการมีอยู่ หรือข้อมูลที่องค์กรของสหประชาชาติจัดส่งให้ ถ้าคณะกรรมการมีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญาฯนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนั้นไม่สัมฤทธิ์ผล คณะกรรมการอาจขอให้ภาคีหนึ่งหรือหลายภาคีจัดข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ด้วย

(ข) ในส่วนของข้อ 12, 13 และ 16 นั้น

(1) ภายหลังการดำเนินการภายใต้อนุวรรค (ก) ของข้อนี้ คณะกรรมการอาจเรียกร้องให้ภาคีที่เกี่ยวข้องรับเอามาตรการแก้ไขซึ่งเป็นที่จำเป็นในสภาพการณ์นั้น เพื่อการปฏิบัติตามบทบัญญัติของข้อ 12, 13 และ 16 หากพิจารณาว่าจำเป็นที่จะกระทำเช่นนั้น

(2) ก่อนการดำเนินการตาม (3) ข้างล่างนี้ คณะกรรมการจะต้องให้การติดต่อในเรื่องเกี่ยวกับอนุวรรคข้างต้นกับภาคีที่เกี่ยวข้องเป็นความลับ

(3) หากคณะกรรมการพบว่าภาคีที่เกี่ยวข้องมิได้ดำเนินการมาตรการแก้ไขที่ได้รับการเรียกร้องให้ดำเนินการภายใต้อนุวรรคนี้ คณะกรรมการอาจขอให้ภาคี คณะมนตรี และคณะกรรมการพิจารณาเรื่องนี้ รายงานใดๆ ที่คณะกรรมการพิมพ์เผยแพร่ภายใต้อนุวรรคนี้จะต้องประกอบด้วยข้อคิดเห็นของภาคีที่เกี่ยวข้อง หากภาคีที่เกี่ยวข้องร้องขอเช่นนั้น

2. ภาคีจะได้รับเชิญให้เข้าร่วมในการประชุมของคณะกรรมการ ซึ่งจะมีการพิจารณาปัญหาที่ภาคีนั้นมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องโดยตรงภายใต้ข้อนี้

3. ถ้าในกรณีใดๆ ที่คำวินิจฉัยของคณะกรรมการซึ่งรับเอาภายใต้ข้อนี้ไม่เป็นเอกฉันท์ จะต้องระบุข้อคิดเห็นของเสียงข้างน้อยไว้ด้วย

4. คำวินิจฉัยของคณะกรรมการภายใต้ข้อนี้จะต้องถือเสียงข้างมาก 2 ใน 3 ของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด

5. ในการปฏิบัติหน้าที่ตามอนุวรรค 1 (ก) ของข้อนี้ คณะกรรมการจะต้องรักษาเป็นความลับ ซึ่งข้อมูลทั้งหมดที่ตนได้รับมา

6. ความรับผิดชอบของคณะกรรมการภายใต้ข้อนี้จะไม่นำมาใช้บังคับกับการปฏิบัติตามสนธิสัญญาหรือความตกลงที่บรรดาภาคีเข้าเป็นภาคีตามบทบัญญัติของสนธิสัญญานี้

7. บทบัญญัติของข้อนี้จะไม่สามารถนำมาใช้บังคับกับข้อพิพาทระหว่างภาคีที่อยู่ภายใต้บทบัญญัติของข้อ 32

ข้อ 23**รายงานของคณะกรรมการ**

1. คณะกรรมการจะต้องจัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับการทำงานของตน โดยมีบทวิเคราะห์ ข้อมูลที่ตนมีอยู่และในกรณีที่เหมาะสม ให้มีรายละเอียดของคำชี้แจงที่ภาคีได้ให้หรือต้องการจากภาคี หากมีพร้อมด้วยข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่คณะกรรมการประสงค์ที่จะให้ไว้ อนึ่งคณะกรรมการ อาจจัดทำรายงานเพิ่มเติมตามที่พิจารณาว่าจำเป็น คณะกรรมการจะต้องยื่นรายงานนี้ต่อคณะมนตรี โดยผ่านคณะกรรมการซึ่งอาจจัดทำข้อคิดเห็นตามที่เห็นเหมาะสม
2. รายงานของคณะกรรมการจะต้องถูกจัดส่งให้แก่ภาคี และจากนั้นเลขานุการจะต้อง จัดพิมพ์เผยแพร่รายงานดังกล่าว อนึ่งบรรดาภาคีจะต้องอนุญาตให้มีการแจกจ่ายโดยไม่มีข้อจำกัดด้วย

ข้อ 24**การนำมาตรการที่เข้มงวดกว่ามาตรการที่อนุสัญญาที่กำหนดไว้มาแล้ว**

ภาคีหนึ่งอาจรับเอามาตรการที่เข้มงวดหรือรุนแรงกว่ามาตรการที่อนุสัญญานี้บัญญัติไว้ หากตามความเห็นของภาคีแล้ว มาตรการดังกล่าวเหมาะสมหรือจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือปราบปราม การลักลอบค้า

ข้อ 25**การไม่ลิดรอนสิทธิและพันธกรณีของสนธิสัญญาที่มีอยู่ก่อน**

บทบัญญัติของอนุสัญญานี้จะต้องไม่ลิดรอนสิทธิใดๆ ที่ภาคีแห่งอนุสัญญานี้ได้รับ หรือพันธกรณีใดๆ ที่ภาคีแห่งอนุสัญญานี้ต้องปฏิบัติตามภายใต้อนุสัญญา ค.ศ. 1961 อนุสัญญา ค.ศ. 1961 ที่ได้รับการแก้ไข และอนุสัญญา ค.ศ. 1971

ข้อ 26

การลงนาม

อนุสัญญานี้ จะเปิดให้มีการลงนามที่สำนักงานองค์การสหประชาชาติ ณ กรุงเวียนนา ตั้งแต่วันที่ 20 ธันวาคม ค.ศ. 1988 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1989 และหลังจากนั้นจะเปิดให้ลงนามที่สำนักงานใหญ่องค์การสหประชาชาติ ณ กรุงนิวยอร์ก จนถึงวันที่ 20 ธันวาคม ค.ศ. 1989

- แก่
- (ก) รัฐทั้งหมด
 - (ข) ประเทศนามิเบีย ซึ่งกระทำการแทนโดยคณะมนตรีสหประชาชาติเพื่อนามิเบีย
 - (ค) องค์การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการเจรจา

การจัดทำและใช้บังคับ

ความตกลงระหว่างประเทศในเรื่องที่อนุสัญญานี้ครอบคลุมถึง ส่วนข้อความในอนุสัญญาที่กล่าวถึงภาครัฐ หรือหน่วยงานบริการระดับชาติก็จะใช้บังคับได้กับองค์กรเหล่านี้ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ขององค์กรดังกล่าว

ข้อ 27

การให้สัตยาบัน การยอมรับ การเห็นชอบ หรือการให้ยืนยันอย่างเป็นทางการ

1. อนุสัญญานี้ต้องมีการให้สัตยาบัน การยอมรับ หรือการเห็นชอบโดยรัฐต่างๆ และโดยประเทศนามิเบีย ซึ่งกระทำการแทนโดยคณะมนตรีสหประชาชาติเพื่อนามิเบีย และการให้การยืนยันอย่างเป็นทางการโดยองค์การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคที่อ้างถึงในข้อ 26

อนุวรรค (ค) สัตยาบันสาร สารยอมรับ หรือสารเห็นชอบ และสารที่เกี่ยวกับการให้การยืนยันอย่างเป็นทางการจะต้องมอบให้เลขาธิการเก็บรักษา

2. ในสารการยืนยันอย่างเป็นทางการ องค์การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคจะต้องแสดงขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนในเรื่องที่อนุสัญญานี้ครอบคลุมถึง องค์กรเหล่านี้จะต้องแจ้งเลขาธิการให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงใดๆ เกี่ยวกับขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนในเรื่องที่อนุสัญญานี้ครอบคลุมถึง

ข้อ 28

การภาคยานุวัติ

1. อนุสัญญานี้จะยังคงเปิดสำหรับการภาคยานุวัติโดยรัฐใดๆ โดยประเทศนามิเบีย ซึ่งกระทำการแทน โดยคณะมนตรีสหประชาชาติเพื่อนามิเบีย และโดยองค์การรวมกลุ่มงานเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคที่อ้างถึงในข้อ 26 อนุวรรค (ค)

การภาคยานุวัติ จะมีผลเมื่อมีการมอบภาคยานุวัติสารไว้กับเลขานุการเพื่อเก็บรักษา

2. ในภาคยานุวัติสาร องค์การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคจะต้องแสดงขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนในเรื่องที่อนุสัญญานี้ครอบคลุมถึง องค์การเหล่านี้จะต้องแจ้งเลขานุการให้ทราบด้วยถึงการเปลี่ยนแปลงใดๆ เกี่ยวกับขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนในเรื่องที่อนุสัญญานี้ครอบคลุมถึง

ข้อ 29

การมีผลให้บังคับ

1. อนุสัญญานี้จะมีผลใช้บังคับในวันที่เก้าสิบหลังจากวันที่ได้มีการมอบสัตยาบันสารยอมรับ สารเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสาร ฉบับที่ยึดของรัฐบาลหรือประเทศนามิเบีย ซึ่งกระทำการแทน โดยคณะมนตรีสหประชาชาติเพื่อนามิเบีย ให้เลขานุการเก็บรักษา

2. สำหรับรัฐใดหรือประเทศนามิเบีย ซึ่งกระทำการแทนโดยคณะมนตรีสหประชาชาติเพื่อนามิเบีย ซึ่งได้ให้สัตยาบัน ยอมรับ เห็นชอบ หรือภาคยานุวัติในอนุสัญญานี้ภายหลังการมอบสัตยาบันสาร สารยอมรับ สารเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสาร ฉบับที่ยึด อนุสัญญานี้จะมีผลใช้บังคับในวันที่เก้าสิบหลังจากวันที่มีการมอบสัตยาบันสาร สารยอมรับ สารเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสารของตน

3. สำหรับองค์การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคแต่ละองค์การที่อ้างถึงในข้อ 26 อนุวรรค (ค) ซึ่งได้มอบสารการยืนยันอย่างเป็นทางการหรือภาคยานุวัติสารนั้น อนุสัญญานี้จะมีผลใช้บังคับในวันที่เก้าสิบหลังจากการมอบให้เลขานุการเก็บรักษาดังกล่าว หรือในวันที่อนุสัญญานี้มีผลใช้บังคับตามวรรค 1 ของข้อนี้ แล้วแต่กรณีใดจะเกิดขึ้นทีหลัง

ข้อ 30

การบอกเลิก

1. ภาคิหนึ่งใด อาจบอกเลิกอนุสัญญาี้เมื่อใดก็ได้ โดยการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อเลขาริการ
2. การบอกเลิกดังกล่าวจะมีผลต่อภาคิที่เกี่ยวข้องหนึ่งปีภายหลังวันที่เลขาริการได้รับ การแจ้งนั้น

ข้อ 31

การแก้ไข

1. ภาคิใด อาจเสนอข้อแก้ไขอนุสัญญาี้ได้ ภาคิจะต้องส่งตัวบทของข้อแก้ไขดังกล่าว และเหตุผลในการแก้ไขให้แก่เลขาริการผู้ซึ่งจะต้องส่งต่อไปยังภาคิอื่นๆ และจะต้องถามภาคิอื่นๆ นั้นว่าจะยอมรับข้อแก้ไขที่เสนอนั้นหรือไม่ หากภาคิใดๆ มิได้ปฏิเสธข้อแก้ไขที่เสนอมายังได้เวียนให้ทราบทั่วกันนั้นภายใน 24 เดือนหลังจากที่ได้มีการเวียนให้ทราบโดยทั่วกันแล้ว ให้ถือว่าข้อแก้ไขนั้นได้รับการยอมรับแล้วและจะมีผลใช้บังคับกับภาคิเก้าสิบวันหลังจากภาคินั้นได้มอบสารแสดงการเห็นชอบของตนในอันที่จะให้การแก้ไขนั้นมีผลผูกพันให้เลขาริการเก็บรักษา
2. ถ้าภาคิใดไม่ยอมรับข้อแก้ไขที่เสนอมาริ เลขาริการจะต้องปรึกษาหารือกับบรรดาภาคิและหากภาคิส่วนใหญ่ร้องขอ ให้เลขาริการนำเรื่องนี้พร้อมด้วยข้อคิดเห็นใดๆ ของบรรดาภาคิเสนอต่อคณะมนตรีซึ่งอาจตัดสินใจที่จะเรียกประชุมโดยสอดคล้องกับข้อ 62 วรรค 4 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ ข้อแก้ไขใดๆ อันเป็นผลจากการประชุมดังกล่าวจะต้องรวมไว้ในพิธีสารแก้ไข อนึ่ง การยินยอมให้พิธีสารดังกล่าวมีผลผูกพันจำเป็นต้องแสดงอย่างแจ้งชัดต่อเลขาริการด้วย

ข้อ 32

การระงับข้อพิพาท

1. ถ้ามีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างสองภาคิหรือมากกว่านั้นเกี่ยวกับการตีความหรือการนำอนุสัญญาี้มาใช้ ภาคิจะต้องปรึกษาหารือกันเพื่อระงับข้อพิพาทดังกล่าว โดยการเจรจา การไต่สวนการไกล่เกลี่ย การประนีประนอม การอนุญาโตตุลาการ การให้องค์การระดับภูมิภาคมาช่วยแก้ปัญหาการใช้ขั้นตอนทางศาลหรือสันติวิธีอื่นๆ ตามแต่ตนจะเลือก

2. ข้อพิพาทใดๆ ดังกล่าวที่ไม่สามารถระงับได้ด้วยวิธีการที่ระบุไว้ในวรรค 1 ของข้อนี้ จะต้องส่งให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเป็นผู้วินิจฉัย หากมีการร้องขอโดยรัฐภาคีคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด
3. ถ้าองค์การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคที่อ้างถึงในข้อ 26 อนุวรรค (ค) เป็นภาคีคู่พิพาทในข้อพิพาทซึ่งไม่สามารถระงับได้ด้วยวิธีการที่ระบุไว้ในวรรค 1 ของข้อนี้ องค์การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคดังกล่าวอาจร้องขอต่อคณะมนตรีโดยผ่านรัฐสมาชิกหนึ่งใดขององค์การสหประชาชาติ ให้ขอความคิดเห็นเชิงแนะนำจากศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ตามข้อ 65 ของธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ โดยให้ถือความคิดเห็นดังกล่าวเป็นเด็ดขาด
4. รัฐแต่ละรัฐ ในขณะที่มีการลงนามหรือการให้สัตยาบัน การยอมรับหรือการเห็นชอบ หรือการภยานุวัติอนุสัญญา หรือองค์การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค ในขณะที่มีการลงนาม หรือการมอบสารแสดงการยืนยันอย่างเป็นทางการ หรือการภยานุวัติ อาจประกาศว่า ตนไม่ถือว่าผูกพันตามวรรค 2 หรือวรรค 3 ของข้อนี้ อนึ่ง ภาคีอื่นจะไม่ถูกผูกพันโดยวรรค 2 หรือวรรค 3 ในส่วนที่เกี่ยวกับภาคีที่ได้ทำการประกาศดังกล่าว
5. ภาคีใดที่ได้ทำการประกาศไว้ตามวรรค 4 ของข้อนี้ อาจถอนการประกาศนั้นเมื่อใดก็ได้ โดยการแจ้งไปยังเลขาธิการ

ข้อ 33

ตัวบทที่ถูกต้อง

ตัวบทภาษาอาหรับ ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษารัสเซีย และภาษาสเปนของอนุสัญญานี้ มีความถูกต้องเท่าเทียมกัน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

พันตำรวจตรีวิทยา บวรศิขริน

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติการทำงาน

- บรรจุเข้ารับราชการครั้งแรกในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
- ดำรงตำแหน่งรองสารวัตรป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจภูธรอำเภอคูหาสิงปาดิ จังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2540 – 2542
- ดำรงตำแหน่งรองสารวัตรสืบสวนสถานีตำรวจภูธร อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2542 – 2544
- ดำรงตำแหน่งนายเวรผู้บังคับการตำรวจภูธร จังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2544 – 2546
- ดำรงตำแหน่งรองสารวัตรป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจภูธรปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2546 – 2547
- ดำรงตำแหน่งสารวัตรสืบสวนสถานีตำรวจภูธร อำเภอเมืองนนทบุรี พ.ศ. 2547-2549
- ดำรงตำแหน่งสารวัตรป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจภูธร อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร พ.ศ. 2550

การผ่านการอบรมหลักสูตรต่างๆ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- พ.ศ. 2539 หลักสูตร ชัยยะชั้นผู้นำหน่วย
- พ.ศ. 2540 หลักสูตร “ครูสอนยุทธวิธีตำรวจในเมือง” จากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
- พ.ศ. 2541 หลักสูตร “ครูสอนการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดให้โทษ”
- พ.ศ. 2541 หลักสูตร “การข่าวกรองระดับสัญญาบัตร” จากกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
- หลักสูตรสารวัตร รุ่น 78 / 46

เกียรติประวัติการรับราชการ และการได้รับมอบหมายหน้าที่พิเศษ

- พ.ศ. 2537 ได้รับการประกาศเกียรติคุณจากผู้บัญชาการ
ตำรวจตระเวนชายแดน ในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ต่อราชการ
กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
- พ.ศ. 2541 ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.
ทะเบียน 410031 อย่างต่อเนื่องถึงปัจจุบัน
- พ.ศ. 2549 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่
ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม
ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534
บัตรประจำตัวเลขที่ 27476
- ได้รับพระราชทานเหรียญพิทักษ์เสรีชนชั้นที่ 2 ประเภทที่ 2
(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123, ตอนที่ 3 ข. ลง 13 มกราคม 2549)